

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Historický ústav

**Běžný život v Heřmani a okolí v letech 1939- 1942 na
základě opisů kronik**

Bakalářská práce

Tereza Horká

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, PhD.**

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím archivních materiálů a titulů uvedených v závěrečném seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona 111/1998 Sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 1. dubna 2010

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat za laskavý přístup a mnoho užitečných rad při vedení bakalářské práce panu PhDr. et PaedDr. Jiřímu Dvořákovi, PhD., jakož i ostatním pracovníkům Historického ústavu FF JČU. Dále bych chtěla vyjádřit svůj dík všem osobám a institucím, které mi během vzniku této bakalářské práce vycházely maximálně vstříc, jmenovitě pracovníkům Státního okresního archivu v Českých Budějovicích a archivu Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat za trpělivost a všestrannou podporu své rodině a přáteli.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá všedním životem v obci Heřmaň u Českých Budějovic a jejím okolí, jehož charakteristika je v této práci zvláštní kapitolou. Úkolem této práce je především přinést všední pohled na první tři roky druhé světové války optikou kronik, převážně obecních, v případě Heřmaně kroniky hasičské. Všechny vesnice jsou vyznačené na mapě v Přílohách. Má ukázat všední život obyvatel Heřmaně a okolí na základě opisů vybraných kronik. Jednotlivé kapitoly nesou názvy: 1. Úvod, 2. všední život v Protektorátu, 3. Charakteristika Heřmaně a okolí, 4. Všední život v Heřmani a okolí na základě opisů kronik a komentáře k nim, 5. Závěr. Po této textové části následují Seznam zkratk, použitých pramenů a literatury, Seznam příloh a samotné Přílohy. Úvod je dělen do tří podkapitol: Výběr tématu, Kritika pramenů a Metodika práce. Také čtvrtá kapitole je dělena na podkapitoly nazvané jmény obcí, jejichž kroniky jsou v této práci opsány.

Annotation

This bachelor work deals with the way of life in Heřmaň and its surroundings, whose characteristics has a special chapter in this work. The aim of this work first of all is to bring a usual sight on the first three years of the Second World War from the old chronicles point of view. Most of the chronicles are local; one of them is fire-fighting chronicle. All of those villages are marked on the map in Appendices. This work should represent knowledge of everyday life in Heřmaň and its surroundings. Single chapters are called: 1st Introduction, 2nd Everyday life in Protectorate, 3rd Characteristics of Heřmaň and its surroundings, 4th Everyday life in Heřmaň and her surroundings and their commentary, 5th Conclusion. After the textual part follows: The list of Abbreviations, The list of sources and literature Used, The list of Appendices and Appendices. The Introduction is divided into three subchapters, i.e. The selection of the Theme, The Critique of Sources and The Methods of work. Also chapter 4th is divided into single chapters named according to the names of the villages.

Obsah

1. ÚVOD.....	7
<i>Výběr tématu.....</i>	8
<i>Kritika pramenů.....</i>	9
<i>Metodika práce.....</i>	11
2.VŠEDNÍ ŽIVOT V PROTEKTORÁTU.....	12
<i>Druhá republika.....</i>	13
<i>Protektorát.....</i>	17
<i>Protektorátní tisk.....</i>	22
<i>Odboj.....</i>	25
<i>Germanizace.....</i>	28
<i>Propaganda.....</i>	30
<i>Školství.....</i>	32
<i>Kultura.....</i>	34
<i>Všední den.....</i>	36
3. CHARAKTERISTIKA HEŘMANĚ A OKOLÍ.....	42
4. VŠEDNÍ DEN V HEŘMANI A OKOLÍ NA ZÁKLADĚ OPISŮ KRONIK.....	45
<i>Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951.....</i>	46
<i>Pamětní kniha obce Nová Ves 1932- 1965.....</i>	88
<i>Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů v Heřmani.....</i>	96
5. KOMENTÁŘE KE KRONIKÁM.....	163
<i>Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951.....</i>	164
<i>Pamětní kniha obce Nová Ves 1932- 1965.....</i>	176
<i>Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů v Heřmani.....</i>	179

6. ZÁVĚR.....	183
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY.....	185
SEZNAM ZKRATEK.....	186
7. PŘÍLOHY.....	187

1. ÚVOD

Výběr tématu

Autorka této bakalářské práce si vybrala právě toto téma pro svou bakalářskou práci, protože ji období 1. poloviny 20. století, zvláště 30. a 40. léta, nesmírně oslovila a to především značnou dynamikou tehdejšího politického vývoje a všech zlomových událostí důležitých nejen pro Evropu a svět vůbec, ale i pro Československo a posléze i jejich dopady na současnou Českou republiku.

Autorka tak chtěla poznat dopad tzv. velkých dějin na život a práci obyčejných lidí v oblasti obce Heřmaň u Českých Budějovic. Tím ale autorka nechce naznačit, že by například období středověku či novověku bylo méně zajímavé. Myslí si, že každé období má své poutavé a převratné momenty, které mohou člověka ovlivnit a uchvátit natolik, že jim věnuje nějakou studii nebo dokonce celou knihu. V poslední době autorka stále více inklinuje právě k dějinám 20. století, kterým by se chtěla věnovat i v budoucích letech.

Kritika pramenů

U všech tří kronik se jedná o vázané knihy s nelinkovanými listy, které nejsou předem označeny čísly stran. V každé z nich bylo použito písmo psací podle úzu používaného za období aktivního zapisování událostí v místě.

Všechny tři kroniky jsou bezpochyby pravé ve smyslu svého vzniku v době, do které se hlásí obsaženými zápisy i použitými psacími látkami (papír a inkoust).

Kronikář pamětní knihy obce Komařice svědomitě zapisoval všechny události, ale ne do kroniky, protože ta musela být odevzdána. V době tzv. Heydrichiády ale ze strachu před gestapem tyto poznámky spálil.¹ Jeho nástupce, který začínal do kroniky zapisovat po skončení války, v době, kdy byla kronika opět navrácena obci ze Zemského archivu v Praze, musel zapisovat z paměti a také zřejmě za pomoci pamětníků. Tato skutečnost ale nijak neznehodnotila kvalitu a výpovědní hodnotu zápisů. Paradoxně jsou zápisy doplněné po válce obsáhlejší než ty předválečné. Tato pamětní kniha je uložena ve fondu MNV Komařice ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích, kde je přístupná pouze v digitální podobě.

První kronikář zřejmý není. Druhý již ano. Před tím, než vůbec začal zapisovat, se krátce představil a podepsal. Jmenoval se František Pavel. V té době byl již bývalým starostou a předsedou správní komise.² Zápisy jsou antidatovány.

Zápisy v Pamětní knize obce Nová Ves u Českých Budějovic jsou z těchto tří kronik nejkratší. Je to zřejmě způsobeno stejným osudem pamětní knihy jako v případě té komařické. Kronikář se zde příliš nevěnuje událostem ve vsi. Více se zaměřuje na obecné události v celém Protektorátu. Tato pamětní kniha proto nemá pro účely této bakalářské práce přílišnou hodnotu. Autorka ji ale použila především kvůli zařazení této obce v jí vymezeném území a také kvůli některým zápisům, které její výpovědní hodnotu poněkud zvyšují, jako jsou záznamy o úrodě a počasí za jednotlivé roky a také tragédie.³

---

¹ Heydrichiáda= období stanného práva od 27. 5. 1942, kdy byl spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, do 3. 7. 1942, kdy bylo toto stanné právo opět odvoláno. V této době ve dnech 9. a 10. 6. 1942 byly vyhlazeny obce Lidice a Ležáky.

² SOkA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice*, 1926- 1951, sign. B5112, s. 166.

³ SOkA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice*, 1926- 1951, sign. B5112, s. 65.

Jako jediná z těchto tří kronik obsahuje zkomolená jména a názvy (Heinrichiáda = Heydrichiáda atd.). Stejně jako předchozí kronika, musela být i tato odevzdána, což se značně podepsalo na kvalitě a výpovědní hodnoty záznamů, jak již bylo zmíněno výše. Zápisy jsou opět antidatovány.

Poslední použitá kronika, Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani, je z této trojice nejobsáhlejší a to hlavně díky zápisům ze schůzí sboru v místních hostincích. Jedná se tedy hlavně o dění kolem Sboru dobrovolných hasičů, který mimochodem funguje od svého založení v roce 1927 dodnes.⁴ Dále jsou v kronice obsaženy zápisy obecných událostí jak v Heřmani samotné tak i v Protektorátu, které jsou doplněny o opisy důležitých dokumentů jako je například Mnichovská dohoda, různá nařízení ze dnů okupace pohraničí atd.⁵ Tato kronika musela také být odevzdána.⁶ To ale nemělo vliv na kvalitu a délku zápisů, jejichž výpovědní hodnota je na maximálně vysoké úrovni. Zápisy následující po navrácení kroniky hasičům jsou také antidatovány.

---

⁴ *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani, 1927- dodnes*, uložena na OÚ Heřmaň.

⁵ Tamtéž, s. 138- 200.

⁶ Tamtéž, s. 203.

Metodika práce

Cílem této práce je popsat tzv. obyčejný- běžný život obyvatel Heřmaně a okolí v prvních třech letech druhé světové války, kde konečným mezníkem je atentát na zastupujícího říšského protektora a SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha 27. 5. 1942.

Při práci s narativními prameny použila autorka této bakalářské práce metody progresivní a přímé, jelikož zápisy v kronikách jsou řazeny chronologicky od nejstaršího k nejmladšímu.

V komentářích, které následují za přepisy kronik, se autorka pokusila o komparaci jednotlivých kronik z hlediska délky a kvality zápisů, kvalit kronikářů, obsahu, pravosti atd.

2. VŠEDNÍ ŽIVOT V PROTEKTORÁTU

Druhá republika

Na úvod by se autorka této bakalářské práce nejprve ráda zabývala obecnými událostmi tzv. druhé republiky a Protektorátu a s tím spojenými odvětvími života.

Tzv. Druhá republika, někdy též pomnichovská republika či Česko-Slovenská republika (Č-SR), je vymezena datem podpisu Mnichovské dohody (30. 9. 1938) a nacistickou okupací českých zemí a vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava (15.- 16. 3. 1939). Přitom nikdo nevěřil v dlouhou životnost tohoto státního útvaru a ani dosavadní spojenci, Francie a Velká Británie, se nijak zvlášť nezajímali o další fungování Česko-Slovenské republiky.

Mnichovská dohoda vznikla, ačkoli se nezamlouvala ani samotnému Adolfu Hitlerovi. Toho totiž zbavila možnosti zabrat oblasti československého pohraničí vojenským zásahem v tzv. plánu Zelený.⁷

Rozloha státu v té době činila 98 912 km² s počtem obyvatel odhadovaným na 10 400 000, v čele s prezidentem (JUDr. Emil Hácha) a Národním Shromážděním.

Tzv. zmocňovacím zákonem z 15. 12. 1938 přešla veškerá pravomoc Národního Shromáždění na prezidenta, ústřední vládu a zemské vlády. Ústředním jazykem byla čeština a slovenština, na Karpatské Rusi se uvažovalo i o ukrajinštině. Jednalo se i o změnách státních symbolů. Než ale k nim stačilo dojít, Druhá republika se rozpadla ve dnech 14. a 15. 3. 1939.⁸

Mnozí obyvatelé spatřovali v okupaci dokonce jistou úlevu od nesnesitelně napjaté atmosféry Druhé republiky a viděli v ní naději na novou konsolidaci národa.

Mocenskopolitický systém Druhé republiky se zpočátku příliš nelišil od toho předmnichovského. Jeho kompetence byly ale značně modifikovány. Docházelo ke sjednocování, zjednodušování a restrukturalizaci všech oblastí politického, hospodářského, sociálního a kulturního života.

---

⁷ Miloslav JOHN, *Září 1938*, I.- II., Brno 1997.

⁸ 14. 3. byl vyhlášen samostatný Slovenský štát s klerofašistickým systémem pod vedením Jozefa Tisa, 15. 3. byl obsazen zbytek Čech a Moravy a 16. 3. byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava a Podkarpatskou Rus po bojích s československou armádou ve dnech 15.- 18. 3. 1939 obsadila maďarská armáda.

Nejmarkantnějších změn doznala zahraničněpolitická orientace Druhé republiky. Místo na Londýn a Paříž se Praha začala plně orientovat na Berlín. Od počátku své krátké existence byla Druhá republika brána jako pouhý objekt evropské mocenské politiky, nikoli jako samostatný subjekt.

Proces těchto změn měl dvě fáze. První z nich končí sjednocováním politických stran a zformováním Strany národní jednoty (SNJ) a Národní strany práce (NSP). Druhá fáze pak začala volbou JUDr. Emila Háchy prezidentem a nástupem vlády Rudolfa Berana. Dalším významným mezníkem v existenci Druhé republiky byla návštěva československého ministra zahraničních věcí Františka Chvalkovského v Berlíně v lednu 1939. Ukončilo ji již zmíněné vyhlášení Protektorátu Čechy a Moravy osobně Adolfem Hitlerem v Praze.

Mnichovskou dohodou došlo k rozdělení pohraničí do čtyř oblastí (Reichsgau: Sudetenland,⁹ Pfalz und Nieder- Bayern,¹⁰ Oberdonau a Niederdonau¹¹). Tyto oblasti byly obsazeny během prvního týdne měsíce října 1938. Následně vzniklé páte pásmo bylo nakonec obsazeno mezi 8. a 10. 10. 1938.

Hranice těchto oblastí byly určeny pouhou prostou většinou německého obyvatelstva (51%), zatímco ČSR požadovala samozřejmě jako určující faktor 75% německého obyvatelstva. Nacisty zneužitých 51% umožňovalo zabrat i ryze české oblasti.¹²

Aby byly hranice vyměřeny přesně, vznikla samostatná německá a česká delimitační komise. S definitivní platností byla hranice určena 21. 10. 1938. Po Německu uplatnili své územní nároky i Polsko a Maďarsko. Polsko ve dnech 2.- 11. 10. a 1. 30. 11. 1938 zabralo 2/3 Českého Těšínska, části Frýdecka, Jablunkovska, Oravy, Spiše, Kysuce a Šariše. Maďarsko obsadilo díky tzv. I. Vídeňské arbitráži z 2. 11. 1938 ve dnech 5.- 10. 11. jižní Slovensko a Podkarpatskou Rus. Jediné Rumunsko, které bylo československým spojencem v rámci Malé dohody, své územní nároky neuplatnilo.

---

⁹ Regierungsbezirk Eger, Aussig, Troppau (Cheb, Ústí nad Labem, Opava)

¹⁰ Regierungsbezirk Regensburg- Srov. Jan JANÁK- Zdeňka HLEDÍKOVÁ- Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v Českých zemích. Od počátku do současnosti*, Praha 2005, s. 528- 529.

¹¹ Horní a Dolní Dunaj- dříve to byly Horní a Dolní Rakousy.

¹² J. B. UHLÍŘ, *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*, Praha 2008, s. 30.

V této situaci se snažili českoslovenští generálové přinutit prezidenta, aby nařídil obsazení pohraničních pevností a obranu pohraničí. Bylo to v době, kdy Wehrmacht obsazoval první pohraniční pásmo.¹³ Plánovalo se i utvoření nové vlády bez generála Jana Syrového, ale nestalo se tak. 5. 10. 1938 abdikoval prezident Edvard Beneš a následně ve dnech 11.- 20. 10. byly položeny základy pro vznik odbojové organizace Politické ústředí (PÚ).

Den po Benešově abdikaci, 6. 10., přijala Hlinkova ľudová strana (HSL'S) tzv. Žilinskou dohodu, ve které požadovala autonomii Slovenska. Následně byl zvolen Jozef Tiso na post ministra pro správu Slovenska a 7. 10. se stal předsedou slovenské autonomní vlády.

Ve dnech 13. a 14. 12. 1938 odcestoval ministr zahraničních věcí František Chvalkovský do Berlína, kde obdržel seznam 21 bodů, jejichž splnění ze strany Československé vlády mělo zajistit přátelský přístup Německa k Česko-Slovensku. Chvalkovský mimo jiné slíbil, že budou zrušeny spojenecké smlouvy s Francií a Velkou Británií, bude redukována armáda, Židé budou vyloučeni ze svých vlivných pozic, budou umožněny stavby dálnice z Vratislavi do Vídně a kanálu mezi Odrou a Dunajem. V neposlední řadě, že bude povolena činnost NSDAP a zakázána KSČ.

Dne 22. 11. 1938 byl změněn název Československo na Česko-Slovensko a 30. 11. byl zvolen rodák z Trhových Svinů JUDr. Emil Hácha prezidentem republiky a generál Jan Syrový a jeho vláda podali demisi. Sestavením nové vlády byl pověřen další jihočeský rodák, Rudolf Beran z Pracejovic u Strakonice. K tomu došlo 1. 12. 1938. Se sestavováním autonomních vlád následovalo i Slovensko a Zakarpatská Ukrajina.

Tyto události měly fungovat jako jakýsi stabilizační prvek. Patří sem také vznik oficiální opozice NSP. V ní se seskupili zejména „Benešovci“.¹⁴ 13. 12. 1938 vzniklo Národní hnutí pracující mládeže (NHPM) jako součást NSP. Součástí již zmíněné opozice byli i poslanci okolo Dělnické akademie a Petičního výboru „Věrní zůstaneme!“ (PVVZ).¹⁵

V těchto dnech také došlo k ukončení strážení hranic a na Slovensku k ukončení činnosti Sokola, jehož majetek byl převeden do vlastnictví slovenské vlády. Sokol v Čechách

---

¹³Wehrmacht = německá branná moc

¹⁴ Stoupenci exprezidenta Edvarda Beneše, tou dobou již v exilu v USA (1939- 1940).

¹⁵ „Věrní zůstaneme!“ znamená věrní zůstaneme prezidentu T. G. Masarykovi a samozřejmě Edvardu Benešovi.

se snažil o sjednocení s dělnickými tělovýchovnými jednotami a Orlem, ale kvůli ideologickým rozdílům k tomu nedošlo.

Při kvazireferendu, zda chtějí voliči autonomii Slovenska, měli Češi a Židé oddělené volební místnosti.¹⁶

Dne 12. 2. 1939 pak Vojtěch Tuka při audienci u Adolfa Hitlera požádal o hospodářskou pomoc a podporu při vyhlášení samostatnosti. Na konci února ale Hermann Göring sdělil Tukovi, že hospodářská pomoc bude Slovensku poskytnuta až po osamostatnění.

Po těchto událostech přestal Berlín považovat Prahu za rovnocenného politického partnera. Tento postoj byl naznačen i nepřijetím delegace česko-slovenského ministra zahraničních věcí Františka Chvalkovského a jeho doprovodu Jana Masaříka.

V Č-SR proto na Slovensku následovalo odvolání Jozefa Tisa a dalších tří ministrů a na jeho místo byl dosazen Karol Sidor, který lépe odolával tlaku ze strany Němců na osamostatnění Slovenska.

Dne 13. 3. 1939 se setkali Adolf Hitler a Joachim von Ribbentrop s Jozefem Tisem a Ferdinandem Ďurčanským. Hitler oznámil Tisovi, že chce s konečnou platností vyřešit tzv. „český problém“. K tomu je ale potřeba, aby se Slovensko osamostatnilo, jinak se Německo přestane zajímat o jeho další osud.

Hned následujícího dne byl vyhlášen samostatný Slovenský štát a 15. 3. 1939 začalo obsazování zbytku Čech a Moravy. Skupiny Národní obec fašistická, Akce národní obrany a Vlajka se pokusily o puč, který ale nebyl úspěšný.

Následujícího dne, 16. 3. 1939, byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Do 18. 3. byla po boji s jednotkami ČSR obsazena i Podkarpatská Rus maďarskou armádou, což završilo zánik Druhé republiky.

---

¹⁶ Kvazireferendum, nebo též quasireferendum - kvazi nebo quasi = jakoby, celá složenina pak tedy znamená něco jako referendum na oko, jakoby referendum - mělo v lidech vzbudit dojem, že skutečně rozhodují o osudu své země, ve skutečnosti ale bylo předem rozhodnuto, že se Slovensko osamostatní.

Protektorát

V noci ze 14. na 15. 3. 1939 byli v Hitlerově novém kancléřství přijati prezident JUDr. Emil Hácha a ministr zahraničních věcí František Chvalkovský. V místnosti byli ještě přítomni ministři Otto Meisner, Joachim von Ribbentrop a Hermann Göring, generál polní maršál Wilhelm Keitel, legační rada Walter Hewer, tlumočnick Paul Schmidt a několik úředníků. Háchovi a Chvalkovskému bylo oznámeno, že obsazování zbytku Čech a Moravy začne o šesté hodině ranní.

V ten den panovalo nezvykle mrazivé počasí a hustě sněžilo. Celé území bylo obsazeno do 11 hodin dopoledne. Výkonná moc byla dočasně na jeden měsíc svěřena vojenské správě.

Na tomto místě J. B. Uhlíř podotýká, že „naše historiografie dosud nevěnovala adekvátní pozornost rozdílům v nazírání na Protektorát ze strany říšských Němců a Němců sudetských.“¹⁷

Vlastně se jedná o značně rozdílné názory, které jsou patrné v knihách W. Stuckarta¹⁸ a K. H. Franka.¹⁹ J. B. Uhlíř dále zmiňuje další Stuckartovu knihu, *Protektorat Böhmen und Mähren im Grossdeutschen Reich*, která ale není jeho samostatným dílem.

Tato bakalářská práce se ale nezabývá vysokou politikou, nýbrž všedním, resp. Běžným životem v Protektorátu. Proto se autorka omezuje na konstatování, že v kapitole „Železné srdce“ uvádí J. B. Uhlíř již známý fakt, že Německo nezabralo pohraničí jen kvůli „záchraně“ Němců žijících na tomto území, ale hlavně kvůli vyspělému průmyslu, který měl pro další fungování Třetí Říše zásadní význam. Hitler Čechům nedůvěřoval natolik, aby jim svěřil zbraně a nechal je bojovat za svou věc. Tedy je alespoň využil jako průmyslové zázemí své Říše. O tomto úkolu protektorátního průmyslu referoval také zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich na zasedání Jihovýchodoevropské společnosti na Pražském hradě 17. 12. 1941.²⁰

---

¹⁷ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, Praha 2008, s. 87.

¹⁸ Walter STUCKART, *Neues Staatsrecht*, Leipzig 1938

¹⁹ Karl Hermann FRANK, *Čechy a Morava v Říši*, Praha 1941.

²⁰ J. B. UHLÍŘ, c. d., s. 169- 171.

J. B. Uhlíř se dále věnuje každému většímu průmyslovému podniku zvlášť. Jmenuje ty nejdůležitější, jako jsou Zbrojovka Brno, letecký průmysl (Avia Čelákovice, Aero Vysočany a Letov Letňany), Baťa a další menší zbrojovky a muniční továrny.

Protektorátní vláda vyslovila souhlas s plánem Barbarossa kvůli boji proti bolševismu. Háčovův prohitlerovský postoj již ale nebyl únosný. Edvard Beneš zaslal Háchovi telegram podepsaný jako Navrátil, v němž jeho i protektorátní vládu varoval, aby se nenechali donutit k nějakému prohlášení proti exilové vládě, ať už bude válečná a politická situace jakákoli. Po této depeši přišlo do Londýna ujištění od generála Eliáše, alias Proroka, že poslední projev prezidenta Háchy bude již skutečně poslední.

Ve skutečnosti však protektorátní vláda toto upozornění příliš vážně nebrala. Dokazuje to fakt, že se koncem června 1941 začala odbojová hnutí téměř všech politických směrů stavět proti ní. Podplukovník Balabán z ÚVODu si v Londýně dokonce stěžoval, že to odboj v Protektorátu nemá vůbec jednoduché, když vzal Londýn protektorátní vládu na milost s tím, že pracuje pro okupanty z donucení. 27. 6. 1941 se ale Emil Hácha sešel s říšským protektorem Konstantinem von Neurathem a požadoval urychlení procesů s obžalovanými ve vyšetřovacích vazbách, propuštění nemocných a sociálně slabých jedinců z internace a adekvátní lékařskou péčí pro ně. Dále požadoval propuštění studentů zatčených 17. 11. 1939.

Ze záznamu následující schůzky Háchy s von Neurathem víme, že na ní tlumočil přání údajně všech představitelů Protektorátu, aby se vytvořila česká legie na podporu bojů se Sovětským svazem. Později se ukázalo, že Hácha a ostatní představitelé byli k tomuto přání donuceni nátlakem ze strany českých militantních fašistických skupin. Ačkoli se obě strany snažily, vztahy Prahy s Londýnem nebyly nikdy odvedeny ke kýženému rozuzlení. Tížila je jistě i skutečnost, že do Protektorátu měl přijet sám SS-Obergruppenführer a budoucí zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich.

Heydrich přijel do Prahy v neděli 28. 9. 1941. Když vstupoval na nádvoří Pražského hradu, na obou hlavních stožárech vlály říšské prapory. V ten samý den začal platit civilní výjimečný stav na území oberlandrátů Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Hradec Králové a Kladno. Na začátku října 1941 se působnost rozšířila na okresy Uherský Bod, Uherské Hradiště a Hodonín. Byla zavedena policejní hodina v restauracích, hotelích, kinech a jiných zábavních podnicích. Spolu s vyhlášením výjimečného stavu začaly pracovat stanné soudy a jejich popravčí čety. Obyvatelé Protektorátu byli od tohoto okamžiku děleni do dvou

skupin: dobrá a dobře smýšlející rasa a špatná a špatně smýšlející rasa. První jmenovaná měla být poněmčena a druhou čekala úplná likvidace.

Ještě před příjezdem Reinharda Heydricha byl zatčen sám předseda protektorátní vlády, bývalý generál Alois Eliáš. Popraven ale nebyl. Dne 6. 10. 1941 rozhodl Adolf Hitler, že si Eliáše ponechá jako rukojmí a záruku klidu v Protektorátu. Eliáš byl tedy popraven až při tzv. heydrichiádě, 19. 6. 1942 v Praze- Kobylisích.²¹

V polovině října 1941 se konala v Rudolfinu velkolepá slavnost, která podle Heydricha přesahovala svým významem hranice Protektorátu a měla být mezníkem ve vývoji německé kultury. Němci byli totiž toho názoru, že Rudolfinum bylo původně postaveno jako středisko německé kultury.

Podobně měl působit akt, který se odehrál o měsíc později v kapli sv. Václava v katedrále sv. Víta. Prezident Emil Hácha tam předal Reinhardu Heydrichovi čtyři ze sedmi klíčů ke korunovační komoře. Druhý den byl navýšen přiděl tuku pro pracující o 420 g. Měl to být akt vyslyšení přání českého dělnictva a poskytnutí „pomoci z Říše“.

Změna na postu říšského protektora v osobě Reinharda Heydricha přinesla nejen zpřísnění nacistického okupačního režimu, ale i pevnější semknutí okupantů s protektorátní vládou. To nelibě nesly nejen odbojové organizace, ale i ilegální tisk. Tuto situaci odsoudil z exilu i Edvard Beneš, když 25. 11. 1941 prohlásil, že Londýn dosud Háchu neodsuzoval, ale nyní za této situace, kdy se on a protektorátní vláda stali povolným nástrojem okupantů bez jakékoli kompetence, již státním prezidentem a protektorátní vládou nejsou. Tím ovšem zanikla možnost podání demise jako aktu mezinárodního významu pro československou věc.

Již zmíněný výjimečný stav neměl plnit pouze funkce zastrašovací a šokující. Měl hlavně potlačit veškeré odbojové hnutí a ukázat následky toho, když se někdo protivil zájmům Třetí Říše. To ukázalo, že největší strach měli Němci právě z odboje a jeho sjednocovacích snah po zničení první odbojové garnitury. Od léta 1941 se rapidně zvýšil počet sabotáží pod heslem začínajícím na dvě „P“.²² Zvýšil se i počet dělnických stávek ve vojensky důležitých továrnách.

---

²¹ Někdy označovaná také jako Druhá nebo Velká.

²² Jednalo se o heslo „Pracuj pomalu“ (PP).

V polovině září došlo i k bojkotu protektorátního tisku. Byl vyhlášen v den výročí úmrtí T. G. Masaryka, 19. 9., a trval do 21. 9. 1941. Bojkot byl úspěšný. Ze zpráv SD víme, že odběr novin v tyto dny klesl o 70% na území celého Protektorátu.²³

Podepsání tzv. deklarace Spojených národů ve Washingtonu 1. 1. 1942 26-ti státy včetně Československa, která navazovala na předchozí Atlantickou chartu, ovlivnilo politiku okupantů v Protektorátu. Již v první polovině ledna začala reorganizace ústředních orgánů správa Protektorátu a 19. 1. byla jmenována nová protektorátní vláda. V této nové vládě zasedli pánové Bienert, Krejčí, Bertsch, Moravec, Hrubý, Kalfus a Kamenický. V tentýž den přijal novou vládu i zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich na Pražském hradě se slovy, že doufá, že budou pracovat tak, aby byl v Protektorátu klid. V tisku byla tato vláda nazvána „vládou důvěry“.

Heydrich zavedl také novou politiku v řešení židovské otázky. Jejím úkolem bylo urychlit a dokončit expropriaci a vyvlastňování židovského majetku. Konečné řešení „židovské otázky“ viděl Heydrich jako součást konečného řešení „české otázky“. Rasová perzekuce se začala týkat také Cikánů.

Dalším úkolem Heydrichovy politiky bylo postupné odnárodňování českého národa. V tom měl sehrát hlavní roli Emanuel Moravec.

Pokud vyjádříme Heydrichovu nově nastolenou politiku v číslech, zjistíme, že za období od 28. 9. 1941 do 1. 1. 1942 bylo 489 osob odsouzeno k trestu smrti a 1673 lidí bylo transportováno do koncentračních táborů. Není tedy divu, že se představitelé Protektorátu snažili za součinnosti s exilovou vládou v Londýně se Heydricha co nejdříve zbavit. V úvahu přicházel atentát, jehož přípravy ale zabraly ještě mnoho času, tedy mohl být proveden až 27. 5. 1942. Okamžitě je vyhlášen výjimečný stav, který je odvolán teprve 3. 7. 1942. Samotný čin ale ve vládě vzbudil takové zděšení, že prezident Hácha přednesl o tři dny projev, v němž označil Edvarda Beneše za nepřítele národa číslo jedna a ujišťoval okupanty, že nepřátelé Třetí říše jsou nepřáteli českého národa.

Dne 4. 6. 1942 Reinhard Heydrich svým zraněním podlehl. Probíhající tzv. heydrichiáda nejvíce zasáhla obce Lidice a Ležáky. První jmenovaná obec byla vypleněna, vypálena a zničena 10. 6. 1942 a druhá o 14 dnů později, 24. 6. 1942. Muži od 15-ti let věku

---

²³ SD= Sicherheitsdienst= bezpečnostní služba ochraňující původně vůdce SS.

byli povražděni, ženy s dětmi byly transportovány do koncentračních táborů. Výjimečnému stavu padlo za oběť celkem 1357 osob, z nichž 21% tvořila česká inteligence.

Tisku bylo zakázáno jakkoli tuto akci komentovat. Protestovala proti tomu i exilová vláda v Londýně, která vydala zvláštní nótu pro všechny spojenecké vlády, v níž protestovala proti barbarským činům okupantům.

Na tomto místě je třeba připomenout aktivizaci Čechů v USA, kteří tak uctili památku Lidic a Ležáků. Ve Velké Británii vzniklo hnutí „Lidice shall live“²⁴ a příslušníci československé jednotky v SSSR uspořádali peněžní sbírku, z jejíhož výtěžku byly zakoupeny dva tanky, které byly pojmenovány „Lidice“ a „Ležáky“.

---

²⁴ Lidice shall live= Lidice musejí žít

Protektorátní tisk

Od prvních dnů okupace byl tisk jedním z hlavních informačních zdrojů i z hlediska propagandy.

Zpočátku cenzura a autocenzura záležely na jednotlivých šéfredaktorech a proto se možný nesouhlas s okupací dal tzv. „číst mezi řádky“.

Výjimku tvoří noviny Národní práce, ve kterých se píše toto: *„Události, seběhnuvší se v posledních dnech, nasvědčovaly, že situace našeho národa může se změnit téměř s každým okamžikem. V úterý večer²⁵ chvěla se Praha v očekávání rozhodujících chvil. Tragedie vyvrcholovala. Zpráv bylo málo a většinou nejasné. Takže nejistota příštích okamžiků drtila mysl jako balvan a tísnila duši jako svěrací kazajka... Konečně ráno o půl šesté první zpráva, při níž srdce zaúpělo. A pak jedna zpráva za druhou- jako lavina pustošící lidská srdce. Říšsko-německé vojsko obsazuje území Čech a Moravy... Praha se probouzel do dne plného sněhových bouří, vánic a zimy. Ulicemi a poli na předměstí fičel vítr od severozápadu a svou chladnou ostrostí probíral vše. Na Bílé hoře honily se oblaka sněhu, provázeny divokým zpěvem vichru. Počasí po celý den bylo krajně nepříznivé. Tak ošklivý den této zimy ještě nebyl.“²⁶*

Tato svoboda však trvala jen do 17. 3. 1939, kdy byl vydán výnos o zřízení Tiskové dozorcí služby podřízené Tiskovému odboru Předsednictva ministerské rady, které spadalo pod nově zřízenou služebnu Říšského tiskového úřadu. Ten měl protektorátnímu tisku „usnadnit“ přechod do nových poměrů.²⁷

Tento úřad začal fungovat okamžitě a 24. 3. 1939 vydal výnos o zajištění pořádku v tisku. Neovládal ale protektorátní tisk příliš dlouho. Hned po začátku války, 1. 9. 1939, přešel tisk pod dozor úřadu říšského protektora a posléze od roku 1942 pod úřad lidové osvěty (ministerstvo školství a osvěty).

Hlavním tématem v tisku se stal vztah Říše a Protektorátu, vnitřní události v Protektorátu, především hospodářské a sociální, kulturní poměry v Říši atd. Byl veden

²⁵14. 3. 1939- pozn. autorky

²⁶ Národní práce, I, č. 85, s. 2.

²⁷ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 255.

jmenovitý seznam oficiálních tiskových agentur a listů. Pokyny tisku určovaly i největší možnou výšku písmen v titulcích novinových článků. Zakázáno bylo vše, co by mohlo být vykládáno dvojsmyslně. Mohlo to být bráno jako sabotáž.

Legálních novin vycházelo v době Protektorátu na 2 118.²⁸

Mimo to vycházel i ilegální tisk. Patřil sem *V boj*, *Český kurýr*, Informační služba Národního osvobození, *Detektivka* a *Rudé právo*.

Hlavní mezi ilegálním tiskem byl již zmíněný časopis *V boj*, o jehož rozšiřování po celém území Protektorátu se staralo na 500 lidí. Když byl v listopadu 1939 zatčen hlavní představitel tohoto časopisu Škalda, vydávání tohoto plátku to nijak neohrozilo.

S tiskem souvisí i jistý aktivizmus v odbojovém hnutí. Jako první se tuto problematiku pokusil podchytit historik Tomáš Pasák v 60. letech.²⁹

Tito novináři vycházeli z přesvědčení, že spojení Čechů s Říší je trvalé. Chtěli tedy vytvořit vzájemnou důvěru mezi oběma národy.

Do počátku roku 1941 se krystalizovala vedoucí skupina novinářů velkých protektorátních deníků. Sem patří jména jako Václav Crha, Vl. Krychtálek, Karel Lažanský a další.

Téměř okamžitou reakci legálních i ilegálních novin a časopisů vyvolala invaze do Sovětského svazu, známá jako „plán Barbarossa“. Vycházela zvláštní vydání a na ulicích se tvořily hloučky lidí, kteří na toto téma živě diskutovali. Julius Fučík označil Hitlerův útok na SSSR *„činem hazardního hráče, před nímž se otevřela propast krachu a který vsází vše na jedinou kartu v šílené naději, že snad nějakým zázrakem nebude přebita. Ale v dějinách není zázraků. Tato karta bude přebita.“*³⁰

Sebevědomí těchto aktivistů narostlo hlavně po začátku války na východě. To se ale paradoxně nelíbilo představitelům odboje. K odbojářům patřil i předseda protektorátní vlády generál Alois Eliáš, jehož jednání vojáka vedlo až k tzv. chlebičkové aféře, která začala 18. 9.

²⁸ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 261

²⁹ Tomáš PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v letech 1939- 1945*, Praha 1980.

³⁰ Jan GEBHART- Jan KUKLÍK, *Dramatické a všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 170.

otravou Karla Lažanského a jeho kolegů na recepci u ministerského předsedy a vyústila ve smrt Lažanského 11. 10. 1939.

Po válce bylo celkem 34 aktivistických novinářů odsouzeno Národním shromážděním, především Mimořádným lidovým soudem, k trestům od 18 měsíců až po doživotí.

Odboj

Odboj v Protektorátu byl první a také nejdéle trvající odboj v Evropě, který vznikl ještě v době míru a proto tedy nemohl navazovat na jakýkoli odpor, na potřebné znalosti, zkušenosti a dovednosti.

Nacistům se za dobu Protektorátu podařilo téměř úplně zničit první a druhou garnituru českého odboje. Výrazný přelom zde tvoří vyhlášení druhého stanného práva v souvislosti s atentátem na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v květnu 1942.

Třetí odbojovou garnituru nacisté fatálně poškodili a čtvrtá, ze které vzešla Česká národní rada (ČNR), byla již silně ovlivněna komunismem. J. B. Uhlíř zde zmiňuje, že zachycení prvopočátků odboje je velmi problematické z hlediska subjektivního zabarvení a záměrného zkreslování pramenů a také z hlediska toho, „že *mnohé odbojové organizace dosud nenašly „svého historika“, a proto stále zůstávají ve stínu skupin významnějších a známějších.*“³¹

Píše také, že konzervatismus české historické obce způsobuje, že zařazení do již zažitého systému je pro každou „novou“ odbojovou skupinu velmi obtížné, ba dokonce nemožné.

Již organizované počátky českého odboje můžeme hledat již v období konce Druhé republiky. Hned po 15. 3. 1939 se začínají formovat PÚ, Obrana národa (ON), Zemský národní výbor (ZNV) a Obec sokolská v odboji (OSVO). Zcela zvláštní postavení v odboji zaujímá ilegální KSČ, která funguje již od prosince 1938. Později vzniká i PVVZ.

První dvě jmenované organizace patřily spíše do toho umírněného proudu, kdežto posledně jmenovaná skupina měla za cíl provést tzv. lidovou revoluci, která by položila základy státu socialistického typu. Tímto se blížila i cílům ZNV, který také vytvořil i jeden z prvních politických programů pod názvem „*Nová republika. Náčrt zásad nadstranického, socialistického státu demokratického.*“

---

³¹ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 308.

Důvod k oslavě odboje domácího i zahraničního přišel až 23. června 1940. V ten den oznámil britský rozhlas, že Londýn uznává československou exilovou vládu.

První rána přišla i na německou armádu po prohrané letecké bitvě o Velkou Británii. Bylo přísně zakázáno zmiňovat se v oficiálním protektorátním tisku o tomto fiasku Luftwaffe.³² Ovšem ilegální tisk tuto informaci samozřejmě zcela rád zveřejnil.

Zahraníční odbojové organizace získávaly potřebné informace od Čechů, kterým se podařilo emigrovat především do Velké Británie a do USA. Samozřejmě nedílnou součástí bylo předávání zpráv mezi jednotlivými odbojovými skupinami. Tyto zprávy musely být zašifrované, aby si je nepřítel nemohl lehce přečíst v případě, že by je zachytil. Tyto šifry a klíče k nim se samozřejmě musely pravidelně měnit.³³

Na začátku roku 1940, únor až květen, se podařilo, jak již bylo zmíněno výše, gestapu zničit první odbojovou garnituru, kam patřily skupiny jako PÚ, ON, NHPM, ZNV i ilegální KSC. Tato likvidace začala již na začátku války první vlnou zatýkání. Tato akce nesla krycí název Albrecht der Erste a padlo jí za oběť asi 2000 lidí, z nichž asi 800 bylo z Moravy. Zatýkání se nevyhnulo ani PVVZ, ale tato organizace na rozdíl od výše jmenovaných pád první odbojové garnitury přežila bez větších ztrát. Zatýkalo se i v hospodářských a finančních kruzích. Celá tato „bezpečnostní akce“ měla otevřít cestu nacistické germanizační politice a úplnému ovládnutí protektorátního hospodářství nacisty.

Zbylé organizace na tuto situaci reagovaly snahou o sjednocení a společnou koordinaci odboje. Mezi zatčenými čelními představiteli domácího odboje byli pánové Richter, Šámal, Rašín, Kratochvíl, Cebe, Peška a Herben. K emigraci byli donuceni například Drtina, Feierabend, Nečas, Procházka, Klecanda a Laušman.

Ti, co se tomuto nacistickému náporu včas vyhnuli, budovali na troskách první odbojové garnitury nové základy. Hlavní slovo má od té doby PVVZ. Současně byly založeny organizace ÚVOD a ÚVOZ.

ÚVOD díky své autoritě nutil ostatní odbojové skupiny, aby se k němu připojily. Hned v počátcích své činnosti vytvořil dvě pracovní sítě, z nichž ta vertikální byla napojena na

---

³² Luftwaffe= doslova vzdušná zbraň, název pro německé válečné letectvo

³³ Jednotlivými zmíněnými odbojovými skupinami se autorka nebude již zabývat podrobněji, protože toto není cílem této bakalářské práce.

OSVO a její zemské velitele Pecháčka a Drásala. Největší starostí ÚVODu v roce 1941 bylo hledat kontakty na další organizace, aby tak rozšířil svůj vliv na odbojové scéně.

Třetí odbojovou garnituru tvořily R3 vzniklá na podzim 1942 pod názvem Přípravný revoluční výbor (PRV) a Přípravný revoluční národní výbor (PRNV). Čtvrtou garnituru vedle ilegální KSČ tvořila i Česká národní rada (ČNR).

Na opětovný úspěch německé armády spolu s Maďary na Balkáně reagoval odboj 24. 9. 1941. V ten den vyšla v časopise Český kurýr příloha s názvem „V jako vítězství“. Autory článku byli členové organizací ÚVOD a PVVZ. Komunisté se ve svých člancích reagujících na tuto situaci ptali, co bude následovat dál atd.

Germanizace

V knize Alfréda Rosenberga *Mýtus 20. století* jsou Češi charakterizováni jako neschopný, namyšlený národ, který je potřeba odsunout na východ, aby tak vznikl prostor pro tvůrčí německý národ.³⁴

Za to, že se tak ve výsledku nestalo, mohou Češi vděčit především tomu, že nacistická Třetí říše neměla dostatečný potenciál kvalifikovaných pracovních sil, které by byly schopny plně nahradit zkušené české dělníky zaměstnané v protektorátním průmyslu či Čechy zaměstnané v rámci tzv. totálního nasazení 1943 - 1945.³⁵

Hlavní snahou Třetí říše bylo za každou cenu udržet v Protektorátu klid a pořádek. Plně tomu odpovídají různá opatření jako reakce na jakékoli porušení tohoto pořádku. S tím souvisela i snaha o germanizaci celého prostoru Protektorátu.

V polovině roku 1940 vznikla přičiněním Konrada Henleina, vedoucího činitele v říšské župě Sudety, iniciativa, jejímž cílem bylo rozdělit území Protektorátu na čtyři územní celky³⁶ a to co nejrychleji. Tím by byl celý Protektorát fakticky úplně zlikvidován.

Na to zareagoval jednak Konstantin von Neurath, říšský protektor, a také známý „Čechobijec“ K. H. Frank, státní tajemník, tzv. pamětními listy, kde doporučují tento proces dělení Protektorátu co možná nejvíce zpomalit. Získali také souhlas Adolfa Hitlera, čímž nevědomky zabránili rozpadu Protektorátu ještě před koncem války a tím zachránili i Čechy před osudem, který jim předurčoval Alfred Rosenberg ve výše zmíněné knize. Obdobně měla probíhat i germanizace prostoru Protektorátu. V podstatě měla být „*nehmatná a nezřetelná*“.³⁷

Za hlavní germanizátory byli považováni již zmíněný K. H. Frank a Reinhard Heydrich. Druhému jmenovanému se za krátkou dobu svého působení v Protektorátu podařilo více méně odstranit do té doby trpěnou česko-německou dvojkolejnost.

---

³⁴ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 360.

³⁵ Německý termín pro tento český výraz zní *Totaleinsatz*

³⁶ Jedná se o tato území: Sudetenland, Bayeruth, Oberdonau a Niederdonau

³⁷ J. B. UHLÍŘ, c. d., s. 361.

Osud českého národa formuloval Heydrich ve dvou svých projevech v říjnu 1941 a znovu v únoru 1942. Zjednodušeně řečeno, úkolem Němců je bojovat proti jakékoli samostatnosti Čechů, přičemž musejí chápat, že Čech je Slovan a tedy méněcenný a neschopný tvor, který musí být veden Němcem (Germánem). Germanizováni mohli být jen ti Češi, kteří germanizovatelní byli. To se týkalo asi 40 - 60 % obyvatelstva Protektorátu. Zbytek měla čekat zřejmě okamžitá likvidace.

V Praze se germanizační iniciativy chopil náměstek primátora a fanatický stoupenec nacionalismu Josef Pfitzner. Hlavní důraz kladl na odstraňování symbolů české státnosti a likvidaci kultu T. G. Masaryka. Inicioval dokonce detailní prozkoumávání nápisů na českých památnících a pamětních deskách. Na jeho popud byly odstraněny pomníky Josefa Jungmanna, Svatopluka Čecha, T. G. Masaryka, Karla Havlíčka Borovského, Jana Podlipského, padlých pražských legionářů a po začátku války s USA i pomníky amerického prezidenta Woodrowa Wilsona. Stejný osud měl potkat i pomník padlým rodákům z Heřmaně z první světové války. Naštěstí se tak nestalo a pomník válku přežil bez úhony.³⁸ Dále byl zlikvidován i hrob Neznámého vojína.

Na všech institucích musely viset dvojjazyčné cedule s názvem instituce. Tisk tyto snahy komentoval takto: „*Mělo být asi pro nás trestem a znakem méněcennosti, že se tak krásné názvy jako Reichsprotektor, Protektorat Böhmen und Mähren atd. nesmějí překládat. Jsme však za to skutečně vděční, čím cizejší toto slovo zůstane, tím lépe. I pro dnešek, i pro budoucnost.*“³⁹

Vrcholem germanizace Prahy bylo poněmčení znaku a přejmenování ulic a jiných veřejných prostranství, která nesla jména českých buditelů nebo jiných významných osobností českých dějin.

Germanizační tlak dopadal i na české školství, které bylo upozadováno na úkor školství německého. Docházelo i k rušení některých škol. Pfitzner měl dokonce takovou moc, že mohl disponovat městskými financemi k posílení německého válečného snažení. Prosadil například nákup říšských cenných papírů v hodnotě 80 milionů K. K další podobné transakci již nikdy nedošlo.

³⁸ Tereza HORKÁ, *Pomník padlým rodákům z Heřmaně*, Výběr. Časopis Jihočeského muzea, č. 45, České Budějovice 2008, s. 203- 207.

³⁹ Jan GEBHART- Jan KUKLÍK, *Dramatické a všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 12- 13.

Propaganda

Říšský ministr osvěty a propagandy Joseph Goebels tvrdil, že principem propagandy je neustálé opakování nejúčinnějších hesel. Veškerá nejznámější hesla pocházejí z jeho pera.⁴⁰

Svou významnou roli sehrály i kult Adolfa Hitlera a kult matky. Velká pozornost byla věnována velkolepým stranickým sjezdům NSDAP u příležitosti významných dnů.⁴¹ Samozřejmě české svátky musely být z kalendáře vymazány. Příkladem je státní svátek 28. října, z nějž se stal běžný pracovní den.

Dalším významným bodem německé propagandy byla vážná hudba. Schválení skladatelé, „velcí Němci“, jako Ludwig van Beethoven, Richard Wagner a Bruckner, byli vzývání jako božstva.

Projevem propagandy bylo i psaní „V“.⁴² Čím více jich bylo, tím větší propagandistický smysl mělo. Tvořily se na „V“⁴² i propagandistické slogany.⁴³

U tohoto tématu nesmí chybět zmínka o filmových týdenících (Deutsche Wochenschau), které přinášely zprávy, samozřejmě patřičně upravené, o tom, jak úspěšně válčí Třetí říše na všech frontách, jak se před ní nepřátelé třesou strachy atd.

Kromě týdeníků tu byly i všudypřítomné plakáty, za jejichž poničení nebo dokonce zesměšnění hrozily přísné tresty. Propaganda byla zkrátka všude, jak v denním tisku, tak obzvláště v časopisech (Unsere Wehrmacht im Protektorat, Signal atd.). Pronikla dokonce i na stránky tehdy populárních Románů do kapsy (RoDoKaps).

---

⁴⁰ Např. Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer; Feind ist hart, wir sind härter atd.

⁴¹ Jednalo se především o tato data: 30. 1. den převzetí moci, 24. 2. vyhlášení stranického programu, 20. 4. narozeniny Adolfa Hitlera, 9. 11. památka 16-ti mučedníků hnutí atd.

⁴² Toto písmeno znamenalo latinské slovo „Victoria“, tedy vítězství. Značilo jistotu Třetí říše, že válku vyhraje.

⁴³ Snad nejdelší slogan zní: „Východ vzplál válkou, v níž věrní vojáci vůdce vybojují vítězství Velkoněmecku.“

Propaganda samozřejmě reagovala i na situaci v odboji. Snažila se za každou cenu zlehčit postoj západních mocností, hlavně pak Velké Británie. Cíle druhého odboje⁴⁴ charakterizoval ministr zahraničí Jan Masaryk v projevu pro BBC z 8. 9. 1939 takto: „*Naším programem je svobodné Československo ve svobodné Evropě a pro tento cíl jsme ochotni obětovat vše... Přijde den, kdy nacismus a s ním vaši utiskovatelé mizí z povrchu země... Při jménu, které nosím, vám zde prohlašuji, že tento odboj vyhrájeme a pravda zvítězí... Slavný a milovaný lide československý, buď ujistiť, že vláda věci tvých se vrátí do rukou tvých.*“⁴⁵ Propaganda se snažila utajit i události z listopadu 1939. Proto NSDAP založila 2. 12. 1939 v Praze nové sídlo krajského vedení strany. Při této příležitosti byl uspořádán sjezd pražských členů NSDAP.

Na 15. 3. 1940 vycházelo 1. výročí vzniku Protektorátu, které propaganda patřičně využila ve svůj prospěch uspořádáním veliké přehlídky německé vojenské techniky a armády. Tato akce měla dokázat sílu Třetí říše a tedy ukázat, jak velké štěstí to pro Čechy je, že jsou právě pod její ochranou. Prezident Emil Hácha zaslal při té příležitosti Adolfu Hitlerovi telegram.⁴⁶

Další možnost pro protektorátní propagandu se naskytla po obsazení Skandinávie. 11. 4. 1940 otiskly noviny Národní práce článek nazvaný „Válka a Češi“, v němž jeden z deseti novinářů, kteří navštívili západní val, psal, že viděl, jak je Německo nepřemožitelné.

Rok 1940 byl na události, které mohla propaganda využít ve prospěch Třetí říše, bohatý. Po Skandinávii přišlo dobytí Beneluxu a pád Francie. Posledně jmenovanou událost okomentoval protektorátní tisk tak, že byla prolomena Maginotova linie. Tyto úspěchy německé armády narušovaly domácí odboj a jeho sílu. Odboj se snažil nalézt odpověď na otázku, proč se spojencům nedaří Němcům úspěšně odporovat. Této situace chtěli co nejvíce využít komunisté snažíce se o roli hlavní morální podpory domácího odboje.

Neúspěch v bitvě o Británii si německá armáda vynahradila úspěšným tažením na Balkán s pomocí maďarské armády v dubnu - červnu 1941, kdy v rychlém sledu za sebou padla Jugoslávie a po ní i Řecko, včetně úspěšného výsadku na Krétě.⁴⁷

⁴⁴ Pořadová číslovka „druhý“ patří odboji za druhé světové války proto, že první odboj fungoval za první světové války (Maffie atd.)

⁴⁵ Jan GEBHART- Jan KUKLÍK, *Dramatické dny*, s. 83.

⁴⁶ Za tento skutek si JUDr. Emil Hácha vysloužil u Čechů přezdívku „Sieg Heil Hácha“.

⁴⁷ Maďarská armáda pomáhala Němcům v rámci tzv. Paktu tří.

Školství

Toto odvětví bylo hlavní ornou půdou pro snahy o germanizaci. Zájem Němců o české školství začíná vlastně studentskými nepokoji při pohřbu studenta medicíny Jana Opletala 15. 11. 1939, které vyústily v popravu devíti představitelů studentského hnutí 17. 11. 1939 a vedly k uzavření vysokých škol.⁴⁸ Studenti byli v počtu 1.200 odvezeni do koncentračního tábora v Sachsenhausen-Oranienburgu.

Uzavření vysokých škol ovšem neznamenalo, že by čeští studenti nemohli studovat. Někteří byli vybráni ke studiu na říšských univerzitách, zájem studentů ale nebyl valný.

Po vysokých školách přišlo na řadu střední školství. První větší zásah je datován 15. 8. 1940. Do konce tohoto roku bylo uzavřeno pět reálných gymnázií⁴⁹, učitelských ústavů⁵⁰ a vyloučeno bylo 1. 227 studentů prvních ročníků.

Došlo také k redukci typů škol. Z původních čtyř zůstaly pouze dva.⁵¹ Dívčím bylo zakázáno studovat na gymnáziích, ale vznikla kvůli nim speciální dívčí reálná gymnázia. Další změnou bylo, že střední škola a nově i hlavní škola navazovaly učebními osnovami na obecnou školu.

Reforma se samozřejmě týkala i středoškolských učitelů, kteří museli absolvovat všeobecné přezkoušení. Neprošlo v Čechách cca. 15 % a na Moravě cca. 20 % učitelů. Důkladnou kontrolou musely projít i veškeré učebnice. Nevyhovující texty nebo mapy byly jednoduše upraveny, zalepeny nebo z učebnice či atlasu úplně odstraněny vyříznutím příslušné stránky. Na 10 % učebnic bylo úplně staženo a 60 % bylo upraveno pro potřeby Říše. Na začátku školního roku 1940/1941 ale nastaly problémy, protože nevyhovující učebnice již nebyly k dispozici a nové ještě nebyly vydány.

---

⁴⁸ Původně se mělo jednat o uzavření na tři roky, ale trvalo to nakonec až do konce války.

⁴⁹ Jednalo se o reálná gymnázia ve Frentštátě pod Radhoštěm, Terezíně, Úpici, Vidňanech a Židlochovicích.

⁵⁰ Jednalo se o učitelské ústavy v Moravských Budějovicích a v Lounech.

⁵¹ Z typů gymnázium, reálné gymnázium, reformně reálné gymnázium a reálka zůstaly jen gymnázium a reálné gymnázium.

Nařízením z 2. 4. 1941 se změnily měšťanské školy na výběrové podle německého vzoru. Přijato mohlo být pouze 35 % uchazečů z obecních škol. Většina žáků se tak nemohla dostat na vyšší školy. Také počet žáků ve třídě se zvýšil z původních 45 na 60.

Úkolem českých škol, které přežily toto reformní období, bylo zdůrazňovat vše, co podporuje soužití s německým národem a také úctu k Adolfu Hitlerovi. Jeho kult byl předkládán právě již těm nejmladším žákům, kteří jsou ještě snadno ovlivnitelní, pod dozorem ministerstva školství a lidové osvěty, které vydalo i stručnou Hitlerovu biografii.⁵²

V letech 1941 - 1943 probíhalo také přeškolení všech učitelů a inspektorů hlavně z hlediska zeměpisu, dějepisu a biologie. Všechny tyto předměty byly podřízeny kultu německého Nadčlověka a Velkoněmectví. Bylo tedy nutné české méněcenné učitele těmto věcem dostatečně naučit.

---

⁵² Její autor, Jan Zlom, hned v úvodu píše o hospodářské krizi, do níž jako jasná hvězda na černě zamračené nebe, aby celé Evropě ukázal cestu z krize do blahobytu. Srov. J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 437.

Kultura

Tato oblast života Protektorátu byla předurčena k zániku stejně jako celý Protektorát. I přesto se kulturní život nezastavil, čímž nepotvrdil známé latinské přísloví „Inter arma silent Musae“.⁵³

Reakcí na okupaci byla vlna vlastenectví a návrat ke kořenům národní existence. Týká se to nejen historických knih⁵⁴, vydávají se první edice kronik (Dalimilova kronika česká, Vlastní životopis Karla IV., Mistr Jan Hus atd.).

Tento směr následovala i další umělecká odvětví, malířství, divadlo a film nevyjímaje. Za celou dobu Protektorátu bylo dokončeno na 114 celovečerních filmů. Jeden film tak vznikal průměrně 19, 7 dne. Divadelní scéna se příliš nezměnila, protože byla pod dohledem české cenzury.

Herci a režiséři, kteří chtěli pracovat v Říši, museli přijmout německé nebo alespoň německy znějící pseudonymy.⁵⁵

Nejméně cenzuře podléhala hudba. Pro klasickou hudbu byl typický příklon k českým klasikům (Bedřich Smetana, Antonín Dvořák). Veliký zájem byl i o koncerty symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Prim hrály opět národní písně a skladby s národní tematikou. Na 12. 5. 1939 vycházelo 55. výročí úmrtí Bedřicha Smetany. Ačkoli byly oslavy toho dne pojaty jako protiněmecká manifestace pod heslem „Tvůj drahý národ český neskoná“, nebylo proti manifestujícím ze strany Němců nijak zasaženo. O týden dříve byly dokonce přeneseny ostatky Karla Hynka Máchy na Vyšehradský hřbitov. Ani tehdy nebyl nikdo perzekuován.

Samozřejmě bez odezvy nezůstaly ani germanizační snahy okupantů. Docházelo k různým sabotážím atd., na což okupanti zareagovali zákazem národních písní. Stalo se tak v červnu 1939. Dále byly zakázány i některé sportovní podniky. Podnět k tomuto kroku dal fotbalové utkání Prahy s Berlínem, kde Pražané zvítězili v poměru 2 : 0. Nadšení čeští fanoušci používali výmluvnou „řeč dlaní“, která byla naštěstí pro ně srozumitelná jen jim.

---

⁵³ Česky to znamená: Ve válce mlčí Múzy. Jednalo se o bohyně kultury, zpěvu a umění ve starověkém Římě.

⁵⁴ V této době vzniká dílo Kamila Krofky- *Nesmrtelný národ: Od Bílé Hory k Palackému*, Praha 1940.

⁵⁵ Například Zita Kabátová se za války jmenovala Maria von Buchlow. Srov. J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 444.

Poněkud stranou zájmu zůstalo výtvarné umění, protože nemělo takový masový rozsah jako ostatní výše zmíněné okruhy kultury. Hlavními motivy obrazů se staly biblické výjevy, historismy, antika a baroko.

Na závěr této kapitoly je třeba říci, že ani ve výtvarném umění ani v protektorátní hudbě nenalezneme markantní stopy po kolaboraci. Výjimkou je malíř a ilustrátor Karel Rélík, který byl antisemita.⁵⁶

K umění patří také fotografie. Její autoři, například Jan Lukas, Karel Ludwig, Jan Beran, Václav Jírů a další, takto dokumentovali atmosféru doby.

---

⁵⁶ Proslavil se například výstavou v síni Myslbek, kterou nazval „Židobolševismus“. Tato výstava proběhla v roce 1942.

Všední den

V předchozích kapitolách se autorka této bakalářské práce pokusila přiblížit některé okruhy všedního života, které ovlivnila okupace nejvíce. Nyní se bude věnovat všednímu dni pojatému z knih J. B. Uhlíře *Protektorát Čechy a Morava v obrazech* a pánů J. Gebharta a J. Kuklíka *Dramatické a všední dny protektorátu*.⁵⁷

Tato kapitola začíná v knize J. B. Uhlíře citátem z úst historika Ferdinanda Bedürftiga: „*Žádná válka nezůstane bez vlivu na každodenní život. Ve druhé světové válce musely miliony lidí ze dne na den změnit své uvažování a chování...*“⁵⁸

Válka skutečně ovlivnila každou část lidského života, jak si může čtenář přečíst v předchozích kapitolkách i v následujících prepisech kronik. Vše se jednoduše podřizovalo zájmům Třetí říše rodinou počínaje a zaměstnáním konče.

Píše se 15. 3. 1939. Je šest hodin ráno a hranice bývalého Československa překračuje německá armáda. Jejím úkolem je obsadit to, co zbylo z Čech a Moravy po záboru pohraničí a oddělení Slovenska 14. 3. 1939. Obyvatelstvu bylo prostřednictvím rozhlasového vysílání zdůrazněno, aby zbytečně nekladli odpor a nezavdávali tak příčinu k jakýmkoli represím ze strany Němců.

Téhož dne přijel na Pražský Hrad i sám vůdce Třetí říše Adolf Hitler. Následujícího dne, 16. 3. 1939, byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava.⁵⁹ Stalo se tak výnosem Adolfa Hitlera, kterým se měli dát Češi dočasně pod ochranu Říše. Proto tomuto zřízení začali lidé říkat „Protentokrát“.

Soudobý tisk okomentoval Hitlerův Výnos se slibem autonomie a svébytného národního vývoje. Ani jeden z těchto slibů neměl být dodržen. Nedlouho poté zmizely i poslední zbytky demokracie. 21. 3. proto jmenoval státní prezident JUDr. Emil Hácha výbor Národního souručenství v jehož čele stál Adolf Hrubý.⁶⁰

---

⁵⁷ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*, Praha 2008; J. GEBHART- J. KUKLÍK, *Dramatické a všední dny protektorátu*, Praha 1996.

⁵⁸ J. B. UHLÍŘ, *Protektorát*, s. 535.

⁵⁹ Německy Protektorat Böhmen und Mähren

⁶⁰ Národní souručenství vzniklo z potřeby obyvatelstva po národní sounáležitosti. Vstoupilo do něj 98,4 % mužů. Dobrovolná příslušnost k extremistům (Vlajka atd.) byla proti tomuto číslu zanedbatelná.

Aby okupanti navenek budili dojem, že jistá demokracie v Protektorátu stále funguje, byla obnovena vláda, ovšem s přívlastkem „protektorátní“.⁶¹ Na tomto místě autorka odcituje reakci ministra zemědělství dr. L. Feierabenda:

„Naše vláda musí s Němci spolupracovat.“ Zároveň se ale ptá, kde je mez této spolupráce, která bude českou veřejností považována ještě za únosnou a čestnou... Nebude zítra hříchem, co se dnes pokládá za ctnost? Kdo bude moci být spravedlivým soudcem nad činy protektorátní vlády?“⁶²

Nahlédnutí do dobového tisku mohlo ve čtenáři budit dojem, že až na pár jedinců naslouchajících zahraniční propagandě, se vlastně nic neděje. Protektorátní propaganda samozřejmě nutila obyvatelstvo, aby si mysleli, že svou budoucnost můžou spojit pouze s Třetí říší.⁶³ Podle toho se tvořila i různá hesla především z hlavy ministra propagandy Josepha Goebelse.⁶⁴

Češi pro tento cíl měli nasadit každou volnou pracovní sílu. Již 11. 10. 1938 byly zřízeny úřady práce.⁶⁵ Pracovní doba vzrostla nejprve na 10 hodin a v srpnu 1942 již dokonce na 12 hodin denně. Byly zavedeny pracovní knížky, kterými zaměstnanci prokazovali svou příslušnost k podniku. Naproti tomu nezaměstnanost byla téměř vymýcena. Mzdy stoupaly i přes jejich zmrazení v lednu 1942. Za celou dobu války se na práci do Říše dostalo přes milion lidí, včetně středoškoláků, školáků a pracovníků veřejných služeb.⁶⁶

Češi měli ale trochu jinou představu o soužití s Němci v rámci Třetí říše. Téměř každodenní realitou se tak staly větší či menší šarvátky, které většinou vyprovokovali sami Němci. Na tomto místě by autorka ráda odcitovala úryvek popisující první bitvu v okolí Heřmaně:

„Kde vzplála první bitva

V prvních letech okupace a v první fázi války byly povoleny taneční zábavy jako příležitosti mladých lidí k seznamování. Ve městě bylo běžným jevem, že se jich zúčastňovali i

⁶¹ Tento přívlastek znamená, že vláda neměla svobodu rozhodování. Vše musel nejprve schválit aparát okupantů.

⁶² J. GEBHART- J. KUKLÍK, *Dramatické a všední dny protektorátu*, Praha 1996, s. 11- 12.

⁶³ Nazývalo se to „Nový pořádek v Evropě“.

⁶⁴ Srov. Kapitola Propaganda v kapitole Všední život v Protektorátu.

⁶⁵ Arbeitsamt - pozn. autorky

⁶⁶ Říkalo se, že se jde na práci „do Reichu“, srov. J. GEBHART- J. KUKLÍK, c. d., s. 48- 53.

němečtí vojáci, například při každotýdenních tanečních večírcích v restauraci „U srdíčka“ v Lannově třídě. Mnoho německých vojáků si oblíbilo českou muziku, české písničky, valčíky a zejména polky. Dokonce tak, že je převzali za vlastní a můžeme je v Německu hrát a zpívat dodnes.

Jinak bylo na vesnicích, už třeba v Nových Hodějovicích, kde se konaly oblíbené taneční čaje v hostinci u Poncarů. To už byla česká záležitost. Němci se tam mohli ocitnout jen výjimečně.

Je třeba připomenout, že existují Hodějovice dvojí. Staré a Nové. V minulosti byli Nové Hodějovice obcí téměř výhradně českou, Staré Hodějovice zase německou. Tamní nacisté se brzy po březnu 1939 ukázali jako zlí a nenávistní vůči všemu českému. Dávali to všemožně najevo, provokovali národnostní neshody a nadutě zdůrazňovali svou nadřazenost.

Někdy koncem léta 1939 se rozhodl kroužek mládenců ze sousední Doubravice uspořádat taneční zábavu v hostinci, jehož nájemci byli mladí manželé Rezkovi. Jedním z pořadatelů byl i můj bratr František, tovaryš u místního pekaře Erharta. Obstarali hudbu, povolení, mladí lidé se sešli a zábava, myslím, že od 16 hodin, v pohodě začala. Asi po hodině se ale stalo něco, s čím nikdo nepočítal. Na zábavu se přihrnula skupina mladých Němců ze Starých Hodějovic. Normálně tam dosud na zábavy nechodili, až teď najednou se přišli ukázat. Někteří v uniformách úderných oddílů SA, jiní jen s hákovými kříži na klopách. Chovali se od začátku tak, že pořadatelé dostali strach - tohle špatně skončí. Když hudba začala znovu hrát, šli hned všichni čeští kluci pro děvčata, aby pro nemilé návštěvníky pokud možno žádné tanečnice nezbyly. Němci ale taneční páry přerušovali v tanci a brali českým klukům tanečnice z kola. Ti jim to hned opláceli. Tak došlo k handrkování, německým výhrůžkám a k pošťuchování, až se zanedlouho na sále rozpoutala pravá hospodská rvačka, v tomto případě českoněmecká bitva.

Muzikanti ze strachu o své zdraví a nástroje přestali hrát a vytratili se do úkrytu do hospodářské části stavení. Rvačka trvala dlouho a stále se stupňovala. Z nábytku se staly barikády, z nohou od židlí zbraně. Do posledního kusu bylo rozbito všechno sklo. Snaha hostinského zklidnit situaci byla marná. Pak se podařilo starohodějíčky ze sálu vypudit, ale tím to neskončilo. Na silnici kolem hospody byl dostatek kamení pro rozpoutání druhé fáze bitvy. Kamení lítalo z venku okny do sálu a odtud posbírané zase ven. Byly vytrženy nejen všechny okenní tabule, ale také okenní rámy. Byl zdemolován velký kus plotu zahrady. To už

přicházel soumrak a bojujícím na obou stranách docházely síly. Konečně Němci s pohrůzkami odešli. V bitvě došlo k mnoha krvavým zraněním, ale k žádnému tak vážnému, aby bylo nutno volat sanitu.

Jel jsem se druhý den na dílo zkázy podívat. Hostinský Rezek vyvážel kolečkem ze sálu kameny a střepy skla. Byl zoufalý. Prý oznámil věc českému četnictvu, ale nikdo se dosud nepřišel na to podívat. Čeští četníci se zřejmě báli do toho vložit. Čekal, že to budou vyšetřovat orgány německé. Sami se přišli podívat až třetí den. Kupodivu, z německé strany také nikdo nepřišel, vypadalo to, že se má příhoda spíše ututlat.

Doubravičtí mládenci se domluvili, že v tom hostinského Rezka nenechají. Chodili dávat hospodu zase dohromady. Spravovali a zasklívali okna a dělali všechno, aby škoda manželů Rezkových byla co nejmenší. Na tuto příhodu se v Doubravici dodnes vzpomíná. Časem dostalo vyprávění spíše humorný ráz a poukazuje se spíš na to, že takhle zdemolovanou hospodu do té doby nikdo neviděl.“⁶⁷

Důležitým prvkem změn hned po vzniku Protektorátu byl přechod z levostranného provozu na pravostranný. Podle mínění autorky si tehdejší řidiči museli připadat stejně nezvykle jako dnešní Brit na dovolené v Evropě, kde se jezdí vpravo, kde si půjčí automobil a je náhle nucen jezdit také vpravo.

Dne 9. 10. 1939 přišla další změna. Tentokrát se týkala státní symboliky. Dosavadní menší státní znak byl nahrazen protektorátním, který vypadal podobně jako provizorní znak ČSR z roku 1919.⁶⁸ Větší státní znak zůstal téměř nezměněn, jen slezská orlice byla nahrazena druhou moravskou. Prapor zůstal nezměněn, jen k němu přibyly další prapory říšské.⁶⁹ Lidé každý den na ulici potkávali muže v dosud neznámých nebo jen málo známých uniformách.

Nejmarkantnější změnou bylo zavedení přidělových lístků na potraviny vyhláškou z 29. 9. 1939. Vyhláška začala platit ještě týž den, kdy byla zveřejněna, tedy 1. 10. 1939. Cílem bylo regulovat potřebu základních potravin jako je maso a jiné masné výrobky, mléko,

---

⁶⁷ Jaroslav BLÁHA, *Pěšáci*, Jelmo 2000, s. 14- 16.

⁶⁸ Jednalo se o korunovaného stříbrného dvouocasého lva ve skoku na červeném štítě.

⁶⁹ Byly to prapory Velkoněmecka, válečný prapor, služební vlajky stranických organizací HJ, RAD atd. a vlajky SS a SA.

mouka, cukr, chléb, káva, čaj a máslo. Týdenní přiděl lístků se rozlišoval na tři kategorie.⁷⁰
15. 12. 1939 byla zavedena i povinnost stravovat se na lístky i v restauracích.

Ten samý měsíc byly zavedeny i tzv. šatenky a lístky na obuv.⁷¹ Od 1. 1. 1940 se nesměla na celém území Protektorátu prodávat káva ani čistá čokoláda.

Na toto téma se brzy začaly vymýšlet i vtipy: Zde autorka uvádí jeden takový vtip z časopisu „Detektivka“: „Víte, že je možno obdržet spodky bez bodů? Ale jděte, a kde? V kartách.“⁷² Zavedení lístků samozřejmě způsobilo vznik černého trhu. Ten byl jedinou možností, jak doplnit nedostatečné přiděly. Výhodou tohoto trhu byla celkově širší nabídka a také skutečnost, že jste k nákupu nepotřebovali lístky. Cena výrobků na černém trhu byla ale několikanásobně vyšší. Například 1 kg zrnkové kávy stál 300 - 700 K, vepřové sádlo 80 - 200 K. K tomuto tématu by autorka ještě ráda přidala jeden vtip, který našla v kronice obce Komařice:

„Anekdotář sděloval příteli, že se stal samozásobitelem v mléce. Ten se divil: „A kde tu kozu máš?“ První odpověděl, že v pokoji. „A co ten smrad?“ ptá se druhý. Samozásobitel odpověděl: „Však ona si zvykne.“⁷³

Jak již bylo zmíněno v kapitole *Propaganda*, české státní svátky byly zrušeny, staly se z nich normální pracovní dny. Lidé tento zákaz ale všelijak obcházeli. V ty dny se, kdo mohl, oblékl svátečně nebo si alespoň pánové vzali černé vázanky a dámy například černou sukni jako výraz smutku nad ztracenou svobodou. Taková situace nastala například na státní svátek 28. 10., kdy Československo získalo před 21 lety svobodu. V Praze proběhla také demonstrace, které se účastnilo na 100 tisíc lidí, a samozřejmě nebyla jediná. V dobovém hodnocení byl právě tento den převážně ilegálním tiskem hodnocen jako nejvýznamnější den české rezistence vůči režimu. V tento den byl také postřelen student medicíny Jan Opletal, který na následky svého zranění v nemocnici zemřel. Jeho pohřeb se stal manifestací proti okupaci, která vyústila v uzavření vysokých škol, jak již bylo zmíněno v kapitole *Školství*.

Tato „Sonderaktion Prag“ zasáhla kromě studentů vysokých škol také ilegální časopis *V boj*. 8. 11. byl zatčen jeho tiskař J. Krupička. Výroba časopisu se tak kvůli bezpečnosti

⁷⁰ Byly to tyto: běžný spotřebitel, těžce pracující a velmi těžce pracující.

⁷¹ Šatenky se říkalo lístkům na textil a látky.

⁷² J. GEBHART- J. KUKLÍK, c. d., s. 89.

⁷³ SOKA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1926- 1951*, sign. B1152, s. 224.

přesunula do zadního traktu hotelu Zlatá husa. To s sebou přineslo i zostřené sledování odbojové aktivity i na jiných místech Protektorátu. Například odbojová skupina v Brně, jejímž členem byl i starší bratr babičky autorky této bakalářské práce, Tomáš Podruh, důstojník československé armády, který byl zatčen a popraven v Plötzensee na jaře roku 1942. Konec roku 1939 přinesl první „frontální“ útok proti odbojovému hnutí jako takovému, jak již bylo zmíněno v kapitole *Odboj*.

Na přelomu let 1939 a 1940 se začaly v tisku objevovat varovné zprávy o praktikách německé policie. Ilegální časopis *Český kurýr* například napsal toto: „*Pozor na praktiky nacistické policie! Vykažte ze dveří neznámé lidi, kteří by přišli sbírat pro český odboj, verbovat do české legie, doručovat ilegální tiskoviny, zapřádat politické hovory... Gestapo má ve službách plno provokatérů. Do té doby, než je budeme jako zrádce odstřelovat, mohli by tito zaprodanci způsobit v našem táboře pro neopatrnost, nedbalost a prostořekost některých našich lidí těžké rány! Čím útočnější je německá lstivost, tím pohotovější musí být naše chytrost a opatrnost!*⁷⁴

Statistika Ústředního statistického úřadu byly nejčastější příčinou úmrtí obyvatel Protektorátu srdečně cévní choroby, nádory, leukémie a tuberkulóza. Až za těmito nemocemi se umístily nervové a psychické problémy. Velmi nízké procento tvoří nakažlivé choroby (chřipka, záškrt, spála atd.), což svědčí o relativně vysoké úrovni protektorátního lékařství.

K rozptýlení šedi všedních dní sloužily různé kulturní události a sportovní podniky. Sloužily vlastně jako způsob odreagování se od drsné reality všedního života v Protektorátu.

---

⁷⁴ J. GEBHART- J. KUKLÍK, c. d., s. 108.

3. CHARAKTERISTIKA HEŘMANĚ A OKOLÍ

Heřmaň

Tato obec leží cca. 7 km jihovýchodně od Českých Budějovic. Na místě dnešní návsi stál původně dvorec Lhota, resp. Lhotka.⁷⁵ První zmínka o ní pochází z roku 1400. Na sklonku 18. století spadl dvorec pod komařické panství. Majitelem tohoto panství byl cisterciácký klášter Vyšší Brod. Po tzv. Raabizaci⁷⁶ došlo k rozparcelování pozemků příslušných ke dvoru Lhota a roku 1787 byla založena Hermaň.⁷⁷ Po zrušení poddanství se stala Heřmaň správně součástí nedaleké obce Plav.⁷⁸ 1. ledna 1953 se na krátkou dobu osamostatnila a 13. června 1964 byla začleněna pod obec Nedabyle.⁷⁹

Nová Ves

První zmínka o této obci pochází z roku 1574, kdy se jistý Říha z Nové Vsi objevuje jako svědek v protokolu týkající se rvačky v Nedabyli. Majitelem vsi byl tehdy Vilém z Rožmberka a později jeho bratr Petr Vok. Po jeho smrti připadla obec Vamberkům, ale po stavovském povstání bylo panství zkonfiskováno.⁸⁰ Posledním šlechtickým majitelem panství byl rod Schwarzenbergů. Od roku 1850 je Nová Ves samostatnou obcí. Až do počátku 30. let 20. století zahrnovala i obce Borovnice a Lomec.⁸¹ V roce 1964 byl také na krátkou dobu přičleněna pod Nedabyli. Znovu samostatnou se Nová Ves stala 24. listopadu 1990.

Komařice

První zmínka o této obci pochází z roku 1278, ovšem nejedná se o spolehlivou zprávu. První potvrzená zmínka pochází z roku 1346, kdy na tomto panství hospodařil Beneš z Komařic. V 60. letech 16. století se komařické tvrz dočkala přestavby do podoby renesančního zámku a roku 1623 Komařice koupil od Ctibora Kořenského cisterciácký klášter Vyšší Brod. Po třicetileté válce jsou Komařice téměř zpustlé. Podle dostupných pramenů byla pouze dvě stavení ze 46 schopna platit kontribuci.⁸² Do roku 1904 zde fungoval pivovar. Od zrušení poddanství až do současnosti jsou Komařice samostatnou obcí, až na 2. polovinu 80.

---

⁷⁵ Německy Mehlhüttel

⁷⁶ Šlo o souběžnou poddanskou a pozemkovou reformu provedenou v 70. a 80. letech 18. století dvorním radou F. A. Raabem.

⁷⁷ Jméno tato obec získala po tehdejším opatovi Vyšebrodského kláštera Hermannu Kurzovi a původně bylo německé: Hermannsdorf.

⁷⁸ Obec Plav se nachází cca. 3 km jižně od Heřmaně.

⁷⁹ Obec Nedabyle se nachází cca. 3 km severně od Heřmaně.

⁸⁰ Petr Vok zemřel roku 1611, panství si tedy Švamberkové příliš neužili, zkonfiskováno jim bylo po stavovském povstání roku 1620

⁸¹ Obec Borovnice leží cca. 2 km jižně od Nové Vsi a obec Lomec cca. 4 km jihozápadně od Nové Vsi.

⁸² Kontribuce byla daň v naturálních odevzdávaná vrchnosti.

let 20. století, kdy spadala obec pod Strážkovice.⁸³

---

⁸³ Obec Strážkovice leží cca. 3 km severovýchodně od Komařic.

4. VŠEDNÍ DEN V HEŘMANI A OKOLÍ NA ZÁKLADĚ OPISŮ KRONIK

Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951

s. 156- 227

s. 156

Rok 1938

Polární záře- Dne 18. ledna večer po 8 hodině byla na území celé naší republiky viditelná polární záře která zazářila na severním nebi působíc podivným dojmem obrovského požáru neboť byla pronikavě červeně zbarvena. Byla to největší polární záře za posledních 100 let a také to byl nejkrásnější přírodní úkaz.

Úmrtí- Dne 27. února zamřela v Komařicích po pivovarském bednáři Rozálie Vrátná ve věku 94 let. Byla to nejstarší osoba v Komařicích i v celém okolí.

Vzpomínka- Dne 6. března v podvečer výročí presidenta osvoboditele T. G. Masaryka uspořádána za součinnosti obce, školy a místních spolků pietní vzpomínka na zesnulého presidenta a zanícena vatra a pak v místnosti u Kubatů pořádán „Masarykův den zahraničí“ s přednáškou.

Popl. Cvičení- 23. března bylo poplachové cvičení civilní protiletectvé ochrany.

Pohotovost- 21. května následkem vážné válečné situace nařízena pro naši obec pohotovost k ochraně mostů, silnic a vozo-

s. 157

-vých cest. Na cestě k Jedovarům a Sedlu vykáceny stromy a připraveny záseky by v čas potřeby se cesty uzavřely. Na mostech konány v noci hlídky civilním obyvatelstvem které byly později převzaty vojskem.

Krupobití- Dne 12. června byla naše obec postižena částečným krupobitím.

Volba- Dne 29. května zvoleni dohodou všech politických stran členové obecního zastupitelstva a to:

Martin Kubata Strádov č. 9.
Antonín Betschläger (?) Sedlo -, - 13.
František Pavel Komařice -, - 29.
František Mareš Komařice -, - 47.
Bartoloměj Valdauf Strádov -, - 10.
Šimon Syrovátka Sedlo -, - 28.
Jan Kouba ml. Komařice -, - 2.
Tomáš Kubík Komařice -, - 48.
Za čl. stranu lidovou
Jan Mikeš Komařice -, - 9.
Jan Vaclík Sedlo -, - 8.
Martin Kubata Komařice -, - 10.
František Mitáš Komařice -, - 34.
František Mitáš Komařice -, - 19.
Za čl. stranu republikánskou
František Hojz Sedlo -, - 34.

s. 158

František Beran Sedlo č. 39.
za stranu komunistickou
12. července konána volba starosty, náměstka a radních v Komařicích
za starostu zvolen:
František Pavel Komařice č. 29.
za náměstka:
Jan Mikeš Komařice č. 9.
za radní:
Martin Kubata Komařice č. 10.
Šimon Syrovátka Sedlo č. 28.
Martin Kubata Strádov č. 9.
Do finanční komise zvoleni:
Jan Marčiny (?) Komařice
František Kubata Sedlo č. 14
František Mareš Komařice

Václav Chaluš Komařice

František Kubata Sedlo č. 7.

František Mitáš Komařice č. 19

František Hojz Sedlo

Do osvětové komise zvoleni:

pan učitel Bedřich Bartuška Komařice

Jan Danko Komařice

Jan Kříž Komařice

František Mitáš Komařice 34.

s. 159

František Beran Sedlo

Rozpočet- Schůze obecní rady konána dne 23. října, návrh rozpočtu na rok 1939.

Řádná potřeba 20. 719 Kč

Úhrada 8. 131 --,-

Schodek 12. 588 --,-

Tento schodek bude uhrazen přírůžkou 50 % k dani činžovní a 220 % k daním ostatním.

Slintavka- 26. října vypukla v Komařicích nakažlivá dobytčí nemoc slintavka a kulhavka. Zamořeno bylo 11 usedlostí, dobytče neuhynulo žádné.

Voj. kryty- Při stavbě vojenských krytů, kterých je na komařickém katastru 11, bylo nuceno obyvatelstvo obce Komařice a okolních vesnic vypomáhat jak při stavbě tak při opevňovacích pracích. Veškerá práce v poli byla na 14 dní zakázána, čímž byla podzimní práce v poli, také následkem povolání mužů do zbraně, zpožděna. Jelikož bylo příznivé počasí, bylo ozimé obilí, ačkoli opožděné, přece zaseto.

Ob. knihovna- Za rok 1938 čtenářů 30 přečetlo 330 knih. Na jednoho čtenáře připadá průměrně 31. knih. Vybráno 46. 40 Kč. Nejvíce čteno: Vysocký: Pan Lesní, Myslivec Šenk, Vrba:

s. 160

Zelené šero. Svazků koupeno 9 zábavných a 2 poučné.

Divadla- Dne 20. března sehráno Národní Jed. Pošumavskou společně s obcí Baráčníků divadlo: „Rozházený život- Karty“ a 17. dubna „Náš Váci pro lekraci“.

8. května pořádal pan učitel se školními dětmi „Den matek“. Vybráno 191. 70 Kč.

Nar. úmrtí- Narození a úmrtí.

Narodilo se v tomto roce:

v Komařicích 2 děti

v Sedle 0 –,-

v Stradově 2 –,-

zemřelo v Komařicích 5 osob

v Sedle 3 –,-

v Stradově 0 –,-

sňatky v Komařicích 2

v Sedle 3

v Stradově 5

s. 161

Rok 1939

Úroda- Vzdor nepříznivému a deštivému počasí byla úroda v tomto roce velmi dobrá, byla to náhrada za to, že po dva roky byla naše obec postižena krupobitím.

Revise desinfekce- Dne 22. ledna byla revise desinfekce konaná okresním vrchním veterinářem Dr. Mikulášem. Tím byla epidemie slintavky a kulhavky ukončena.

Vydržovací přísp.- Vydržovací příspěvky na Jana Zemana, který byl naší obcí neprávem přiřknut jako příslušník, činily k tíži obce do 31. března 1938 celkem 6. 062. 20 K. 23. března bylo zapláceno 1000 K a 20. září 1938 další 1000. Po odstoupení území (Podkarpatská Rus) nebylo možno uplácti tak bylo uloženo dne 11. února 1939 3. 863 Ku pošt. Spořitelny.

Obsaz. hranic- Dne 15. března v 6 hodin ráno za strašlivé sněhové vychřice, jaké nebylo v tuto dobu pamětníka, obsazovalo německé vojsko hranice československé republiky a zřízen Protektorát Čechy a Morava.

s. 162

Rozpuštění komunistické strany- Vzhledem k rozpuštění komunistické strany byl obecní úřad vyzván k vyloučení těchto členů z obecního zastupitelstva, honebního výboru a finanční komise. V úvahu přichází František Hojz ze Sedla za něhož zvolen Antonín Betschläger ze Sedla a František Beran ze Sedla za něhož zvolen Vojtěch Holinka ze Strádova.

Nár. Souručenství- Po utvoření Protektorátu byla zrušena „Národní Jednota“ a utvořena jediná politická strana „Národní Souručenství“.

Ob. noclehárna- V tomto roce zřízena v obecním domku v Komařicích obecní noclehárna nákladem asi 1. 900 K. Obnos ten byl vybrán z odkazu zdejšího rodáka Pavla.

Oprava mostu- Oprava mostu u Zařičí vyžádala si nákladu 4. 345. 95 K od toho odečten příjem z třísek a starého dříví 245 K, příspěvek obce Pašínovice činí 979 K.

Stavba- Jan Marčiny č.p. 8 v Komařicích zvýšil jeho obytnou budovu o jedno patro.

Rozb. voj. krytů- V srpnu byli vojenské kryty za dozoru četnictva vyhozeny do vzduchu Obci bylo nařízeno okresním úřadem zbourati zbytky vojenských krytů.

s. 163

Obci zůstane kámen a betonová tříšť a získané železo má být odvezeno na nádraží pro firmu Petzold za cenu 450 K tunu.

Dobytčí váha- V tomto roce v obci postavena dobytčí váha nákladem obce a Pošumavské Jednoty celkovým nákladem 3. 954. 85 K. Poš. Jednota darovala 1. 500 K.

Rozpočet- Schůze obecní rady konána dne 5. listopadu.

Návrh rozpočtu na rok 1940:

řádná potřeba 17. 816 K

úhrada 3. 514 K

schodek 14. 302 K

Osada Komařice vykazuje rozpočet 8. 523 K

Řádná úhrada 1. 283 K

Schodek 7. 240 K

bude uhrazen 70 % k dani činžovní a 242 % k daním ostatním.

Mimořádná potřeba na úhradu nákladu vzniklého postavením dobytčí váhy v částce 1560 K

bude uhrazena vyšším poplatkem za vážení 100 K a schodek v částce 1460 K bude uhrazen

53 % přírážkou k základu 2. 771 K k daním

s. 164

mimo daň činžovní jež vynese 1. 468 K.

Rozpočet osady Sedlo

řádná potřeba 5. 427 K

úhrada 530 –,-

schodek 4. 897 –,-

bude uhrazen 50 % přírážkou k dani činžovní a 254 % k daním ostatním.

Rozpočet osady Strádov:

řádná potřeba 2. 261 K

úhrada 0 –,-

schodek 2. 261 –,-

bude uhrazen 50 % přírážkou k dani činžovní a 275 % k daním ostatním.

Soupis hosp. zvířectva- Dne 3. prosince konán soupis hospodářského zvířectva.

Napočteno bylo v celé katast. obci:

535 kusů hovězího dobytka

46 koňů

251 prasat

4 ovce

82 koz.

Lidová škola- Do nově zřízené školy ve Střížově dochází od 15. listopadu 5 žáků a žaček z Komařic a 5 ze Sedla.

Ob. knihovna- Obecní knihovna

Za tento rok 28 čtenářů přečetlo

s. 165

465 knih, na jednoho čtenáře připadá průměrně 19 knih. Vybráno 37. 30 K. Nejvíce čteny spisy Báarovy a Vrbovy. Celkový stav svazků je 505 zábavných a 156 poučných dohromady 661 svazků.

Divadla- Škola pořádala 7. ledna vánoční besedu, vybráno 174. 75 K, 12. listopadu Schůzi rodičovského sdružení, vybráno 116 K, 11. prosince vánoční besídka, vybráno 257. 55 K na zakoupení školních potřeb pro nemajetné žactvo.

Dne 5. listopadu sehrála Národní Matice (bývalá Nár. Jed. Pošum.) a obec Baráčníků divadlo „To už je v krvi“, vybráno 416 K a 25. prosince sehrálo „Mladé

Nár. Soulučenství“ divadlo „Nade mlejnem, pode mlejnem“, vybráno 480 K.

Narození a úmrtí-

Narodilo se v Komařicích 3 děti

v Sedle 1 –,-

v Strádově 3 –,-

Zemřeli v Komařicích 2 osoby

v Sedle 0 –,-

v Strádově 2 –,-

Obecní kronika prohlédnuta

dne 19. února 1940.

Anežka Ambrožová

říd. uč.

s. 166

Doplněk za léta 1938 a 1939.

Události za rok 1938 a zejména pak za rok 1939, zapsané do této kroniky již v době německé okupace mohly být vylíčeny jen velmi opatrně a jsou tudíž neúplné. Doplnky k událostem o nichž se nesmělo mluvit ani psát, zaznamenával kronikář František Danko v nejistých časech od r. 1939 do roku 1942 na zvláštní listy. V době Heydrichiády r. 1942- kdy i v naší obci prohledávalo byty německé vojsko, musel tyto písemnosti narychlo spáliti. Tak přišli nazmar záznamy o událostech bezprostředně prožitých.

Nový kronikář- Chybějící zápisy doplňuje nový kronikář František Pavel, tesař z čp. 29, bývalý starosta a předseda správní komise v Komařicích. Z pověření Místního národního výboru obstaral vrácení kroniky z archivu země české v Praze zpět do obce a zapisuje v pokojných časech zlaté svobody ohlasy událostí jak je s ostatními v obci spoluprožíval. /v levém rohu vepsáno „S Ludvíkem Pavlem, nájemcem „Nového mlýna“ v Pašínovicích (mým bratrem)

V srpnu roku 1945 František Pavel

s. 167

Neklid z událostí v Německu- I v naší české vesnici jsme si uvědomovali, že vzrůstající nebezpečí proti míru, šířící se od roku 1933 z Německa, je jakoby hrozbou naší svobodné republiky. Proto od roku 1937 opevňovány ve velkém rozsahu naše hranice. Na našem katastrálním území vybetonoval stavitel Procházka z Č. Budějovic 2 malé kryty pro kulometčíky. Jeden na poli statkáře Chalúše, těsně u zdi „Dolní zahrady, druhý v trati „na kamnech“ na roli Ladisl. Coufa ze Střížova. Hranice rakouská nebyla patrně považována za nebezpečnou. Tyto přípravy byly úvodem k oné hrozné době jež skončila naším osvobozením v r. 1945.

Tehdy, jisti svou výbornou armádou a spojenci na západě, tak přízní Jugoslávie a Ruska, byli jsme všichni odhodláni k obraně vlasti. Pilně se konala cvičení civilní protiletectvé ochrany a hasičstva i několik mužů z naší obce se přihlásilo k dobrovolnému výcviku pro zvláštní úkoly. Jen to roztrpčovalo naše lidi na vsi, že byla ponechána taková volnost henleinovcům, zjevným vlastizrádcům. Totalitní politika agrární strany byla odsuzována. V obci bylo již několik

s. 168

radiopřijímačů, takže obyvatelstvo vědělo o událostech v okolních státech jež den za dnem kupily podmínky a při- k naplnění pozdějšího našeho osudu.

Konec Rakouska- 11. března 1938 viděli jsme ráno u obou zasněžených krytů státi naše strážě v plné polní výstroji. Obyvatelé si sdělovali, že Němci vtrhli do Rakouska. 13. 3. pak jsme četli Hitlerovo: „Rozhodl jsem se, dát Němcům v Rakousku na pomoc vojsko.“ Vyhlášen „Anschluss“ připojení Rakouska k Německu. Tenkrát jsme vytušili, že příště přijdeme na řadu my v Československu. Vůle k odporu se stupňovala a říkali jsme: „Než žít v otroctví a hanbě, raději v boji padnout.“

Pověsti o ruské pomoci- Mezi lidem kolovaly pověsti o přítomnosti nesmírného množství ruského letectva u nás i o tom, že je k nám celými vlaky tajně dopravována ruská pěchota. Ustrašenci zase naopak říkali, že němečtí vojáci mohou zastaviti chod našich leteckých motorů tajnými paprsky, nebo zase, že Němci zamoří naše země nakažlivými chorobami.

21. května 1938- Náhlá částečná mobilizace zastihla nás připravené. Jako všude, tak i na četnické stanici ve Strážkovicích

s. 169

byli záložníci té noci vystrojeni a odesláni na hranice i k nám do obce.

Stavby krytů- V létě 1938 postavil v Zářičí 7, na Velké Šlachtě 1 a u stavidel jezu 1- tedy celkem dalších 9 krytů-stavitel Jan Stašek z Trhových Svinů. Ostatní, v pásmu projektované pevnůstky nebyly již dokončeny. Vojenský stavební dozor vykonával major Fr. Frimmel ze stanoviště v Ostrolov. Újezdě.

Strážě v obci- V komařickém dvoře bylo ubytováno mužstvo strážního oddílu, ve Strážkovicích bylo velitelství. Na nádraží v Záluží jako na všech ostatních byly nahromaděny kotouče ostnatého drátu, železa, travers, dříví a cementu, všude ruch a odhodlání k obraně. Po silnicích táhli první uprchlíci od hranic do vnitrozemí. Nejmladší vojáci povolávaní ze zálohy postupně povolávacími lístky.

Záříjová mobilizace, jejíž vyhlášení očekávali muži a mladší lidé u radiopřijímačů do noci na návsi, ukončila trapnou nejistotu. Mobilizační vyhlášky přivezl pak ráno posel okresního úřadu.

Mobilisace- Všichni záložníci obce i se starostou nastoupili poledním vlakem ku svým plukům. Na dráhu je vezl Kubata z Komařic.

s.170

Ostatní obyvatelé stavěli kolem obce narychlo polní opevnění, zřizovalo zákopy a překážky. Ježto pásmo opevnění směřovalo z lesa Záříčí přes Doubí, Šlachty a most !Mezi řekami“ k Pašínovicům, bylo by zůstalo obyvatelstvo Sedla a Stradova, samot Hamru a u Tesaře v oblasti nepřítelů. Některé rodiny přenocovaly v osudných dnech v Komařicích, kdež 2 dny vládl v zámku Kořenský, polní hlídač. V celém blízkém pásmu nedošlo však k boji, jen k poplašné střelbě v okolí Římovu a Velešína.

Mnichov- Po mnichovském rozsudku byl náš návrat z vojny trapný. V zapůjčených stejnokrojích, bez distinkcí a beze zbraně, v ponížení jakoby s podílem národní hanby, vraceli jsme se jednotlivě do naší podhorské vesnice. Od Strážkovic uviděli jsme Šumavu a Novohradské hory, které nebyly už naše- to pomyšlení nás zalikalo.

Mladší záložníci a vojáci v presenční službě zůstali na vojně děle a předávali odstoupená území Němcům.

Smýšlení lidu- Zklamání ze zrady západních spojenců budilo u prostých lidí nenávist k Angličanům, naproti tomu nezájem Ruska byl omlouván neúčastí v Mnichově.

s. 171

Náhrady škod- Ihned po demobilisaci sepisovány škody vzešlé stavbou opevnění. Obyvatelé žádali odměnu za práce na stavbě opevnění. Konečně 14. listopadu 1938 mohl starosta zaplatiti z peněz, které osobně na velitelství I. Pluku v Č. Budějovicích převzal, Kč 1. 740. 60 za povozy a Kč 6. 320. 70 za osobní pracovní povinnost. Škody na pozemcích, materiál a j. byly nejprve proplaceny zálohově Zemskou bankou v Praze II. r. 1940. Zemské bance pak tyto náhrady proplatila Herresstandartkassa v Praze III. Dne 19. 1. 1944. U 9 drobných

účastníku bylo to 7. 085 Kč u velkostatku pak 60. 136 K celkem 67. 221 K. Škody, vzniklé rozbořením pevnůstek nahraděny nebyly.

Uprchlíci- Při odstoupení pohraničí přistěhovaly se do komařického dvora rodiny Steineckrova, později Františka Fürhoferová s dětmi, do dvora v Sedle rodina Faustova.

O vánocích r. 1938 přistěhoval se ze Slovenska zdejší příslušník Jan Danko s matkou, manželkou a dvěma syny. Přivezl si se 4mi koni i hovězí dobytek, nábytek, hospodářské zásoby i zařízení. Dankovi bydleli pak u Kašů v Komařicích čp. 17. a byli podporováni rodinami Kubatů a Danků.

s. 172

Optanti- Bylo i několik bývalých příslušní- obce usedlých v pohraničí, kteří optovali pro Československo: Antonín Born z Prahy, Jakub Beran, vrchní četnický strážmistr v Pelhřimově, z cizích pak Tomáš Steinecker, Chad František a j. Zejména třeba vzpomenout Františka Berana, krejčího z Č. Krumlova, který rovněž optoval a jako Čech přes okupaci v Č. Krumlově vydržel.

Místní Němci- Zachraňovací akce byly místním Němcům Gretě Schmidtové vdově po revírniku a Leopoldovi Tögelovi soukromníku ze samoty č. 45. proti mysli, ano.

- k smíchu. Mimoto potuloval se v obci bez práce Jan Koclíř kočí, v očekávání věcí, předpověděných jim jejich soukmenovci.

Rok 1939- Za rušné práce se zaopatřováním uprchlíků a sepisováním obyvatelstva míjel masopust, poprvé bez tradiční koledy v pondělí a bez maškar, jen byla po tři dny taneční zábava. Na popeleční středu pak mládenci masopust pohřbili- na 6 let.

Propaganda rozhlasu- Začátkem postu již také vrcholila hanebná propaganda vídeňského rozhlasu kde hlasatelka špatnou češtinou kydala hanu na českou vládu a jízlivě opakovala: „Pravda vítězí“ Polský a slovenský rozhlas

s. 173

počínal si stejně. Bezradni a rozhorleni bývali mužští obyvatelé shromáždění v hostinci „U Pelechů“.

14. a 15. březen 1939- Tak nás zastihl 14. březen se slovenskou zradou a hrozný 15. březen s německými pochody v rozhlase a skutečným jejich pochodem od Lince k Č. Budějovicům. V zajištěných útvech, s předvoji pohotovými k boji, valili se Němci za sněhové bouře Č. Budějovicům na pomoc. Bylo jim hlášeno, že město hoří a Češi vraždí Němce. Velitel okupační armády generál Weichs však nic takového neshledal, jen v kasárnech a úřadech spalovali české spisy. Správu města ihned ořezal komisař David, správu okresu pak advokát Dr. Jarolim. Nikdo nevěděl, jak se poměry utváří, proto byl i obecní úřad připraven k předání. Tak daleko ale Němci zprvu nešli, neboť neměli dost lidí, zejména ne v naší obci.

Farář komisařem- Náš farář A. Bauer ze Střížova přihlásil se z návodu své sestry u německého úřadu práce a stal se na několik dní komisařem v okresní nemocnici v Č. Budějovicích. Po návratu na faru vytýkali mu osadníci jeho provinění a když se z kazatelny ospravedlňoval, odešli věřící z kostela.

s. 174

Později byl pan Bauer biskupskou konsistoří zbaven úřadu a i Němci jím pohrdli. Nesměl vykonávat bohoslužby, ani se bez povolení Gestapa ze Střížova vzdáliti.

Křížovníci do Střížova- Namísto Cisterciáků přišli na střížovskou faru dva členové řádu Křížovníků s červenou hvězdou, ryzí Češi P. B. Hassman, P. Knittl.

Vichřice z 15/3 přinesla s sebou drsné německé způsoby a tvrdá nařízení

Jízda vpravo- 16/3 vyhlášena jízda vpravo. U vjezdů do obce stály dřevěné tabulky „Jed'te vpravo „Rechtsfahren“. Četnictvo přivázelo fonogramy do obce kolikrát denně a mimoto krajský úřad (namísto okresní úř) posílal příkazy poštou.

Starosta předvolán- Na 18/3 povolán starosta do Č. Budějovic na shromáždění, kde komisařský zemský rada Judr. Jarolim a továrník Westen slibovali obcím blahobyť. Proslovy byly české, jen mezi sebou a zástupcům německých obcí mluveno německy. Žádný slib nebyl tehdy od starostů požadován.

1 Marka= 10 K- Okupanti zatím ve městě lacino jedli a pili, za papírové marky skupovali balíky látek, kufry, obuv a punčochy fotopřístroje a posílali domů.

s. 175

Pojízdné kuchyně- Přesto přijely do tohoto nadbytku německé pojízdné kuchyně vařiti pro hladovějící obyvatelstvo čočku, fazole apod. jídla z jednoho hrnce. Němečtí ozbrojení výrostci provokovali a týrali české obyvatelstvo a začalo první zatýkání.

Odstraňování sněhu ze silnic- 19. 3. 1939 nařízeno odevzdat veškeré zbraně a střelivo na četnickou stanici do Říмова. Téhož dne nařízeno odstraňování sněhu ze silnic a cest, což zůstalo v platnosti až do konce války. Naše obec měla naštěstí ve svém katastrálním území jen malé úseky silnic, bez zářezů, hůře na tom byly Strážkovice a Střížov.

Policejní hodina stanovena do 24 hodin. Při tanečních zábavách byly vždy obavy z účasti německých vojáků, kteří vyvolávali rvačky, načež následovalo zatýkání.

27/3. se vrátili 3 čsl. vojáci- nováčci, kteří nastoupili 1. 3. 1939. Armáda byla rozpuštěna, aby nebyla oporou národu. Ponecháno bylo jen vládní vojsko. Němci se radovali, my jsme byli bezradní.

7/4 byli naši dva občané z Komařic pokutováni, když v Č. Budějovicích nesmekli

s. 176

při hraní německé hymny.

8/4. vydán zákaz šířiti nepravdivé zprávy. 15/4. vydány přihlášky k Národnímu souručenství: ze 170 českých mužů přihlásilo se jich 130, nepřihlásili se starci a pak někteří opatrníci. 19/4. byl na intervenci četnictva pořízen pro obecní úřad jednoduchý prapor s hákovým křížem, všeobecně se myslelo, že je to velké vydání na krátkou dobu. Říkalo se: „Za 14 dnů, za měsíc to jistě praskne, jen co začne válka s Polskem.“ Podceňovali jsme však Němce a podle svých tužeb jsme předpovídali rozvrat v Německu. Ústním podáním dozvídali jsme se na vesnici o věrných synech národa, kteří přebíhali do ciziny znovudobývat ztracenou svobodu.

Jan Lenc, pilot, v civilu účetní- Za stejným účelem odejel 7. srpna 1939 zdejší rodák 23letý Jan Lenc z Komařic čp. 20. Ačkoli v témž týdnu měl jíti za mládence při sňatku svého jediného bratra, dal přednost plnění vojenské přísahy, aby dal národu obět' nejdražší, jak bude v listech za pozdější léta napsáno.

s. 177

Opačně zase prospěcháři z českých lidí za mizernou německou podporu, za větší přiděl jídla nebo lepší zaměstnání zrazovali svůj národ a přijímali německou příslušnost. V obci Komařice bylo to jen několik jednotlivců. Ze starousedlých rodů nezklamal nikdo. Za 300 let, po kteroužto dobu spravovali komařické panství němečtí úředníci, nikdo svou národnost nezradil, ani v nejtěžší době nestal se členem Vlajky či jiné zrádcovské organizace.

Dělníci do Říše- Nezaměstnaní dělníci museli se hlásiti na úřadu práce a byli hned posíláni na stavební práce do Lince. Zprvu byli zaměstnání u českobudějovických podnikatelů- Němců, později přešli k říšským firmám. První nastoupil František Hois ze Sedla, 22/ 4 1939, 2. května Jan Kříž ze Sedla a František Kouba z Komařic, dále F. Mareš a T. Kubík z Komařic a další. Ku konci roku bylo na různých místech v Německu již 18 mužů z naší obce. Němec Jan Koclíř stal se strážníkem ve vojenské zásobárně v Českých Budějovicích.

Když dozrávaly poměry na polské hranici, věděli už vesničané, že je

s. 178

válka neodvratná a doufali, čím více států se do ní zaplete, tím snazší že bude naší vysvobození. Němka Schmidtová se divila, proč ti hloupí Češi kupují zásoby, když je to při stávajícím německém blahobytu zbytečné. Bylo zakázáno zvyšovat ceny nad úroveň z měsíce června 1939, aby Němci snadno platili.

Válka s Polskem- 1. září 1939 válka skutečně začala. Toho dne zatčení rukojmí, tj. všechny význačné osobnosti českých politických (Rukojmí J. Kápar) stran. Z komařických rodáků to byl Josef Kápar, ředitel legionářského družstva z Prahy, který svou první cestu za svobodou v předešlé válce popsal jako „Cestu kamenitou“, 1. 9. 1939 nastoupil „cestu křížovou“. Z Trh. Svinů vzat děkan Dobrodinský, z Č. Budějovic kaplan Plouhat, Dr. Neumann, komunista Greiner, profesori, advokáti lékaři a j. Od té doby nastaly našim dělníkům v Linci a okolí zlé časy.

2. 9. vyhlášeno zatemňování světla a tím vydáno zvláště venkovské obyvatelstvo zvůli a vydírání ze strany Němců na pospas.

I. odvod koní- 12. 9. bylo nařízeno obci, aby dodala do kasáren v Č. Budějovicích 5 lehkých koní. Z předvedených zrekvírován 1 V. Chalušovi,

s. 179

statkáři a 1 Martinu Kubatovi z Komařic. Za koně placeno 7- 9 tisíc K.

Lístky na výdej potravin- Starostům uloženy práce k přípravě lístkového zásobování obyvatelstva. Četníci probouzeli starostu v noci s rozkazem, dodat ráno v 8. hodin různé seznamy obyvatel podle věku a povolání na okresní úřad. 1. 10. 1939 vydávány ponejprv potravinové lístky. Příděly byly zpočátku postačující zvláště pro nenáročné venkovské obyvatelstvo. 350 g cukru týdně, 5. 25 kg obilí pro samozásobitele týdně 250 g masa.

Úspěchy německé armády v Polsku hatily naděje české vesnice ale znovu a znovu vracela se důvěra k Francii a Anglii kde se shromažďovali naši vlastenci. Zpráva českých řídičů, kteří byli s auty v Polsku a dověděli se o okupaci východního Polska ruskými vojsky, znovu náš lid zkrušila.

Oslavy, prapory- A čas se svými hrůzami valil se dál. Němci jásali a slavili, jejich domy byly neustále ověšeny prapory, namnoze již sluncem a deštěm vypranými. Znamení naší poroby dráždilo a vyzývalo všude. Na komařickém myslivně ztratily se 2 praporky se skobovými kříži při obžinkové

s. 180

taneční zábavě. Vesničtí muzikanti z Hůrky ozdobili si jimi kola na cestu k domovu.

Josef Libel- Hůře však bylo, když se nové praporky s pavouky ztratily podruhé v měsíci říjnu. Vdova Schmidtová a syn Rudy oznámili ztrátu na Gestapu a tak byl již 6. 10. 1939 zatčen a odvezen krejčovský mistr Josef Libel z čp. 50 v Komařicích jako domnělý pachatel. Nepomohla intervence vedoucího Národního souručenství ale hoře staré matky zatčeného přece vykoupilo jeho svobodu, takže se po 6ti týdnech útrap vrátil své rodině.

Německé plakáty- 9. 10. bylo obci tak jako jistě i jeden nařízeno, že u německých plakátů má státi obecní stráž a Němci že nemají být obtěžováni. Strážníka jsme neměli, Němců jsme se štítili.

Bourání krytů- 23. 11. nařízrno obci zcela rozebrati rozbořené kryty. Zápis kronikáře na str. 163 třeba doplniti. Rozebrán jen kryt pod „Dolní zahradou“, kteréžto místo bylo pak na jaře již oseto obilím. Dobývání železa z ostatních krytů potrvalo firmě Ludera- z Boleslavi-kancelář v Římově až do roku 1944.

Finanční stráž- K výkonu zásobovací služby přiděleni na obce členové finanční stráže, když

s. 181

byli odvoláni ze služby na hranicích. Do Komařic přišel dozorce finanční stráže Václav Vitoň z Mladého, který měl přiděleny ještě další 2 obce. Když se v příštím roce oženil, bydlil pak v domě čp. 33. „Na poště“. Znamenitě hrál v karty (tužkou dopsáno)

Sběrny tuků- 12. prosince zřízena sběrna másla u Františka Berana, obchodníka v Sedle č. 39 a 24. 12. pak obvodová sběrna sádla a loje u Karla Kollara v Trh. Svinech, kamž měli zemědělci dodávati sádlo z domácích porážek vepřů.

Major Klein- Od počátku okupace na jaře vystřízlivěli do podzimu i ti Beranovci, kteří říkali, že je jedno, orat česky nebo německy. Že to není jedno, uvědomili si na pohřbu majora generál. štábu Bohumila Kleina, 22/ 10. ve sv. Jáně n./ Malší. Major byl utlučen na Pankráci. Pohřeb byl tichou manifestací lidí z celého okolí, i z naší obce. Ďábelská myšlenka, rozpustit armádu a odebrat zbraně pokračovala v zabíjení důstojníků.

s. 183

Rok 1940

pokračoval v hnědé hrůze. Nejistotu a strach vystřídávala naděje na osvobození až se rozbouří válka na západě, do níž se zapletou jistě další státy. Šeptalo se, že za zradu na nás musí Anglie přejít s Herrenvolkem do náležitého styku. Osud Polska byl na vsi hodnocen jako trest za

hanebnou a podlou politiku Polska proti Československu. Ve svém ponižení přáli mnozí z nás stejnou zkázu i bratřím Slovákům. S představiteli měl trpět i národ.

Zaváděním různých novot udržovali Němci obyvatele ve stálém napětí. Z německého domu šířil továrník Westen náladu pro připojení kraje až po Hlubokou k župě Oberdonau. Ačkoli byla nová nařízení přijímána jako přechodná, bylo je třeba bedlivě sledovati, protože dělat se smělo jen to, co bylo nařízeno. Každá odchylka byla trestána především peněžitými pokutami. Pokuty ukládali jak velcí tak i menší a nejmenší němečtí páni tak i úředníci protektorátní.

Nadbytek peněz- V důsledku dobré zaměstnanosti a znehodnocením čsl měny přibývali lidem peníze. Začal shon po hospodářských strojích a podporách

s. 184

na stavby hospodářských budov, dále na úpravu pozemků, hnojišť, dále na stavbu bytů pro zemědělskou čeleď.

Výživa. Správě obce množila se práce. Opakovala se sčítání pro vyživovací plán, ať to byly plodiny, dobytek nebo drůbež. Máslo ani vejce nemusely už hospodyně donášeti na trh do Čes. Budějovic. Na všechny potraviny byl odbyt doma i ve sběrnách. 1/3. určena pro naši obec sběrna vajec u Františka Průhy v Trh. Svinech. Z Komařic odvážela vejce Alžběta Studená, hokynářka ze Strážkovic, ze Sedla obchodník Frant. Beran, ze Stradova nežetická hokynářka Kuřilová.

Dodávka vajec. Z 1 slepice odevzdávalo se 60 vajec (později 65) za rok v době od ledna do konce srpna s nestejným počtem vajec v různých měsících. Spotřebitel dostával 1 vejce týdně, později i méně.

Ceny: Za máslo, dodávané do sběrný, dostával zemědělec 20 K za 1 kg, za 1 kg vajec v zimě 17. 20 K, v létě 15. 20 K, za 1 kg škvařeného sádla z domácí porážky 14. 50 K, později 18. 80 K. Za mléko podle tučnosti (3, 5 %) 1. 70- 1. 75 K za 1 l, za 1 kg mrtvé váhy vepřů 8. 60- 10. 20 K, za hovězí dobytek jatečný 7. 60- 8 K za 1 kg živé váhy.

Párek selat stál 300 K.

Černé ceny byli v tomto roce as o 1/3 vyšší.

s. 185

Povinné dodávky dobytka, zprvu občasně, děly se později každý měsíc. Z naší obce byl dobytek přejímán a vážen ve Strážkovicích, nakládán proplácen ve stanici dráhy Záluží.

Přejímací cena za žito byla 173 K za pšenici 190 K, za ječmen 168 K, za oves 154. 50 K za 100 kg.

Dělnictvo. Dělníci, dojíždějící na práci do Rakous, hlavně do Lince, brali si živobytí s sebou a domů zase přivázeli látky a pracovní obleky, které zde nebyly k dostání. Přecházení hranice u Kaplice či jinde bylo dovoleno jen majitelům propustek vydaných Oberlandratem v Českých Budějovicích. Mimoto musel mít dělník potvrzení od policie z Lince, od zaměstnavatele, od Arbeitsamtu i Arbeitsfronty, od obce pobytu pak ověřenou legitimaci na dráhu. Jednu kapsu měl vždy těmi doklady naplněnu a když obsah vytáhl, sypaly se také drobné ústřížky potravinových lístků. Peníze- Marky- přivázeli si šetrní dělníci také. Platili své dluhy za pozemky a domy v kampeličce a ti svobodní byli za marky náležitě veselí. Plesy a taneční zábavy byly v tomto roce ještě povolovány. V naší obci byly 3 plesy, 4 taneční zábavy a 5 divadelních představení. Pro toho, kdo měl někoho ve vězení nebo, nebo měl každého dne nad sebou pány Němce, bylo to trapné.

s. 186

Hospodaření jednotlivců bylo usměrněno k potřebám říše a v nejnižší složce soustředěno řízení u obce. Tam se stýkaly nařízení protektorátních úřadů a nově tvořených veřejnoprávních svazů s neochotou těch, kteří se měli novým pořádkům podříditi. Shora se nařizovalo: Starosta se pod osobní zodpovědností postará, starosta určí, starosta dodá atd. Kontrolován měl býti jen shora. Zdola museli starostové kontrolu trpěti dobrovolně, z důvodů stádové příslušnosti a tak to šlo i z lidu: „Dojdu si na starostu, ten může ten musí, však jsem to četl v novinách, slyšela jsme to v rádiu, že máme na to nárok, jeden pán z Oberlandrátu to říkal... V obci X mají vládního komisaře, s tím mají dobře, lecos zmůže. Zmohl lecos: jednomu za dary z lásky, která prošla žaludkem, jinému zase pomohl do utrpení, když se musel nějakým udáním vykázat. V novinách a rozhlase bývaly zprávy o právech Čechů, kteří pod ochranou říše pokojně pracují a žijí jako svébytný národ. Tomu věřili jen slepí a povahově nejchatrnější. Většina obyvatel byla rozumná a dělala to, co v těch poměrech sloužilo zachování národa pro boj o lepší časy.

Nové mapy. Oproti I. světové válce byli všichni hospodáři doma, z čehož mělo prospěch i obecní hospodářství. 19. února objednány nové katastrální mapy jak

S. 187

pro území Komařice tak pro katastrální území Sedlo. Stály 870 K.

Pojištění. S úrazovou pojišťovnou v Praze sjednáno pojištění obecního lomu v Sedle a nalámán pak v lomu kámen na opravu cest v Sedle a Stradově. Na cesty mezi mosty svezon kámen s pole Františka Rybáka ze Sedla (od Boru) dále kámen ze zbořených krytů a též z lomu Josefa Stropka „na mezích“. Práci organizoval starosta a na základě jeho pracovního deníku dostala obec na tyto práce 3. 600 K podpory.

Arijský původ. Mnoho práce bylo před všeobecním vydáním občanských legitimací. Od vpádu Němců do Rakouska bylo třeba mnoho listovati v matrikách u obcí a na farách. Potomci komařických rodů Kubatů ze Salzburku, Žižků ze Stropnice, Marešů, Mikešů ze Sedla, Křížů a Pavlů z Pašínovic, ti všichni potřebovali prokazovati arijský původ. Pak to museli udělati i všichni státní zaměstnanci v Protektorátě. Pro občanskou legitimaci nesměl být domovský list starší nad 1 rok, mimoto musel mít každý občan od 15ti roků křestní list, manželé ještě list oddací, ovdovělí úmrtní listy manželů, všichni pak 2 podobenky. Legitimace byly hromadně vydány v obci 26. května 1940: Výdaje: domovský list 1 K, k tomu kolek 1- 5 K křestní- oddací- úmrtní

s. 188

listy 5+ 5 K obvykle po 10 korunách, jindy více podle doby, potřebné k vyhledání zápisu, tiskopis žádosti 1 K, legitimace pak 2. 50 K. Kdo však musel pro doklady dopisovati poštou do Rakous nebo na různá místa dojeti vlakem, vydal mnoho peněz.

Kdo u sebe při prohlídce u sebe neměl legitimaci, mohl být zatčen.

Jan Smudek. 27. března byl hledán i v naší obci četnictvem, hajnými a hasiči Jan Smudek, na jehož dopadení tolik Němcům záleželo. Hospodáři měli za soumraku prohledávat svá stavení, zda se tam hledaný nevloudil. Při tom si lidé dělali vtipy o Janu Smudkovi, rolníku z Pašínovic. Už ho chytly- křeče do nohou, nachladil se.

Pošta. Od 1. dubna nastoupila službu na zdejší poště paní Marie Bohrnová. Přistěhovala se s dceruškou Evou z Plzně. Současně stavěla správa pošt do obce telefon. Tím bylo na čas zažehnáno nebezpečí, že Strážkovic prosadí přestěhování poštovního úřadu z Komařic do Strážkovic. Proti přemístění namítala zdejší obecní rada ředitelství pošt v Praze podáním ze dne 28. února, že by se přemístěním ukřivdilo vesnicím zdejší obce, zejména Sedlu, Stradovu a Pašínovicům a že poštovní úřad zde již 47 roků dobře prospívá. Zřízením telefonu

s. 189

zvýšil se nájem za druhou kancelářskou místnost v komařickém zámku. Obecní zastupitelstvo usneslo se 23. května 1940 přispívati na tento vyšší nájem 200 K ročně vždy k 1. lednu. V obvodu pošty bylo na začátku roku 56 radiopřijímačů.

Dánsko. 9. dubna vyhrával rozhlas německé pochody k invasi do Dánska a dále na sever. Včelaři i ostatní čtenáři včelařského kalendáře na r. 1940 znovu četli na str. 144 Pohádka ve „Včelaři“. „Pohádku z lesa“ určenou tam malým čtenářům. Jak se mezi zvířata, žijící v lese v míru, nastěhovala zmije. Když jí nestačil lov v okolí, brala a kradla potravu všem zvířátkům. Stala se postrachem lesa. Zdálo se, že se nikdy nenasytí. V lese měl doupě také ježek. Mezi ním a zmijí bylo odvěké nepřátelství. Jedině ježka se zmije bála, a právě naň nejvíce nadávala. Ježek čekal. Když přišly na zmiji zlé doby a nedostatek, přišla ježka prosit o přátelskou smlouvu a slibovala vděčnost. Čekal to a slíbil.

Zvířata v lese žasla zklamáním, bědovala a klnula ježkovi. Ten se jen usmíval. Bral si nyní potravu i ze zmijího revíru a tak zmiji nezbylo buď bíděně zahynout nebo se vrhnout na svého spojence. Volila to druhé. Byla hladem zesláblá a podlehla. Ježek ji roztrhal a nechal ležet. Nestál o její zrádné tělo. (Stručný obsah)

s. 190

Pohádce bylo porozuměno a prozatím počítáno kolik těch zvířátek ještě zmije okrade, než ji ježek roztrhá a jak dlouho to sužování ještě potrvá.

Pád Francie. Dychtivě očekávaný útok na západ zklamal všechny věrné Čechy. Francouzská kapitulace oddálila naše osvobození. Zmije dostala na dlouhou dobu potravu a posílila se k zápasu s ježkem. Zatím, co příbuzní našich zahraničních vojáků trnuli úzkostí, hřměl

rozhlás německými pochody a místní Němci už prorokovali na návsi, že v několika dnech-nejpozději do 2 týdnů podlehne i Anglie. Nemá prý už žádné lodě. Vtipálci si šeptali, že teda plavou v Anglii už jen na vratech. Ale skutečnost, že Anglie bojuje sama dále že naši lidé jsou v Londýně pozvedla zase naši důvěru. Jak strašnému náporu letectva Londýn odolával vysvítilo z německých i cizích zpráv.

Němci sice zdůrazňovali význam své hospodářské smlouvy s Ruskem, ukazovali v novinách obrázky vlaků s ruským obilím, ale tomu jsme nevěřili. Více bolelo, když věrohodní dělníci z naší obce viděli ruské lodi přivážeti do německých přístavů naftu. A komunisté byli zatýkáni napořád. Němci

s. 191

byli ze států pod ruským vlivem vystěhováni a vraceli se heim ins Reich.

Obecní hospodářství. Ve dnech 13. a 14. června vykonal adj. Nídl od okresního úřadu revisi obecního hospodářství. Prvého dne přinesl mu četník ze římovské stanice telefonickou výzvu k návratu na okresní úřad. Řádilo tam gestapo. Naštěstí Nídl zatčen nebyl a tak mohl druhého dne revisi dokončiti. Závady nebyly shledány.

+Mareš. V měsíci srpnu zemřel v Linci člen obecního zastupitelstva za stranu lidovou Fr. Mareš, zedník z Komařic č. 47. Na jeho místo povolán starostou Michael Adam poštovní podúředník v. v. z Komařic č. 14, který byl ve své funkci okresním hejtmanem potvrzen. 4./11. přišel z popudu Oberlandratu úřední dotaz, zda může Adam při své nemoci funkci vykonávati. Starosta radostně potvrdil, že už je Adam po operaci zdrav a tak Němci se svým kandidátem pohořeli. Vyplatilo se, neotálet.

Honitby. Společenstevní honitby měly být pronajaty na nové období. Ježto podle nařízení z měsíce června r. 1939 nesměly být ceny ani nájmy zvyšovány, podal honební výbor k okresnímu úřadu žádost o povolení ke zvýšení nájemného z revíru Stradov ze 700 na 800 K, z revíru komařického z 870 na 1.500 K. Žádostem bylo vyhověno.

s. 192

Honitba ve Stradově pronajata z volné ruky Františku Pekarovi, rolníku z Todně, Sedlo Janu Vaculíkovi v místě č 8., honitba komařické Václavu Chalušovi statkáři z č. 1. Avšak vdova po myslivci Schmidtovi prosadila cestou Oberlandratu zrušení zmíněného zvýšení nájmů a honební výbor přinucen přiřknout komařickou honitbu jí samotné. Jenomže podle jakéhosi nařízení nebyla oprávněna k výkonu myslivosti a tak honitbu uchvátil jiný Němec Heinrich Schnorek, radioobchodník a instruktor leteckého dorostu z Č. Budějovic za ročních 850 K. K tomu si přibral Pašínovice, Sedlo i Stradov, na dobu do 31. 1. 1947! Tak dlouha zde chtěli Němci poroučet.

V důvěrné schůzi zástupců obce a honebního společenstva usneseno, že bude za toto bezprávi po válce požadováno odškodnění z majetku Schmidtové. Z nedaleké obce pozvali si honební výbor k podpisu smlouvy na Oberlandrát a dali jim na vybranou: „Buď podepíšete, nebo Vás zavřeme.“

Do komařické myslivny přijížděli Němci v civilu v uniformách a vždy tam bylo veselo. Hostiny vyčerpávaly zásoby i z domácnosti pachtýřů, Tišlerových a nezbývalo pak na povinné dodávky. Starosta byl pak na Oberlandrátu obviněn, že že Tišlerovým předepisuje neúměrné dodávky.

s. 193

Myslivna byla důležitým sídlem eine Blockleiterin okrsku mezi Trh. Sviny a Č. Budějovicemi. Byla tam pozorovatelná k sledování činnosti obecního úřadu, spolků, statkáře i všech jednotlivců ve vsi. To však nutno v porovnání s jinými podobnými bloky uznati, že si Frau Blockleiterin počínala rozumně. Telefon a autobusové spojení se pro její činnost osvědčilo. Na návsi měli Němci návěstní skříň, zasklenou, s obrázky a hesly propagující N.S.D.A.P. Němec u obce nesměl být pohřben bez ohledacího lístku, sepsaného u Standesamtu v Trh. Svinech. Zprvu tam úřadoval Oberlehrer Sobischek, později Schullmeister Witzany.

Vnucení správcové. Pro podniky nearijské nebo tam, kde arijce zavřeli nebo popravili, nebo kde byl podnik špatně spravován byli určeni nucení správcové. V okolí to bylo na usedlosti J. Matouška v Lomci- správce Trs ze Střížova, na velkostatku v Mysletíně se střídali Němci, který dvůr zadlužili.

Likvidace škod. Dne 23. července byla v obci od ministerstva veřejných prací z Prahy komise, likvidující škody, vzniklé stavbou opevnění r. 1938. Vedoucím byl major Kopecký, kterého znal starosta z doby vojačení u železničního

s. 194

pluku v Pardubicích, za obecní úřad přijel major Pešek a lesní ing. Čížek. Bývalí důstojníci ovšem v obci konali jako civilisté posláni protektorátních úřadů ale dovedli povzbudit každého při setkání.

Hasiči. Hasičský sbor v Sedle dostal v tomto roce podporu z věcného fondu 800 K.

Sčítání zvířectva. Roku 1940 bylo v obci: hovězího dobytka v Komařicích 206 kusů, v Sedle 184 ve Stradově 112. Z toho dojnic 102, 104 a 61.

vepřů v K. 114, Sed. 80, Str. 38. Hovězího masa měla obec dodat 42. 000 kg ž. v. vepřů 11. 700 kg živé váhy. Chlebového obilí žádáno 740 q.

Rozpočet obce na rok 1941 měl řádnou potřebu 22. 284 K

řádnu úhradu 6. 816 „

schodek 15. 468 K

uhradí osady: K. 7. 929 K, Sed. 4. 663 K, Stradov 2. 400 K. Osada Komařice měla mimořádnou potřebu 5. 000 K na veřejné osvětlení, úhradu řádnou. Částku 5. 000 K vypůjčila si osada u Okresní záložny hospodářské v Trh. Svinech na 10 let. Půlletní anuita stanovena K 314, 60.

Obecní váha. Na obecní váze zváženo za rok 1940: 29 prasat, 18 telat, 13 mladých hovězích kusů a 16 velkých hovězích kusů. Získáno 258 K.

Nový mlýn. Na podzim r. 1940 rozebrána v Novém mlýně dvě vodní kola. A postavena tam turbina od fy Union z Č. Budějovic.

s. 195

Roku 1940 se narodili:

1. března: Bohumila Holinková, Stradov č. 15.

9. března: Jana Vitoňová, Komařice č. 33.

15. listopadu: Jan Kubata, Hamr v Sedle č. 11.

Zemřeli:

4. února Teresie Pavlová, výměnkářka u Tesařů

Komařice č. 29.

76 ½ roků.

14. března František Hromádka, obuvník a

listonoš Komařice č. 44.

50 roků.

? srpna František Mareš, zedník Komařice č. 47 + v Linci.

21. listopadu Kateřina Tögelovi, Komařice č. 45 Němka

1. března Matěj Jandík, mistr kovář Sedlo 6.

Zátopy. Při odchodu ledů byly v povodí potoků a řek veliké zátopy g tím veliké škody na majetku. Když hasiči a muži z Komařic odtahovali ledy od zaříčského mostu byl by málem utonul Jan Mikeš z č. 9.

s. 197

Rok 1941

V tomto roce hleděli Němci u nás uskutečniti včecky vymoženosti vázaného hospodářství, v Německu vyzkoušené. Zásobování na podkladě potravinových lístků bylo již ustálené, osev hlavních plodin usměrněn: plochy obilovin a brambor byly zvětšovány na úkor krmného obilí, řepy a pícnin. Plnění dodávek vymláceného obilí zajistili Němci snadno podle výkazů čsl. obilní společnosti, dobytka pak podle dřívějších sčítání. Zapisování o výrobě a spotřebě mléka

stalo se povinností a metlou zemědělců. Pro naši obec byla též nařízena povinná kontrola užitečnosti skotu, až doposud dobrovolně konaná as v 10 hospodářstvích.

Sčítání ploch kultur a osevů. Každý zemědělec hospodařící na větší výměře půdy než ½ ha musel vyplňovat závodový dotazník pro soupis ploch kultur a osevu. Ti, kteří měli přes 5 ha rolí, luk a pastvin, museli ještě vyplňovati statkový arch a statkový sešit. Každý, kdo vyplňoval závodový dotazník, měl i pomocnou knížku k statkovému archu, k zapisování tržní výkonnosti. Statkových archů bylo v Komařicích 14,

s. 198

v Sedle 7 a ve Stradově rovněž 7 = 28.

Kontingent masa pro hospodářský rok 1941- 42 (od 1/8. do 31/7.): hovězího 36. 407 kg, vepřového 11. 530- napočteno: hovězího v Komařicích 207, v Sedle 184, ve Stradově 114 kusů. Vepřů: v K 123, v Sed. 119 a ve Str. 55.

Plemenitba d. zvířat. Nežádoucí pozornost věnovali Němci i plemenitbě hospodářských zvířat. Do všech hospodářských úřadů dosadili své lidi, kteří s mocí dostali též rozum. Vše u nás bylo špatné, zaostalé, proto sem z Německa posílali za drahé peníze býky, kance a berany. Veřejné plemeníky již nesměli mít ve vlastnictví soukromí držitelé, nýbrž obec. Prvního býka koupila obec pro Sedlo za 19. 000 K. (Srovnej: telátko stálo 350- 450 K, kráva na povinnou dodávku 1. 200- 1. 800 K) Na tohoto býka získána podpora 8. 300 K. Byl dán do ošetřování do sedleckého dvora, po neshodě s J. Pártlem převeden pak do Komařic ke Kubatům č. 10, kde byli pak připouštěni býci 2, za paušál á 5. 300 K. Kance pro obvod Komařic, Pašínovic, Sedla, Stradova, Todně, Polžova, M. Lomu, Branišovic, Stropnice a Jedovar připouštěli v komařickém statku za paušál 2. 000 K.

s. 199

Kanec měl boudu a výběh v „Slepičí zahradě“. Berana krmili a připouštěli nájemci František a Leopoldina Tišlerovi v myslivně za 600 K ročně. Kozla pro obvod komařické měla Marie Kubíková z č. 48, později Ant. Kořenský z č. 16, pro Sedlo a Stradov Josef Kořenský v Sedle

č. 3, za 1. 000 K ročně. Výdaje na plemeníky platili držitelé plemenic z kusu. Výběr plemeníků býval každoročně na nádvoří zámku pro širší okolí v měsíci dubnu nebo květnu. Chovatelé býků Kubatovi ze Stradova přijíždě-[li] na svod na bryčce tažené býky.

G. Korčák zahradník. Od 1. ledna nastoupil službu u velkostatku nový zahradník Gustav Kočárník, Moravan, který byl schopným zelinářem i pěstitelem chrysaném. Z jeho popudu nechali majitelé postavit v „Dolní zahradě“ teplý domek a přidělali další pařeniště. Ve válce se toto zlepšení osvědčilo.

V důsledku pohotových zpráv o poměrech a událostech v Protektorátě, jež Londýn přinášel téhož dne, poznali Němci, že je zde spojení vlasti s emigrací. Zavírali lidi za poslech ciziny a tak se naši lidé naučili opatrnosti a šeptandě. Rozbujelo se vtipkování, třeba co znamenají různé zkratky nápisů, např.: BMB- ČMD= českomo-

s. 200

ravské dráhy- se četlo: Budeme Mít Beneše, Češi Moji Drazí. Nejvíce anekdot bylo však neslušných.

Viktorie. Četníci ze Říma přivezli do obce spěšné nařízení: Písmeno velké „V“ je zkratkou slova Viktoria a symbolem vítězství Říše pro novou Evropu. Je nařízeno ozdobit jím úřady i budovy církví a náboženských společností. Mimo plakátů pro obecní tabule nikdo nic nepodnikl.

Později se však věci ujala paní revírníková a s pomocí zedníka ozdobila vápnem těmito „V“ všechny domy a vrata v Komařicích. Musela u zedníka počkat až do konce, aby nebyl bit. Z Budějovic přivezla pruh bílého plátna s vytištěným německo- českým nápisem „Říše vítězí na všech frontách pro Evropu“. Obci předložila tištěný výměr k zaplacení 10 RM a tlumočila příkaz Němců vyvěsiti stuhu po dobrém. Hned to nebylo. Starosta neměl šňůry. Paní tedy přinesla z myslivny silné šňůry z bílého hedvábí a tak mohla být stuha napjata nad silnicí mezi zámeckou budovou a zahradou. Když byla plachta stržena větrem, starala se paní Sch, aby byla znovu důstojně zavěšena. Když výzdoba sevšedněla a spadla jednou v noci do bláta, byla v tichosti ukryta a později použita na jevištní kulisy. Sedlo a Stradov byli Viktoriády ušetřeny,

s. 201

v Pašínovicích psal „V“ Johan Felenda, z č. 46, obuvník a sedlář říšské branné moci v Č. Budějovicích.

Sbírka mědi. Nová sbírka barevných kovů k Führero- vým narozeninám vynesla v celé obci 73 dkg mosazného plechu a patron. Členové společenstva hostinských byli zvlášť kontrolováni, zda něčím přispěli. Pivní trubky jim však (Němcům) nepodaroval nikdo. Všichni majitelé bleskosvodů měli ve lhůtě nahlásiti, kolik tyčí a metrů vodícího drátu mají na střechách. Když to neohlásili, zjistili si to úřady četnictvem a liknavci platili každý 50 K pokuty.

Kursy němčiny. V Římově a Strážkovicích pořádány kursy němčiny. Zájem nebyl valný, z naší obce nechodil nikdo. Finanční orgánové a četnictvo měli povinný kurs ve Velešína ale náš dozorce finanční stráže došel pravidelně jen do Říмова k příteli a pak zpět. Pro starosty kursy ani zkoušky nebyly předeepsány. Ale listonoši, železničáři a učitelé se německy museli učit.

Lesní společenstva. K podchycení lesního hospodářství byla zřízena lesní společenstva z majitelů malolesů od 18/2. 1941. Z naší obce příslušeli zemědělci ke společenstvu v Borovanech. Na odborné lesní hospodář vybíralo společenstvo od členů

s. 202

příspěvky, vyměřené podle výměry a stáří kultur.

Žebráci a chudí. Vlivem druhé zaměstnanosti, tuhým pořádkem při shledávání pracujících pro všechny obory a hlavně pronásledováním kramářů, trhovců a cikánů, zmizeli tuláci, cikáni i žebráci. Jen několik známých jedinců se nepoddalo: Martin Petr ze Stradova, zvaný Martínek Libánsků, poutník (+ v dubnu 1948), Honza z Bud, příjmením Jan Vávra ze Soběnova a Klíma z Keblan. Ty ale mohli žebrot jen u známých, protože cizí namítali, že na přiděly dostává stejně každý jako žebrot. Obecním chudým byla podpora vládám nař. zvýšena dle zámožnosti obcí.

Nejhůře však bylo manželkám a dětem odsouzených nebo ~~popraných~~ popravených mužů. Bytové zařízení rozkradli gestapáci, starší a bezcenné věci dostali němečtí paběrkáři na vesnicích. Čas od času byl pro změnu zase zavřen ten, kdo takové ochuzené Čechy podporoval.

Správa obce. Vyšší úřady přenášely na obce další úkoly své působnosti a tak nestačilo, aby starosta úřadoval jen občasně, večer nebo ve svátek. Okresní hejtman nařídil každodenní úřadování v určitých hodinách. Zakázal úřadovati v kuchyních, kde paní starostová vaří a dává děti na nočník a nestydatě na schůzi veřejně

s. 203

jmenoval onu obec. Tamní starosta namítal, že je to oběť a ne hanba, ale hejtman ho odbyl. Tak bylo domáckému starostování odzvoněno. Úředníci, kteří chodili úředně na venkov, těžce želeli nad ztrátou pohostinnosti a raději kontrolu začínali v kuchyni, která mnohdy více mohla pro obec udělati, nežli chytrý starosta.

Když byl obytný dům č. 29 na jaře 1941 přestavován, přestěhován obecní úřad do najaté místnosti u Kubatů čp. 10, v létě pak odstěhován zpět do nové místnosti na samotu. Do dne 9/8. musel obecní úřad hejtmanovi hlásit, že má zvláštní úřední místnost a v ní stoly a skříně. Není pamětníka, že by kdy hejtman kontroloval vesnické starosty ale Dr. Jarolim přijel sám dne 29. září 1941. do Sedla a v 7 hod. večer udělal inspekci u starosty. Jednal jako břitva, beze svědků, ale dal se přesvědčit, že je vše v pořádku. A tak se i těm nenadálým kontrolám zvyklo. Němečtí Gendarmeriemeistři, protektorátní „okresní“ kriminální policie, kontroloři českomoravských trhových svazů, kontrol. orgánové ministerstva zemědělství na zásobování potravinami, ministerstva průmyslu na textilie a boty- létací kontrola šstr. Čáp aj. Na jednom konci obce ukládány zemědělcům pokuty za nepřihlášené slepice, na horním

s. 204

konci jiná kontrola vejce kupovala a brala cigarety darem. Když někdo spatřil na obecním úřadě škodnou, běhala štafeta od domu k domu, jako když se podávají při ohni konve s vodou. Slepice řvaly, jako by je thoř dráсал lidé je dávali pod opálky nebo v pytlích nosili do strouhy za ves, psi štěkali. Když byli ukrývači v nejlepším, přitřhl takový prášivka chlap zezadu a v zadních dvířkách vpadl na hospodyně se selátkem v zástěře nebo na služebnou s košem

slepíc. Mezi prvními z obce, kteří (Kč 150.) platili pokutu pro zásobovací přestupky byl starosta. Nevěnoval dosti péče výdeji odběrních lístků pro obchodníky. Nezáleželo na tom, kdo s podřízených chybil, trestán byl starosta.

Stavby. Než byla obcím odejmuta stavebně policej-[ní] a technická pravomoc (1/7. 1941) dána ještě stavební povolení: 1) Janu a Markétě Feslovým k postavení obytného domku o 3 místnostech chlívem a stodůlkou na samotě za Strahovem u „Joba“. Po kolaudaci přiděleno jim číslo 22. 2) Františku a Antonii Pavlovým v Komařicích- k přestavbě domu č. 29, 3) Václavu a Marii Pospíšilovým k postavení domku o 2 místnostech v Komařicích (č. 55.) Martinu Kubatovi v Komařicích č. 10 ku stavbě vepřince, Františku Lencovi č. 20 k přestavbě kůlny, Janu Koubovi v Komařicích 2.

s. 205

přestavba obytného domu. 27/ 7. usneslo se obecní zastupitelstvo prodati část obecní pastviny „ve Strouze“ Josefu a Kateřině Pospíšilovým k postavení domku.

K 31/ 7. zrušeny vládním nařízením osady a jmění připsáno knihovně politickým obcím. Osada Sedlo a taktéž osada Komařice přestaly samostatně hospodařit. Účetní závěrky osad sestaveny k 31/ 7. Stradov neměl pozemkový majetek, jen úsporný vklad cca 960 K.

Cesty. Při opravách cest ve Stradově docházelo k hádkám, jež byly ve válce velmi nebezpečné. Na žádost obce vykonali tam vrch. komisař politické správy Šanda a Ing Kupka 10/ 10 vodoprávní řízení. Komise stála 302 K ale příval válečných událostí znemožnil opravy cest. Protokol je na obecním úřadě.

Měření na řece. Od 6/ 10. konal v obci měření- v Loužku na řece Stropnici Ing. Prehlík od zemského úřadu z Prahy. Měření týkalo se údolní přehrady pro elektrárnu.

Tabačenky. Od 1/ 10. zavedeny přiděly tabáku na lístky. Německé paní a dívky dostávaly zvláštní tabačenky, aby mohly posílat dárky vojákům.

Z Čecha- Němec. 20/ 10. povolán na vojnu František Tišler, pachtýř na myslivně, kterého přiměla manželka spolu s paní majitelkou k přijetí německé příslušnosti. Vrátil se do vlasti jako zajatec r. 1945 a zemřel v Praze 10/ 12. 1945.

Válka v Jugoslávii. Ve druhé polovici měsíce března dozrával také osud bratrské Jugoslávie. Po 24/ 3. se zase otřásl svět hrůzou a nám bezmocným a ujařmeným bylo špatně při poslechu zpráv o strašlivém krveprolití při leteckém útoku Němců na Bělehrad. Kam se poděli státníci, kteří to měli předvídat, kde jsou sliby- Věrnost za věrnost? A zase zbyla jiskřička naděje, že zbytky srbské armády ustoupily do hor- se zbraněmi. Jak hořké poznání: naše skvělá výzbroj vydána téměř bez výstřelu nepříteli, který ji používá proti našim bývalým spojencům.

Vítězná německá vojska vracela se k oddechu i k nám do jižních Čech s nesmírnou kořistí. Jídlo, tabák, látky, cenné předměty- vše vojáci vezli. Byli ubytováni v Trh. Svinech, v Ledenicích, Velešina delší dobu, na vesnicích jen přenocovali. Do naší obce byli také ohlášení, ale pak jeli dál. Vyjma prodejních žen se jich čeští obyvatelé stranili.

V měsíci květnu přesunovala se vojska na Moravu. Nápadné bylo, že pro autokolony a tanky nakupovali vojáci fošny.

Šeptanda šířila někdy úžasné nesmysly, např. že je tou dobou v křivoklátských lesích 10. 000 partyzánů. Rovněž některé rady tajných vysílaček nebo z ciziny musel ten, kdo denně v

tom protektorátním očištění stál někde na ráně, brát s útrpností.

Válka s Ruskem. Když František Todenský, rodák ze Stradova, přijel 16/ 6. z Královce, kde barvil německé tanky, potvrdil v rozhovoru se starostou dohady, že válka s Ruskem určitě začne do neděle. František Todenský, bývalý četník, policista, cizinecký legionář v Tunisu, měl dobré zprávy. Již v sobotu 21/ 6. vpadli Němci do Ruska. V neděli 22/ 6. pátrali už četníci po ruských emigrantech, u nás snad usídlených. Z radosti, že už to bude veselejší, dal starostům svého obvodu št. strážmistr Marek napít breberky, nic jiného k pití na zdraví ruských bratří nebylo. Den předtím ještě říkali pohlaváři od Herrenvolku v Budějovicích, že ten, kdo věří ve válku s Ruskem, je vůl.

Německá tabule na návsi byla naplněna novými obrázky a hesly. Plakáty se zvláště vybranými nezvyklými obličejí zajatých Asiátů fotografovaných úmyslně bez čepic, byly vylepeny na nárožích s nadpisem: „Tvoji bratři?“ Vtip: „Ano, nařežou Vám jak se patří, Němcům, moji bratři!“ Z obecní knihovny byly vyřazeny knihy i těch z mála až dosud ponechávaných

ruských spisovatelů. To už zůstalo v policích jen málo knih, vždyť od začátku okupace probírali

s. 208

Knihovny- v knihovnách četníci napořád. Vzdělanos[t] českého národa Němce přímo dráždila. Zabavené knihy ukrývány na obecním úřadě, větší balíky na školní půdě, odkud byly z důvodů požárněbezpečnostních přestěhovány k obchodníku Janu Křížovi v č. 4. Z obou úkrytů vráceny obecní knihovně v Komařicích i divadelním ochotníkům v Sedle a Stradově.

Povinné zkoušení půdy. Koncem září a začátkem října odebírali ve zdejší obci zaměstnanci půdní zkušebny V. z Prahy vzorky půd rolí a luk. V katastrálním území Komařic 340, na k. úz. Sedla jich bylo 414, z toho 174 ve Stradově. Zemědělci museli sami vzorky narýpat a nasypat do papírových sáčků se dvěma lístky, označených jmény vlastníků pozemků. V Komařicích snesli lidé všecky vzorky do 1 místnosti a na chodbu zámku, v Sedle k „Pártlům“. Tam zemi odděleně vysypali na listy papíru, aby dobře proschla. Teprve za tři týdny sešli se pracovníci znovu, suché vzorky rozetřeli na prach a vsypali do sáčků, které srovnali do beden. Přesto, že byla hlavní práce vykonána zdarma, museli zemědělci zaplatit: Půdní zkušebně do Prahy 3. 378 K, za bedny, dovoz na dráhu a dopravné do Prahy 465 K. Dle výsledků rozborů chybí ve zdejších půdách vápno. Měl tedy náš kraj přednostní právo k nákupu, vápno nebylo

s. 209

v roce 1942 ani dalších až do roku 1946 vůbec k dostání (normálním způsobem).

Hasičstvo. V měsíci srpnu uspořádala obecní rada spolu s hasičským sborem sbírku na zakoupení hadic pro motorovou stříkačku. Hasiči ve stejnokrojích navštívili občanstvo v obci, v Pašínovicích a Řevnovicích, starosta rozeslal tištěné prosby peněžním ústavům, příslušníkům a rodákům, jakož i příznivcům v Praze i jinde. Dary byly zasilány k okresní záložně hospodářské v Trh. Svinech. Sbírka vynesla 7. 800 K.

Stříkačka a hadice objednány od Boh. Máry z Poděbrad. Do nádraží v Záluží došla stříkačka právě v den před nočním požárem usedlosti Josefa Kramera č. 37 (V chalupách) 19. prosince. Požární a protisabo- Požár za války- tážní hlídky sice oheň včas spozorovaly ale přesto

shořely všechny střechy a sklizeň, 1 vepř, stroje, vozy i nářadí. Dobytek přijali do krmení příbuzní a Jos. Pártl. Mimo sedleckých přijeli hasiči z Komařic s vozovou stříkačkou. Přivolání četníci ze Říмова a vzápětí přijelo 8 četníků pátracího oddílu z Č. Budějovic. A ti všichni se strachovali příchodu německé kriminální policie. Nikdo nemohl říci, jak oheň vznikl. V takovém případě bylo u Němců zvykem, zavřít pohořelé, pak

s. 210

požární hlídku a starostu. Kriminálka přijela k nám a Herr Oberinspektor byl tenkrát zvláště shovívavý. Vyslychal až do odpoledne, nakonec zabalil objednané napařené slepice (z nichž jedna byla slušná, druhá hubeností promodralá), vajíčka a odjel s poctou. Starosta se z té túry mohl vrátit a k večeru. Někteří obyvatelé Římovské ulice v Sedle dozvěděli o nočním požáru až ráno.

Pro pohořelé to bylo kruté. Píci mělo zajištění vojsko, stavby nebyly povolovány naopak ve stavebnictví nařízen zimní klid. A zima byla tuhá. Teprve za 6 měsíců byla usedlost zhruba opravena.

Mlýny zastaveny. Od 23. listopadu zastaveno dočasně na okrese českobudějovickém 35 mlýnů, mezi nimi „Nový mlýn“ v Pašínovicích. K sociálním poměrům majitelů nebo pachtýřů se nepřihlíželo.

Vypůjčka na motorovou stříkačku byla na obci schválena 16. prosince 1941. U okresní záložny hospodářské vypůjčeno 28. 000 K, splatných do 20 ti let.

Odvoz dříví. Před okupací byla těžba dříví omezována. Zato Němci těžili mnohonásobně, než bylo lze dříví včas odvozit. Vládním nařízením 114/ 40 umožněno nařizovati rolníkům povinný odvoz dřeva. Naši koňáci měli odvážet vlákninu z lesů českobudějovické obce „Na Hradci“ z Čerklína a j. na

s. 211

dráhu v Záluží. Obchodník František Mikulík – Odsouzen 1946- však špatně platil, takže z některých, těžko přístupných míst nebylo dříví vůbec odvezeno.

Doudlebská krojová družina. V hospodě u Kubatů scházeli se mladí lidé v krojové družině ku zpěvu národních písní. Zimní klid obvyklý po zámru, nebyl takový jako v míru. Sedlák už si nesměl zabít prase a lehnout k němu, (jak měšťáci s oblibou vyčítali), musel se o každé sousto dělit. Na úřední povolení zabili v tom roce zemědělci 131 vepřů a 1 ovci.

Prohlíd. Masa. Porážky „na černo“ starosta nezapisoval. Prohlídky masa konali i při domácích porážkách školení prohlížitelé, jimž závistově říkali „prasečí rada“ ale jen po straně. Ke cti prohlížitelů nutno vděč- Vojt. Kubata- ně zapsati, že byli shovívaví a radou i skutkem pomáhali k dostatku masa. Rovněž tak pohodní.

Evidence zvířat. Protektor Heydrich nařídil přísné sčítání a evidenci hospodářských zvířat. Do soboty v poledne musel zemědělec ohlásit na obci nákup prodej, narození nebo uhynutí zvířat. Starosta zodpovídal za správný stav zvířat u jednotlivců ve své obci v každou dobu.

Evidence lidí. Pro lidi zavedeny policejní přihlášky a odhlášky, hlášení o narození, úmrtí, přesídlení v obci, sňatek a pod. Blockleiteri vypsalí si všechna německá příjmení obyvatel a ti pak

s. 212

byli předvoláni k německým úřadům kde jim říkali, že jako potomci německých předků mají žádat o německou příslušnost. Všichni statečně odmítli, muži i ženy: Liebl, Lencové, Danková rozená Krepperová, Pešl L., Tišler ze Sedla, Urechtschläger.

Škola. Když dosavadní oblíbený učitel Bedřich Bartuška odešel z Komařic do Střížova 25/ 10. 1941. -jako řídící učitel, byl koncem měsíce října ustanoven pro komařickou školu pan učitel Jindřich Beneš, rodák ze Srubce. Před tím vyučoval v Vítkovicích. Jeho manželka Marie, rozená Rubešová, byla z Dobré Vody u Č. Budějovic. V tomto roce chodilo do školy v Komařicích 24 dětí.

Levy. V měsíci říjnu byla pro majetek vyšebrodského kláštera ustanovena nucená správa. Opat byl již dávno předtím internován kdesi na Moravě, čeští kněží P. Klaška na faře v Chanovicích, P. Nídl u příbuzných, kde zemřel, konvent rozpuštěn a ti mladí povoláni na vojnu. Ježto přiděly z lesního majetku jež lidé z naší obce a okolí koupili nebyly klášteru

doposud odepsány, zakazovala Distriktstelle für Bodenreform in Budweis novým majitelům hospodaření v lesích.

Lesní celky nad 10 ha výměry měly předepsánu povinnou těžbu a dodávku dřevu.

Chaluš, Pártl a Schmidtová.

s. 213

V roce 1941 se narodily.

5/ 2. František Lenc ve Stradově čís. 3.

Někteří v nemocnici

7/ 6. Václav Vitoň Komařice č. 33.

14/ 6. Jan Vávra Komařice č. 47.

21/ 8. Anna Kožešnicková –,- č. 31.

12/ 11. Jan Vaclík v Sedle č. 8.

30/ 11. Marie Lencová v Komařicích čís. 20.

27/ 12. Jiří Pelech v Komařicích čís. 5.

Zemřeli:

30/ 3. Jan Pešl, soukromník v Komařicích č. 52.

6/ 8. Voršila Schneiderová, děl. ve Stradově č. 7.

7/ 8. Vojtěch (Norbert) Ferebauer, děl. Komařice 25.

14/ 10. František Mareš, výměnkář ve Stradově č. 1.

14/ 11. Marie Klímová, dělnice v Komařicích 12. 90 roků.

8/ 12. Růžena Vaculíková, dítě v Komařicích č. 30.

27/ 11. Tomáš Kubata, zedník ze Sedla č. 31, zemřel na práci v Královci.

Před vpádem do Ruska vykládali zde Němci- vševědoucí, že by se Ruska nebáli, jen jak se zachová Amerika. Když pak válku začali, vysvětlovali si to někteří, že Amerika válčit nebude. Teprve ti rozváznější mohli našim pochybovačům vyložit, jak je těžko připravit amerického občana k boji proti diktátorům v Evropě. Kdo měl přesvědčit kalifornského farmáře nebo

s. 214

chlapička z Aljašky, že je v jeho vlastním zájmu, aby ochotně a rád šel složit kosti někam na Rýn nebo do Afriky?

Atlantická charta vyhlášena 14/ 8. 1941. Tomu všemu dění za oceány jsme porozuměli až později.

Krojová družina nacvičila staré písně. Na černou neděli přijel do Komařic referent čs. rozhlasu F. K. Zeman, pozván ředitelem Němcem z Jindř. Hradce, rodákem ze Strážkovic. Zajišťoval možnost spolupráce krojové družiny s rozhlasem. 6. května pak přijel k hostinci u Kubatů rozhlasový vůz, ale natáčení lidových písní neuspokojilo, protože hostinská místnost je příliš malá a nízká. Ale členové družiny připravovali se dále na rozhlasovou scénu a k zájezdu do Prahy v příštím roce.

s. 215

Rok 1942

S tímto letopočtem je spjata i jméno Lidice. Rok začínal tuhou zimou. Bylo málo paliva a takže i doprava vázla. Při špatném uhlí nevyvinuly ojeté stroje tolik páry a zůstaly stát i s vlaky na trati. To se stalo i u zvláštního vlaku který vezl říšského protektora v Čechách a na Moravě Heydricha na dovolenou do Bavor. Strojvůdce, rakouský Němec, couval s vlakem u Velešína a vtipkoval, že musí toho českého krále povozit. Český strojvůdce by na takovou závalu byl zle doplatil.

10. 1. byl i v naší obci nařízen všeobecný sběr zimních potřeb pro vojáky na frontě. Vesničané tehdy chodili již otrhaní protože obleky nebyly k dostání a teď najednou měli tím nejlepším co měli, obléci tu pyšnou a nepřemožitelnou armádu. Něco se dáti muselo, ježto za sabotování sbírky hrozila odvetná opatření v zásobování obce potravinami. Nezbylo nic jiného, než aby členové Národního souručenství obešli domácnosti. Dostali povětšinou králíčí kůže s vypadávající srstí, klapky na uši a podobné drobnosti. V městě byly

s. 216

ve výkladech darované kožichy a zimní součástky stejnokrojů ruských legionářů. Na zcizení darovaných věcí byly stanoveny vysoké tresty.

Sovětský ráj- V únoru zahájena v Praze výstava „Sovětský ráj“, která měla Čechy odradit od sympatií a nadějí, které k Rusku měli. Ani toto falšování skutečnosti nepomohlo.

Masopust- V masopustě byly zábavy povolovány. Však také neměli Češi důvod k veselosti. Skoro dvakrát měsíčně obešla na každého muže v naší obci noční hlídka, která se tísnila v budce na návsi, kde dříve prodávala M. Misauerová kuřivo. Ve dne byla zase pracovní povinnost v odhazování sněhu s cest a silnic. Běda jestliže Němci uvázli s autem někde v závěji. Mohli za to místním lidem i nabít. V Č. Budějovicích shrnovali sních židé označení žlutou hvězdou a nápisem „Jude“.

Vyživování- Vesnice stala se středem zájmu. Němci ždímalí dodávky, hrozili a trestali, Češi radili, naváděli ale také chtěli. Dodávky dobytka polevily jako v předešlé zimě, kdy bylo k nám dováženo maso z Dánska, zato obilí, mléko a brambory vymáhány tvrdě. Úředníci, bývalí vojáci a finančníci, dovolávali se při hromadných kontrolách na obilí, soucitu rolníků pro

s. 217

městské obyvatelstvo. Kontroloři, sami z města, vyhlíželi vždy různolící, dobře oblečení, kdežto vesničané, zhurta sehnání do hostince, byli vyhublí, udřeni a ošumělí. Oproti I. válce, kdy byl skutečný a všeobecný hlad, sháněli městští lidé tentokrát omastek, maso a pšeničnou mouku, vejce, ne však brambory nebo žitnou mouku k vaření.

Mlýny. Obilí směli hospodáři voziti jen v konvojích, tj. společnými povozy z celé obce najednou s ustanoveným obecním průvodcem. U nás to bývalo v úterý nebo ve středu prvního týdne zásobovacího období q za 14 dnů se jelo znova pro mouku. Z původních 21 kg obilí na 1 osobu měsíčně sníženy dávky postupně na 18 a konečně na 13 kg. Namátkové kontroly orgánů obiliosvazu i četníků byly metlou na lidi. A to naše obec byla ještě v tom šťastném okruhu mlýna Hamru v Sedle, kam brali útočiště v nedostatku chleba lidé z celého kraje. Naši četníci se raději cizím pocestným vyhýbali.

Kontroly. Za I. pololetí toho roku byla v obci 3x kontrola dodávek obilí, 3x na drůbež a dobytek a 1x na mléko.

12/3. Sbírká železa, kontrolovaná namátkově německými četníky, vynesla v obci 24 q starého železa.

s. 218

Kovové mříže a ploty okolo parků padly tehdy Němcům za kořist, rovněž staré lité kříže ze hřbitovů. Na střížovské osadě tomu pan farář předešel tím, že upozornil osadníky, aby dali

narychlo kříže opravit. Mříže u sv. Jana a P. Marie v Komařicích zůstaly zachovány tím, že se o nich nikdo z nás nezmiňoval a ani mezi Němci nebyl žalobník.

Zvony. Ve lhůtě do 1. dubna 1942 musely být odevzdány kostelní zvony i vesnické zvonky. Jen ve Střížově zbyl 1 zvon. Kraj se odmlčel a dlouho to trvalo, než si lidé při polní práci odvykli spoléhat se na zvonění. Mnohdy se ani všichni ve vsi nedozvěděli včas, že někdo zemřel. Když přijeli známí z Prahy vyprávěli, že jsou zvony nahromaděny na Maninách. Nebylo dovoleno vyráběti ani zvony ocelové, ježto ocel by byla odejmuta zbrojnímu průmyslu.

Němčina. Když nám přišel z magistrátu hlavního města Prahy na obecní úřad první německý spis, vyhrkly nám slzy. Tak vida, zvony, hlas kraje a naší jihočeské země, přijala Praha a odpovídá nám německy, nám na Českobudějovicko, kde obec za obcí pohlcovali Němci kde všechna nařízení, jež jinde mohla býti obcházena, byla přítomností Němců mezi námi zvlášť neúprosně prosazována.

s. 219

Spolupracovníci. Pan major Dvořák. K písařským a zásobovacím pracím přidělování na obecní úřady učitelé a penzisté. Na komařickém obecním úřadě začal dobrovolně pracovati od 12. dubna četnický major v. v. Jan Dvořák, tehdy 72 letý, nejstarší z místních pensistů. Svými znalostmi občanského práva i samosprávy, znalosti Němčiny- druhé své mateřštiny, prospěl mnoho všem v obci. Ač často nemocen, setrval obětavě v práci i po osvobození. Přitom ještě vyřizoval německou korespondenci pro poštovní úřad.

František Danko. Kronikář František Danko spořádal vždy v zimním období sbírky zákonů, inventáře a spisovnu a různé čistopisy. Občasně přispěl také František Todenský ze Stradova. Elitní kontrola. 28. 4. přijela do obce náhlá kontrola na brambory z ministerstva vnitra: podplukovník četnictva Erhardt, jeden major od policie, št. strážmistr Piberka, (prý Němec) 2 četníci a 2 úředníci od svazu pro brambory a škrob. Tou dobou stěhovali Němci materiál a civilisty k Charkovu, kde se měli navěky usadit. Tak musel k té investici přispěti i protektorát vším co se dalo vzít.

V pravém rohu vepsáno modrým inkoustem: Odrodilec Václav Piberka, praporčík. z Lišova, odsouzen u lidového soudu v Č. Budějovicích na začátku měsíce března 1947 na 20 let.

Krmiva. Pro plemeníky a zemědělské koně psala se spotřeba krmiv pod nadpis: Die Gemeindefüttermittelbedarfsliste.

s. 220

Heydrich. 27/5. mezi 10- 12 hodinou spáchán na protektora Heydricha atentát. Ihned vyhlášeno stanné právo. Radost nad smrtí tohoto tyrana nedovedli Češi utajit a tak popravy vlastenců a zámožnějších lidí nebrali konce. Stačilo, aby Němec viděl Čecha usmát, tj.: „Schvaloval atentát na Heydricha, náležil k širšímu okruhu pachatelů atd. Bez výsledku a bez soudu byli lidé z našeho kraje odváženi do Tábora a tam téhož dne odstřelováni. V novinách byly sloupce se jmény popravených a mimoto v obcích vylepovány krvavé plakáty se jmény skupin, popravených za stýkání se s lidmi nahlášenými, parašutisty a j. Z blízkého okolí byli popraveni v Č. Budějovicích v krematoriu spopelnění:

29. 6. JUDr. Vladislav Huspeka z T. Svinů

František Mráz poklad okresní záložny z T. Svinů

a řídící učitel Kozlík ze Slavče u T. Svinů, a konečně asi 30 osob z Č. Budějovic a okolí. Seznam je v přílohách.

Pátrání po pachatelích. Pátrání po útočnicích zúčastnilo se 6.000 Němců všech bezpečnostních složek. Naši četníci chodili ve dne v noci po svých obvodech každou domácnost museli navštívit a všem osobám ukázat fotografie, aktovky, čepice atd.,

s. 221

věci, které pachatelé zanechali poblíž místa činu. Německo projíždělo města i vesnice a hledalo v bytech a bēda, kde našli podezřelé knihy nebo obrazy, či dokonce zbraně. V Komařicích nebyly vojáci zlí. Žádali jídlo, chleba.

Lidice. 10/6. jak odvěta za Heydricha vyvraždění mužští z Lidic a za několik dní i z Ležáků.

Některé zprávy tvrdily, že atentát nastrojili sami Němci aby mohli vraždit a byli zde nepostradatelní a nemuseli na frontu, nebo, že Frank chce na Heydrichovo místo. Tyto domněnky potvrzovala shoda, že pachatelé byli vypátráni v poslední chvíli před vypršením lhůty, dané českému národu. Jinak mělo být pobito snad 20. 000 Čechů.

Manifestace. 2. 7. vynucena manifestace starostů v Praze na usmíření hněvu Hitlerova. Starostu naší obce zastupoval náměstek. Nepomohlo to, Němci popravovali dál i po odvolání stanného práva. Němci dusili vše české, i školní děti dostaly svůj díl. Místo vyučování měly vytrhávat v polích plevel, sbírat fosforové deštičky, rozhozené nepřátelskými (rozuměj Němcům nepřátelskými) letci. V Č. Budějovicích zabrány postupně všechny církevní školy. V sirotčinci a

s. 222

u sv. Josefa střídali se Tyroláci, Besarabci a pod., kteří se vrátili domů do Říše. V budově sirotčince se později usídlil „Svaz zemědělství a lesnictví- okresní spolek-

IV. voják z Komařic. 7. 6. byl povolán na frontu další Němec z obce Tomáš Steinecker, kočí ze dvora č 1. z rodiny, která původně r. 1938 uprchla před Němci a zde od 10/10. 1938 až dosud pracovala hlásila se k Čechům. Pro nedorozumění se spoluzaměstnanci se cítili ukřivdění a přešli k Němcům.

Frau Blockleiterin Grete Schmid provdala se 5/ 8. za Gefreitera Kurta Stollfusse, o 11 roků mladšího ve Freiburgu i/Br čímž bylo postavení Němců v naší obci znovu posíleno. V tomto roce hlásili se k Němcům nebo jako Němci vystupovali: v Komařicích v čp. 7. Grete Stollfuss, Rudi Schmid- byl na vojně, v č. 6. Leopoldina Fischlerová s dcerou Martou, Fr. Fischler- byl na vojně, jeho švagr Jan Koclíř,- byl na vojně. V čp. 12 manželé Viktorin a Kateřina Klímovi, v čp. 36 Marie Misauerová, v čp. 45. Leopold Tögel, v čp. 1. Tomáš Steinecker ml. s manželkou a 2ma hochy, Tomáš St. ml. byl na vojně. V Sedle čp. 34. Kateřina Hoisová s třemi dětmi, v čp. 25 Marie Honnerová manželka Němce Jana Honnera, který byl na vojně. (u poslední jmenované je u levého okraje nadpis V. voják)

11. 6. sjednána spojenecká smlouva americko- ruská, jež nás v tom protektorátním vězení potěšila.

s. 223

Rukojmí Lencovi. 17/ 9. zatýkáni noví rukojmí. Tentokrát vzati z Komařic Matěj a Anna Lencovi, výměnkám z čp. 20- rodiče Jana Lence, který bojoval jako pilot čsl. letectva v Anglii. Současně zatčeny všechny tři jeho sestry: Marie, provdaná Kubatová z Komařic č. 10, Růžena, provdaná Košťálová z Č. Budějovic a svobodná Anna Lencová z Č. Budějovic. Všichni rukojmí z českobudějovicka soustředěni v Táboře a potom internováni ve Svatobořicích na Moravě. Sourozenky vrátily se k 1/ 12. 1942, rodiče pak natrvalo až 29. dubna 1943. Zprvu se museli ob den osobně hlásiti na četnické stanici v Římově. Hned 13. 6. shánělo se gestapo v policejních přihláškách po Františku Lencovi, staršímu synovi zmiňovaných již Lencových, který však náhle zemřel dne 21. února 1942. Jen tím ušel zatčení.

Dodávky. Pro rok 1942 byl obci určen kontingent masa: hovězího 42. 270 kg, vepřů 11. 578 kg, sena + slámy + brambor + obilí chlebového + krmného +. Napočítáno 522 kusy hovězí a 233 vepří. (Vpravo napsáno: Staré písemnosti dány po válce do sběru papíru.)

Ceny. Vepř 100 kg ž. v. stál 1. 450 K, na černém trhu pak 10x tolik. Kráva 400 kg jakost C 1. 200 K, na černo 8- 10 tisíc K. Na všecko tedy i na králíky, kozy a drůbež byly úřední ceny velmi nízké, odůvodňované takto: „Sedlák to

s. 224

nějak přes válku vydrží, ten se nevzbouří, dělnictvo však potřebujeme klidné a oddané. Jenže dělnictvo potřebovalo k jídlu více než jim „Brottherr“ uděloval a raději na to svůj vyšší příděl obětovalo. Tím se peníze zase dostaly do oběhu a ve velkém podrývaly mravnost a soucit. Dospělý králík stál 300 K, vykrmený houser až 2. 000 K, husa na podzim 800. 1. 500 K, koza na zabítí 1. 500 K, dojná koza až 2. 500 K. V městě krmili králíky i drůbež na balkonech a ve sklepích. Anekdotář sděloval přáteli, že se stal samozásobitelem v mléce. Ten se divil: „A kde tu kozu máš?“ První odpověděl, že v pokoji. „A co ten smrad?“ ptá se druhý. Samozásobitel odpověděl: „Však ona si zvykne.“

Pšeničná mouka stála ve mlýnech 15- 20 K, vejce 4- 5 K, 1 litr mléka 5- 8 K slepice 70- 100 K.

Na hnojiva vydány lístky ale opačně na lístky se hnojiva dostalo málo. Thomasovy strusky stál 1 q 59 K draslo 60. 75 K vápenec 18 K kusové vápno 30 K.

Počet obyvatel poklesl, ježto bylo mnoho dělníků na práci „v Říši“ jak se všeobecně říkalo. V Komařicích bylo 226, v Sedle 169 a ve Stradově 116 obyvatel.

s. 225

Sloučení obcí. 18/ 9. 1942 oznámil vládní rada Dr. Strobl (34 roky starý) že sloučí obce Komařice, Pašínovice a Stropnici v jednu obec se sídlem v Pašínovicích. Obecní zastupitelstvo vyslovalo se k tomu dne 21/ 9. zamítavě, zejména pak proti přičlenění do Pašínovic. 12/ 10. projel okresní hejtman cestou od Komařic k Sedlu- Todni a rozhodl umístit obecní úřad nové obce do zámku v Komařicích. Důvody slučování: neschopné ovládnutí 270 obcí českobudějovického okresu administrativně a zejména politicky. Na informativní schůzi hejtman řekl, že ožení chudé, zadlužené obce s bohatými a zlevní tím jejich správu. Na nové vybidnutí přestěhována obec úřad do rohového pokoje I. poschodí pivovarského traktu čp. 23-

do podnájmu k manželům Dankovým. Podmínkou bylo po skončení války byt uvolnit avšak úřad tam setrval až do konce září 1945.

Revise u obce. 27. 10. vykonali účetní adjunktí okresního úřadu Max Schmidhunst a K. Filípek revisi obecního hospodářství v souvislosti s očekávaným sloučením obcí. Předložení obecních rozpočtů bylo v tomto roce přesunuto na jaro příštího roku.

Škola.

Od konce měsíce září vyučovala na

s. 226

doudlebské, střížovské a zdejší škole němčinu literární učitelka Anna Pečmanová z Rožnova. Byla činná v krojové družině, hrála s místními ochotníky divadlo a mimoto spolupracovala při zásobování u obce.

Winterhilfswerk. 19. prosince vykonala místní Blockleiterin první větší sbírku na německou zimní pomoc. Do té doby navštěvovala s pokladničkou jen své příznivce. V provolání zdůraznila, že dary nesmějí být malé jako almužna, když němečtí vojáci dávají za nás své životy.

Pošta. Radiopřijímačů na začátku roku 103. Do Prahy i do ostatních měst nebo též za dělníky pracujícími v Říši, posílány z venkova hromadně balíky s jídlem. Odesílatel psával z opatrnosti falešnou zpětnou adresu obsah označil zpravidla jako knihy, prádlo a pod. Listonoši už nestačili odvážet z naší pošty zásilky na káře, takže obec smluvila odvážení na dráhu 2x- 3x týdně povozem M. Kubaty z č. 10. Pud sebezáchovy před hla- byl tak silný, že od posílání potravin neodstrašily kontroly ani tresty.

Nebezpečnější bylo osobně převážeti potraviny vlakem nebo autobusem. Mnohdy cestující vyhazovali věci oknem, nebo j odložili při kontrole a raději se k svému nehlásili.

s. 227

Roku 1942 se narodili:

22/ 1. Olga Tušlová ve Stradově č. 5.	otec rolník
31/ 1. Marie Krátká v Sedle č. 22.	tesař
26/ 1. Lydie Korčáková v Komařicích č. 22.	zahradník
3/ 4. Ludmila Štěpánková v Komařicích č. 53.	stavbyvedoucí
18/ 4. Josef Plojhar v Komařicích č. 49.	listonoš

22/ 5. Božena Sýkorová v Komařicích č. 49.	listonoš
22/ 7. Bořivoj Beneš v Komařicích č. 23.	učitel
7/ 8. Růžena Vaclíková v Komařicích č. 30.	truhlář
5/ 12. František Šauer v Sedle č. 26.	
25/ 12. František Vaclík v Sedle č. 8	rolník

Zemřeli:

16/ 2. František Borovan truhlář n. o. Sedlo 18 (slepec)
21/ 2. František Lenc rolník v Komařicích 20.
1/ 8. Kateřina Vaclíková, porodní babička z Komařic 30.
5/ 8. František Prigl zedník n. o. Stradov č. 15.
2/ 9. Anežka Feslová manželka pumpaře Stradov 11.
3/ 9. Rosalie Kubatová výměnkářka Sedlo 14.
7/ 9. Alžběty Kříšťanová, stavební dělnice n. o. Sedlo 38.
11/ 12. Anna Mitášová, rolnice Komařice 19.

Sňatky:

Jindřich Smolek, rolník a Marie Krauskopfová Komařice 4.
Jan Tácha, topič a Marie Korbelová rozená Marešová Sedlo 4.
Jakub Eliáš, tesař ve Střížově a Růžena Valdaufová Stradov 10.
Jiří Trs obchod. dobyt看em a Kristýna Pešková z Hamru Komařice 29.
Ladislav Mikeš, rolník a Marie Krčínová Sedlo 27.

Pamětní kniha obce Nová Ves 1932- 1965

s. 64- 85

s. 64

Rok 1938

Rozpočet obce jeví potřebu:

Úhradu:

Schodek rozpočtu rozhodnuto hraditi 50% k dani činžovní 152% k ostatním daním přírážce podléhající.

Prohlášení Sudet. Rok 1938 byl v začátcích slibný, ačkoli měl již v začátku všelijakých obav politických a také se již dne 21. května projevil, neb z obav volebních v pohraničí byla provedena částečná Mobilizace: mobilisace několika ročníků, jako zvlášť rychlé povolání do zbraní vyvolalo odiv v zahraničí kde bylo o Československu jako o zvláštní rychlé účasti všech vojnů a tu je již zmínka o úderných rotách v pohraničí. Henlein byl okázale odkazován do ciziny ale při volbách nedošlo nikde k nejmenším výstupům a tu bylo vojsko propuštěno domů se započtením výcviku ve zbraní. Napětí rostlo až 24. září byla vyhlášena v Československu do 40 let, současně musely rukovat i starší ročníky do 50 roků podělení určovacím lístkem z obce narukovalo asi 10 mužů, bylo mluveno o válce která nám může být osudnou, ježto soused němec měl spadeno na poněmčelé území a tu udála se věc kterou nikdo nečekal. Přírodní hranice Čech která byla odpradáвна Čechům zachována, porušená smlouva tak zvaná mnichovská dala Němcům území takřka Československu nucenější _ pohraničí, uhelná ložiska, průmysl. Tak zvaný těžký který bychom těžko postrádaly, věc je dosti spletitá o které budou více pojednávatí dějiny národa českého, ale bylo napětí horečné že muselo jít vše bez boje až na nepatrné potyčky v pohraničí. Evidenční koně: Obec musela dodat koně evidenční náhodou bylo jich jen 5. sice Šustr Václav č. 2 dal 2 koně takže zůstal zcela bez potahu, Kristl Jakub 1 koně také bez potahu Pilz Josef čp. 3 1 koně a Levý Frant č2 také 1 koně, současně byla %

s. 65

nová klasifikace koní a povozů. odebráni Bednář Jan 1 koně, Píbr Zdeněk č 10. 1 koně a Říha Matěj z č 19. 1 koně: vůz dodal Lávička Václav č. 8 do vozu zapřažení koně Říhů 1 a Píbrů č. 10 deší dobu stálo vše v obci Zborově, kuň Píbrů č. 10 přišel domů nemocen ozdřívkou, uhynul obdrželi náhradu v obci byli ubytováni vojáci, stavěny zde kolony pro převoz různých

potřeb, koně umístěny dle možnosti pod kůlnou na mlatě též ve stájích, v obci bylo rušno polní kuchyně stála ve skladišti hasičů celkem umístěno 200 koňů. Později přijeli dělostřelci z motoryzovaná baterie dlouho však v obci nebyli neb bohudík nebylo jich třeba, od starých lidí bylo slyšeti jen ať jdou ty by nám tady nadělali hřbytovi v obci bylo veselo i vojínům se líbilo, pobyt zde jen letěl takže by prý ani domů nespěchali neb bylo Práce na krytech u Řevnovic již jisto že válka nebude: Obec musela docházeti na úpravu krytů pod Řevnovice, bylo řečeno na zákopy, doma práce polní stála cesta takřka 2 hodiny než se došlo k místu krytů, však ni platno muselo se jít kopaly se doma brambory ale zůstalo všechno stát. Byla to doba která se snad nebude opakovat.

Přejet vlakem dne 8 prosince 1938 nechal se přejeti vlakem ve zdejším katastru v Pasekách Hůda Josef ze sousední obce Hůrky syn Hůdové vdova která bydlela na statku u Šustrů (rodem Holomelová..)

Trvání 40 let založení hasičského sboru. Dne 10. července konala se jubilejní oslava 40 letého trvání sboru hasičů v obci Nové Vsi r 1898 až 1938. Toho dne bylo počasí poránu dosti nejisté, mlhavo a deštivo, na odpolední hodiny se vyjasnilo, ale bylo dosti studeno takže se muselo ze zahrady dříve odejít do hostince, návštěva bylo dosti značná toho dne, byl udělen diplom za 40 leté práce u sboru Jůdovi Vavřinci z č. 1 Stehl Jan obdržel diplom za neocenitelné dlouholeté práce u sboru a jmenován čestným velitelem ježto v té době zastával funkci tuto byla jemu ponechána.

s. 66

Počasí a úroda r. 1938. Rok 1938 byl na zimu mírný sníh sice napadl ale dlouho nezůstal, jaro bylo vlhké květen dosti studený léto suché až ku konci srpna se dostavily časté lijavce tak že kdo neměl úrodu doma zůstala na poli až zrostla sklizena v polovici září otavy se dělaly až do konce října, pak přišlo počasí stálejší ozimní sedba dokončena dosti dobře přece osení žit a pšenic málo urostlo. Úroda byla dobrá jak na pícniny tak na obilniny. Jetel semený však pro stálé deště ještě sklizen ku konci září: Obilí dosti vydávalo i slámy bylo dosti. 3 mandele na 1 strych žita, pšenice 3 ½. Oves 2 ječmen 3. Brambor se urodilo dosti též řepy zelí poškodila mužka dřepčík, přesto sklizeno pro potřebu. Cena obilnin jest opět monopolní pšenice 162 Kč, žito 130 Kč, ječmen 120 Kč, oves 110 Kč. brambory 40 Kč, zelí 30 Kč.

Rezignace starosty. Dosavadní starosta Píbr Josef č. 3 rezignoval na funkci starosty, zvolen Kristl Jakub č. 35 hostinec. současně ve volbách zůstává starostou na dále.

Počet dobytka v obci: Slintavka a kulhavka: Ku konci roku 1938 v obci napočteno dobytka:

Koní: Volů: krav: jalovic: vepřů: prasnic: bravu kozího:
slepíc:

Rok 1938 byl na dobytek hovězí tuze zlý objevily se motoliceale zvláštní nemoc slintavka a kulhavka v sousedních obcích uhynulo mnoho dobytka většinou mladý dobytek má silnější objeh krve v naší obci byl hlášen případ v č. 8 onemocněl všechen dobytek slintavkou a kulhavkou nic však neuhynulo. Obrna vepřů: Současně uhynulo v obci mnoho vepřů opatření žádné nebylo možno učiniti neb injekce není žádné proti této nemoci účelná jedině plemenice zůstaly. %

s. 67

Rok 1939

Rok 1939 označen u nás jako osudný, jak známo že předcházela rozpínavost němců tím že zabrány sudety (.pohraničí.) již r. 1938 a tu rokováno mezi lidmi v obci tímto se nespokojí, zaberou i nás, což se také stalo a musím zde poznamenati že úkaz na nebi tak zvaná polární zář vykládali si starší lidé, dojde k válce.

Němci zabrali Československo. Stalo se tak již dne 15. března v raních hodinách roznesla se obcí zvěst, že německé vojsko překročilo naše hranice, zabralo Československo. Motorizované kolony přijely do Čes. Budějovic a hned se zařídili dle německé chamtivosti, šly z obchodu do obchodu, krátce kupovalo se vše nač oči dohlédly a odesílalo se do říše, takže u nás obchody zely prázdnotou, což jsme poznali všichni zboží nebylo a poptávka po něm až horečná neboť se věřilo že bude válka a tu již ze světové války nabytých zkušeností chtěl každý něco míti v zásobě, ač u nás bylo všeho dosti, v krátké době by byl nastal hlad, neb se od nás vyváželo ve velkém do říše.

Vojsko němců ukazovali náš nedostatek. Tu se stalo že vojsko na náměstí v Čes. Budějovicích z polní kuchyně našim chudým rozdávaly obědy v tak promyšleném plánu, kuchař měl čokoládu a děti kolem seskupeny žadonily kuchař dostanete, umíte se modlit? Děti vystihly situaci, klekly sepjaly ruce a prosily, to využili ostatní němci, filmovali české obyvatelstvo jak prosí o jídlo a pak v říši ukazovali jak češi trpí hlad, to bylo něco pro němce, ačkoliv ten oběd jejich z jednoho hrnce naši lidé dávali doma prasatům v předpokladu že němci mají všeho nadbytek, tu jest jasno jakým způsobem vojsko získávalo ukázkou prositi o eintopf a jak rafinovaně posílalo tento úkaz domů ve váze i 15 kg poživatin našich tě nejhodnotnějších tuto váhu mělo vojsko povoleno posílati domů. %

Vázané hospodářství. Během léta r 1939 za stálého nás vysávání jak vpředu uvedeno nastal všeobecný nedostatek, kdy prohlášen. Protektorát totiž vyjádřeno tím že vzal němec nás pod ochranu všeobecně se to vykládalo takto:

Protektorát. Cikánka přijde do obce a vezme tu nekrajnější slepici pod ochranu tím že ji dá pod svou suknicí: Tedy tak asi jsme všichni hleděli na ten protektorát. Vyrabováno a odvezeno vše tudíž zavedeny šatenky, lístky na poživatiny, krátce bylo na lístky, pro zemědělce jako pro samozásobitele vydány mlecí výkazi, byl určen mlýn kam se hromadně dováželo obilí k semletí doprovázel zastupitelstva by se více než na lístek nemohlo mletí (načerno). Porážka vepřů byla také odkázána pro samozásobitele dle propočtu na osobu 5 kg masa na měsíc. Obilí tvrdé pšenice neb žito 16 kg na měsíc.

Úroda 1939. Rok 1939 byl na úrodu velmi špatný tak že situace zásobovací byla stížena r. tento uznán všeobecně neúrodný. Což dovršila obrna vepřů toho roku uhynulo zde v obci největší část vepřového dobytka i dosti předčasně porážen nejvíce ve váze od 25- do 60 kg. Byla to stráta veliká ale všeobecný úsudek byl ať jsou zásoby již jednou vyčerpány, neúroda schválena by tak z hladu válka se vésti nedala. Poznatek u nás že němec odebral vše co se dalo, čím větší bída, tím pro němce hůře.

Posudek zabrání a lidé a příroda. Zvlášť v denní rozmluvě rokováno tím dnem co němec vkročil němec na naše území to nejde vše upadá rok na úrodu špatný i ten jejich příchod padal sníh což nikdo nepamatuje aby 15. března se musely prohazovat cesty tolik cesty tolik závějí bylo; Tedy příroda jim vetřelcům sama ukázala jak jsou vítány.

Zakázaná činnost Sokola. Zakázána činnost Sokola obmezena i činnost Baráčníků; Majetek hasičů přišel do rukách obce. %

Rok 1940

Tento rok protektorátu se již vše zařizovalo dle vzoru Němců, jako občanské legitimace a sice jak nařizeno úřady označeno I. ve znění německém až II. české znění.

Pozdrav Vůdce. Před započítím vyřízení různých záležitostí na úřadech musel předcházeti pozdrav Heill Hüttler a obraz vůdce nesměl nikde chyběti, Hácha byl už opamé jen, tudíž dlužno zde připomenout rok 1940 byl již poznatkem citelného nedostatku ve všech odvětvích jak po stránce životních potřeb tak i v ošacování, lístky sice jsme měli, ale zboží vázlo a tu

započalo se s výměnou zboží tak zvaný černý obchod všude se mluvilo jen kde se co sežene a nastával boj kde se něco objevilo, ať to stálo cokoli jen když se to dalo sehnat.

Válečná šmelina. Městské obyvatelstvo počalo jezdit na venkov a tu docházelo k různým scénám, nikdo nevěděl jak co ocenit zda zboží dovezené z města má být dražší protože není možno ho sehnat neb pro nedostatek času na vesnicích státi ve frontě se nemohlo, proto velen způsob předválečný co stál im. látky a neb 1 kg másla před válkou, tím způsobem se pracovalo říkalo se tomu jdu na šmelinu, ve skutečnosti to bylo narovnán cen vyvrcholených válkou, takže zdálo se pro dělnickou třídu zcela nemožné, žít z lístků a běda na nákup na černo nebylo peněz, výměna zboží byla také nemožná, neboť před válkou vydělal dělník toliko na mizerné živobytí a proto nemohl mít v zásobě zboží které hledáno na šmelinu. Rok 1940 byl na úrodu jako předchozí velice špatný, ozim musela být na jaře proseta jařinou, takže dodávka tvrdého obilí vázla neboť byl již kontingent obilí a dobytka cena byla částečně upravena ale dosud neodpovídala poměrům nákupním. %

s. 70

Rok 1941

Náš lid posílán do říše na práce. Rok 1941 byl pro nás dosti přitruženým, neb se na všech stranách mluvilo že bude český lid posílán na práci do Říše, jak již také bylo započato naše dělnictvo a řemeslníci byli posíláni na různé práce do německa, začátek byl takořka příznivý poměr našich peněz v německu 1- 10, což bylo tak přijatelný, že na mnohých místech i opěvováno ačkoliv za vydělané peníze v říše se mnoho nekoupilo zvláště životních potřeb, to bylo za našema lidmi posíláno.

Výměna zboží v říši. Dělnická třída tam zaměstnána využila té výhody že kupovala na naše šatenky zboží v říši což bylo tak výhodné že v Čechách dostal za prádlo více peněz a k tomu ještě živobytí všeho druhu což v říši hledáno, všeobecně známo bylo že práce pro nás němci měly, ale potraviny moly vozit z domova (z Čech).

Dle peněz hozeným nám u rampy první zajatci na východ. Počalo se mezi lidem mluvíti o ukončení války, pověst tato měla namířeno tím, že nastal přesun vojska, mezi tímto se převážely válečný zajatci, po zdejší trati vezly němci belgičany, kteří byly zabezděni ve vagoncích dobytčích tak že toliko horním okénkem z vagonů vyhlížely a dle peněz vyhozených se soudilo že jde skutečně o zajatce belgičany.

Pověst mezi lidem která se uchovala v obci prohrání války. Přesun vojska na ruskou frontu potvrdil válku s Ruskem němci neočekávaně zabraly Polsko a vtrhly značnou část do země

ruské a tu sluší poznamenati že naši staří lidé jak se dříve věřilo ve výhru Němců, počali mezi sebou hovořiti jinak, Napoleon zhynul na Rusku a to se stane i Němcům jen ať tam hodně vlezou daleko, kolovala zde pověst různá, odsun Židů mezi našim lidem vyvolal ohlas porůznu i politování jak to mezi lidem bývá, ale dostalo se odpovědi že bude s námi ještě hůř; a tu se jak v pohádce říkalo v roce 1941. nechtěl bych být Židem v roce 1942- 43. Čechem v roce 1944 vojákem (Němcem 1945.). tato báje se jakžtak vyplnila řekněme nakrásně tak jak pravda. %

s. 71

Dohad v obci a pravda tajena jen litováno kalendáře včelařů. Musel někdo tady v obci být kdo věděl více než občané zde mapka ve včelařském kalendáři z r. 1938. tam byl nástin které země Němci přejdou, jak kde zůstanou a kam až dojdou na východě a kde skončí a v jaké velikosti bude náš stát Čechů, v současné době z různého poslechu mluveno mezi lidem o jakémsi hnutí Čechů pravda tedy tady byla, ale stála již mnohý lidský život proto mlčelo se jenom důvěrně řečeno kalendáře stáhly ale pravdu tím nevzali neboť nakonec stejně prohrajou.

Radio přijímače. První přijímače v Nové Vsi u Žáček č. 25, Hlaváč č. 51. Píbr Josef č 10.

Ceny po I úpravě. Úprava cen zemědělských výrobků: Pšenice: 190- 200 Kč. Žito: 160 Kč
Ječmen: 140 Kč. Oves: 120 Kč. Brambory: 66 Kč.

Hovězí dobytek jatečný: Voly: 13 Kč kg. krávy: 7- 9 Kč. býci: 10- 12 Kč telata 11 Kč:
Vepřové jatečné 14- 18 Kč.

Mléko dáváno dle tučnosti 1 Kč 50 až 1 Kč 80.

Vejce kus 80 h až 90 h dle váhy 1 Kg 15 Kč.

Úroda. Úroda veškerá byla vázána dodávkovou povinností dle ha výměry. jednotlivců v roce 1941 byla úroda obstojná avšak stále nedostatek poživatin větší.

Němci nařídily odevzdat pamětní knihy. Již v roce 1941 žádána pamětní kniha obce k odevzdání vyžádal ji okresní úřad odalována stále až konečně v zimě byla odevzdána obecnímu úřadu a ten ji dal na okres odtud hromadně zaslány do Prahy kde byla až do r. 1946 byla napaden plísni.

Kronika a její vrácení: Vyhledal ji kronikář: archivu země český Mareš Antonín Praha IV. Letenská 5. Sluší tudíž poznamenati že p. Mareš má veliký podíl na naší kronice nebýt jeho byla by úplně ztracena. %

Rok 1942

První raněné němce jsme viděli. Rok 1942 byl již v začátku pro nás dosti krutý neboť viděli jsme zde po trati dovážeti různé raněné nebo omrzlé německé vojsko z ruské fronty a mnohá výpověď těchto nás nepotěšila neb se bojovalo na ruské frontě urputně a bylo slyšeti až do jaké hloubky němci pronikly v Rusku a jaké hrozné boje musely vésti Rusové aby obrátily nápor jejich směřující na Moskvu, a tu je se třeba zmínit že už bylo slyšeti že naše vojska která při převratě tam přešla založily legie tak jako za prvé světové války, současně voláno po odvetě proti německému řádění, s lidem civilním, nakládáno s nimi hůře jak se zvířaty, pravdu potvrzovaly vrátivší se dělníci tam u fronty najatí němci, avšak při rozumovém uvážení zůstaly Čechy.

Pracovní úřady. Zvláště počaly pracovat arbeitsamty pracovní úřady (úřady práce). Přidělovaly dělníky na práci pro němce však ponejvíce do říše, učňové pro odbor kovo dělný musel provést psychotechnickou zkoušku kterou udělal je tehdá měly protekci, to znamenalo že musel se učit řemeslu které jemu němci doporučily, němci však tuto zkoušku nekonaly a místa lepší obsadily zvláště při černém řemesle.

Svaz zemědělců a přidělování pracovních sil. Potřeba pracovních sil v zemědělství měřena také na poměru ha. půdy na 3 ha 1 síla že na 12 h. 3 pracovní síly pak na každých 5 ha dalších 1. pracovní síla. Takto mizela nezaměstnanost na které se pracovalo od r 1940.

Cena volů a koně potažní. I potažní síla byla přidělována dle výměry tak že i koňský potah byl hledán, u hovězího dobytka se dalo ještě koupit ale často dalo toto práce sehnat dosti na svodu pár volů tažných obyčejně to dopadlo tak že za pár volů těžkých 16 q vedl si domů 10 q a přídavek žádný as 300 Kč. Pár volů těžký 15. 000- 19. 000 Kč kůň hříbě 7. 000- 10. 000 Kč starší kůň 15. 000 Kč.

Heinricháda. Na český národ dolehla zlá doba zvláště v době letní v květnu došlo v Praze k atentátu na Protektora Říše Heinricha byl usmrčen nepřímou dokonal v nemocnici což mělo za následek týrání a uvěznění celé tisíce lidu českého tu odhaleno tak zvané podzemní hnutí česků, hledal se pachatel atentátu a přechovači, jak známo zmařeny životy obce Lidic, obec vyhlazena zničena úplně, tu došlo také na mnohé snaživé čechy, neb slidičů bylo tolik že

nelze se rozepsati v každé obci byl kontrola obyvatel a tu musel být každý doma, dostavila se asistence zda není někdo nehlášený v rodině, prostě byli to chvíle kdy hledaly němci příležitost by mohly říci že by to šlo válku vyhrát kdyby nebylo špatných lidí a to měli odnést čechové, tato předtucha je neminula, však v tak špatný konec nečekaly.

Volá Londýn cizí poslech. Přes veškeré hlasy z ciziny zapomínali se čechové a tu dopadení roztroušenými agenty, poukázán gestapu které dojelo sebralo do uzavřeného auta třeba bez důvodů viny odvezen do Budějovic k výslechu běda když mluvil následovala celá řada nových mučedníků vrátil se mezi nás jeden kamarád který nemohl ani mluvit jak byl ubitý i zuby vytlučeny ale neřekl že to bylo od Němců až později doznal pravdu.

Občan zemědělec Šustr Václav vězněn dva roky 1943- 44. Naše obec měla štěstí až do měsíce listopadu při namátkové kontrole zde v č 13 bylo nalezeno asi 250 kg pšenice za což majitel Šustr Václav byl souzen civilním soudem pro říšskou vládu, uznán vinným na dva roky které šťastně přestál a vrátil se mezi nás zdrav, dlužno zde poznamenati že byl vyslýchán ačkoli věděl že každý z nás má něco v zásobě přec nevyzradil (Dobrý vlastenec.) č 13

Rok 1942 byl na úrodu celkem dobrý: %

Pamětní kniha Sboru dobrovolných Hasičů v Heřmani

s. 120- 223

s. 120

Rok 1938

Valná hromada sboru se konala dne 23. ledna v hostinci br. Josefa Mazáka. Bratr starosta přivítal přítomné a konstatoval, že dle stanov je valná hromada, dle počtu přítomných schopna na všech bodech programu se usnášeti. Přečtena zpráva jednatelská a zápis z poslední valné hromady. Zpráva jednatelská: stav členstva k 31. XII. 1937 26 členů. Pořádána během roku 1 valná hromada a 9 schůzí členských. Zpráva pokladní: příjem 962. 90 Kč vydání 515. 30 Kč pokladní hotovost 447. 40 Kč. Obě zprávy byly všemi členy bez námitek schváleny. Zpráva velitele, zbrojmistra a samaritského náčelníka vzaty na vědomí. Usneseno aby každý člen zaplatil roční příspěvek 6.- Kč jelikož tolik se odvádí župě. Provedení voleb odloženo do mimořádné valné hromady, která bude po výborové schůzi svolána. Volných návrhů nebylo a valná hromada doslovem br. starosty skončena.

Dne 25. ledna v 8 hodin 30 minut večer se objevil na obloze nevidaný zjev. Obloha od severovýchodu až k severozápadu se celá rudě zbarvila, jako při velikém požáru. V první chvíli se skutečně zdálo, že hoří. Ihned ale hlásila Štefanikova hvězdárna radiem, že úkaz na obloze jest polární záře, viditelná v celé střední Evropě. Přes půl hodiny trvala záře, sytě rudá místy bylo v ní viděti bílé pruhy, pak pomalu

s. 121

ubývala až úplně zašla. Tento zjev byl skutečně velkolepý a dle výpovědi starých lidí u nás nikdy neviditelný. Vyskytlo se ihned mnoho pověstí o tomto přírodním úkazu. Někdo věštil válku jiný opět živelné pohromy. Doufejme, že šlo pouze o zvláštní přírodní zjev.

s. 122

s. 123

s. 124

...

V neděli dne 13. března byla celá Československá republika a téměř celá Evropa velmi rozrušena připojením Rakouska k říši německé. Toho dne spolkový prezident rakouský dr.

Wilhelm Niklas poslední představitel rakouské samostatnosti byl vyzván aby složil úřad. Jeho pravomoc přešla podle ústavy na kancléře Seyss-Ingvartha. Rakouská vláda usnesla se pak na zákoně podle kterého se Rakousko stává zemí Německé říše. Zákon vstoupil ihned v platnost. Vláda v Berlíně prohlásila ho v zápětí za německé říšské právo. Kancléř Hitler podepsal v Linci armádní rozkaz, ve kterém se ujímá nejvyššího velení nad rakouskou brannou mocí, jež se stává součástí německé říšské armády. Nařídil, aby vojsko složilo neprodleně přísahu věrnosti. Spojení Rakouska s Německem bylo právně provedeno. Formálně má je schváliti

s. 125

lidové hlasování, které bylo stanoveno na den 10. dubna. V hlasování rozhoduje nadpoloviční většina, která byla zajisté zajištěna. Tímto připojením vznikl ve střední Evropě nový státní útvar, říše Velkoněmecká která rázem změnila mapu i mocenské poměry na celé pevnině evropské. Nově spojená říše má rozlohu 554. 582 plošných kilometrů a čítá na 75 milionů obyvatel. Zvláštního významu je změna hranic. Československo, které mělo dosud s Německem 1545 km společných hranic, bylo zatíženo dalšími 558 km. Nové sousedství s Německem získalo Maďarsko Jugoslavie a především Itálie, spřátelený stát, kteří tvoří s Německem společnou politickou osu a ideologický blok.

Německá vláda dala naší vládě diplomatikou cestou ujištění, že nemá proti Československu žádných nepřátelských úmyslů. V rozhodujících kruzích našeho státu se pohlíželo velmi vážně na situaci, která vznikla nástupem německých vojsk do Rakouska. O tom musejí jednati velmoci. Československo jako střední stát musí vyčkat, co učiní velmoci a bude jednat v dohodě se spojeneckou Francií.

Cizina posuzuje naše postavení a postavení Rakouska následovně: 1. Rakousko začalo pozdě vybudovat svou brannou moc a ani pak tomu nevěnovalo přílišné úsilí. Československo je však vyzbrojeno skvěle a má dvacetiletou vojenskou tradici.

2. Rakouské hranice byly otevřeny pro nástup cizích vojsk. Československo má hranice chráněné velmi účinným a moderným pásmem pevností.

3. Rakousko nemělo žádného vojenského spojení. Československo má však smlouvy na obranu

s. 126

proti útočníkovi. Noviny francouzské a anglické shodně psali „Kdyby Československo bylo

napadeno bránilo by se hrdinsky avšak Francie by musela poskytnout pomoc. Chautemps a Dellos znovu našemu vyslanci dali francouzské ujištění o pomoci. Aby Československo zachovalo svou nezávislost, je nutno ab Francie a Anglie bezodkladně ohlásily tuto svou vůli.“ Klidný vývoj změn v Rakousku byl zajištěn německou armádou. Už v sobotu časně ráno vtrhlo německé vojsko do Rakouska. Do Vídně dorazily první motorisované oddíly v neděli ve dvě hodiny ráno a byli uvítány čestnou rotou rakouského vojska s praporem a s hudbou. Během odpoledne přijelo do Vídně i několik motorisovaných oddílů německého četnictva a policie. Na vídeňských ulicích konali i dopravní službu němečtí policisté, protože vídeňští byli neustálou službou od pátku úplně vyčerpaní. Soukromé zprávy odhadovaly počet německého vojska, policie a černé gardy SS jen ve Vídni na 18. 000 mužů.

Anglické časopisy píší, že anglický ministerský předseda Chamberlain se odhodlá, že přečte ve sněmovně prohlášení, které německý ministr Goering dal československému vyslanci v Berlíně dr. Mastnému a že k němu připojí své vlastní prohlášení, v němž mimo jiné řekne: „V budoucnu nestrpí Anglie ani Francie násilné porušení evropského klidu.“ Dále otiskují tytéž listy poslední článek bývalého rakouského kancléře dr. Schuschinga, napsaný těsně po odstoupení. V článku se praví: „Nyní když odcházím ze svého úřadu, činím tak v čestném přesvědčení, že tím prokazuji nejlepší službu své zemi a svému lidu. Ať se již v budoucnu bude

s. 127

bude o mé resignaci říkati cokoli, slavnostně prohlašuji, ž já i moji kolegové jsme ustoupily pouze moci a násilí. Když jsem jel do Berchtesgadenu vyhovuji tím pozvání kancléře Hitlera doufal jsem, že pohnu srdce bývalého Rakušana pro Rakousko. Nikdo nebyl ze svého snu krutěji probuzen, než já při svém návratu. Nemohu ještě vylíčit co se mezi mnou a kancléřem stalo v jeho domě. Věřil jsem s Dolfussem, že Rakousko má zůstat pánem ve svém domě. Nikdy jsem však nebyl a ani dnes nejsem nepřitelem německví. Snad to byla chyba že jsme se pokoušeli svou zásadu obhajovat sami, aniž bychom byli zavolali ostatní národy na pomoc. Když jsme však hovořily o nezávislosti Rakouska, mysleli jsme jsme ji doopravdy. Byli bychom se styděli, volat jiný národ proti národu, který jsme vždy považovali za bratrský. To způsobilo, že jsme přehlédli jednu skutečnost: Že Německo a nacionální socialismus jsou jeden pojem.“ Rakouský kancléř Schusching byl po obsazení Vídně uzavřen ve svém domě a střežen silným oddílem strážce. Po celém Německu byly vyvěšeny prapory na počest vítězství v Rakousku. V Berlíně v opeře pronesl maršál Göoring velikou řeč. Řekl, že světová válka

nebyla zbytečná, že Hitler splnil odkaz dvou milionů mužů, kteří padli pro Německo. Německá branná moc a letectvo vstoupily do Rakouska, ale ne jako dobyvatelé nebo nepřátelé. Žádná světa nemůže rozdělit Rakousko a Německo. Pochválil Itálii a Musoliniho za věrnost. Německo chce čestný a spravedlivý mír všech národů na základě rovnoprávnosti a stejné svobody. Nechce však mít tak zvaného dnešního stavu, míru

s. 128

kolektivní bezpečnost a ženevské dohody. Německá říše se pokládá za strážce a ochránce všech Němců i mimo hranice říše.

Rázem byly provedeny i změny v spolcích. Rakouská mládež byla rozpuštěna a její vůdce hrabě Thurn. Valsasina jí doporučil vstup do Hitlerovy mládeže. Křesťanský tělocvičný spolek byl rozpuštěn, ze všech sportovních svazů byli vyloučeni židé, židovský klub Hakoah byl okamžitě rozpuštěn. Pro turnery byly zabráný místnosti dělnické komory ve Vídni, ale také jediná sokolovna vídeňského Sokola v X. okrese.

Sbor pořádal dne 6. března v předvečer narozenin presidenta Osvoboditele IV. Masarykovu vatra. Obětaví členové sboru se školními dívky připravily u pomníku padlých vojínů velikou hranici dříví. V 18. 50 hodin večer seřadily se členové sboru, školní dívky, dorostenky a občané u hasičského skladiště, odkud pak šli průvodem ku pomníku. přesně v 19 hodin byla hranice zapálena, starosta sboru zahájil pak krátkým proslovem vzpomínku na presidenta Osvoboditele. Dorostenky sboru zapěli pak píseň „Zasvit' mi ty slunko zlaté“. Vzdělavatel sboru přečetl hasičský manifest a po něm členové sboru obnovili hasičskou přísahu. Dorostenky recitovaly báseň „Tři jezdcí“ od Jaroslava Vrchlického. Školní dívky zapěly píseň „Tatičku starý náš“. Jedna dorostenka přednesla báseň „T. G. Masaryk“ od Jaroslava Matuše. Školní dívky přednášely pak různé básně naposledy „Prvně sami“. Státní hymnou byla Masarykova vatra ukončena. Zúčastnily se jí všichni členové sboru, dorostenky školní dívky a mnoho občanstva. Přítomen byl též župní pokladník br. Kubín z Plava. Všem přítomným

s. 129

se vystoupení hasičských dorostenek a školních dítek velmi líbilo. Členové sboru vykonali pak v Heřmani peněžitou sbírku pro Masarykovo zahraničí a výnos z ní 70.- Kč předán obecnímu úřadu v Plavě.

.....

.....

Ochotnický kroužek při sboru sehrál v neděli dne 17. dubna v hostinci pana Martina Šuldy divadelní hru „Třikrát svatba“. Hra byla krásně provedena, všem účastníkům se velmi líbila. Všichni ocenili snahu a práci těchto ochotníků. Finančně bylo hrou sboru pomoheno, zisk činil 146. 50 Kč.

Dne 20. května ráno byli všichni obyvatelé našeho státu velmi překvapeni. V noci přijeli do všech obcí vojíni na kolech a motorkách doručily svolávací lístky pro záložníky a tito musely ihned nastoupiti vojenskou službu. Z Heřmaně byl povolán velitel sboru br. Václav Havlic a člen sboru Ludvík Říha. Jednalo se totiž o udržení klidu a pořádku jelikož v některých městech s německými obyvateli příslušníky Henleinovi nacionální strany vznikly

s. 130

těmito zaviněné nepokoje. Dokonce provokovali policejní stráž, četnictvo a vojsko. V Chomutově napadli vojíny, spílali jim a plivali na ně, což učinil i tamnější starosta města. Tato nutná opatření byla učiněna v celém pohraničí. Hlavním viníkem těchto opatření byla sudetoněmecká nacionální strana Henleinova podporovaná říšskoněmeckou vládou. Žádala dokonce oddělení německým lidem obývaného území a zřízení vlastní samosprávy. Očekávali, že to půjde snadno a že Německo u nás v jejich prospěch snad i vojensky zakročí. Ale zklamali se. Naše vláda učinila energické opatření a všude byl zajištěn klid a pořádek. Patnáctého června bylo toto opatření částečně odvoláno a záložníci postupně propuštěni domů. Slavné uvítání českobudějovické posádky při návratu do kasáren učinilo město. Celé město bylo slavnostně vyzdobeno prapory ve státních barvách, školy a občanstvo radostně vítalo vracející se vojíny z hranic, děkující jim za včasné a pohotové zakročení k uhájení naší drahé republiky.

s. 131

Sbor pořádal na počest 54tých narozenin presidenta republiky dr. Eduarda Beneše členskou schůzi dne 28. května v 8 hodin večer v hasičské sborovně. Starosta sboru přečetl projev z Hasičských Rozhledů, který všichni členové v postoji pozorně vyslechli a přáli panu presidentovi mnoho zdraví.

Sbor podniknul na výzvu obecního úřadu dne 29. května sbírku v Heřmani na obranu státu. Dorostenky obešli celou vesnici a vybrali 144. 30 Kč, které sbor odvedl obecnímu úřadu v Plavě. Starosta obce poděkoval všem občanům za pochopení významu sbírky pro obranu naší drahé republiky.

Sbor se zúčastnil 10 členy slavnosti předání motorové stříkačky hasičskému sboru v Borovnici dne 12. června.

.....

s. 132

... Večer se přihnala prudká bouře a zvláštní shodou uhodil blesk do statku, kde byl odpoledne při cvičení znázorněn požár do toho samého místa u Roubíků. Včasným zakročením místních hasičů byl požár v zárodku zneškodněn.

s. 133

.....

s. 134

.....

V měsíci září byla vystavena naše republika prudkým útokům ze strany Německa. Všechny německé noviny deně štváli proti našemu státu a prezidentu dr. Eduardu Benešovi. V této kampani je podporoval i rozhlas z Německa a z Vídně, který vždy večer vysílal česky. Sudetoněmecká strana Henleinova kategoricky požadovala připojení území obývaného německými obyvatelstvem k Německu. Naše vláda nabízela Henleinovci jisté výhody pro německé občany ale marně. Henlein po poradě s říšským kancléřem Hittlerem, trval na připojení k říši. Dokonce kancléř Hittler ve svém projevu rozhlasem řekl, neodstoupí-li naše vláda ono území obývané německým lidem dobrovolně do 1. října, že k nám vtrhne vojensky. Naše vláda ihned zahájila jednání s Francií a Anglií, mimo toho učinila opatření na hranicích proti vpádu nepřitele. Na radu Anglie a Francie provedla mobilisaci záložníků do 40 let, ale všechno naše úsilí o zachování celistvosti republiky bylo marné. Spřátelená Francie a Anglie, ve které jsme tolik vkládali nadějí, že nám pomohou, nás hanebně zradily. Při jejich poradách s kancléřem Hittlerem v Mnichově, nadiktovali nám, bychom odstoupili Německu i ta místa a obce s úplně českým obyvatelstvem. Ztratili jsme téměř třetinu Čech, veliké území Moravy a Slovenska.

Vypíši jak se věci vyvíjely od 24. do 30. září a co pak ještě následovalo: V sobotu 24. září v nočních a raních hodinách byla s velikým nadšením celého národa provedena mobilisace. Britský ministerský předseda Chamberlain radil se přes půl noc s pátku na sobotu s říšským kancléřem Hitlerem v Godesburgu, načež odletěl do Londýna, kde se konala schůze kabinetu. Lidový komisař ruský zahraničních věcí Litvinov pronesl v Ženevě řeč o Československu. Italský předseda vlády Mussolini v Padově prohlásil, že československá otázka bude rozřešena do 1. října. Francie učinila rozsáhlé opatření. Velká Británie doplnila svá dosavadní námořní opatření. Náš politický výbor vlády zasedal dopoledne i odpoledne, večer se konaly porady u presidenta republiky. Dr. Edvard Beneš jmenoval M. Černáka a J. Karvaše ministry, armádního generála L. Krejčího hlavním velitelem, generála K. Haška inspektorem protiletectvé obrany a ministry J. Černého, dra. K. Kroftu, dra. K. Kalfuse, dra. V. Fajnora, dra. J. Kamenického, generála Fr. Nosála, dra. P. Zenkla a dra. St. Bukovského členy Nejvyšší rady obrany státu.

Neděle 25. září: Německé godesbergské memorandum bylo odevzdáno československé vládě. Chamberlain byl přijat králem. Schůze britského kabinetu zasedala dopoledne i odpoledne. Ve Francii odpoledne zasedala kabinetní rada, která schválila prohlášení, jež Bonet a Daladier měli učiniti britské vládě a které nedávalo jim žádného zmocnění, k novým ústupkům proti naší republice. Na to Daladier a Bonet odletěli do Londýna. Dopoledne.

Daladier se radil s generálem Gamelinem a ministrem financí. Mussolini promluvil ve Vicenze, kde útočil na Československo.

Pondělí 26. září: Dopoledne i večer se konala schůze ministerské rady. Britský ministerský předseda Chamberlain poslal k říšskému kancléři Hitlerovi Sira Horace Wilsona, který doručil poselství před projevem říšského kancléře. Hitler pronesl po 20. hodině řeč, v níž neslýchaným způsobem útočil na Československo a na presidenta dra. Edvarda Beneše. Chamberlain po jeho projevu prohlásil tisku, že britská vláda považuje se za mravně odpovědnou, aby sliby, které byli dány francouzské a britské vládě byli dodrženy ve lhůtě tak krátké jak jest rozumně možno s podmínkou, že německá vláda vysloví souhlas s otázkou transferu cestou vyjednávání a nikoli silou. Americký president Roosevelt podal

telegramy kancléři Hitlerovi, presidentu Benešovi, Chamberlainovi a Dalidierovi; president Beneš na toto poselství ihned odpověděl.

Úterý 27. září: Dopoledne i večer se konaly vládní porady v Praze. Anglické zahraniční ministerstvo vydalo zprávu, v níž ohlašuje po jednání v Godesberku a po Hitlerově řeči, že kdyby byl podniknut útok na Československo, mělo by to za následek zakročení Francie a pomoc Anglie a Sovětského svazu. Britský předseda vlády Chamberlain promluvil do rozhlasu a podstatě naznačil, že nejde o to, bojovat za věc malého národa, nýbrž zjistit, zda si některý národ neumíní ovládnouti svět zastrašováním svou silou, čemuž by bylo nutno postavit se na odpor.

s. 137

Středa 28. září: Ve Francii se konala schůze ministerské rady. Ministerský předseda učinil v 19. 30hodin stručné prohlášení ve kterém řekl, že francouzská vláda nezanedbá ani jedné příležitosti k zachování míru ve cti.

Čtvrtek 29. září: Zasedala dolní sněmovna v Londýně. Chamberlain přednášel a když dospěl k odstavci, aby oznámil, že každý válečný útok na Československo má mít za následek vojenský útok Francie a Sovětského svazu na Německo, což musí vtáhnouti do války proti Německu i Anglii, byla mu dána pozvánka Hitlerova do konference čtyř do Mnichova. Musolini, Chamberlain, Dalidier, československý pozorovatel dr. Mastný a maďarský pozorovatel hrabě Csaky přijeli do Mnichova. Porady se konaly v 1. 45 h v 16: 30 a po 22. hodině, v noci se dospělo k dohodě o československé otázce.

Pátek 30. září: Ráno byla z německého vyslanectví doručena nota německé vlády o mnichovském usnesení československému ministru zahraničních věcí dr. Kroftovi. Zároveň se vrátil z Mnichova československý vyslanec dr. Mastný a podal zprávu o mnichovské konferenci. V půl desáté ráno sešel se politický výbor členů bývalé vlády, tak zvana státní rada, za účasti předsedů vládních stran. Schůzi byl přítomen president republiky, předseda vlády generál Syrový, hlavní velitel branné moci generál Krejčí a generál Husárek. A zde padlo ono historické rozhodnutí: Diktát mnichovské konference čtyř velmocí se s protestem k celému světu přijímá. Na to sešla se teprve v Kolovratském paláci ministerská rada a odjela okamžitě na Hrad. Zasedala

s politickým výborem dřívějších ministrů a vládní koalice. Ve schůzi podal výklad o situaci prezident republiky. Vláda se usnesla na přijetí mnichovského diktátu krátce před polednem, neboť také do poledne dostala vláda lhůtu k odpovědi. V poslanecké sněmovně sešel se o půl čtvrté hodině výbor poslanců a senátorů koaličních stran za předsednictví bývalého předsedy vlády dra. Hodži. Rozprava k referátu dra. Hodži trvala až do 6. 45 hodin večer. V 5 hodin večer promluvil do rozhlasu předseda vlády generál Syrový a odůvodnil veřejnosti i vojákům vládní rozhodnutí. Zároveň byl čten v rozhlase armádní rozkaz hlavního velitele československé branné moci generála Krejčího. V Berlíně zasedal v 5 hodin večer první schůze mezinárodní komise, která projednávala postupné převádění území podle plánu mnichovského. Večer v rozhlase potvrzoval bývalý ministr Déder celé československé veřejnosti, že Sovětský svaz stál věrně s námi, avšak že nebyl požádán o pomoc proto, že vláda se obávala, aby Československo nebylo označeno za exponenta komunismu proti západní civilizaci.

Na věčnou paměť!

Mnichovský diktát čtyř velmocí:

Německo, Spojené království Velké Británie, Francie a Itálie se shodly na těchto podmínkách a modalitách odstoupení sudetoněmeckého území a na opatřeních, jichž se má k tomu použití, dbající dohody k níž se již principiálně dospělo a prohlašují se odpovědnými za kroky, jichž je třeba k zajištění této dohody.

1. Evakuace sudetské oblasti začne 1. října.

2. Spojené království Velké Británie, Francie a Itálie se usnášejí, že evakuace zmíněné oblasti bude dokončena do 10. října a to tak, že žádné ze stávajících zřízení nebude zničeno a že československá vláda jest odpovědna za to, že vyklízení se bude dít bez jakéhokoli poškození zmíněných zřízení.

3. Modalita vyklízení budou jednotlivě stanoveny mezinárodním výborem, který se bude skládati ze zástupců Německa, Spojeného království Velké Británie, Francie, Itálie a Československa.

4. Postupně (po etapách) obsazení převážně německých oblastí německými oddíly započne 1. října. Čtyři úseky oblastí, vyznačené na přiložené mapě, budou obsazeny německým vojskem v tomto pořadí: úsek označený I. 1. a 2. října, úsek II. 2. a 3. října, úsek III. 3. a 4. a 5. října, úsek IV. 6. a 7. října. Zbývající oblast převážně německého charakteru bude bezodkladně stanovena zmíněným mezinárodním výborem a obsazena do 10. října.

5. Mezinárodní výbor, uvedený pod bodem 3, určí oblasti, v nichž se bude konati lidové hlasování. Tyto oblasti budou až do skončení hlasování obsazeny mezinárodními oddíly. Tentýž výbor ustanoví modalitu, za nichž bude provedeno lidové hlasování, přičemž za základ budou pokládány modalitu plebiscitu sárského. Výbor rovněž ustanoví datum plebiscitu. Toto datum však nesmí býti později než konec listopadu.

6. Konečná úprava hranic bude provedena mezinárodním výborem. Tento výbor jest oprávněn doporučiti čtyřem velmocem. Německu, Spojenému království Velké Británie, Francii a Itálii v určitých vyjímečných případech menší odchylky od přesného ethnografického rozhraní

s. 140

oblastí, odstoupených bez plebiscitu.

7. Pro přestup do odstoupených oblastí a pro vystěhování z nich se zachová právo opce. Opční právo musí býti vykonáno do 6 měsíců od data uzavření této dohody. Podrobnosti této opce určí německo-československý výbor a uváží také postup ulehčení výměny obyvatelstva a vyjasní národnostní otázky, vyplývající z této výměny.

8. Československá vláda propustí ve lhůtě čtyř týdnů ode dne uzavření této dohody z jejich vojenských a policejních svazků všechny sudetské Němce. V této lhůtě propustí československá vláda sudetoněmecké vězně, odpykávající si tresty pro politické delikty.

Mnichov dne 29. září 1938.

Dodatkové prohlášení.

Předsedové vlád čtyř mocností prohlašují, že problém polské a maďarské menšiny v Československu, nebude-li do tří měsíců upraven dohodou dotyčných vlád, bude předmětem další schůzky zde přítomných předsedů vlád čtyř mocností.

Dodatek k dohodě.

Vláda Jeho Veličenstva spojeného království Velké Británie a vláda francouzská připojily se k této dohodě na té základně, že trvají při nabídce obsažené v paragrafu anglicko-francouzských návrhů ze dne 19. září, týkajících se mezinárodních garancie nových

československých hranic proti nevyprovokovanému útoku. Jakmile bude upravena otázka polské a maďarské menšiny v Československu, dají i Německo a Itálie ze své strany Československu garancie.

Dodatkové prohlášení.

s. 141

Čtyři přítomní předsedové vlád se shodují v tom, že výbor stanovený dnešní dohodou, bude sestávat ze státního tajemníka zahraničního úřadu, velvyslanců Anglie, Francie a Itálie, pověřených v Berlíně a z jednoho člena, který bude jmenován československou vládou.

Mnichov dne 30 září 1938.

Dodatkové prohlášení.

Veškeré otázky, vyplývající z postoupení území, považují se za podléhající kompetenci mezinárodnímu výboru.

Od 1. do 8. října. Týden utrpení!

Sobota 1. října. Vláda generála Syrového vytýčila pracovní program. Polská ultimativní nota, žádající odstoupení části těšínského území byla vládou přijata. Zahájilo se vyklizování prvního pásma našeho území postupovaného Německu. Ve Francii a v Anglii byli projevy nadšení nad zachováním míru.

Neděle 2. října. Byla publikována zpráva o rozhodnutí vlády zahájit úpravu hranic s Maďarskem. Druhé pásmo, postupované Německu, začalo se vyklizovati, rovněž se začalo vyklizovati území těšínské.

Pondělí 3. října. President republiky dr. Edvard Beneš přijal ministra Matuše Černáka, který mu předložil požadavek, aby veřejná moc na Slovensku byla odevzdána do rukou osob určených slovenskou stranou ľudovou. Ve spojení s tím se konaly porady vlády. V parlamentě se konaly porady předsedů politických stran ze předsednictví Msgra Šrámka, který navrhoval utvořit novou vládu. Říšský kancléř Hittler přijel do Aše a Chebu, kde pronesl stručný projev. Chamberlain vysvětlil v britské sněmovně svůj postup v Berchtesgadenu

s. 142

v Godesbergu a Mnichově a oznámil, že Velká Británie poskytne Československu půjčku. Úterý 4. října. President dr. Edvard Beneš přijal demisi první vlády armádního generála Jana

Syrového a jmenoval Syrového opět předsedou nové vlády. Vláda se usnesla, že až na další budou všechny personální přesuny, jmenování a ustanovení zaměstnanců státních úřadů a podniků na Slovensku prováděny jen za souhlasu slovenských ministrů. Ve vyklizování druhého pásma se pokračovalo, říšský kancléř Hittler přijel do Karlových Varů. Na schůzi francouzské poslanecké sněmovny odůvodnil předseda Daladier svůj postup, načež sněmovna vyslovila vládě důvěru 535 hlasy proti 75 hlasů z nichž 72 hlasy komunistické.

Středa 5. října. President republiky dr. Edvard Beneš odstoupil ze svého úřadu. Jeho demise byla předsedou vlády generálem Janem Syrovým kolem 18. hodiny oznámena rozhlasem. President republiky dr. Beneš přijal kolem poledne na Hradě odstupující vládu s kterou se rozloučil a pak přijal vládu novou. O 19. hodině dr. Edvard Beneš promluvil v československém rozhlase a rozloučil se s občanstvem. Nová vláda konala svou první schůzi. Ve vyklizování třetího pásma se pokračovalo. V Žilině byly zahájeny porady slovenských stran o příští úpravě slovenských věcí a o určení vztahu Slovenska k ostatním částem státu.

Čtvrtek 6. října. V noci ze středy na čtvrtek se nepřetržitě konaly porady vlády, ke kterým ke 4. hodině ranní byli přizváni předsedové politických stran. Jednalo se o postupu při vyklizování dalšího území, jež bylo označeno konferencí velvyslanců v Berlíně jako převážně

s. 143

německé. Ačkoli určení tohoto území dělalo se na podkladě statistiky z roku 1910, nezbývalo, než se tomuto diktátu podrobiti. V Praze se sešla delimitační komise československo-polská. Evakuace čtvrtého pásma byla zahájena, vláda nařídila demobilisaci dvou nejstarších ročníků. Předseda vlády ustanovil úřadujícího místopředsedu slovenské strany lidové dra. Josefa Tiso ministrem pro správu Slovenska. Dr. Edvard Beneš opustil pražský hrad a odjel do Sezimova Ústí. V Žilině bylo dosaženo dohody slovenských stran a vypracován návrh zákona o decentralisaci výkonné moci. Ministr dr. Josef Tiso odjel s delegáty stran, jež se v Žilině dohodly do Prahy. V Londýně byla zahájena sbírka pro uprchlíky ze sudetského území.

Pátek 7. října. Ministerská rada konala schůzi za účasti ministra pro správu Slovenska dra. Tiso. Na to byli jmenováni další slovenští ministři: dr. Ferdinand Turčanský, profesor M. Černák, poslanec Teplanský a poslanec Lichner. Předseda vlády armádním generál Jan Syrový se zúčastnil schůze 20. členého koaličního výboru, kde promluvil o časových úkolech vlády. Jako vrchní velitel vydal předseda vlády armádní rozkaz.

Sobota 8. října. Polské vojsko obsadilo čtvrtý úsek okresu Frýštátského s městem Frýštát. Všechny kulturní korporace československé vydaly k celému vzdělanému světu svolání, v němž protestují proti mnichovskému diktátu. Ministerská vláda schválila dohodu o tom, že věci slovenské přecházejí do kompetence slovenské vlády. Slovenská vláda se ustavila.

s. 144

Odstoupení dra. Edvarda Beneše.

K historickým dnům zapsaným, černě v dějinách našeho národa roku 1938 přistoupil přistoupil i den 5. října 1938, v němž odstoupil president republiky dr. Edvard Beneš ze svého úřadu. Tato abdikace jednoho z nejodpovědnějších z nás, jednoho z nejsilnějších a nejstatečnějších mužů našeho národa vyvolala smutek a lítost všech dobrých občanů, kteří nepodlehli malověrnosti a panice. Rozhodnutí presidenta bylo odůvodněno v dopisu, zaslaném předsedovi vlády armádnímu generálu Janu Syrovému. Důvody jsou vyjádřeny opatrnou, nám všem však srozumitelnou formou. Dr. Edvard Beneš vykonal nesměrný kus práce pro naší národní a státní svobodu, v novém státě mimořádným podílem přispěl k jeho výstavbě a jako president republiky v dobách mimořádně vypjatých stál pevně a neochvějně na svém místě a řídil loď našeho života. Jeho odchod byl dán vnitropolitickým a vněpolitickým vývojem událostí. Vykonal dílo jehož velikost a dosah ocení historie v plné míře. Druhý president rozloučil se s národem projevem v rozhlase. Vyrovnaným a klidným hlasem říkal své pevně stavěné věty a tak jako vždy, cítily jsme z těchto prostých a klidných slov víru v budoucnost národa a státu. Rozloučil se s národem muž, jehož slova jsme poslouchali v dobách dobrých i zlých, muž jehož slova dovedla vlévat naději a sílu do našich duší a srdcí. Odchod dra. Beneše není útěk od odpovědnosti. V abdikacním dopise předsedovi vlády jsou důvody tohoto odstupu jasně řečeny: „Poměry se změnily tak, že by moje osoba, jako osoba politika mohla být eventuálně překážkou vývoje, kterému se musí nyní náš stát přizpůsobovat, zejména také z hlediska mezinárodního a vzhledem k potřebě získat

s. 145

rychle klid v celém našem okolí a dobrý poměr a spolupráci se sousedy. Sám však pokládám za nutné pro sebe z nové situace vyvodit důsledky a ze svého úřadu odstoupit. Neznamená to opouštět svou povinnost v těžké době a nezůstat na palubě lodi v těžké bouři. Chci prostě usnadnit vnitropolitický další zdravý vývoj státu a národa.“

President republiky dr. Edvard Beneš odešel ale dr. Edvard Beneš zůstává v našich zkušených srdcích ctěn a milován, jako oběť tragedie našeho národa.

Nejtrapnější týden pro náš národ minul. Německé vojsko dokončilo obsazení odstoupeného území. Čeští lidé většinou museli utéci a mnoho jich tam zanechalo všechn svůj majetek. Nejhuře byli postizeni finančních, četníci, policie a železničáři. Tito strážci hranic a státního majetku byli nepřetržitě několik dní i nocí ve službě, ustupovali pak společně s vojskem a své věci nechali v bytech na pospas. Tlupy ordnéru zle řádily proti českým lidem, několik těchto věrných strážců a vojínů bylo jimi zastřeleno a mnoho raněno. Když obsadilo německé vojsko území, rázem přestalo řádění těchto ordnéřských tlup. Dlužno konstatovati, že německé vojsko zacházelo s českými lidmi v obsazeném území docela slušně, smutné je, že naši Němci, kterým jsme nikdy neublížily zacházeli s českými lidmi hrozně nelidsky, stříleli po nich, tloukli a vyháněli je i v noci z bytů ven. V Chebu, v Karlových Varech u nás na jihu v Kaplici, Krumlově a Vyšším Brodě se vedlo našim lidem hrozně. Není možno vypsati všechna místa které jsme ztratily. Nejvíce jsme pozbily na severozápadě, téměř všechny hnědouhelné doly, průmyslové oblasti, úrodné krajiny u Žatce

s. 146

více než jednu čtvrtinu celé železniční sítě a všechny krásné lesy na Šumavě, i se starodávným ryze českým chodským krajem. Klenčí rodiště spisovatele Baara a okolní úplně české vesnice. Světoznámé naše lázně Karlovy Vary, Františkovy a Mariánské lázně a celý kraj až k Plzni. České Velenice, celé české Vitorazsko až do Nových Hradů kde hlavně majitel těchto hrabě Buqvoj si přál připojení k říši. Polsku jsme museli postoupiti Těšínsko, Opavsko s bohatými černouhelnými doly a velikým průmyslem železářským. Jelikož dohoda mezi námi a Maďarskem nebyla možná, protože Maďarsko žádalo skoro celé Slovensko a společné hranice s Polskem rozhodla o té věci komise německo- italská, která zasedala ve Vídni a určila odstoupení úrodného území Žitného ostrova, území u Košic a Wihorodu (?). Plán Polska a Maďarska o společných hranicích, rozhodnutím této komise padl. Jediné Rumunsko se zachovalo k nám čestně, ač mnoho Rumunů žije v Podkarpatské Rusi a nabízelo se mu by též žádalo území, odmítlo. Smutné jest, že bratří Slováci přispěli též k naší národní a státní tragedii. Když nám bylo nejhuře, útoky se řítily ze všech stran, kategoricky žádali pro Slovensko vlastní samosprávu a též ji ihned museli dostat. Dnešní název republiky, po dohodě se slovenskou vládou jest Česko- Slovensko. Společný je president, finance a vojsko.

Ostatní ministerstva na Slovensku podléhají slovenskému sněmu. České učitele, profesory, kteří se zasloužili o vzdělání Slováků, státní a železniční zaměstnance Slováci vypověděli a jejich místa obsadily vlastními lidmy. Do slovenského sněmu nechali zvoliti Maďary a Němce ale ani jediného Čecha. Budoucnost ukáže, zdali jednali správně.

s. 147

Ministerská rada rozhodla v pondělí dne 12. prosince po dohodě se slovenskou vládou o propouštění přebytečných českých sil na Slovensku. Slouží tam asi 36. 000 českých úředníků a zaměstnanců všech kategorií, pošťáků, četníků, finančních strážníků, železničářů, učitelů a profesorů. Mezi 1. lednem až 1. březnem 1939 bude odvoláno devět tisíc českých úředníků a zřízenců ze státních a veřejných služeb. Od 1. ledna 1939 bude ústřední vláda tyto zaměstnance platiti sama, takže slovenská vláda nemá k nim ani právních ani finančních závazků. Už předtím dala slovenská vláda Praze k dispozici dvacet šest universitních profesorů a asi tři sta úředníků vyšších kategorií. Tato dohoda se netýká vojenských gážistů. Českým vojákům je slovenskou vládou dovoleno i nadále krváceti za slovenskou svobodu umírat v bojích s polskými a maďarskými teroristy. Ministr Teplanský učinil na schůzi ministerské rady prohlášení, v němž mimo jiné řekl, že zbývající Češi na Slovensku naleznou svůj opravdový domov. Po zkušenostech českých lidí na Slovensku z poslední doby, zní tento slib ovšem podivně. Lépe jest věřiti jinému ujištění pana ministra Teplanského, že slovenská vláda si upřímně přeje a vítá spolupráci českého kapitálu na hospodářském poli slovenském.

Rozloha našeho Česko- Slovenska.

Státní statistický úřad vydal seznam obcí a okresů, které byly připojeny k Německu, Polsku a Maďarsku, podle stavu k 28. listopadu a připojil k němu přehled nynější rozlohy Česko-Slovenska i některé údaje o počtu obyvatelstva arcí podle stavu, jaký vyplývá ze sčítání lidu provedeného k 1. prosinci 1930.

s. 148

Dřívější Československá republika měřila 140. 508 čtverečních kilometrů z toho připadalo na Čechy 50. 062 čtverečních km na zemi Moravskoslezskou 26. 808čtverečních km, na Slovensko 49. 021 čtverečních km a na Podkarpatskou Rus 12. 617 čtverečních km. Sousedním státům letošního roku bylo podstoupeno asi 30 procent plochy dřívější rozlohy a

dnešní Česko- Slovensko se tím zmenšilo na 98. 912 čtverečních km. V pořadí evropských států bylo dřívější Československo na třináctém místě, nyní se dostává na sedmnácté místo.

Nynější pořad evropských států podle rozlohy je tento:

1. Rusko (evropská část) 5. 998. 000 km²
2. Německo 583. 262 km²
3. Francie 550. 986 - “ –
4. Španělsko 503. 000 - “ –
5. Švédsko 448. 439 - “ –
6. Polsko 489. 376 - “ –
7. Finsko 388. 217 - “ –
8. Norsko 323. 795 - “ –
9. Itálie 310. 133 - “ –
10. Rumunsko 294. 967 - “ –
11. Jugoslávie 248. 665 - “ –
12. Anglie 244. 734 - “ –
13. Řecko 130. 199 - “ –
14. Maďarsko 104. 866 - “ –
15. Bulharsko 103. 146 - “ –
16. Island 102. 819 - “ –
17. Česko- Slovensko 98. 912 - “ –
18. Portugalsko 92. 100 - “ –
19. Irsko 68. 895 - “ –
20. Lotyšsko 65. 795 - “ –
21. Litva 55. 670 - “ –
22. Estonsko 47. 549 - “ –
23. Dánsko 44. 530 - “ –

s. 149

24. Švýcarsko 41. 295 km²
25. Holandsko 34. 222 - “ –
26. Belgie 30. 447 - “ –
27. Albánie 27. 539 - “ –
28. Turecko (evropská část) 23. 795 km²

29. Lucembursko 2. 586 km² a pět nejmenších států Andorra, Liechtenstein, San Marino, Monako a Vatikán. Z rozlohy nového Československa připadá na země České 49. 362 km² (z toho na samotné Čechy 32. 441 km², země Moravskoslezské 16. 921 km²), na Slovensko 38. 456 km² na Podkarpatskou Rus 11. 094 km². Ze země České bylo odstoupeno 19. 621 km², ze země Moravskoslezské 9. 887 km², ze Slovenska 10. 556 km², z Podkarpatské Rusy 1. 523 km². Dřívější Československá republika měla podle sčítání lidu z roku 1930 úhrnem 14. 729. 536 obyvatelů, na nynější zmenšené rozloze žilo tehdy 9. 807. 096 obyvatelů, takže na odstoupených oblastech bylo asi 33 procent obyvatelstva. Vezmeme-li v úvahu, že od sčítání lidu v roce 1930 uplynulo již 8 let, můžeme s jistotou předpokládati, že nové Československo má přes deset milionů obyvatel a je tím na desátém místě mezi evropskými státy co do počtu obyvatelstva. Dříve byla na devátém, nyní se na deváté posunula Jugoslávie, která má asi 14. 900. 000 obyvatelů. V novém Československu mají České země, arci podle stavu z roku 1930 přepočteno na nynější zemi 6. 804. 876 obyvatelů, Slovensko 2. 450. 096 a Podkarpatská Rus 552. 124 obyvatelů. Z uhrného počtu obyvatelstva na nynějším území v roce 1938, který byl 9. 680. 068 připadalo tehdy 8. 527. 154 na národnost československou, 512. 289 na národnost ruskou (ukrajinskou), 377. 830 na národnost německou, 100. 379 na národnost

s. 150

maďarskou, 4. 157 na národnost polskou a 126. 310 na národnost židovskou.

Změnou území republiky a jednotlivých částí se přirozeně pronikavě změnilo poměrné zastoupení národnostních menšin v republice a v jednotlivých jejích částech. Německá menšina, která dříve dosahovala v celé republice 22 procent obyvatelstva, klesla nyní na 3. 9 procenta, ovšem podle těch poměrů, které byly při sčítání lidu 1. prosince 1930. Na případné změny stěhování obyvatelstva zatím nelze hledět, dokud není skončeno optování. Poměrně největší německá menšina byla dosud v Čechách, napříště bude v zemi Moravské. V dřívější Moravskoslezské zemi bylo skoro 23 procent, v nynější 5. 89 procent, neb podle stavu sčítání zůstává tam 135. 542 Němců při 2. 300. 796 státních příslušníků. Podobná německá menšina bude i na Slovensku, kde dříve bylo jen 4. 5 procenta Němců, ale na novém území téměř 5. 6 procenta. Naproti tomu klesla v Čechách německá menšina z dřívějších 32 procent na 2. 24 procenta a na Podkarpatské Rusi z dřívějších 1. 9 procenta na 1. 6 procenta. Maďarská menšina klesá na Slovensku z dřívějších 17. 8 procenta na 2. 74 procenta, na Podkarpatské Rusi z dřívějších 15. 9 procenta na 4. 75 procenta. Polská menšina nedosahuje nikde ani půl

procenta, menšina národnosti židovské, klesá na Slovensku z dřívějších 2. 1 procenta na 1. 6 a na Podkarpatské Rusi z dřívějších 12. 9 procenta na 12. 08 procenta. V Českých zemích nedosahuje ani poloviny procenta.

Postoupení železničních tratí.

Dřívější Československá republika měla ve státním provozu 13. 560 km provozní délky tratí. Z toho bylo dle mnichovské dohody odstoupeno Německu 3. 525 km, Maďarsku 1. 060 km, Polsku 173 km.

s. 151

Úhrnem bylo těmto třem státům odstoupeno 4. 738 km. Na počet těchto kilometrů musely být odevzdány též stroje, osobní a nákladní vozy, motorové vozy se vším příslušenstvím a vše v dobrém upotřebitelném stavu. V Československé republice bylo před zábohem diktovaným mnichovskou čtyř velmocí dohodou 3. 502 dopravních a staničních úřadů, zastávek a nákladišť. Při záboru bylo jich předáno 1. 418, zbylo nám jich 2. 644. Zajímavé je, že o odstoupených tratích Německu vylekávají tyto nové kolejnice, odváží je do Německa a nahrazují starými u nás již vyřazenými kolejnicemi. Taktéž v lesích kácí stromy dnem i nocí a vše se rychle odváží do Německa.

Odjezd dra. Edvarda Beneše.

Dny od vydání úřední zprávy, že dr. Edvard Beneš přijal severoamerické pozvání Chicagské university na místo profesora, byly věnovány plnění formalit, s nimiž je spojena cesta do zahraničí, svolení vojenských úřadů dr. Beneš je majorem v záloze, klausule zemského úřadu, svolení Národní banky pro zakoupení jízdenek, upravení vztahu ke Karlově universitě a j. V sobotu 22. října rozloučil se dr. Beneš a jeho paní Hana Benešová v Sezimově Ústí u Tábora s členy tamní domácnosti a odjeli do Prahy. Zde přenocovali u osobních známých. Okolo 8. hodiny ranní přijeli na ruzyňské letiště někteří osobní přátelé vyslanec Dr. Smutný, tajemník dr. Družina s chotí a MUDr. Maixner. U letadla Čs. Letecké společnosti byl přítomen vrchní ředitel Huppner s ředitelem Růžičkou. Několik minut před půl devátou přijel dr. Edvard Beneš a paní Hana Benešová. Zatím co

s. 152

velitel četnické stanice Ruzyň prováděl registraci cestovních pasů, opisoval záznamy odletu, byli dr. Benešovi představeni členové posádky letadla OK- AJ6 dvoumotorového kovového „Douglasu“ Čs. L. S. Jsou to vesměs bývalí vojenští letci pilot Alois Flora, radiotelegrafista Jan Hřebačka a palubní mechanik Josef Zelenka. Ve tři čtvrtě na devět jsou přípravy ke startu letadla skončeny. Dr. Beneš, jenž se do této chvíle procházel s těmi, kdo ho přišli doprovodit, nastupuje. Ve dveřích letounu se ještě jednou obrací a děkuje gestem i slovy, jež zanikají v dunění motorů, všem přítomným za pozdravy. V 8 hodin 47 minut dává vrchní ředitel Huppner startérovi pokyn. Letoun se otáčí do směru, rozbíhá po ojíňeném trávníku. Ještě na okamžik je viděti hlavu dra. Beneše a klobouk. Letoun se zvedá, za několik okamžiků splývají stříbrná křídla a pak i trup mohutného stroje s podzimní mlhou, jež leží nad obzorem.

Letoun letí na kursu Praha- Londýn. Zastávka je v Rotterdamu. Dr. Beneš a paní Benešová se zdrží kratší dobu v Londýně, cestu do Ameriky nastoupí v některém z anglických přístavů.

Rotterdam 23. října. Letoun přistál na rotterdamském letišti v 10 hodin 30 minut místního času (v 11 hodin 19 minut našeho času) a pokračoval za 20 minut v cestě do Londýna.

Londýn 23. října. Dr. Edvard Beneš a paní Hana Benešová přibyli do Londýna. Letadlo přistálo na eroydonském letišti ve 12 hod. 55 minut pražského času. Odjezd dra. Edvarda Beneše do ciziny byl pečlivě uvážěn všemi činiteli ve státě, jimiž také dohodnut a rozhodnut po vzájemných poradách. Je známo, že jeho osoba činila značnou část politické akce proti naší republice, a proto také Beneš, muž stále dbalý

s. 153

o prospěch národa, neváhal navrhnouti vládě svůj odjezd, aby ulehčil republice její mezinárodní situaci, i když pro něho, tak srostlého s kořeny této země je rozhodnutí těžké a bolestné. Vláda po zralé úvaze souhlasila a úřady odjezd technicky připravily. Je jistě ve smyslu muže, který celý život bojoval a jehož jediným smyslem byla práce, abychom jeho odchod z vlasti komentovali věcně jak on vždy sám jednal. Dr. Edvard Beneš byl po smrti Masarykově největší národní postavou. Svou neúpornou prací, svým diplomatickým uměním dal našemu státu tak mohutnou koncepci a mezinárodní posici, že vyvolala nepřátelství a nevraživost. Ne jeho, ale chybami jiných vzrostly v Evropě síly, které se ukázaly nakonec silnějšími a proti nim bojovat by bylo podle názoru a přesvědčení nejen bývalého presidenta, ale také všech členů tehdejší vlády marné se stavět. Se svou koncepcí padá muž a dr. Beneš se

jako muž vyrovnal s tím, co bylo silnější jeho. Vidět růsti tuto sílu, vidět také chyby, jimiž jí naše vnitřní politika pomáhala vnikat do našeho těla, ale jeho stroze ústavní myšlení mu nedovolilo odstranit nedostatky a necnosti roztříštěného veřejného života ráznou rukou po níž volala doba a nutnost. V tom je vina dra. Beneše. Ale jeho dobrovolný odchod do ciziny má ještě jinou stránku, na kterou nelze zapomenout. Dr. Edvard Beneš je nucen odjet do ciziny hledat si existenci. Byl to jediný politik, který vydal veřejnosti počet ze svého jmění, když se proti němu shrnula nečestná a nízká pomluva, kterou v posledních dnech kampaně proti němu oživil také zahraniční rozhlas. Dnes je to jeho duch a jeho široké vědomosti a vzdělání, kterých může užít na cizích universitách, k zajištění svého života.

s. 154

V pondělí dne 21. listopadu zasedala v Berlíně mezinárodní komise, jež byla dosazena podle mnichovské dohody ze dne 29. září. V této schůzi byla mezinárodní komisí oznámena dohoda mezi vládou německou a Česko- Slovenskou o určení definitivních hranic mezi Německou říší a Česko- Slovenskou republikou. Mezinárodní komise dohodu potvrdila. Podle této dohody zůstane Česko- Slovensku zachováno 30 obcí a 13 osad, které původní okupační linie zabírala pro Německo. Tyto obce mají přes 17. 000 obyvatel. Jsou mezi nimi zejména památné Hodslavice, rodiště Palackého- Otce národa. Naproti tomu postupujeme Německu dalších 87 obcí a 79 osad. Souvislý úsek tvoří z nich na Domažlicku 7 proslulých chodských obcí, čítající přes 6. 000 obyvatelů. Nová ztráta ryze českých obcí trhá z živého těla národa další tisíce českých duší. My, kteří zůstáváme pohromadě, nemysleme na svou bolest. Je ničím proti nezměrnému přívalu hořkosti a bolesti bratří a sester, kteří náhle se ocitají za hranicemi své vlasti. Lze hranicí rozdělit zemi, ale nelze ničím rozdělit věrný národ. V blízkosti Českých Budějovic jsou nynější hranice. Na trati do Vídně kde hraniční stanice byli České Velenice jest dnes poslední hraniční zastávkou Petřikov. Na trati do Lince, kde hraniční stanice byla Horní Dvořiště jest dnes poslední hraniční stanice Velešín ale patří nám území až skoro ku Kaplici. Na trati Černý Kříž kteráž stanice byla naše poslední jest dnes zastávka Domoradice u Krumlova naší hraniční stanicí. Na této trati nám bylo vzato 60 km dálkových. Český Krumlov jsme pozbyli i s horou Kletí, výletním to místem mnoha lidí z Budějovic. Na rozhledně vlaje prapor říšskoněmecký.

Jednadvacet dělových ran vypálených dne 30. listopadu nad Prahou k jedenácté hodině, bylo znamením, že byl zvolen nový prezident spolkové republiky Čechů, Slováků a Podkarpatorusů. Je jím JUDr. Emil Hácha, první prezident Nejvyššího správního soudu. Při loučení jeho odchodu z úřadu řekli mu úředníci: „Muž, který nás učil jak konati právo, aby byla konána spravedlnost.“ Nový prezident nastupuje úřad za poměrů neskonale mimořádných. V době, kdy stát je stísněn, a národ vydán zmatkům a nebezpečství ztráty své národní a mravní podstaty. Političtí činitelé, kteří se na jeho kandidatuře sjednotili, i jeho volitelé, jsou si vědomy tíhy břemena, které svěřují nové hlavě státu s vírou, že dneškem nastoupena bude cesta nového údobí státu z hlubokého ústupu. Národ, jehož ženy si vyprosí při okupaci státní vlajku naposledy vlající, aby jim mohla být dána do rakve, a jeho muži schovávají si popel z vlajek při okupaci spálených, si zaslouží, aby byl veden k osudu dobrému.

V zasedací síni poslanecké sněmovny byla o půl jedenácté zahájena schůze Národního shromáždění. V její první části byl zvolen nový prezident republiky dr. Emil Hácha. Po sečtení hlasů a oznámení výsledku odjel předseda vlády armádní generál Jan Syrový do presidentova bytu ve Střešovicích. Požádal pana presidenta, aby se odebral před Národní shromáždění a složil tam slib. Po tomto slavnostním úkonu nastoupil cestu na pražský Hrad. Doprovázeli ho generál Syrový a předseda slovenské vlády dr. Tiso. Průvod se ubíral Křížovnickou ulicí, přes Karlův most, Mosteckou ulicí kolem Zemského vojenského velitelství na Malé straně a Nerudovou ulicí na Hrad. Podél této cesty stál čestný vojenský

špalír. Před parlamentem zaujmul místo čestný vojenský oddíl s plukovním praporem a hudbou. Shromáždila se tam i generalita a důstojnický a rotmistrovský sbor a čestné čtyři spolky v krojích. Na Alšově nábřeží čekala standarta presidenta republiky a čestný doprovod jezdecký. Jakmile byla volba vykonána, byla na budově poslanecké sněmovny vztýčena státní vlajka, hudba zahrála státní hymnu dělostřelectvo vypálilo 21 ran. Československý rozhlas vysílal zprávu a průběhu a výsledku volby a cestu na Hrad. Druhý den zúčastnil se nově zvolený prezident otevřený katolík starého rázu a někteří členové vlády tiché mše svaté, kterou ve Svatováclavské kapli svatovítské katedrály sloužil arcibiskup kardinál Kašpar. Po zvolení presidenta podala vláda generála Syrového demisi. Byla presidentem pověřena

řízením státních záležitostí až do jmenování vlády nové. Dne 2. prosince byla presidentem jmenována nová vláda. Předsedou vlády byl jmenován poslanec Rudolf Beran předseda republikánské strany, generál Syrový ministrem národní obrany a ostatní členové byli samí odborníci.

...

s. 157

...

Sbor připravil pořádání Masarykovi tryzny ve výročí den jeho úmrtí. Následkem opatření před mobilisací a zákazem všech veřejných projevů se tato tryzna nekonala.

Rovněž oslava 28. října se nekonala, neb vláda rozhodla, že pro letošní rok bude 28. říjen dnem pracovním. Ve školách se vyučovalo a všude se pracovalo ovšem se smutnými vzpomínkami na jubilejní 20. výročí obnovení naší samostatnosti. Nám doma bylo ještě poměrně dobře, ale naši bratři a sestry, které mnichovský diktát přidělil pod jiné země ty vzpomínali jistě více nežli my. Za jiných poměrů by se byli radovali a teď byli pro své češství různě šikanováni a dokonce vyháněni ze svých vlastních domů a bytů. Na letošní smutný 28. říjen budeme dlouho vzpomínati!

s. 158

V roce 1938 byla zima velmi mírná, sněhu napadlo málo a ležel pouze čtrnáct dní. V únoru bylo hezké počasí a v březnu teplo. Příroda brzy ožila, stromy vyrašily. Za to celý duben bylo studené počasí mrzlo a padal sníh. Dvacátého dubna napadl sníh a byl devítistupňový mráz, který způsobil na ovocných stromech a na všem veliké škody. Jaro bylo velmi hezké. V květnu přišlo pohodlné počasí, vše rychle narostlo, i ovocné stromy krásně rozkvetly, dle čehož se očekávala bohatá úroda ovoce. Bohužel nebylo tomu tak, květy zimou poškozené opadaly a ovoce bylo málo. Léto bylo zkraje dosti pěkné. Obilí se urodilo hojně a kdo spěchal dostal je pěkné domů, kdo se opozdil na zpoždění doplatil. V srpnu začaly deště a skoro deně pršelo, až voda z Malše vystoupila z břehů a s polí dosud nesklizené obilí vzala sebou, rovněž všechny louky blíže řeky byly zaneseny bahnem, obilím a vším co voda nesla.

Otavy na těchto lukách byly úplně zničeny. Podzim nahradil špatný konec léta, v polovině října začalo krásné počasí, teplo a potrvало přes celý říjen. Brambory zelí a řepy se pohodlně sklízely. Brambory vlivem velkých dešťů v létě byli hodně shnilé. Veliká potíž při obdělávání polí na podzim byla s potahy. Při všeobecné mobilisaci byli rolníci povinni odevzdati též koně

a ku polní práci pak neměli nic. V Heřmani kde si na polní práce většinou jednají nebylo možno potah dostati. Konečně vojenská správa nařídila aby koně které byli s vojskem rozděleni po vesnicích byli i s vojíny zapůjčeny bezplatně na polní práce. V Borovnici bylo přes sto koní, takže si je Hetmanští u velitelství dělostřelecké baterie ve Strážkovicích vyžádali a také je většinou ale s vojínem dostali.

s. 159

Podmínka byla, s koňmi musel jezdit pouze vojín, který je měl přiděleny. V poledne museli koně dostat krmivo a vojín oběd, ovšem, že vojínovi dal každý rád ještě peněžitou odměnu, pak večer v 5 hodin se musela práce ukončiti. Veškeré polní práce se tímto způsobem dobře udělali a zaseté ozimy pěkně, vlivem hezkého počasí vzešly. Pěkné počasí vydrželo až do 16. prosince, kdy dostavily první ale vydatné mrazy. Před Vánoce napadlo hodně sněhu a o svátcích byly silné mrazy.

Zaměstnanost se v roce 1938 značně zlepšila, vše se začalo ve 20. jubilejním roce slibně vyvíjeti ale v září přišla pro celý národ veliká pohroma o které jsem již psal.

Válka zuří v plné míře dosud ve Španělsku, pak v Číně, kde Japonsko obsadilo veliké území. Nepokoje jsou též v Palestině, kde se Arabové bouří proti anglické nadvládě. Dle projevů státníků čtyř velmocí, kteří nám nadiktovali odstoupení území, byl prý zachráněn evropský mír. Zní to velmi podivně, když všechny státy v Evropě i Amerika horečně zbrojí. Vedoucí státníci mají stále plno práce, jezdí se na porad, konference a návštěvy. Itálie žádá od Francie odstoupení Tunisu a Korsiky o čemž Francie nechce ani slyšeti. V Polsku žádají Ukrajinci a Bělorusové zřízení vlastního ukrajinského státu. Celá Evropa je vzrušena a nikdo neví, čeho se ještě dožijeme. Doufáme pevně, když jsme si naše utrpení již odbyli že u nás bude pokoj a naše druhá republika se snahou a přičiněním nás všech bude dobře dále vyvíjeti.

s. 160

Rok 1939

Valná hromada sboru konala se dne 6. 1. ve 2 hodiny odpoledne v hostinci br. Mazáka.

...

Sbor pořádal 7. 1. hasičský ples v hostinci bratra Mazáka. Tento ples byl místním občanstvem i okolními sbory a občany hojně navštíven. Čistý zisk z něho činil 334. 20 K. Mimo finanční

zisk, který velmi prospěl pokladně, se všichni hasiči i občané srdečně bavili a veselili při pěkné hudbě.

s. 161

s. 162

s. 163

s. 164

s. 165

....

Sbor nepořádal oslavu 89tých narozenin presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka 7. III. z důvodu, že veškeré projevy venku jsou dosud zakázány. Oslava se směla konati pouze v uzavřené místnosti a proslov který se četl musel býti prozkoumán a povolen okresním úřadem. Jelikož sbor pořádal vždy tuto slavnost u pomníku padlých vojínů, což bylo letos zakázáno usneseno vzpomenouti narozenin prvního presidenta v příští členské schůzi. Trapně působilo 7. III. bylo viděti velmi málo státních vlajek. Jest to smutný úkaz, že se na našeho osvoboditele tak brzo zapomíná.

V neděli dne 12. III. konaly se v Německu slavnosti na paměť padlých vojínů. Všude byly vyvěšeny státní prapory. Podle mezinárodní dohody mezi Česko- Slovenskem a Německem vyvěsily Němci u nás vlajku s hákovým křížem ale vedle ní museli vyvěsiti naši státní vlajku ve stejné velikosti.

V pondělí dne 13. III. byl dr. Tiso pozván kancléřem Hitlerem do Berlína. Odpoledne byl jím přijat jako oficiální státník ačkoli nezastával na Slovensku žádný veřejný úřad.

s. 166

Po poradě s kancléřem Hitlerem žádal dr. Tiso presidenta republiky aby byl svolán slovenský sněm. President dr. Hácha svolal pak sněm Slovenské krajiny na den 14. III. na 10 hodin do Bratislavy. V úřední zprávě se pravilo, že toto zasedání sněmu slovenského je historickým dnem Národního shromáždění Slováků, kteří svými v lednu zvolenými representanty rozhodnou o další budoucnosti a existenci slovenského národa. Ve stejném smyslu promluvil také do bratislavského rozhlasu slovenský ministerský předseda Sidor. Prohlásil: „Sněm je správně svolán a je poviností slovenských zákonodárců aby se na sněm dostavili a učinili

rozhodnutí, kterým se vykoup naše ulehčení ve veřejném životě. Je na slovenských zákonodárcích aby rozhodli tak, aby z rozhodnutí vznikla lepší budoucnost Slovenské krajiny. Slovenský sněm za přítomnosti dr. Tisa rozhodl.

Konec Česko- Slovenska

Po dvacetiletém trvání a po tvrdých zkouškách, jimž byla vystavena od loňského podzimu zanikla dne 15. března Československá republika. Z jejího těla a z jejích dvou národních větví, které svou krví a jazykem byli si nejbližší na světě, vstupují do dějin dva samostatné státy. Republika Česká a Republika Slovenská. Slováci z usnesení svého sněmu postavili se pod ochranu Německé říše. O příštím vztahu mezi Říší a Českou republikou jednal v noci ze 14. III. a 15. III. president republiky dr. Hácha, který dne 14. III. v průvodu ministra zahraničí dr. Chvalkovského odjel do Berlína.

s. 167

Zákon o zřízení samostatného Slovenského státu.

Dne 14. března o 13. hodině předložil předseda slovenského sněmu návrh na zřízení samostatného suverénního státu slovenského. Návrh dr. Sokola zněl: „Ve jménu Božím a ve jménu slovenského národa samostatný slovenský stát.“ Zákon byl přijat spontánně povstáním. Po vyhlášení samostatného slovenského státu zazněl hymna „Hej, Slováci!“ Pak byl schválen návrh zákona o slovenské samostatnosti, který má toto znění:

Par. 1. Slovenská krajina vyhlasuje se za nezávislý slovenský stát. Sněm slovenské krajiny přetvořuje se v zákonodárný sněm slovenského státu.

Par. 2. Až do vydání ústavy slovenského státu je celá výkonná moc v rukou vlády, kterou jmenuje předsednictvo sněmu.

Par. 3. Všechny dosavadní zákony, nařízení a opatření zůstávají v platnosti, se změnami, které vyplývají z ducha samostatnosti slovenského státu.

Par. 4. Vláda se zplnomocňuje, aby cestou nařizovací vykonala všechno, co je v překotné době potřeba k udržení pořádku a na zabezpečení zájmů slovenského státu.

Par. 5. Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem a splní jej vláda.

Osamostatnění Slovenska má také dalekosáhlé důsledky na Podkarpatskou Rus. Dne 14. III. sešla se schůze ministerská rada Podkarpatské Rusi jíž se zúčastnili všichni ministři mimo generála Pechalu. K večeru v 19 hodin měl předseda vlády Msgre. Vološin rozhlasový projev

s. 168

v němž pravil: Usnesením slovenského sněmu, kterým bylo usneseno se osamostatniti byla změněna situace Podkarpatské Rusi. Pokud se sněm nesejde, vláda učinila kroky, aby země byla nezávislá. Přeje si žít v míru a v pokoji se svými sousedy a do svolání sněmu, který rozhodne o osudu země vláda ustavila zatímní kabinet v tomto složení: ministerstvo školství, spravedlnosti a předsednictví Msgr. Vološin ministerstvo zahraničí Julián Révay, hospodářství Štefan Kločurak, finance komunikace veřejné práce dr. Julián Braščajko, zdravotnictví a sociální péče dr. Dolinay, vnitra dr. Prenuzník.

Pražský rozhlas oznámil zprávu o vyhlášení slovenské samostatnosti následujícím projevem: Dvacet let pracovali Češi a Slováci společně. Za těchto dvacet let nebyla tato spolupráce rozhodně k neprospěchu Slovenska. Důkazem toho je dnešní vzhled slovenských měst a hospodářské povznesení Slovenské krajiny. Dnes dosavadní státoprávní svazek mezi zeměmi českými a Slovenskem mizí a budeme žít každý zvlášť. Při tomto loučení dvou bratrských národů, můžeme směle říci, že národ český nechová vůči Slovákům žádnou zášť a žádného nepřátelství. Přejeme slovenskému národu aby jeho samostatná existence byla dobrá a úspěšná, aby národ slovenský dosáhl příznivých hospodářských podmínek, které by vyhovovaly potřebám jeho obyvatelstva.

V Bratislavském rozhlase učinil podobný projev ministr propagandy Šáňo Mach pravil:

s. 169

Nemějme v srdci nenávist. Podáváme přátelskou ruku sousedním národům v přátelství chceme žít i s národem českým, se kterým se právě v této chvíli rozcházíme s kterým přerušujeme společný život v jednom státě, ale s kterým nechceme přerušiti styky a nic, co nás jako dva blízké národy spojuje.

President republiky dr. Hácha přijel do Berlína zvláštním vlakem ve 22. 40 h. Z rozkazu vůdce a říšského kancléře pozdravil na Anthaltském nádraží presidenta šéf presidiální kanceláře státní ministr dr. Meissner. Kromě českého vyslance v Berlíně dr. Mastného a několik členů říšského vyslanectví, byli mimo jiné přítomni státní tajemník v zahraničním úřadě šl. Weiesäcker, šéf protokolu šl. Doernberk a berlínský vojenský velitel generál leutnant

Seifert, jakož i slovenský legační rada dr. Szatmary. Na náměstí před nádražím stála čestná rota s plukovním praporem berlínského strážního pluku.

President dr. Hácha vykonal přehlídku čestné roty za zvuků čestného pochodu. Na to se odebral do hotelu Adlon, kde byl ubytován. Před hotelem stála čestná stráž. Ministr zahraničí dr. Chvalkovský odebral se po svém příjezdu do říšského zahraničního úřadu, kde vykonal návštěvu u ministra zahraničních věcí šl. Ribentropa. Návštěva trvala asi hodinu. Šl. Ribentrop pak navštívil šéfa protokolu šl. Dörnbergra presidenta dr. Háchu v salonech hotelu Adlon. V 1. 57 h v průvodu ministra zahraničních věcí dra. Chvalkovského a šl. Dörnbergra odjel dr. Hácha k návštěvě říšského kancléře Hitlera. Na čestném

s. 170

nádvoří nastoupila setnina s hudbou, která při příchodu presidenta zahrála čestný pochod. President dr. Hácha vykonal s říšským ministrem zahraničí a šéfa protokolu přehlídku čestné setniny. U vchodu do haly byli pražští hosté uvítáni šéfem presidiální kanceláře státním tajemníkem Meissnerem a pobočníkem říšského kancléře vrchním velitelem oddílů S. A. Brücknerem načež se odebrali přes mozaikový sál a kopulovou síň mramorovou galerii a přijímací sál do pracovny říšského kancléře, kde byly zahájeny porady.

V pracovně říšského kancléře byli přítomni kromě říšského kancléře samého, presidenta dra. Háchy a ministra dra. Chvalkovského i generál polní maršálek Goering, říšský ministr zahraničních věcí dr. Ribentrop a státní tajemník Meissner.

Po rozpravě která trvala hodinu a tři čtvrtě odebral se president dr. Hácha a ministr zahraničí dr. Chvalkovský k poradám, jakož i k jednotlivým rozhovorům s maršálem Goeringem a ministrem zahraničí šl. Ribentropem. Po znovuzahájení porad s Vůdcem v 3 hod. 55 minut ráno byla podepsána následující dohoda:

Vůdce přijal dnes českého presidenta dr. Háchu a ministra zahraničí dr. Chvalkovského, na jejich přání v Berlíně přítomného říšského ministra zahraničí šl. Ribentropa. Při schůzce se jednalo otevřeně o vážné situaci, která nastala na dosavadním česko- slovenském státním území následkem událostí posledních týdnů. Na obou stranách se došlo souhlasně k přesvědčení, že cílem všech námah je zajištění klidu, pořádku a míru v této části Evropy. President českého

s. 171

státu prohlásil, že klade osud českého národa a České země do rukou s plnou důvěrou do rukou Vůdce Německé říše. Vůdce přijal toto prohlášení a rozhodl se, že přijímá český národ pod ochranu Německé říše a že mu zaručí autonomní vývoj národního života a jeho vlastní svébytnost. Berlín 15. března 1939 Adolf Hitler von Ribentrop dr. Hácha dr. Chvalkovský.

Dne 15. března v 6 hodin ráno oznámil pražský rozhlas: Na rozkaz presidenta republiky oznamujeme, že dnes o 6. hodině dne 15. března obsazuje německé vojsko Čechy a Moravu. Více než kdy jindy vás vyzýváme, abyste zachovali klid, vyhnuli se srážkám a incidentům, které by mohli mítí nedozírné následky. Opakujeme: zachovejte klid a vyčkejte dalších zpráv. Dále oznámil rozhlas: Dnes v noci oznámil ministr zahraničí dr. Chvalkovský vládě republiky výsledek rozhovoru který měl říšský kancléř s presidentem republiky dr. Háchou, za přítomnosti zahraničního ministra von Ribentropa a českého ministra zahraničních věcí v Berlíně. Sdělil, že rozhovor skončil rozhodnutím říšského kancléře Hitlera, že území země České a Moravské bude obsazeno dnešního dne ráno říško- německou obranou. Obsazování bylo zahájeno v 6 hodin ráno a to ze všech stran připravenými vojenskými silami. Vládě republiky nezbylo, vzhledem k daným okolnostem nic jiného, než podrobiti se tomuto rozhodnutí, které přijal president republiky v Berlíně s vědomím, že jakýkoli odpor by znamenal zhoubu národa.

Lide český, doufáme, že každý z vás, kdo nasloucháte našim těžkým slovům, pochopíte, že sdělení, které vám činíme, je prosté a stručné. Prosíme vás

s. 172

všechny, abyste si uvědomili, že by bylo ničením národa kdyby se dopouštěli nepředložených činů v bolesti a vzdoru. Zachraňte národ v tomto okamžiku. Všichni na svá místa tak, jako každý jiný všední den: do dílen, továren, obchodů, úřadů a na pole. Jen v obětavé nezištné a houževnaté práci je náš život a naše budoucnost.

Rozkaz hlavního štábu:

Dne 15. III. po čtvrté hodině ranní vysílal a opakoval český rozhlas toto nařízení z Hlavního štábu ministerstva národní obrany: Hlavní štáb ministerstva národní obrany: Voláme posádková velitelství v Čechách a na Moravě. Z rozkazu presidenta republiky odevzdejte

velitelům všech jednotek tento příkaz:

Německé vojsko zahájí dnes 15. III. o 6 hodině rání obsazování celé republiky. Nástup zahájí jak pěchota tak i leectvo. Tomuto postupu se nelze vzepřít a nesmí dojít k žádným incidentům, neboť každý pokus o odpor by byl potlačen se vší brutalitou. Velitelé zůstanou u svých jednotek, které budou odzbrojeny. Žádné letadlo ano vojenské ani civilní nesmí opustit letiště. Velitelé vyčkají u svých jednotek dalších rozkazů.

Rozkaz ministerstva dopravy:

Dnes t.j. 15. III. v 6 hodin ráno vstoupí německé vojsko na celé území Čech a Moravy. Žádáme, aby dráhy a pošty fungovaly ve všech místech přesně a zaměstnanectvo necht' koná za všech okolností bezvadně službu a každý necht' vychází vstříc orgánům německého vojska, aby bylo zabráněno jakýmkoli incidentům.

s. 173

Oddíly říšskoněmeckého vojska pod velením generála pěchoty Blaskowitza a Lista překročily dne 15. III. přesně o 6. hodině ráno hranice českého státu a zahájily obsazování Čech a Moravy. Současně přelétly česko- německé hranice flotily pod velením generála Keseltringa a Sperleho a generála- poručíka Löhra. Před devátou hodinou dospěl předvoj motorisovaných oddílů říšské obrany do Prahy a ještě v dopoledních hodinách bylo hlavní město obsazeno. Velitelem hlavního města Prahy byl jmenován generál šl. Gablenz. Hlavní město země Moravské Brno, které se k přijetí říšskoněmeckého vojska připravilo již v noci bylo obsazeno v 11 hodin dopoledne. Do Českých Budějovic za hrozné sněhové vánice vtáhlo německé vojsko v 1 hodinu odpoledne. Vrchní velitelství říšskoněmecké branné moci vydalo v Berlíně zprávu v níž pravilo: „Pochod německých oddílů mezi nimiž jsou svazky SS byl přesto, že stále sněžilo a na silnicích bylo náledí, proveden podle plánu. Dosud se nikde nestaly žádné nehody. Vojenské oddíly, postupující do moravského prostoru ze Slezska a z Východní Marky se spojili o 16. hodině. Také v Čechách dospěly oddíly k cílům určeným pro tento den. Průběhem dne byly, přes prudkou vánici znovu dosazovány části letecké branné moci. Pochodu vojska se účastní četné oddíly protileteckého dělostřelectva.

Vrchní velitel vojsk generál- plukovník Brauchitsch vydal ihned po příjezdu do Prahy rozkaz, podle kterého v Čechách vykonává výkonnou moc vrchní velitel armádní skupiny 3 generál pěchoty Blaskowitz, na Moravě velitel armádní skupiny 5 generál pěchoty List. Vrchnímu veliteli na Moravě

je k řízení civilních věcí určen říšský komisař, župní vůdce Bärakt. Šéfem civilní správy v Čechách byl ustanoven říšský komisař župní vůdce Konrád Henlein. Bylo to oznámeno touto vyhláškou:

Jako nositel výkonné moci v zemi České stanovím:

- 1) Za šéfa civilní správy u velitelství armádní skupiny 3 je určen říšský komisař a župní náčelník Konrád Henlein. Tento přijímá z mého příkazu dozor nad celou veřejnou správou, včetně ústředních úřadů v Praze.
- 2) Všechna veřejná správa pracuje dále, pokud nebude určeno jinak. To platí také pro policii, pošty, železnice a pro veřejné podniky.
- 3) Všechnen hospodářský život se vyvíjí nerušeně dále. Každý necht' zůstane na svém místě a pokračuje ve své práci.
- 4) Nařízení německých vojenských úřadů, úředníků šéfa civilní správy, jednejších z mého příkazu, nutno bezpodmínečně uposlechnouti. Každý necht' se drží daných rozkazů, které slouží blahu celku a blahu jednotlivce.

Hlavní stan v Praze dne 15. března 1939

Vrchní velitel armádní skupiny 3

Blaskowitz

generál pěchoty.

Pan president dr. Hácha odjel dne 15. března v 11. 46 hod. z Berlína do Prahy. Na nádraží ho doprovodil v autu říšského kancléře ministr Meissner, předseda presidiální kanceláře říšského kancléřství. Dra Chvalkovského provázela ministr protokolu šl. Doernberg. Na nádraží vykonal

pan president s berlínským posádkovým velitelem gen. Seifertem přehlídku čestné roty. Vlak měl zpoždění téměř tři hodiny a na Wilsonovo nádraží dojel v 19. 30 hod. Čestná rota německého pěšího pluku číslo 54 s hudbou stála na nástupišti. K uvítání přišli ministři generál Eliáš dr. Fischer a dr. Krejčí, za kancelář presidenta republiky dr. Křoňák a dr. Milde, za ministerstvo zahraničí dr. Krnos a přednosta diplomatického protokolu dr. Víšek. Dále přišli správce německého vyslanectví Andor Hencke s členy vyslanectví, italský vyslanec Franson

s vojenskými přidělcem, z německé generality velící generál šl. Schwedler, městský velitel pražský generál šl. Gablenz, generál Hansen a zemský skupinový vůdce Zeissig. Když presidentův zvláštní vlak přijel, vzdala čestná rota a hudba zahrála čestný pochod. Pana presidenta pozdravil generál šl. Schwedler a správce německého vyslanectví Hencke s nimiž vykonal přehlídku čestné roty. pan president poděkoval za uvítání a pozdravil se s ostatními osobnostmi a vyšel pak z nádraží špalírem mužů a žen, kteří měli v ruce praporky s hákovým křížem. Odjel pak se svým průvodem na Hrad.

Politický vývoj Slovenska.

Slovenský ministr zahraničí dr. Durčanský zaslal říšskému kancléři Hitlerovi telegram s projevem vděčnosti, že v Mnichově umožnil uskutečnění národních zásad. Dále oznámil dr. Durčanský všem státům vznik samostatného slovenského státu a žádá o jeho uznání. Polská vláda již Slovensko uznala a zřídí v Bratislavě vyslanectví. Slovenská ministerská rada

s. 176

jednala včera o změnách ve vládě. Zatím ministr vnitra Sidor nastoupil čtyřnedělní dovolenou, s níž prý se již nevrátí. Ministerstvo vnitra převzal zatím dr. Tiso. Náčelník štábu Hlinkových gard Murgáš nařídil velitelům Hlinkových gard, aby se ihned hlasili německým velitelům a dali se jim k službám. Obyvatelstvo má být klidné, neboť příchod Němců na Slovensko neznamena žádný zásah do Slovenska. Byl vytvořen dobrovolnický pluk, který se dal německým oddílům k dispozici pro udržení klidu a pořádku. Ujišťuje se, že vojenská opatření Německa na Slovensku mají pouze chrániti německé oddíly na Moravě. Slovenský ministr národní obrany Čatloš nařídil mobilisaci nejmladších pěti ročníků záložníků na východním Slovensku, kam vtrhlo maďarské vojsko. Maďaři k tomu podávají vysvětlení: maďarské vojsko při pochodu do Podkarpatské Ukrajiny nemohlo na několika místech přesně dodržet hranice. Šéf propagandy Šáňo Mach promluvil z rozhlasu. Nabádal ke klidu a rozvaze.

Zánik Karpatské Ukrajiny

Maďarské vojsko vtáhlo dne 15. března několika proudy do Karpatské Ukrajiny. Karpatoukrajinskému předsedovi Vološínovi zaslal maďarský ministr zahraničí hrabě Csaky na lhůtu do 8 hodin výzvu, aby odevzdal moc, kterou skutečně vykonával, do rukou maďarského vojska. Vološín na to odpověděl hodinu před uplynutím lhůty, že tři jeho

důvěrníci jedou do Budapešti. Žádal současně, aby vojenské operace byly zastaveny. Hrabě Csaky na to odpověděl, že jeho důvěrníky přijme s maďarskou pohostiností,

s. 177

ale že nemůže zastavit vojenské operace. Očekává se, že Msgre. Vološín jako kněz učiní vše, aby zabránil zbytečnému prolévání krve. To znamená konec Karpatské Ukrajiny. Zároveň zaslal Msgre. Vološín pražské vládě dík jeho vlády za dvacetiletou spolupráci, která pomohla Karpatské Ukrajině k povznesení národního uvědomění a kulturního vývoje.

Říšský kancléř Adolf Hitler odjel dne 15. března dopoledne do Berlína, aby se odebral jako nejvyšší velitel k vojsku, které vtáhlo do Čech a na Moravu. Kolem 15. hodiny přijel do České Lípy. Ačkoli byla prudká vánice, byly ulice naplněny lidmi, který mu uspořádal ovace. V 16. 45 hodin nastoupil další jízdu a nejkratší cestou jel do Prahy. Přijel ve skupině automobilů do Prahy v 19. 15 hodin. Říšského kancléře doprovázeli náčelník vrchního velitelství německé branné moci generál plukovník Keitel, ministr zahraničí šl. von Ribentrop, vrchní ubytovatel v generálním štábu armády šl. Stoeltnagel, přednosta říšské kanceláře ministr Sammers, říšský vůdce ochrany oddílů SS a náčelník německé policie Himmler, krizový přednosta Dietrich a státní tajemník Stuckart. Vůdce a říšský kancléř přijal pak během dne na pražském Hradě primátora hlavního města dra. Klapku, jeho náměstka profesora dra. Pfintnera a jako zástupce německé národní skupiny Fritze Pavelku. Dr. Klapka tlumočil Vůdci jménem hlavního města Prahy pozdrav obyvatelstva a ujistil ho loyaltitou. O audienci, při níž říšský kancléř ujistil primátora, že českému národu

s. 178

při loyálním chování kyne šťastná budoucnost. Před půl jednou po poledni odebral se Vůdce na balkon Hradu, aby přijal projev věrnosti a odanosti shromážděných pražských Němců. O půl třetí přijal presidenta dr. Háchu a po něm českého ministra národní obrany armádního generála Jana Syrového. V pozdějších odpoledních hodinách vykonal Vůdce přehlídku studentů německých vysokých škol, shromážděných na prvním nádvoří. Na to pozdravován německými občany opustil autem Prahu.

Zřízení Protektorátu Čechy a Morava.

Říšský kancléř a Vůdce Adolf Hitler podepsal dne 16. března na Hradě pražském výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Proklamace tohoto historického aktu byla provedena takto: O 13. 45 hodin ministr dr. Havelka s dr. Klimentem k panu presidentovi dr. Háchovi německého říšského ministra zahraničních věcí šl. Ribentropa, kterého provázel šéf protokolu německého zahraničního úřadu vyslanec šl. Doernberg a legační rada šl. Haller a který za přítomnosti ministra zahraničních věcí dra Chvalkovského odevzdal panu presidentovi v zastoupení Vůdce a říšského kancléře text proklamace o budoucím státoprávním postavení zemí českých. Tato proklamace byla krátce před tím vyhlášena rozhlasem. Přečetl jí jménem říšského kancléře říšský ministr zahraničí. Výnos Vůdcův zní:

Po tisíce let náležely k životním prostorům německého národa českomoravské země. Násilí a nerozum vytrhly je svévolně z jejich starého historického okolí a posléze jejich zapojení do umělého útvaru

s. 179

Československa, vytvořili ohnisko stálého neklidu. Od roku k roku zvětšovalo se nebezpečí, že z tohoto prostoru jako již jednou v minulosti vyjde nové nesmírné ohrožení evropského míru. Neboť československému státu a jeho držitelům moci se nepodařilo organisovati rozumně soužití národních skupin, v něm svépomocně spojených a tím probuditi a zachovati zájem všech zúčastněných na udržení jejich společného státu. Prokázal pak tím svou neschopnost k životu a propadl také skutečnému rozkladu. Německá říše však nemůže v těchto pro její vlastní klid a bezpečnost, stejně jako pro obecní blaho a obecný mír, tak rozhodně důležitých oblastech trpěti žádné trvalé poruchy. Dříve nebo později muselo by nésti nejtěžší důsledky, jako mocnost dějinami a zeměpisnou polohou nejsilněji intervenována a spolupostížena. Odpovídá tudíž příkazu sebezáchovy, jestliže Německá říše jest rozhodnuta zasáhnouti rozhodně k zajištění základu rozumného středoevropského řádu a vydati nařízení, která z toho vyplývají. Neboť dokázala už ve své tisícileté dějiné minulosti, že díky jak velikosti tak i vlastnostmi německého národa jest povolána řešiti tyto úkoly. Naplněn vážným přáním sloužiti opravdově zájmům národů, obývajících v tomto životním prostoru, zajistiti národní svébytnost německého a českého národa, prospěti míru a sociálnímu blahu nařizují tudíž jménem Německé říše jako základnu pro budoucí soužití obyvatelů těchto oblastí takto:

Článek 1.

Části bývalé Česko- Slovenské republiky

obsazené v roce 1939 německými oddíly náleží na příště k území Velkoněmecké říše a vstupují jako „Protektorát Čechy a Morava“ pod její ochranu.

2) Pokud obrana Říše to vyžaduje, učiní Vůdce a říšský kancléř, pro jednotlivé části těchto území úpravu od toho odchylnou.

Článek 2.

1.) Obyvatelé Protektorátu, kteří jsou příslušníky německého národa, stávají se německými státními příslušníky a podle ustanovení zákona číslo z 15. září 1935 o říšských občanech, říšskými občany. Pro ně platí tudíž také ustanovení o ochraně německé krve a německé cti. Podléhají německé soudní pravomoci.

2.) Ostatní obyvatelé Čech a Moravy stávají se státními příslušníky Protektorátu Čechy a Morava.

Článek 3.

1.) Protektorát Čechy a Morava jest autonomní a spravuje se sám.

2.) Vykonává svoje výsostní práva, náležejícímu mu v rámci Protektorátu, ve shodě s politickými vojenskými a hospodářskými potřebami Říše.

3.) Tato výsostná práva jsou zastávána vlastními orgány a vlastními úřady s vlastními úředníky.

Článek 4.

Hlava autonomní správy Protektorátu Čechy a Morava požívá ochrany a čestných práv hlavy státu. Hlava Protektorátu potřebuje pro výkon svého úřadu důvěry Vůdce a říšského kancléře.

Článek 5.

1.) Jako zastávce říšských zájmů, jmenuje Vůdce a říšský kancléř, říšského protektora v Čechách a Moravě. Jeho úřední sídlo jest Praha.

2.) Říšský Protektor jako zástupce Vůdce a říšského kancléře a jako zmocněnec říšské vlády má úkol

pečovati, aby bylo dbáno politických směrnic Vůdce a říšského kancléře.

1.) Členové vlády Protektorátu jsou potvrzováni říšským protektorem. Potvrzení může být odvoláno.

2.) Říšský protektor jest oprávněn dáti se informovati o všech opatřeních Protektorátu a udíleti jí rady. Může podati námitky proti opatřením, která by byla s to poškoditi Říši a je-li nebezpečí v prodlení, vydati nařízení, nutná ve společném zájmu.

3.) Od vyhlášení zákonů, nařízení a jiných právních předpisů, jakož i od výkonu správních opatření a právoplatných soudních rozsudků jest upřesniti, podá-li Říšský Protektor námitky.

Článek 6.

1.) Zahraniční věci Protektorátu, zvláště ochranu jeho státních příslušníků v cizině, zastává Říše. Říše povede zahraniční věci tak, jak to odpovídá společným zájmům.

2.) Protektorát obdrží zástupce u říšské vlády s úředním označením „vyslanec“.

Článek 7.

1.) Říše poskytuje Protektorátu vojenskou ochranu.

2.) Vykonávající tuto ochranu udržuje Říše v Protektorátu posádky a vojenské zařízení.

3.) Pro udržení vnitřní bezpečnosti a pořádku může Protektorát zříditi vlastní sbory. Organizaci, početní sílu a výzbroj určí říšská vláda.

Článek 8.

Říše vykonává bezprostřední dohled na dopravnictví jakož i na pošty a telekomunikace.

Článek 9.

Protektorát náleží celnímu území Německé říše a podléhá jeho celní výsosti.

Článek 10.

1.) Zákonitým platidlem jest vedle říšské marky až na další koruna.

2.) Poměr obou měn navzájem určí říšská vláda,

s. 182

1.) Říše může vydávati právní předpisy s platností pro Protektorát, pokud toho vyžaduje společný zájem.

2.) Pokud je dána společná potřeba, může Říše převzít do vlastní správy správní obory a zříditi potřebné pro už vlastní říšské úřady.

3.) Říšská vláda může učiniti opatření, potřebná k udržení bezpečnosti a pořádku.

Článek 12.

Právo, platné v Čechách a na Moravě zůstává v účinnosti, pokud neodporuje smyslu převzetí ochrany Německou říší.

Článek 13.

Říšský ministr zahraničí vydá v dohodě se zúčastněnými ministry právní a správní předpisy, potřebné k provedení a doplnění tohoto výnosu.

V Praze dne 16. března 1939

Vůdce a říšský kancléř	Říšský ministr vnitra
Adolf Hitler v. r.	dr. Frick v. r.
Říšský ministr zahraničí	Říšský ministr a přednosta
von Ribentrop v. r.	říšské kanceláře
	dr. Sammers

Dne 16. března bylo úředně oznámeno, že zákonným platidlem v Čechách a na Moravě je říšská marka a vedle ní až na další koruna. Směnný kurs je stanoven v poměru 1 říšská marka= 10 korun. Každý je povinen přijímat marky i koruny v tomto poměru.

Příchod říšského vojska do Českých Budějovic se děl za veliké sněhové vánice. Přicházeli kolem deváté hodiny. První oddíly zastavili na Lineckém předměstí před velitelstvím divise. Další oddíly přibýly do Českých Budějovic v poledních hodinách. Už od časných hodin ráno konalo pořádkovou službu pořadatelstvo, za pomoci policie. Říšské vojsko bylo ubytováno ve školních budovách

s. 183

a také v kasárnech, kde konali společně s českým vojskem službu. Vzhledem k vzorné pořádkové službě a pochopení obyvatelstva nebylo potřeba žádných zákroků. Obyvatelstvo projevilo značný zájem o nákupy potravin. Potravin bylo všude dostatek. Pouze některé obchody s textiliemi pro zvýšený zájem byly uzavřeny a v peněžních ústavech byla učiněna potřebná opatření. Radnici převzal komisař a dřívější člen městské rady David. K obyvatelstvu bylo promluveno několikrát místním rozhlasem.

Říšskoněmecký maršál H. Goering měl rozhovor s novináři. Uvedl, že Čechům bude přiznána autonomie než měli sudetští Němci. Do branné služby německé armády Češi přijímáni nebudou. Pro opatření práce a odstranění nezaměstnanosti dal maršál Goering vypracovati řádu opatření. Norimberské rasové zákony se nebudou vztahovati na Židy v Čechách a na Moravě, nýbrž jen na Němce v těchto zemích. K pověstem, že Německo připravovalo dobytí

Čech a Moravy, již delší dobu prohlásil maršál, že on sám se teprve v sobotu ráno dověděl, že situace v Čechách a na Moravě vyžaduje německého zákroku. Berlínká „deutsche allgemeine Zeitung“ vykládá, čím je pro Němce myšlenka Říše „Nespatřujeme své poslání v potlačování ostatních nebo dokonce ve světovém panství. Pro nás je pořádek v bývalém Česko- Slovensku důležitým životním zájmem. Víme, že pro neněmecké národní skupiny nebude snadné nalézt cestu ku zcela nové orientaci, která je dána 13 články protektorátu. Německá říše má však v úmyslu dokázat že i tento nezbytný obrat je možný.“

„Völkischer Beobachter“ připomíná, že Praha bývala hlavním městem Německé říše.

s. 183

U příležitosti vjezdu německé armády do Prahy a utvoření Protektorátu přinesl liberecký „Zeit“ vzpomínku na rok 1866, kdy Praha byla přechodně obsazena Prusy: „Příchod německých vojsk do Prahy, připomíná, že naposledy vstoupila německá armáda do Prahy před 73 léty. Ve válce s Rakouskem vtáhly pruské trupy do Prahy 6. července 1866. S vlajícími prapory a lesknoucími zbraněmi vtáhli za slunečního jasu Prusové Poříčskou branou. Jejich chování bylo bezvadné a žádným způsobem si nepočínali nepřátelsky. Největší pozornost vyvolalo provolání Bismarkovo: „Obyvatelům slavného Českého království dne 11. července: V důsledku války kterou přivedlo Rakousko, proti naší vůli, vstupujeme ne jako nepřátelé a dobyvatelé, nýbrž v úctě k vašim historickým a národním právům na vaši domovskou půdu. Nic nám není tak vzdáleno jako úmysl bránit vašim oprávněným přáním po samostatném a svobodném národním vývoji. Nechceme od nikoho aby jednal proti svému přesvědčení, nemůžeme však také strpěti otevřený odpor a jmenovitě bychom museli přísně trestati záludnou zradu. Kdyby naše spravedlivá věc zvítězila, pak přijde také okamžik pro Čechy a Moravu že jejich národní tužby budou splněny.

Pražské vrchní velení:“

Vzpomínku tuto končil „Zeit“ slovy:“

Bismarkovy snahy nebyly v roce 1866 se zřetelem na tehdejší mezinárodní situaci uskutečněny. Zůstalo vyhrazeno Vůdci uskutečnit to co zamýšlel Bismarck v roce 1866. Bismarckův odkaz nalezl i zde v Adolfu Hitlerovi svého velikého a důstojného dědice.

Dne 17. března vydalo policejní ředitelství v Praze vyhlášku k zajištění klidu a pořádku: Veškerá schůze o právu shromažďovacím a to i nepolitické jakož i schůze spolkové všeho druhu a podobná shromáždění pod širým nebem, jakož i v uzavřené místnosti se

bezvýjimečně zakazují.

s. 184

Dne 20. března jmenoval Vůdce a říšský kancléř Adolf Hitler říšského ministra Konstantina svobodného pána šlechtice Neuratha říšským protektorem v Čechách a na Moravě s úředním místem v Praze. Svobodný pán šl. Neurath zůstává stále říšským ministrem a předsedou tajné kabinetní rady. Dále jmenoval náměstka župního náčelníka župy Sudetské Karla Herrmana Franka státním tajemníkem a vládního presidenta Kurta šlechtice Burgsdorffa ministerským ředitelem u říšského protektora v Čechách a na Moravě.

Dne 20. března konala německá branná moc velikou vojenskou přehlídku všech braní pěchoty, dělostřelectva letectva a motorisovaných oddílů na dnu branné moci v Praze. Defilé na Václavském náměstí trvalo dvě hodiny.

Dne 21. března zaslal státní president dr. Emil Hácha předsedovi vlády Rudolfu Beranovi rozhodnutí, kterým se rozpouští poslanecká sněmovna a senát Národního shromáždění. Zároveň řízení našich vnitropolitických věcí bylo svěřeno novému politickému zastoupení českého lidu padesátičlennému „Výboru národního souručenství.“

President dr. Emil Hácha jako představitel národa v Protektorátu Čech a Moravy se rozhodl zřídit „Výbor národního souručenství“ proto, aby co nejdříve přebudoval politické složky v jediné mohutné hnutí, které bude schopné vytyčovati nové cesty politického života.

Provolání Výboru národního souručenství k národu.

Čechové!

Rolníci, dělníci na polích i v továrnách, úředníci a zaměstnanci, řemeslníci, všichni podnikatelé, všichni představitelé svobodných povolání, učitelé a kněží všichni dobří Češi, voláme vás do boje za svornost v národě, voláme vás k semknutí všech národních sil v jeden mohutný proud k zajištění trvání a svébytnosti národa.

s. 185

národ český který vstoupil do dějin současně s předními evropskými národy. Další text je hůře čitelný.

Národní souručenství poskytne českému lidu potřebný klid od politických třenic, aby se svorně soustředil k rozkvětu národní osobitosti a zamezí všemi prostředky podvratnou činnost rozkolníků. Čechové, zanechte všech stranických bojů, zanechte všeho, co nás rozdělovalo! V jednotě a svornosti národa je jeho budoucnost. Svou prací vybudujeme blahobyť pro všechny vrstvy národa a tento blahobyť rozdělíme spravedlivě. V dnešních dějinných dobách musíme se varovati tříštění sil národa.

Zavrhujeme chytráctví a udavačství.

Majetkově silný musí si uvědomiti svoje povinnosti vůči sociálně slabým. Vše, co podlamuje národní sílu, bude odstraněno. Povedeme neúprosný boj proti liknavosti a nedbalosti, ať kdekoliv. Bratří a sestry, postavte se všichni do předních řad bojovníků za budoucnost národa a jeho životní práva! Národní souručenství se svým vůdcem dr. Emilem Háchou, Vás volá do práce!

Vlasti zdar!

Výbor Národního souručenství

Dne 28. dubna pronesl říšský kancléř Adolf Hitler v říšském sněmu proklamaci, ve které zrušil námořní dohodu s Anglií a smlouvu o neútočení s Polskem. O Češích pravil: O nezbytném vývoji, který vedl ku zřízení Protektorátu Čechy a Morava, řekl: Český národ je svým původem nám cizí. Avšak s tisíciletým společenstvím byla jeho kultura formována a vytvářena podstatně pod německým vlivem. Jeho hospodářství je výsledkem příslušnosti k velkému hospodářství německému. Český národ sám vytvořil poměr k národu německému ve staletích tu těsněji tu volněji. Každé těsnější přimknutí vedlo k rozkvětu německého a českého národa, každé rozdělení ke katastrofě. Ve Versailles přiřkli českému národu úkol trabanta. Přednosti a hodnoty německého lidu jsou nám známy. Avšak i český národ zasluhuje v celku svých obratných schopností, své pracovitosti, své píce, své lásky k rodné půdě a k vlastnímu národu naší úcty. Opravdu byla období, v níž respektování

vzájemných národních skupin bylo něčím samozřejmým. Demokratičtí mírotvorci z Versailles mohou se dovolávat zasluby, že tomuto českému národu přiřkli zvláštní úlohu trabanta, kterého možno nasadit proti Německu. Původně mělo Německo v podstatě jenom jeden zájem

to jest vysvobodit téměř čtyři miliony Němců v této zemi z jejich nesnesitelné situace a usnadnit jim návrat do jejich vlasti a tím i k tisícileté říši. Bylo samozřejmé, že odchod všech národností musel připravit zbývající stát o všechnu možnost života. To bylo také jasné versailským zakladatelům státu, neboť právě proto, že to věděli, unesli neznásilnit ostatní menšiny a proti jejich vůli je nutit do této dielantské konstrukce. Dokud Německo samo bylo bezmocné a bezbranné, mohlo se toto znásilňování téměř čtyř milionů Němců provádět bez praktického odporu Říše. Ale jenom politické dítě mohlo věřit, že německý národ zůstane na věky ve stavu z roku 1919. (Letiště pro přistávání a odlet bombardovacích letadel) Ale také finanční podporování Československa sledovalo jenom jednou dílčí myšlénku: Vytvořit vojensky vysoce vyzbrojených stát s úkolem aby byl baštou, vnikající do Říše, baštou, která buď jako východisko vojenských podniků ve spojení se západním vpádem do Říše nebo opěrná bod pro letadla, slibovala cenu o níž nelze pochybovat. Franouzský ministr letectví Piere Cot řekl docela klidně, že úkolem tohoto státu jest, být v každém případě konfliktu letištěm pro přistávání a odlet bombardovacích letadel, z nichž možno v několika hodinách zničit nejdůležitější německá průmyslová střediska. Je proto pochopitelné, že se vedení německého státu se své strany rovněž rozhodlo zničit toto bombardovací letiště. Neučinilo toto usnesení snad z nenávisti k českému národu. Právě naopak. Neboť v tisíciletém soužití byla mezi německým a českým národem často staletá období nejtěsnější spolupráce a mezi nimi ovšem jen krátká období napětí. V takové době napětí může zajisté vášeň lidí, vzájemně zápolících v nejpřednějších zákopech národních pozic zatemnit mysl pro spravedlnost.

s. 188

Avšak ve velkých epochách soužití, plného porozumění, byly ony národy vždy zajedno, že vzájemně mohou si činit nárok na úctu a respektování svého národního života. Já sám jsem v těchto létech boje nevystupoval vůči českému národu nikdy jinak nežli jako ochránce nejen jednostranného národního a říšského zájmu, nýbrž jako muž jenž má český národ v úctě. Jedno je jisté: Kdyby se bylo demokratickým pomocníkům podařilo dosáhnout svého posledního cíle pak rozhodně by nebyla bývala zničena Německá říše. Nikoli: český národ byl by pravděpodobně podle své velikosti a své polohy musel nésti následky mnohem strašlivější, ano, jak jsem přesvědčen následky katastrofální. Jsem šťasten, že se byť i k hněvu demokratických interesentů podařilo odvrátit zásluhou naší vlastní umírněnosti, avšak také zásluhou prozíravosti českého národa, tuto středoevropskou katastrofu.

To, oč kdysi po desetiletí bojovali nejlepší a nejrozzváznější Čechové, je tomuto národu

přiznáno v nacionálně- socialistickém Německu již předem, to jest právo na vlastní národnost, právo pěstovat tuto národnost a právo tuto národnost vyžívat. Mírumilovné řešení bylo štváčkům s demokracií trnem v oku. Oni nenávidějí nás Němce a nejraději by nás vyhubili. Čím však jsou pro ně Čechové? Prostředkem k cíli!

Co je zajímavá osud malého statečného národa, co se starají o životy statisíců statečných vojáků, kteří by se byli stali obětí jejich politiky?

(Cizí zájem vyvolal květnovou československou mobilisaci)

Těmto západoevropským mírovým štváčkům nešlo o to, vybudovat mír, nýbrž prolévat krev. Proto byla vymyšlena a pražské veřejnosti podvodně předstírána německá mobilisace. Měla dodat argumenty pro mobilisaci českou. Věřilo se především, že její pomocí bude možno vykonat volby v Sudetsku, které se již nemohli odkládat, pod žádným vojenským nátlakem. Podle jejich mínění byly pro Německo již jen dvě možnosti: buď přijmout tuto českou mobilisaci a tím spolknout zahanbující porážku

s. 189

nebo konflikt s Československem, krvavou válku a tím snad i možnost, zmobilizovat národy západní Evropy na těchto věcech neinteresané, rovněž je uvést v nezbytné omámení a potom pohroužit lidstvo v novou katastrofu při níž jedni mají čest ztratit svůj život a jiní milou příležitost dělat válečné obchody.

Jestliže se dnes zvedá ve světě pokřik: „Již nikdy více Mnichov!“ pak to jenom potvrzuje, že váleční štváci považují mírové řešení za věc nejzhooubnější, jaká se kdy stala. Lituji, že netekla krev, přirozeně že ne jejich, neboť tito štváci nestojí přece tam, kde se střílí, nýbrž jen tam kde se vydělává, tedy jenom krev četných bezejmenných vojáků. Nebylo ostatně vůbec nutné konat mnichovskou konferenci, neboť tato konference se konala jenom proto, že státy zprvu poštvané k odporu za každou cenu, se později, když problém naléhal na řešení tak nebo onak, museli formou více méně slušnou pokusit umožnit si ústup, neboť bez Mnichova, to jest, bez vměšování těchto západoevropských států, by bývalo řešení celého problému- kdyby vůbec kdy došlo k takovému vyostření pravděpodobně hravě snadné. Za této situace bylo jasno, že je také zbývající stát tohoto dřívějšího versailského porodu určen k smrti. Skutečností bylo že na zachování dosavadního stavu byl snad vůbec interesován pouze jediný stát, to jest Rumunsko které mi osobně zdůrazňovalo svými nejpovolanějšími ústy, jak by bylo žádoucí, kdyby mu mohla být zachována přes Ukrajinu ~~eesta~~ a Slovensko snad přímá cesta do Německa.

Nastal onen okamžik, kdy jsem se rozhodl prohlásit jménem říšské vlády, že nepomýšlím na to a nechceme se dále zatěžovat odíem, že si snad udržujeme otevřenou cestu k německému pochodu do Rumunska a že se tedy nestavíme na odpor proti přání Polska a Maďarska po společné hranici. Poněvadž kromě toho česká vláda se vrátila ke svým starým metodám a také Slovensko projevilo své přání po samostatnosti, nemohlo již býti řeči o dalším

s. 190

zachování státním. Versaillská konstrukce Československa se přežila sama. Propadla rozkladu ne snad proto, že Německo to chtělo, nýbrž proto, že trvale nelze zachovat životaneschopné státy uměle zkonstruované ze konferenčního stolu. Německo také několik dní před rozkladem tohoto státu odmítlo z Anglie a Francie došlý dotaz o zárukách pro něj, neboť již chyběly všechny, kdysi v Mnichově pro to předvídané předpoklady. Právě naopak když se konečně německá říšská vláda- již potom, když celý útvar se již začínal rozkládat, a prakticky se již rozložil, rozhodla nyní rovněž zakročit se své strany, stalo se to jen jako výkon samozřejmé povinnosti.

Neponechal jsem žádných pochybností, že v tom případě, kdyby Československo podniklo nějaké kroky ve smyslu politických tendencí odstoupivšího pana dr. Beneše, Německo by nepřijalo vývoj v tom směru, nýbrž by jej zardousilo v zárodku. Připoměl jsem tehdy také, že zachování tak mohutného vojenského arsenálu ve střední Evropě nemá smyslu a účelu a že by muselo být považováno jen za ohnisko nebezpečí.

Jak správná byla tato moje výstraha, to se dokázalo pozdějším vývojem. Ustavičně vzrůstající šeptaná propaganda, jakož i postupný návrat českých časopisů k dřívějšímu způsobu psaní muselo ukázat i lidem nejpošetilejším docela jasně, že již v krátké době budou obnoveny staré poměry. Nebezpečí vojenského konfliktu bylo pak tím větší, že se vždy muselo počítat s tím, že nějací šilenci, by se mohli zmocnit tam nahromaděného obrovského válečného materiálu. V tom bylo nebezpečí výbuchů nedohledných rozměrů.

Na důkaz toho, chci vám, moji poslanci, poskytnout pohled na přímo obrovské číslíce tohoto mezinárodního středoevropského skladiště třaskavin. Po obsazení tohoto území bylo zabaveno a zajištěno:

s. 191

A) Letecká zbraň

1. Letadla..... 1. 582
2. Protiletcká děla..... 501

B) Armáda

1. Děla lehká a těžká..... 2. 175
2. Vrháče min.....785
3. Tanky..... 469
4. Kulomety..... 43. 876
5. Pistole..... 114. 000
6. Pušky..... 1. 090. 000

C) Střelivo

1. Střelivo pro pěchotu přes miliardu výstřelů
2. Střelivo pro děla a plynové přes 3 miliony výstřelů

D) Jiný válečný materiál všeho druhu jako:

Pro stavbu mostů, nástroje naslouchací, světlomety, nástroje měřící, motorová vozidla zvláštní motorová vozidla v největším množství.

Jsem přesvědčen, že je štěstím, že se mi podařilo zásluhou odpovědných mužů na druhé straně, projevivší se v poslední minutě, zabránit takovému výbuchu a nalézt řešení, které podle mého přesvědčení definitivně odstraňuje ze světa tento problém jako ohnisko střeoevropského nebezpečí.

Zda řešení, které Německo našlo, je správné, nebo nesprávné to ukáže budoucnost. Jisto však je, že toto řešení nepodléhá anglické kontrole nebo anglické kritice. Neboť země Čechy a Morava nemají jako zbývající území Česko- Slovenska již vůbec nic společného s mnichovskou úmluvou. Případ Česko- Slovenska byl upraven v mnichovském protokolu čtyř mocností, pokud tehdy vůbec upraven býti mohl. O ostatních věcech bylo ujednáno, že kdyby zúčastněné strany se nemohly dohodnout, mohou se obrátit na čtyři mocnosti. Ty se pak po třech měsících měly sejít k další poradě. Avšak tyto zúčastněné strany se vůbec nepobrátily na čtyři mocnosti, nýbrž jenom na Německo a Itálii. Jak to bylo konec konců oprávněné, je zřejmo z toho, že ani Anglie a Francie, nic proti tomu nenamítaly, nýbrž beze všeho sami také přijaly rozhodčí výrok, který učinilo Německo a Itálie. Ne úmluva

s. 192

kteřá byla učiněna mezi panem Chamberlainem a mnou netýkala se tohoto problému, nýbrž výlučně otázek, které se vztahují k soužití Anglie a Německa. To je naprostě jasné. Jestliže nyní pan Chamberlain z toho uzavírá, že tato mnichovská úmluva pozbývá platnosti, poněvadž jsem ji prý porušil, pak ovšem přijímám tento názor na vědomí a vyvozují z toho důsledky.

Šéf úřadu říšského protektora státní tajemník K. H. Frank promluvil dne 4. června na krajském dnu německé nacionálně- socialistické strany v Českých Budějovicích významnou řeč o našem národě, jeho úkolu a poslání a autonomii a o poměru mezi Čechy Němci v Protektorátu Čechy a Morava: Český národ, pravil, může nyní žít a zkvětat, pozná- li svůj dějinný osud a vtělí- li se politicky, hospodářsky a kulturně, absolutně a dobrovolně do velkoněmeckého životního a osudového prostoru. Autonomie, daná českému národu, bude skutečnou autonomií. Češi mají naplnit všemi svými schopnostmi i svou výkoností. Při tom je samozřejmé, že autonomie a zájmy, že autonomie a zájmy českého národa musí být vždy uvedeny v souhlas se zájmy Říše.

Samozřejmě, že ve všech oborech českého životního prostoru v Protektorátu mohou být a jsou také německé zájmy, které nesmějí být porušeny. Máme naději, že český národ po dvacetiletém bloudění pozná své a naše poslání a že svou těžkou úlohu splní poctivou spoluprací k svému nejlepšímu prospěchu. V českém národě se již projeví národní proudy, které při poctivém přiznání se ke své národnosti poznali ideu Německé říše, její sílu a moc a jsou ochotny spolupracovat a spolutvořit. K tomu musí také celý národ český se vrátit k svému pravému poslání ve středoevropském prostoru, který byl vždy německým zájmovým územím a také jím v budoucnosti zůstane. K tomuto poznání svého poslání musí však Češi dojít dobrovolně a z vnitřního přesvědčení. Tato cesta nemůže přece být tak těžká, vzhledem k úplnému selhání české politiky posledních let a vzhledem na zradu dohodových mocností v podzimu 1938 kdy spojenecké dohody a pakty naprosto ztroskotali.

s. 193

My Němci jsme ochotni mnoho zapomenout, co na nás bylo pácháno. Jsme ochotni poskytnout českému národu podíl na požehnání a výhodách velké a mohutné Říše. Jedno však neexistuje: Nebude smíru s lidmi, kteří i napříště myslí, že nás mohou oklamat methodami minulé éry Benešovi a kteří dnes otevřeně i zakrytě pokukují zamilovaně po Benešovi. Musí být proto jasné řečeno, že spekulace na brzký konec situace utvořené Vůdcem Adolfem

Hitlerem ve střední Evropě, spekulace, že se znovu zrodí československý stát, jsou spekulace pochybné. Německá Říše není Rakousko- Uhersko a rok 1918 se již nevrátí, i když se tvoří legie české začíná pracovat mafie a nebo šeptaná propaganda, letáky a řetězové dopisy chtějí svádět a podněcovat dobrý český lid, který po dlouhých štvanicích touží po klidu a pořádku. Úloha něguše kterou hraje pan Beneš působí na nás směšně. Dějiny se neopakují a podruhé se panu Benešovy nedostane příležitosti, aby na mírové konferenci obelhal svět. Známe přesně nepřátele ve vnitrozemí a varujeme je. Přejdeme- li k činu, nezachrání je ani pan Krejčí ani pan Pechala. K české vládě však voláme: Vyved'te z bludu svůj národ, začněte s výchovou k přátelskému postoji k Německé říši, revidujte od základu minulost a pojetí dějin bez určitých method legionářských ideologií. Devětadevadesátiprocentní jednota které dosáhla strana Národního souručenství, není jen propagačním prostředkem, jehož využívá rozhlas a tisk ale zavazuje také co nejhloběji a ukládá největší odpovědnost. Vláda je tedy odpovědna také za akce oné části oněch 99 procent, která ještě dnes vidí svou hlavní činnost v podvratné a podkopné práci proti Německé říši. Český lid má dnes jako součást Německé říše obrovské možnosti k šťastnému vytváření své budoucnosti. Necht' jich dovede využít.

Dne 2. července se konala valná hromada Okresní Hasičské Jednoty v sále u Hromádků v Českých Budějovicích. ...

s. 194

s. 195

...

Dne 31. srpna v pozdních hodinách odpoledních podal rozhlas zprávu z Gdánska o nových dalekosáhlých návrzích Vůdce a říšského kancléře Polsku na úpravu záležitostí Gdánska o koridoru odmítavém stanovisku Polska. Obyvatelé čekali v napětí na hlasatele, až ráno v 5 hodin rozhlas vysílal státní základní zákon župního vedoucího s neúprosnou větou „Svobodné město Gdánsko tvoří s okamžitou platností s celým územím i obyvatelstvem jedinou součást s Německou říší“, a provolání župního vedoucího k obyvatelstvu.

Dne 1. září vydal Vůdce a říšský kancléř tento rozkaz:

Branné moci!

Polský stát odmítl smířlivé řešení sousedských styků o které jsem se snažil; na místo toho sáhl ke zbrani. Němci v Polsku trpí krvavým terorem a jsou vyháněni ze svých domovů. Řada případů porušení hranic

nesnesitelných pro velmoc dokazuje, že Poláci již nemíní respektovati německou říšskou hranici. Abych učinil konec tomuto šílenému počínání, nezbývá mi jiný prostředek, nežli použití od nynějška násilí proti násilí.

Německá branná moc povede boj o čest a životní práva probuzeného německého národa s tvrdou odhodlaností. Očekávám, že každý voják, pamětliv velké tradice věčného německého vojenského ducha, splní svou povinnost do posledního písmene.

Mějte vždy a ve všech situacích na paměti, že jste zástupci nacionálně socialistického Velkého Německa.

Necht' žije náš národ a naše Říše!

Berlín 1. září Adolf Hitler.

Rozkazy vrchních velitelů všech tří zbraní.

Denní rozkaz vojsku:

Vojáci!

Hodina osvědčení přišla! Po vyčerpání všech ostatních prostředků musí rozhodnouti zbraně. U vědomí své spravedlivé věci táhneme do boje za jasný cíl: trvalé zajištění německého národního bytí a německého životního prostoru proti cizím útokům a mocenským nárokům.

Jakožto nositelé hrdé tradice staré armády ospravedlní mladé nacionálně socialistické vojsko důvěru v ně kladenou. Pod velením Vůdcovým chceme bojovati a zvítěziti. Stavíme na odhodlanosti a jednotě německého národa. Známe sílu a pevnost německé branné pohotovosti. Věříme ve Vůdce. Kupředu s pomocí Boží za Německo!

1. září 1939 Vrchní velitel vojska:

šl. Brauchitsch
generál- oberst.

Denní rozkaz válečnému loďstvu:

Vůdce nás zavolal. Hodina rozhodnutí nás nachází připraveny zasadit se o čest, právo a svobodu naší vlasti. Pamětliví své slavné tradice, povedeme boj v neotřesitelné důvěře našemu Vůdci a v pevné víře ve velikost svého národa a naší Říše!

1. září velkoadmirál dr. L. c
Raeder

Denní rozkaz letecké zbraní:

Vojáci letecké zbraně!

Kamarádi!

Týdny a měsíce snášeli jste se zat'atými pěstmi a zuby neslyšené a neuvěřitelné provokace, kterými se odvážil Velkoněmeckou Říši zahrnovati státní útvar, vzniklý ze šíleného versailského diktátu. Míra je dovršena. Německý národ nemůže dále přihlížeti zločinnému počínání, jemuž za oběť padlo sta a tisíce našich soukmenovců v bývalých německých východních provinciích. Každé další otálení by se rovnalo zřeknutí se posvátných životních práv německého národa. Kamarádi!

Vůdce zavolal! Vaše veliká hodina je zde. Letecká zbraň po celá léta nejúčinnější nástroj mírové politiky Vůdcovy musí nyní dokázat, že je v rozhodující chvíli na místě k plnění svých velikých úkolů. Důvěra Vůdce a německého národa k vám nemá hranic. Jakožto váš vrchní velitel jsem hrdý a šťastný, že neboť jsem skálopevně přesvědčen, že každý z vás se této důvěry plným právem ukáže hoden. Letci! Bleskurychlým zásahem zničíte nepřítele tam kde se šikuje k boji nebo ustupuje v nepořádku zpět. Zdoláte, zlomíte každý odpor posledním obětavým zásahem. Mužové pozemní organisace! Budete připravovat a řídit vesele a svědomitě zásah a bezpečnost vašich kamarádů ve vzduchu. Protiletečtí dělostřelci! Odrazíte jakýkoli nápor! Každý výstřel z vašich děl zaručí bezpečnost pro život vašich žen, matek a dětí jakož i celého německého národa. Radiotelegrafisté! Jste nositeli rychlé a bezvadné spolupráce uvnitř naší zbraně. Dáváte naší zbraní možnost nésiti v před vlastní včas předstihující útok a zachytiti včas nepřátelský protiútok a zmařiti jej. Kamarádi! Každému z vás hledím nyní do očí a zavazuji každého z vás nasaditi vše pro národ a vlast. Ve vašem čele je milovaný Vůdce, za vámi celý národ sjednocený v národním socialismu. Zde máme před sebou jediné řešení: Vítězství!

1. září 1939   Herman Göring
generální polní maršálek.

Úřední zpráva České tiskové kanceláře:

Opatření v některých evropských státech: Francie: Francouzská vláda nařídila mobilisaci na den 2. září.

Anglie: Podle hlášení anglického rozhlasu jest v Anglii vyhlášena všeobecná mobilisace.

Italie: Italské telefoní spoje s Paříží, Londýnem a Varšavou jsou přerušeny.

Švýcarsko: Švýcarská federální rada se usnesla na všeobecné mobilisaci ke dni 1. září.

Úřední nařízení o zatemňování v Čechách:

Vyhláška říšského protektora:

Nařizuje se s okamžitou platností zatemňování za účelem protiletectké obrany pro území České země. Zatemňování musí být prováděno bez dalšího ohlašování denně od soumraku do svítání jako trvalé opatření. Tímto nařízením nabývají platnosti všechna nařízení, která jsou předvídána podle nařízení Reichsprotektora o zatemňování v Protektorátu Böhmen und Mähren ze dne 25. srpna 1939 k zamezení vzdušných náletů. Na tyto předpisy se poukazuje.

Obyvatelstvo se vyzývá, aby vyhověl všem pokynům příslušných úředních míst, jakož i policejních orgánů a jejich pomocných sil a aby zachoval úplný klid a disciplinu.

Reichsprotektor

in Böhmen und Mähren.

Historické rozhodnutí Sovětského svazu:

V noci 17. září byla odevzdána v Moskvě polskému vyslanci Grzybovskému nota sovětské vlády, v níž se zděluje, že sovětská vláda se vidí nucena, k hájení svých vlastních zájmů a k ochraně běloruských a ukrajinských menšin ve východním Polsku, dáti rozkaz svému vojsku, aby překročilo hranice. Postup sovětské armády bude zahájen po celé délce hranic. Postup sovětské armády do východního Polska se děje za současného úplného zachování neutrality Sovětského Ruska v nynějším konfliktu. Poněvadž polský stát po velikých porážkách nelze již toho času považovati

s. 199

za existující pozbývají podle názoru sovětské vlády platnosti smlouvy, které s ním byly uzavřeny. Sovětská vláda zdůrazňuje, že při to jedná ve snaze znovu zjednat klid a pořádek ve východní části Polska, kterýžto v okamžiku rozpadu dosavadního polského státního útvaru a útěku vlády nelze již zachovati- jakož i převzítí ochranu ukrajinskému i běloruského obyvatelstva ve východním Polsku.

Polský prezident a vláda přešli dne 17. září z polské pohraniční osady Kutý most přes řeku tvořící hranici na rumunské území.

Osmnáct dní trvající válka Německo- Polská skončila úplnou porážkou polské armády. Zbytky armády pokud nebyly zajaty prchli do Rumunska a Litvy. Poslední boje se ještě odehrávaly v ohbí Visly kde bylo potřeno 9 polských divisí a ukořistěno mnoho válečného materiálu. Naposledy padla opevněná Varšava a tím byl osud Polska pečetěn.

Zároveň s Polskem vyhlásila Německu válku Anglie a Francie, ale žádné větší akce se na obou stranách neprováděly, pouze hlídková činnost a pak námořní a vzdušná.

.....

s. 200

Dne 1. října byly zavedeny k odběru potravin podle par. 8 a 9 vyhlášky předsedy vlády, kterou se stanoví všeobecné zásady pro úpravu hospodaření s potravinami a krmivy tyto lístky: potravinové lístky: lístky na maso, tukové lístky, chlebové lístky, mléčné lístky a lístky na cukr. Později byly zavedeny též lístky na oděv, látky a obuv.

Dne 9. října spáchal neznámí účastník v Mnichově kde se konal sjezd zakladatelů německo nacionální socialistické strany atentát, jemuž padlo za oběť 7 mrtvých a 28 zraněných. Vůdce a říšský kancléř, který byl též přítomen jako zázrakem byl zachráněn protože předčasně odcestoval do Berlína. Za zjištění pachatele byla vypsána odměna 600. 000 říšských marek.

Dne 18. listopadu měl státní prezident dr. Emil Hácha tento rozhlasový projev: „Draží spoluobčané, mluvím k vám v mimořádné době válečné, která vyžaduje dokonalé kázně a vědomí odpovědnosti národa i každého jednotlivce. V posledních dnech došlo k událostem které těžce ohrožily naši národní věc i statut, dané Vůdcem Velkoněmecké říše dne 16. března 1939. České obyvatelstvo, které vzorným chováním po celou dosavadní dobu války ukázalo, že je si plně vědomo postavení českého národa v dnešních světodějných událostech, dalo se, bohužel, strhnouti neodpovědnými skupinami lidí, které musím naznačiti jako nejvyšší politování hodné. Tyto zaslepené živly podléhají stále znovu nepřátelské propagandě a podněcování ze strany emigrantů, jejichž vměšování se do zdejších záležitostí, musí býti zásadně odmítáno. Výsledkem jsou oběti na lidských životech a na jiných hodnotách, které

jsou nám drahé.

Nesmíme nikdy zapomínati, že národ německý vede těžký boj a že četní jeho synové krvácejí na frontách. Životní prostor českého národa je vklíněn do životního prostoru národa německého. Musíme všichni chápat co z toho pro nás vyplývá.

s. 201

Je samozřejmé, že bojující národ německý musí s veškerým důrazem předpoklady svého vítězství tvořiti. Má k tomu také mocenské prostředky o jejichž mohutnosti jste si mohli učinit představu. Avšak musíte také ocenit jiné pro vás nejvýše významné okolnosti. Území českého národa bylo ušetřeno pohrom válečných o jejichž ničivých výsledcích můžete se poučiti z porážky Polska. Synové českého národa nejsou vedeni do boje, jak tomu bylo ve starém Rakousku. Stojíme téměř všichni při své mírové práci, majíce snad v některém směru postavení výhodnější než i národy neutrální. Měli jste a budete mít plné porozumění pro střízlivé skutečnosti. Vyzývám vás spolu s vládou co nejdůrazněji abyste se vyvarovali některých poruch klidu a pořádku majíce na mysli, že jakékoli činy proti veřejné moci a proti pořádku zavedeném v Protektorátu by měly vzápětí nedozírné újmy pro jednotlivce i pro národní společenství. Pamatujte na bol svých rodičů a na strádání svých žen a dětí, jež mohou vzniknouti z vašich nerozvážných činů.

Jsem přesvědčen, že uposlechnete této výzvy a že napříště nedojde k žádným shlukům, srocování a jiným poruchám veřejného klidu a pořádku. Každá taková porucha by byla bezohledně potlačena veřejnou mocí Protektorátu a veřejnou mocí Říše. Padly by další oběti, které pro věc českého národa nemají smyslu.

Nedejte se klamat a uposlechněte se vší ukázněnosti výzvy, kterou k vám vznáším s vládou.

Nesmyslným protivením se ozbrojené moci a neodpovědnými projevy nelze nic získat ale mnoho ztratit. Buďte přesvědčeni, že váš státní president a vaše vláda obstarávají věc českého národa způsobem který je nejlepší.

Počasi v roce 1939

Zima začala hodně tuhá, k Novému roku byl 30° mráz. Sněhu napadlo as 30 cm. V polovině ledna se najednou oteplilo sníh rázem sešel a nastali krásné jarní dni. Šestnáctého ledna byl 15° tepla. Dle starých záznamů nebylo podobné teplo v lednu 165 roků.

s. 202

V únoru bylo též krásně a teplo až v březnu začala zima znovu. Začaly váti studené větry a 12. března napadlo 10 cm sněhu a skoro denně mrzlo. Ovšem, že na horách bylo sněhu mnohem více. Dne 16. března při příchodu německého vojska byla hrozná sněhová bouře a silný mráz. Jaro bylo dosti pěkné, vše krásně vzrostlo rovněž léto bylo obstojné převážně mokré. Krmiva i obilí bylo dosti a dobře se sklídilo. Za to podzim byl velmi mokrý, takže se brambory a řepy těžko dobývali, rovněž podzimní setí se opozdilo. V některých vlhčích polích stála voda, takže se s potahem do nich nemohlo. Ještě v listopadu místy seli rolníci obilí. Sedmého prosince napadlo soustý mokrého sněhu který způsobil veliké škody. V lesích i zahradách polámal a vyvrátil mnoho stromů. Elektrické i telefoní vedení bylo přetřháno. Pak silně mrzlo až do Vánoc.

V roce 1939 vymizela úplně nezaměstnanost. Dělníci, kteří nenašli práci doma byli vyzváni úřady, aby se hlásili na práci do Německa a bývalého Rakouska, kde všichni práci dostali a byli dosti slušně placeni.

Válka zuří mezi Německem- Francií a Anglií pak mezi Ruskem a Finskem co bude dále jest záhadou.

s. 203

Druhá světová válka v letech 1939 až 1945.

Budiž mi prominuto, že jsem celou hroznou válku nepsal do pamětní knihy. V roce 1940 bylo nařízeno protektorátní vládou, ovšem z rozkazu Němců, aby se veškeré obecní kroniky a spolkové pamětní knihy odevzdali okresnímu úřadu k úschově kterými byli pak odeslány do Prahy. Nedůvěřoval jsem této úschově, pamětní knihu neodevzдал a prohlásil, že sbor žádné nemá. Vědělo o ní pouze několik spolehlivých členů kteří mě ujistili mlčením. Na dotazy úřadů jsem prohlásil, že hasičský sbor kroniku nevede. Později když byly prováděny domovní prohlídky, jsem knihu zakopal na zahradě, ale zjistil jsem při prohlídce, že by se kniha vlhkem zkazila, zabalil jsem ji pak do dehtového papíru, vložil do bedny a skryl v dřevníku do lesního steliva a často ji prohlížel. Zjistil jsem vždy, že je v pořádku a měl jsem ji tak uschovanou celou válku.

Zakusil jsem dosti strachu o ni, neb slídilové němečtí chodily často po domovních prohlídkách, stav zásob a stav domácího zvířectva a prolezli mnohdy celé stavení. V listopadu 1939 byly uzavřeny české vysoké školy a studenti deportováni do Německa. Byly na všech

obcích vyvěšeny vyhlášky říšského protektora o událostech v Praze a potrestání viníků, kteří byli označeni jako nepřátelé Říše. Vzal jsem si z hostince u Mazáků tuto vyhlášku, ve které bylo uvedeno, že 9 viníků bylo zastřeleno a ostatní poslání na převýchovu do Říše. Velitel četnické stanice v Kamenném Újezdě se o tom dozvěděl, navštívil mě, vyhlášku odebral a poradil mě, abych nic podobného nebral a nedělal si žádné písemné poznámky. Řekl jsem mu, maje v něj důvěru, že jsem si pamětní knihu uschoval, pochválil mě za to, ale doporučil mě přísné mlčení a velikou opatrnost.

Celou válku jsem nemohl nic psát, takže některé věci které se v té hrozné době odehrávaly, jsem zapoměl ale pokusím se abych alespoň něco zaznamenal z té strašné doby pro český národ který zakusil hrozné někdy až neuvěřitelné utrpení. Jsme opět svobodni ale na utrpení které jsme prožili už nikdy nezapomeneme.

s. 204

Rok 1940

Ještě jedna smutná vzpomínka na rok 1939. Před 28. říjnem bylo vládou zakázáno slaviti státní svátek pro nás všechny tak památný a 28. říjen prohlášen za den pracovní. Přes to ale veliká většina občanů, když nemohla jinak z různých záminek do práce nešla a ti kdož museli jít, oblékli se do lepších oděvů a na důkaz smutku nad ztracenou svobodou, vzali si černé kravaty a vázanky. Pražští posluchači vysokých škol byli rovněž oděni v černých šatech a černých vázankách. Při výtržnostech v pražských ulicích způsobených Němci byl postřelen český student Jan Opletal. Následkem poranění zemřel a při jeho pohřbu, kterého se zúčastnili všichni studenti i s profesory došlo opět k výtržnostem zaviněným provokativním chováním Němců. Za několi dnů vtrhli v noci němečtí vojáci do budov vysokých škol, kolejí, kde studenti spali. Vyhnali je v nočním prádle do studeného dvora, pak je odvezli auty do Ruzyňských kasáren, kde K. H. Frank s ostatními německými veliteli nechal 9 studentů zastřelit, prý hlavních viníků vzpoury jak bylo úředně ohlášeno. Ostatní odvezeni do koncentračních táborů v Říši kde mnoho z nich našlo smrt a ti co se vrátili přišli se zničeným zdravím. Vysoké školy byly zavřeny dle úředního prohlášení na tři roky, ovšem že zůstaly zavřeny až do konce války. Školní zařízení a knihovny nesmírné ceny byly dílem ukradeny a odvezeny a dílem zničeny.

Proslýchalo se, že se za zatčené studenty přimlouval u K. H. Franka a říšského protektora von Neuratha státní president dr. Hácha ovšem marně. Němci byli ve svém běsnění neoblomní.

V roce 1940 začalo zatýkání politických osob hlavně vedoucích bývalých politických stran: komunistů, národních socialistů a sociálních demokratů později zatýkáni i vedoucí strany lidové. Všichni tito političtí provinilci jak hlásili německé úřední zprávy byli nepřáteli Říše a odvázeni do koncentračních táborů. Národní spolky Sokol, Baráčníci a různé národní jednoty byly rozpuštěny a jejich majetek zabaven. Vedoucí funkcionáři Sokola i jiných politických stran byli zatčeni a deportováni do táborů. Rodák naší obce J. Růžička, ředitel měšťanské školy ve Velešíně funkcionář Sokola byl též zatčen a po nějakém

s. 205

jeho manželce že zemřel bez udání místa kde s cynickou poznámkou přeje- li si jeho popel aby zaplatila as 1. 000 K. Ovšem že tato utrápená žena odmítla neb nemohla věřiti že to bude skutečně jeho popel. Proslýchalo se že zemřel v solných dolech v Polsku. Němci opojeni vítěznými boji n všech frontách jak hrdě Hitler vyhlašoval, počínali si stále brutálněji. Padlo Polsko po něm Francie. Vtrhli pak bez vyhlášení války do Belgie a pak šel jeden stát za druhým Dánsko, Norsko, Holandsko, Jugoslavie a Řecko. Ostatní státy Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko po pádu Jugoslavie a Slovenska vedeni zrádcem Tissou přistoupili ve spolek s Německem. Byla předem utvořena Hitlerem, Musolinim a japonským císařem tak zvaná Osa Berlín, Řím, Tokio. Později změněn název na Pakt tří a k tomuto paktu přistoupili malé státy jak již zmíněno. Německé ponorky potápěly anglické, francouzské i americké lodi. Německá bombardovací letadla denně útočila na Anglii která zůstala sama v boji s Německem. Hitler ve svých projevech prohlašoval, že žádná moc na světě nezlomí sílu bojovný duch jeho vojska a až bude chtít porazí posledního nepřítele Anglii. V té době se u nás těžce žilo. Na jedné straně vychloubání Němců, že již mají válku vyhranou a jsou pány takřka celé Evropy a na druhé straně obava, kdyby snad Němci válku vyhráli, čemuž přece nikdo z Čechů nechtěl věřiti. Byl poslouchán ovšem potajmu cizí rozhlas v české řeči nejprve z Polské Varšavy pak z Francie a po pádu této z Anglie. Naši vojáci kterým se podařilo uprchnouti do ciziny bojovali proti Němcům v Polsku, Francii a Anglii. Náš drahý president dr. Edvard Beneš nezklamal důvěru všech věrných Čechů dle jeho prohlášení, když odjížděl do ciziny. Jako bleskem se vynořila zpráva, že president Beneš žije v Londýně a pracuje pro nás ač tato zpráva byla Němci i protektorátními vedoucími popírána. Ale když jsme uslyšeli ve veřejném vysílání z Anglie jeho milý hlas, který nám říkal že Němci válku nevyhrají a že za všechny ukrutnosti, které na nás pášou budou nemilosrdně a spravedlivě potrestáni, bylo nám při těch všech strastech volněji. Ovšem president Beneš řekl, že válka

ještě dlouho, ale nakonec bude Německo úplně poraženo. Němci se pokoušeli vniknout do Anglie. Když se jim pokus nepodařil, zahájili vzdušnou útočnou válku. Denně se ve svých zprávách vychloubovali bombardováním Londýna a celé Anglie. Též denně hlásili kolik potopili brutoregistrovaných tun lodí a prohlašovali že již Anglie nebude mít žádné loďstvo. Zamlčovali nebo zmenšovali účinky anglických bombardovacích útoků při nichž se uplatňovali i českoslovenští letci na německém území. Hrozná zápolení ve vzduchu a účinky náletů vyprávěli naši dělníci, kteří byli nasazeni do Říše na práci, při příjezdu na dovolenou. Němci trestali každého kdo něco o bombardování vypravoval a hleděli účinky bombardování zatajiti ale marně. Ve výživě nastalo u nás velké zhoršení. Němci všechny zásoby ve skladech zabavili, pro sebe si upravili zvláštní přiděli a Čechům dávali velmi skromné přiděly a ještě prohlašovali že nás musí zásobovati. Nastalo všeobecné shánění po vesnicích mlýnech a obchodech a vše jak se říkalo pod rukou bylo strašně drahé. Majetní jednotlivci a Němci kteří měli peněz dosti skoupily všechno co se dalo. Při tom dlužno konstatovati jedinou správnost, že byli přiděly byli sice ale každý občan ten svůj přiděl dostal, rozdílně od první světové války kdy byly též lístky ale na ty se nedostalo mnohdy nic. Velmi přísně bylo stíháno opatřování nutných životních potřeb. V případě že byl někdo kontrolními orgány chycen, byly mu věci odebrány byl trestán i s tím kdo mu něco prodal ovšem pouze Češi. Též velmi přísné tresty stihli rolníky schovali- li si zásoby obilí neb jiných poživatin neb nehlásili- li správně stav dobytka a drůbeže. Později byl na takové přestupky stanoven trest smrti. Přísné tresty na peněžitých pokutách byly vybírány za nedodržování zatemnění. Němci se chlubili, že mají válku vyhranou, ale báli se aby neproniklo nikde malé světélko. V každé obci i osadě byla nařízena poplachová služba a členové museli každou noc procházeti venku a střežiti. Kontrolování byli četnictvem protektorátním i německým. Jak bylo s výživou, bylo i s ošacováním a obuví. Když k nám Němci vtrhli vše co zde bylo skoupili, u židovských obchodníků vyvlastnili a pak nám prohlašovali, že nás musejí vydržovati. Byly zavedeny poukazy na obuv ale ta se málokdy dostala a to pouze pracovní, o látkách a prádle se nám jen snilo.

Kdo neměl koupené zásoby ale na německý pořádek doplatil. Hasičstvo rozpuštěno nebylo ale bylo přizpůsobeno dle německého vzoru jako pořádková služba a podřízeno německému

veliteli uniformované pořádkové policie. V okresních městech byli jmenováni vrchním zemským radou (Oberlandratem) požární ředitelé, kterým podléhaly všechny sbory v okresech. V Českých Budějovicích byl krajským požárním ředitelem Němec Zahorka, který sice česky uměl ale mluvit a korespondovati česky nechtěl. V Hasičských rozhledech byly psány články plné chvály a vyspělosti německého hasičstva a velice trapně působil na čtenáře článek vždy na první straně otištěný plný chvály Němců a hanobení české emigrace. Ovšem každý uvědomělý Čech si udělal o této lži úsudek sám. Pozdější dobou bylo z hasičských hadic odbráno mosazné spojování, šroubení a toto nahrazeno šroubením z lehkého kovu. Výhoda byla snažší a rychlejší spojování hadic a nevýhoda křehkost kovu a velmi opatrné zacházení. Nápisy na hasičských zbrojnicích nařizeno přepsati na německo- české, rovněž stříkačky musely mít německo- české označení. Hasičským sborům bylo nařizeno učiniti sbírku barevných kovů pro válečné účely. U nás v Heřmani jsme odevzdali pouze 1 malý zvoneček a starý hmoždíř. Ovšem krásné mosazné šroubení z hadic jsme museli též odevzdati což jsme jistě neradi dávaly. Později vyšlo nařízení že musí hasiči jako součást pořádkové policie zdraviti nadřízené německým pozdravem to jest zdviženou paží. Pokud je mě známo nikdy se toto nařízení neplnilo, vždy se čeští hasiči zdravily obvyklým způsobem. Cvičení se mělo též konati podle německého vzoru. Bylo to též nacvičeno ale každý sbor to nějakým způsobem obešel a po celou válku nás nemohly Němci jejich vzory naučiti. Dělal se pouze to co muselo býti a ještě se výkazy všelijak falšovaly. Veřejných vystoupení hasičstva bylo málo sjezdy žádný sbor ani nežádal.

Činnost hasičského sboru v Heřmani v roce 1940.

... Hasičský sbor pořádal hasičský ples v hostinci br. Martina Šuldy účast byla obstojná a čistý zisk z plesu činil 550. 90 K.

Ochotníci při hasičském sboru sehrály 4 divadelní hry...

Sbor pořádal dne 4. II. taneční zábavu u br. Martina Šuldy. Zábava byla dosti navštívena a čistý zisk z ní činil 213. 95 K.

Končím tímto první válečný rok 1940 a budiž mě prominuto, že nemohu sdělit jaké bylo počasí, záznamy jsem si nedělal neb i rozhlas nesměl hlásiti zprávy o počasí. Obvyklé hlášení rozhlasem: Na západě zataženo neb bouře bylo Němci vykládáno jak předpověď pro ně nedobrá tak prostě zakázali hlásiti zprávy o povětrnostech. ...

s. 209

Rok 1941

Hasičský sbor konal valnou hromadu dne 16. února ve 2 hodiny odpoledne v hostinci br. Mazáka. ...

s. 210

...

Lesní družstvo v Heřmani darovalo sboru 8 kusů smrkových polomů na zřízení podia pro jeviště. Sbor družstvu písemně poděkoval a zároveň poděkoval p. Vojtěchu Veselému a br. Matoušovi Věbrovi kteří toto podium upravili a všem ostatním kteří svou prací pomohli k úpravě jeviště.

Dne 25. února měl Hitler v Mnichově v velkém sále Hofbräu jak bylo ve všech českých novinách uveřejněno velikou řeč k výročí nacionálně socialistické strany dělnické, ve které se vychloubal co vše pro německý národ učinil a nabádal k dalšímu pokračování ve vítězné válce. Prohlásil že přes zimu učinil přípravy a z jara že znovu začne německá armáda vítězný pochod, kam to neřekl. Celá Evropa třední i jižní byla již obsazena. Němci vnikli spolu s Itálií též do Afriky ale tam byli nuceni brzy postup zastaviti neb Angličané jim jejich plán přejít Afriku překazili.

V Praze byl předváděn v biografu Ufy na Příkopě německý film „Vítězství na západě.“ Češi vyjma málo zaprodanců a zrádců na tento film ani nešli ač byl ve všech novinách jako skvělý dokumentární film vychvalován.

České noviny Arijský boj přinesly dne 14. června článek tištěný na třech stranách novin, kde se přimlouvali aby Židé dosud žijící v Čechách byli označováni dle vzoru Italie. zároveň útočil pisatel hrubě proti prezidentu Benešovi.

Dne 16. června zveřejnilo i Večerní České slovo ostrý článek proti Židům v němž pisatel Jindřich Bartoš žádá aby všichni Židé byli odstraněni z Čech a s nimi i pokrevní příbuzní. Dále se v novinách uvádí že město Londýn je celé v rozvalinách a že je z něho hromada trosk. Jak vypadají města v Říši po bombardování Angličanů o tom noviny mlčely.

V neděli dne 22. června v časných hodinách raních vydal Hitler

provolání k německému národu že zahájil válku proti Rusku. Přiznal, že to bude tuhý boj a prosil Boha o pomoc. On který se neštítel žádné podlosti nechal chladnokrevně vraždit stovky neviných lidí dovolával se pomoci Boží. Když říšská vláda vedená přáním nalézti mezi Německem a SSR vyrovnání zájmů, se v létě 1939 obrátila k sovětské vládě, byla si vědoma že dorozumění se státem, jenž na straně jedné o sobě tvrdil, že patří do společnosti národních států se všemi právy a povinnostmi z toho vznikajícími, ale na straně druhé byl ovládán stranou, která jako sekce kominterny usilovala o rozšíření světové revoluce a tím i o rozklad těchto národních států, nebude úkolem snadným. Nedávších vážných pochyb které vznikly z této zásadní různosti politických cílů Německa a sovětského Ruska a z ostrého rozporu diametrálně se rozcházejícími světovými názory nacionálního socialismu a bolševismu, německá říšská vláda tento pokus podnikla. Řídila se přitom myšlenkou, že vyřízení války dohodou mezi Německem a Ruskem a tím i zabezpečení reálných životních potřeb obou národů, které vždy staly k sobě přátelsky by bylo nejlepší zárukou proti dalšímu rozšiřování komunistických doktrin mezinárodního židovstva do Evropy. V tomto názoru byla posilována tím, že jisté události v Rusku samotném a jistá opatření ruské vlády na poli mezinárodním při nejmenším připouštěti možnost odklonu od těchto doktrin a od dosavadní metody, rozkládat cizí národy. Přijetí, jakého se dostalo v Moskvě německému kroku a ochota sovětoruské vlády, uzavřít s Německem přátelský pakt, zdály se potvrzovati tuto změnu. Tak byl dne 23. srpna uzavřen pakt o neútočení a dne 28. září byla uzavřena úmluva o hranicích a o přátelství mezi oběma státy. Jádrem těchto smluv bylo

1. Vzájemný závazek obou států nenapadnout se a žíti v mírumilovném přátelství
2. Vymezení zájmových sfér a to tím že Německá říše se zřekne jakéhokoli vykonávací vlivu ve Finsku, Lotyšsku, Estonsku, Litvě a Besarabii, zatím co území bývalého polského státu měla být až k čáře Narev- Bug- San na přání Sovětů přičleněna k Rusku. Říšská vláda skutečně, uzavřívši pakt o neútočení, ihned provedla zásadní změnu své politiky vůči SSR a od tohoto dne zaujímal přátelský poměr k Sovětskému svazu. Věrně co do litery i co do ducha plnila smlouvy uzavřené se Sovětským svazem.

Kromě toho však zdoláním Polska, to jest nasazením německé krve dopomohla Sovětskému

svazu k zahraničně politickému úspěchu, největšímu v celé době jeho trvání. Byl umožněn jen touto blahovolnou politikou vůči Rusku a mohutným vítězstvím německé branné moci.

Říšská vláda se proto právem domnívala, že může očekávat, že také chování Sovětského svazu k Německé říši bude stejné, zvláště když za vyjednávání která vedl říšský ministr zahraničních věcí Ribentrop v Moskvě a také při jiných příležitostech, se sovětská vláda několikrát vyslovila, že tyto smlouvy jsou podkladem pro trvalé vyrovnání vzájemných německo- sovětských vztahů a že oba národy, respektující vzájemně režimy a rozhodnuty nevměšovati se do vnitřních záležitostí druhé smluvní strany, dojdou k dobrému trvalému sousedství.

Bohužel rychle se ukázalo, že říšská vláda se důkladně mylila v této domněnce. Souhrně podává říšská vláda toto prohlášení: Sovětská vláda se postavila proti Německu. Ruská vláda nastoupila se celými svými brannými silami na německých hranicích, aby byla připravena ke skoku. Tím sovětská vláda zradila a porušila smlouvy a ujednání s Německem. Vůdce proto nyní dal rozkaz německé branné moci aby všemi dostupnými prostředky, které jsou po ruce, čelila tomuto nebezpečí. V nastávajícím boji jest si německý národ vědom, že nastupuje nejenom k ochraně domoviny, nýbrž že jest povolán, aby zachránil celý kulturní svět před smrtelným nebezpečím bolševismu, a aby připravil cestu k opravdovému sociálnímu vzestupu v Evropě.

Toto prohlášení jsem úmyslně opsal z novin na důkaz německé lži neb barbarštěji než Němci si nepočínají ani divoké kmeny v pouštích a chtějí si hráti na ochránce kultury a civilizace.

Český národ přijal vyhlášení války Německu Ruskem s velikým ulehčením a pevnou nadějí, že si Němci v Rusku dlouho nepobudou a že budou brzo poraženi. Bohužel, trvalo to dosti dlouho nežli byli statečnou armádou Sovětského svazu vyhnáni. Zemi kterou prošly úplně zpustošily, města i vesnice vypálily a spousty bezbraných lidí vyvraždily. Dověděli jsme s o jejich řádění až když nám přišli ruští vojáci, kteří nám vyprávěli hrozné věci někdy až k neuvěření jak nositelé kultury tuto kulturu a civilizaci v praxi prováděli. Dlouho bude bratrská ruská země a i ostatní kudy přešla pruská barbarská smečka tak zvaných hrdinů, vzpomínati a dlouho nebudou rány této hrozné války zhojeny.

s. 213

Dne 29. června učinil státní president dr. Hácha jménem svým a jménem vlády Protektorátu toto prohlášení: Vůdcovo rozhodnutí zúčtovati s bolševismem je historickým mezníkem

v úsilí o přebudování Evropy. Nás Čechy našlo toto rozhodnutí připraveny- stejně jako vždy v osudových chvílích našich dějin, kdy na dlouhou dobu měli jsme se rozhodnouti s svým stanoviskem. Jsme proti orientaci která je cizí našemu historickému a kulturnímu vývoji a poslání. My věrní svými dějinami, dnes jako včera, rozhodujeme se pro Evropu, za sociální spravedlnost bez násilí a krveprolévání, pro tradiční naši křesťanskou duchovní základnu. I v dobách bolševismu nejpříznivějších, náš národ mu dokonale odolal hlavně proto, že naše dělnictvo naši zemědělci cítili instinktivní odpor proti zápornému a destruktivnímu, nám rasově cizímu, marksistickému bolševismu. Jsme přesvědčeni, že vždy vítězné vojsko Velkoněmecké říše, která včera nastoupila svůj pochod, v několika málo dnech ukáže celému světu, co se skrývá za hlučnou fasádou bolševismu. Pro všechny české lidi platí jediný příkaz, jedna národní povinnost- v klidu a naprosté kázni pracovat se zdvojnásobenou silou na úkolu nám svěřeném, na zásobování a výzbrojním plánu Velkoněmecké říše. Dle tohoto prohlášení, kterému se každý Čech útrpně zasmál, měl český národ krásnou povinnost pracovat na zásobovacím plánu a při tom sám trpět hladem a na výzbrojním plánu ku své vlastní porobě. Dne 10. srpna přinesl „Nedělní list“ zajímavou zprávu, že prý zkrachování vládců různých zemí, mezi nimi i Beneš jak jej pisatel jmenoval jednájí v Londýně o vytvoření emigrantských vlád. Samozřejmě jejich jednání doprovázel ubohým sesměšováním ale každý Čech si o té věci udělal úsudek sám. Mimo toho každý kdo poslouchal anglický rozhlas, věděl jak prezident Beneš usilovně pracuje pro naše osvobození. Zároveň vypočítával pisatel většiny postup německých vojsk do Ruska. Píše, že po proražení Stalinovy linie pronikají němečtí vojáci od Smolenska k Moskvě. V této bitvě bylo zajato 310. 000 mužů zničeno nebo ukořistěno 3. 200 tanků 3. 100 děl a 1. 100 letadel. od počátku tažení na východě bylo zajato 930. 000 mužů, ukořistěno neb zničeno přes 13. 000 tanků, daleko přes 10. 000 děl a přes 9. 000 letadel. Nepříteľovy ztráty na mrtvých převyšují značně jeho ztráty na zajatých. Ovšem tyto zprávy jak hlásil Londýn byly hodně přehnané.

s. 214

Němci začali hromadné zatýkání a věznění českých lidí, hlavně vyšších důstojníků a nezastavili se ani před zatýkáním římskokatolických a československých kněží. Politické osoby pozatýkali hned při svém vpádu do Čech a Moravy. Říšský protektor šlechtic svobodný pán Neurath vydal nařízení o zřízení stanných soudů, tyto soudy soudily rychle a většinou k smrti. Kdo byl nepohodlný německému režimu a nějakým Němcem nebo zrádcem udán byl hned souzen pro velezradu, zemězradu a neb sabotáž. U koho byla nalezena zbraň by i

nepotřebná, byl souzen za nedovolené držení zbraně. Uvádím tři rozsudky ale ty byly denně a ve větším rozsahu. Praha 28. září. Pro přípravu velezrady ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě z 27. září 1941 byli stanným soudem v Praze odsouzeni: armádní generál mim službu Josef Bílý a divisní generál ve výslužbě Hugo Vojta k smrti. Kromě toho bylo vysloveno zabavení jmění.

Pro sabotáž ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě z 27. září 1941 byl stanným soudem v Brně odsouzen: Alois Trnečka z Rousinovce a Rudolf Pospíšil z Drnovic k smrti. Pro nedovolené záměrné držení zbraně ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě z 27. září 1941 byly stanným soudem v Praze odsouzeni: Ladislav Kumrák z Prahy a Václav Tuma z Prahy k smrti. Rozsudky byly dnes vykonány zastřelením.

Takto vynesené rozsudky přinášely noviny každý den uveřejněné na titulní straně. Někdy jich bylo i mnohem víc. Snad se německým místům zdálo, že je toho vraždění českých lidí málo a že svobodný pán Neurath je ještě k Čechům shovívavý byl tento vrah českých lidí odvolán a nahrazen mladým ale ještě horším vrahem SS Obergruppenführerem generálem Heydrichem. Byl mu dán titul zastupující říšský protektor a smrt v českých lidech řádila až hrůza. Přináším v plném znění úřední zprávu jak byl okázale celou německou soldateskou uvítán:

Praha 28. září česká tisková kancelář. Dnes dopoledne se ujal svého úřadu SS Obergruppenführer generál Heydrich zastupující říšského protektora a pověřený výkonem jeho funkce. Před 11. hod. dopolední nastoupily na Hradčanském náměstí, před hlavním vchodem do Hradu čestné setniny branné moci, zbraní SS a policie. Na obou hlavních stožárech prvního nádvoří vlály vlajky říšská a vlajka SS. Obergruppenführer generál Heydrich se svým

s. 215

průvodem přijel na Hrad po hradní rampě, která byla vroubena špalírem obecnstva. Po uvítání státním tajemníkem K. H. Frankem vykonal přehlídku čestných oddílů při čemž hrála vojenský hudba. Na prvním nádvoří před Matyášovou bránou očekávaly zastupujícího říšského protektora oficiální osobnosti. Byli zde: Generalleutnant Speich jako zástupce zplnomocněnce branné moci u říšského protektora, generála pěchoty Fridericiho, v průvodu náčelníka generálního štábu generála Longina, státní podtajemník S. A. Brigadeführer dr. von Burgsdorf, posádkový velitel pražský plukovník von Briesen, důstojnické delegace veškerého vojska, krajský vedoucí NSDAP inženýr Höss, velitel pořádkové policie generalleutnant policie Ruge velitel bezpečnostní policie SS Obersturmbanführer Boeme, posádkový velitel SS Oberführer Schwedler přednosta odborů u říšského protektora ministerský dirigent dr.

Bertsch, ministerský rada Danco ministerský rada dr. svobodný pán von Gregory, vrchní finanční president dr. Gross, generální státní zástupce dr. Gabriel, president vrchního zemského soudu dr. Brückle jakož i zástupci strany státu a branné moci. Přítomné představil říšskému protektoru generálu Heydrichovi státní tajemník SS gruppenführer K. H. Frank. Za zvuků písně národa byla po té vztýčena na tereziánském traktu pražského Hradu vlajka říšského protektora. Na to se odebral SS Obergruppenführer generál Heydrich se svými spolupracovníky a s osobnostmi které se dostavily k jeho uvítání do recepční síně pražského Hradu. Komédie kterou sehrály němečtí loupežníci a vrahové českého národa byla skončena a vůdce těchto vrahů a zločinců začal svou krvavou práci. Navštívil presidenta Háchu, což všecken český tisk na titulních stranách s velkým jásotem ohlásil a tento nemožný stařec byl mu slepě odán a všech jeho nařízení poslušen.

Hned druhý den po svém příjezdu ukázal Heydrich svou moc nechal totiž zatknouti ministerského předsedu tak zvané protektorátní vlády generála Eliáše. Stručné oznámení ve všech českých novinách znělo: Z nařízení zastupujícího protektora SS Obergruppenführera generála Heydricha byl ministerský předseda autonomní protektorátní vlády ing. Eliáš zatčen pro velezradu a zemězradu a odevzdán lidovému soudu Německé říše k vynesení rozsudku. Zastupující říšský protektor zbavil současně zatčeného

s. 216

jeho úřadu jako ministerského předsedy autonomní protektorátní vlády. Dne 1. října byl generál Eliáš lidovým soudem odsouzen k smrti. Úřední zpráva hlásila: První senát německého lidového soudu v Praze odsoudil v hlavním přelíčení, které se konalo dnes v Praze za předsednictví presidenta lidového soudu Thieracka, bývalého předsedu protektorátní vlády Aloise Eliáše pro nadržování nepříteli a pro přípravu velezrady k smrti. Současně ho odsoudil lidový soud ke ztrátě občanských práv na dožítí a uznal na zabavení jeho jmění. Obhajobu zastupoval vedoucí hlavního úřadu státní policie v Praze SS Sturmbannführer vrchní vládní rada dr. Geschke. Eliáš, jenž se také ve svém závěrečném slovu doznal k vině, prohlásil, že je co nejhluběji přesvědčen, že český národ může v geopolitických, hospodářských a sociálních důvodů jít jenom v rámci Velkoněmecké říše vstříc šťastné budoucnosti. Prohlásil v závěru, že smrt kterou odpyká svou vinu přispěje k tomu, aby se český národ konečně osvobodil od omylů a ilusí a dal se na správnou cestu. Hlavnímu přelíčení u lidového soudu byli přítomní zástupci německého a českého tisku. Tato prolhaná zpráva byla ve všech novinách na první straně uveřejněna. Druhý den byla uveřejněna druhá zpráva a sice: Pro přípravu velezrady,

pro hospodářskou sabotáž a nedovolené záměrné držení zbraně ve smyslu nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 27. září 1941 byli stannými soudy v Praze a v Brně odsouzeni k smrti zastřelením: Mikuláš Doležal brigádní generál v. v. z Prahy, Oleg Svátek brigádní generál v. v. z Prahy, žid Vilém Poper bez povolení z Hořic, František Mázl kadeřník z Prahy, Kare Elsnic redaktor z Prahy, František Křížek redaktor z Prahy, František Kubín učitel z Valašského Meziříčí, Eduard Istvan trhovce z Boskovic jakož i dalších 21 osob. K smrti provazem byli současně odsouzeni: Štěpán Kovář z Pekla nad Zdobnicí, Alois Kovář z Pekla nad Zdobnicí, Eduard Pavlista z Pekla nad Zdobnicí, Jaroslav Pavlista z Pekla nad Zdobnicí, žid Emil Pollak z Prostějova, Vilém Tocháček ze Štítbořic jakož i další 4 osoby. Rozsudky byly vykonány 1. října.

Dále rozhodly stanné soudy v Praze a v Brně ve 228 případech pro postoupení tajné policie (gestapo). Ve čtyřech případech byly vyneseny osvobozující rozsudky. Takové zprávy byly uveřejňovány denně. Každý den zatýkání, soudy a popravy. Tuto blahodárnou činnost nařizoval Heydrich a byl za toto vraždění neviných českých lidí českým tiskem označován za spravedlivého vedoucího a přítele českého národa. Vyřizovací situace se stále zhoršovala. Začala bída o životní potřeby, každý sháněl jak bylo možno, aby ukojil hlad. Vše bylo drahé, ale co naplat, jísti se chtělo. Tou dobou učinil

s. 217

Heydrich k novinářům následující projev: „Poněvadž doma (to jest v Říši) jsou při polním tažení, promyšleném na dlouhou dobu, samozřejmou nutností různé omezení, odříkání a oběti, s nimiž se smiřujeme jako s malou věcí a ještě k tomu, když německý národ spolu se svými spojenci sám na sebe bere krvavou daň tohoto evropského boje za svobodu, možno i od vás požadovati větší porozumění pro jistá odříkání. Tam kde jsou však nějaké nedostatky, přesahující normál, budu se v průběhu svého úřadování snažit o odpomoc, naleznou-li u většiny obyvatelstva poslušné porozumění.“ jak mohl taková bídání nalézt u poctivých českých lidí porozumění pro svou krvavou metodu? Příděly potravin zvýšeny nebyly a český národ trpěl nedostatkem dále. K tomu ještě Němci otravovali české lidi různými sbírkami šactva, starého papíru a pod. Dne 11. listopadu svolal Hitler říšský sněm a vyhlásil válku Spojeným státům americkým spolu s Japonskem a Itálií. Bylo to již poslední vyhlášení války ve kterém se Hitler chlubil nepromožitelností ale jak další vývoj ukáže, šeredně se zklamal a přivedl Říši do nejhroznější záhuby. Ve společném prohlášení podepsaném v Berlíně se praví: Článek I. Německo, Itálie a Japonsko vede válku, kterou jim vnutili Spojené státy americké a

Anglie, společně všemi mocenskými prostředky, které mají v rukou až k vítěznému zakončením. Článek II. Německo, Itálie a Japonsko se zavazují, že bez úplné vzájemné dohody neuzavrou ani se Spojenými státy americkými ani s Anglií příměří nebo mír. Článek III. Německo, Itálie a Japonsko budou i po vítězném zakončení války co nejtěsněji spolupracovat za tím účelem, aby se uskutečnil spravedlivý nový řád ve smyslu paktu tří mocností, který uzavřely dne 27. září 1940. Článek IV. Tato úmluva nabývá účinnosti ihned s podepsáním a zůstává v platnosti tak dlouho jako pakt tří ze dne 27. září 1940. Vysoké smluvní strany se včas před uplynutím této doby platnosti dorozumějí o dalším vytvoření své spolupráce podle článku III této úmluvy. Náš prezident dr. Edvard Beneš vysílal projev v londýnském rozhlase při vypuknutí války mezi Německem a Amerikou. Privil, že všechny spojené národy povedou válku proti Německu, Itálii a Japonsku až do úplné porážky těchto nepřátel. Dále prohlásil, že je úplně jisté že budou Německo, Itálie a Japonsko na hlavu poraženo a všichni vedoucí těchto států budou po vítězné válce postaveni před mezinárodní soud jako váleční zločinci. Nabádal abychom neklesali na mysl, že

s. 218

naše osvobození z německého útisku je jisté, ovšem že to potrvá ještě delší dobu. Vypočetl sílu spojených národů proti Německu, Itálii a Japonsku a z jeho výpočtu bylo každému jasno, že tuto válku Německo i se svými spojenci vyhrát nemůže. Jeho krásný projev každého poctivého Čecha velmi potěšil, jenom že si každý přál aby porážka Německa byla brzo.

Počasí v roce 1941.

Zima byla tuhá a dlouhá. Sníh který napadl v prosinci roku 1940, ležel až do března. V lednu a únoru ještě připadnul nový. Mrazy byly silné až 28 stupňů pod nulou. V březnu sníh sešel a až ku konci měsíce se zdálo, že již přijde vytoužené jaro. V suchých polích již začaly jarní osevy. Pěkné počasí dlouho netrvalo. Šestého dubna začalo pršet a pak napadlo znovu spousty sněhu. Velikonoční svátky, které byly 13. a 14. dubna měly ráz vánoční. Sníh teprve po svátcích sešel a bylo z něho mnoho vody, čímž byl na dlouho znemožněn jarní osev. Jinak jarní počasí bylo dosti příznivé, vše rychle vzrostlo. Píce ku krmení bylo dosti rovněž i obilí pěkně narostlo. Při sklizni sena často přšelo i ve žních časté deště znemožňovaly práci v polích. Obilý se přes to obstojně sklidilo a při mlácení hodně sypalo. Ovšem dle německého vyživovacího plánu museli rolníci po odečtení samozásobitelské dávky a obilý k osevu ostatní všechno odevzdali. Na samozásobitele bylo určeno na osobu a měsíc 14 ½ kg obilí, což si mohl pro sebe nechat každý semlíti.

Podzim byl na začátku pěkný ale již v říjnu velmi studený. Brambory se dobře sklídili, bylo jich hodně, ale kdo se se sklizní opozdil zle doplatil. V polovině října napadl sníh a uhodili mrazy. Studené počasí vydrželo přes listopad a v prosinci bylo zase teplo. Teprve pak se sklízeli nevykopené brambory, zelí a řepy a ještě před Vánoci rolníci orali a seli. Po Vánocích napadl znovu sníh a pravá zima nastala.

s. 219

Rok 1942

Valná hromada hasičského sboru v Heřmani se konala dne 13. února v hostinci br. Mazáka ve 3 hodiny odpoledne za přítomnosti 48 členů. ...

Divadelní odbor při hasičském sboru sehrál v roce 1942 8 divadelních her ...

Taneční zábavy byly v roce 1942 zakázány neb německá armáda byla v Rusku i na ostatních frontách držena v šachu a projevovaly se mnohdy ústupy. V důsledku toho sbor nesměl pořádati hasičský ples.

s. 220

Válka Německa s Ruskem zuřila v plna síle. Němci se stále vychloubali jak poráží nepřítele, co vše obsadili a ukořistili. Skutečnost byla, že se dostali až k Moskvě hlavnímu městu Ruska a Stalingradu ale tam byl jejich postup dobře organisovanou ruskou armádou za vedení maršála Stalina zastaven. Kromě toho trpěla německá vojska krutou ruskou zimou a těžkým přísunem vojenských potřeb. Rusové v zázemí ničili transporty a dopravní spoje. Hitler se vychloubal až přejde zima, nepodnikne útok a že dobude Moskvy i Stalingradu. Jeho plán ovšem ztroskotal. Stále posílal nové vyzbrojené divise na ruskou frontu a vždy byly hrdinou ruskou armádou tyto nepřemožitelné odráženy a rozprášeny. Nastalo krásné jaro. Ale ohlašované dobytí těchto velikých měst se nedostavovalo. Naopak kolovaly zprávy, ovšem přísně potlačovaných, o německých neúspěších. Londýn i Moskva nám česky hlásily o marných německých náporech a velikých jejich ztrátách. Ovšem za tento poslech cizích zpráv zaplatily mnozí čeští lidé hroznou daň, svůj život. Nebylo to ovšem nic platné, zprávy se šířily stále.

Dne 27. května jel zastupující říšský protektor autem v Praze- Libni ulicí Primátorskou přejmenovanou na Kizchmeirovu, kde naň byl spáchán atentát. Pod jeho auto byla hozena třaskavina, která ihned vybuchla, auto bylo roztříštěno a Heydrich smrtelně zraněn. Byl ihned převezen do nemocnice kde po několika dnech za velikých bolestí zemřel. Ihned po tomto činu nastala hrozná persekuce českého národa. Veškerá policie, četnictvo české i německé hledalo dnem i nocí pachatele ovšem marně. Tak zvaný státní ministr Karl Herrman Frank, povoláním obchodní příručí z Karlových Varů byl Hitlerem zmocněn zastupovati zastupujícího říšského protektora a vyvoditi následkem smrti Heydricha proti českému důsledky. Tento krvavý pes, jak sám sebe nazval, započal ihned svou zlotřilou činnost. V Čechách a na Moravě bylo ihned po atentátu z jeho příkazu vyhlášeno stanné právo. Doplněno bylo téhož dne ještě vyhláškou znějící následovně:

Vyhláška říšského protektora v Čechách a na Moravě na doplnění výnosu o vyhlášení civilního vyjíměčného stavu ze dne 27. května 1942.

Na základě paragrafu 2 nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě o vyhlášení civilního vyjíměčného stavu ze dne 27. května 1942 nařizují na doplnění článku II svého výnosu: Na údaje, jež jsou sto přispět k objasnění atentátu na SS Obergruppenführera Heydricha se nevztahuje pohrůzka zastřelením, jestliže budou sděleny nejpozději do 20. hodin dne 18. června 1942 u některé služebny tajné státní policie, nebo jiného policejního úřadu. Kdo po tomto termínu se doví o okolnostech které by mohly vésti k objasnění atentátu, musí je oznámiti

s. 221

nejpozději do nejbližších 24 hodin některé ze služeben shora uvedených. Kdo splnění tuto povinnost hlášení dostane přiměřenou odměnu. Kdo naproti tomu se prohřeší proti povinnostem hlášení, bude se svou rodinou zastřelen. Majetek rodiny bude zabaven. Říšský protektor v Čechách a na Moravě v zastoupení Frank.

Jelikož se nikdo nepřihlásil, pachatel nemohl býti vypátrán, začaly německé úřady a soudy hromadně vraždit české lidi i s rodinami. Den co den hlásil rozhlas popravu českých lidí a noviny je uveřejňovaly. Stačilo pouze oznámení někým, že ten a ten schvaloval atentát a již pro něj přišlo gestapo a druhý den bylo hlášeno jeho zastřelení. Malý příklad Jaroslav Rybák, krejčí v Plavě byl někým udán že schvaloval atentát na Heydricha. V poledne pro něj přijelo gestapo nenechali ho ani aby se rozloučil se svou mladou ženou dítětem a rodiči ani jej

nenechali obléci, jenom jak byl v pracovním šatě ho odvezli a druhý den ráno hlásil rozhlas že dle stanného práva byl zastřelen. Druhý z Plava František Berka tou dobou bytem v Příbrami byl též zastřelen. Denně byli stříleny desítky i sta českých úplně nevinných lidí.

V těchto pro celý český národ hrozných dnech dal krvelačný Frank rozkaz k zločinu, který otřásl celým kulturním světem, úplné vyhlazení české obce Lidic. Český tisk omlouval jeho zločin jako nutné opatření ve válce. Bylo stručně oznámeno: „Lidice výstrahou! V minulých dnech t.j 10. června jsme viděli, kam vede zaslepenost některých českých lidí, hazardování existencí svou i celých rodin. Obec Lidice u Kladna je nám odstrašujícím příkladem a výstrahou všem, kteří nechápou vážnost doby a co je jejich poviností. Přes to, že se nitky vyšetřování zauzlovaly kolem této obce, že podezření plně bylo ověřeno, nebylo možno výsledky dostati z občanů Lidic pravdivé sdělení. Proto byla tato obec celá vyhlazena, a do 14 dnů bude na místě obce zorané pole. O jakou mentalitu zde běží vidíme z toho, že v několika desítkách domků bylo tolik nastřádaného tuku, že je to až nepochopitelné. Našlo se zde tolik zbraní, munic moderní vysílačka a když již byl vykonán ortel nad touto vesnicí, tu ještě vybuchlo skladiště zbraní, o kterém nebyla ani povědomost. Trest, který stihl Lidice, je pravda krutý. Ale ve válce a na bojišti není rozdílu a není slitování. Z příkazu anglické vlády a z příkazu Beneše přišli sem k nám atentátníci, vyzbrojení jako do první fronty. Oni to byli, kteří klidný kout své vlasti a pravděpodobně svou rodnou ves změnil v bojiště. Vůdce Adolf Hitler nežádal na českém národě ve velké boji o novou Evropu, žádné jiné účasti než tu, aby český člověk spořádaně a klidně žil a pozitivně pracoval

s. 222

pro Říši. Vinou Beneše byla klidná hladina života českého národa rozvířena a v těchto dnech naše země proměněna v bojiště. Vinu má nejen nepřítel českého národa č. 1. Eduard Beneš ale vinu mají i ti, kteří z jeho rozkazu se nabídli jíti sem k nám. A vinu mají i ti, kteří zde u nás jakýmkoli způsobem sympatizují, ne- li podporují Beneše a jeho snahy, zejména rozvratné snahy zde v Protektorátě.“ Tato veskrze vyhaná zpráva dala každému Čechu tušení, že se stalo něco hrozného. Podrobnosti ale známy nebyli, vše bylo přísně tajeno. Až po našem osvobození a prohlášení žen, které se vrátily z koncentračních táborů bylo objasněno, že nikdo v obci neměl nastřádané mnoho tuku neb všade již byl citelný nedostatek. Rovněž zbraní neměl nikdo v celé obci, také nebylo nikde zbraní nalezeno. Žádná moderní vysílačka v obci nebyla a nikdo nebyl předem vyslýchán. Pouze jeden občan z obce sloužil v anglické

armádě, kamž před příchodem Němců uprchl. Němci prostě klidnou vesnici přepadly všechny muže a jinochy vyvraždily ženy a děti odvezly do Německa a celou vesnici vyhladily z povrchu zemského a vyškrtly z katastrální mapy.

Tři dny po lidické tragedii ujal se pan president dr. Eduard Beneš v londýnském rozhlasu slova a prohlásil: „V obsazené Praze byl zabit naším nezměrně týraným lidem představitel cizí moci, která se zločině pokusila náš stát a národ a jeho svobodu existenčně zničit. Podle mezinárodního práva mohl okupant viníky potrestat. Místo toho uchýlil se však k bídáctví. Terorisují muže tím, že zabíjejí je a jejich nevinné ženy a nedospělé děti a veřejně to ohlašuje. A dne 10. června všechna svá gangsterství dovršil. Jen proto aby rozsával kolem sebe bestiální zkázu a prostou hrůzu, z celé jedné české obce naprosto nevinné jako represálie vyvraždil všechny muže, zahnal do martyria koncentračních táborů všechny ženy a všechny děti z obce pak ještě ukradl rodičům obec Lidice, která se jistě jednou (stane) poutnickým místem celého národa, pak barbarsky zpusťošil a srovnal se zemí. Tož takto představují berlínští vládci světu německý národ a stát! Za všechno to budou se zodpovídat a pykat! Prohlašuji slavnostně jménem státu, národa a vlády československé, že za všechno to, co se u nás v těchto dnech stalo, považujeme osobně odpovědného Adolfa Hitlera a všechny členy jeho vlády bez výjimky. Činíme osobně odpovědnými všechny exponenty nacistické strany a říšské vlády na našem území, činíme osobně odpovědným každého, kdo jim v tom pomáhá, ať je to kdekoli na celém území republiky.“

s. 223

Až po našem osvobození jsme se dozvěděly co bylo příčinou lidické tragedie. Stačila k tomu drobná skutečnost o níž by se za jiných okolností ani nehovořilo. V Pálových závodech ve Slaném byly zaměstnancům otvírány a prohlíženy dopisy. Ve dnech po atentátu se tak stalo s dopisem, který měl tuto pouhou adresu „Anča číslo tovární 210 Pálovy závody Slaný“. Dopis byl otevřen a zněl asi takto: „Přespal jsem na Čabárně a loučím se s Tebou. Co jsem chtěl vykonat, již jsem vykonal. Míla“ Otvíratel nehodil ovšem dopis do koše. Neměl nic jiného co by lepšího udělal, než odevzdat dopis četníkovi, od něhož se pak dostal ke gestapu. A gestapo začalo pracovat. Všichni obyvatelé Čabárny a Cvěžvic (?) byli sebráni a vyslyšchalo se u koho přespal Míla a kdo Míla je.

5. KOMENTÁŘE KE KRONIKÁM

Pamětní kniha obce Komařice

1938

Zápisy k roku 1938 nejsou příliš obsáhlé, zabývají se hlavně polární září z 18. ledna 1938 a úmrtím nejstarší obyvatelky Komořic a okolí Rosalie Vrátné ve stáří 97 let. Následuje poznámka o pietní vzpomínce na T. G. Masaryka, tzv. Masarykův den zahraničí, který se konal 6. března 1938. Další odstavec je věnován poplachovému cvičení Civilní protiletectvé ochrany (dále CPO) a pohotovosti na ochranu mostů, silnic a cest, kdy se konaly noční hlídky civilního obyvatelstva, později vojska. Poté se kronikář věnuje pouze běžným i méně běžným událostem v obci, jako je volba členů obecního zastupitelstva, volba starosty, jeho náměstka a radních, a rozpočet obce. K těm méně běžným určitě patřila epidemie slintavky a kulhavky u dobytka a povinnost pomáhat při budování krytů v okolí Komařic. Závěr roku 1938 tvoří záznamy o počtech čtenářů a knih v obecní knihovně za uplynulý rok a nakonec i statistika narození a úmrtí.

1939

Tento rok opět začíná celkem optimistickou poznámkou o úrodě a o desinfekci po přestálé epidemii slintavky a kulhavky. Dále se kronikář krátce zmiňuje o vydržovacím příspěvku na Jana Zemana, který byl obci Komařice neprávem přičten. Následuje krátká poznámka o obsazení Čech a Moravy německým vojskem a o vyhlášení protektorátu. Na tomto místě je třeba podotknout, že obsazení pohraničí v říjnu 1938 si kronika vůbec nevšímá. Nezapomněl ale zmínit obě mobilizace, květnovou částečnou a zářijovou úplnou v roce 1938. S touto poznámkou souvisí i následující záznam o zrušení Komunistické strany Československa a zřízení Národního souručenství.⁸⁴ Následují opět záznamy o rozpočtu obce na rok 1939, počtu dobytka, statistika obecní knihovny. Novou událostí v okolí obce Komařic

---

⁸⁴ Národní souručenství byla forma politické kvasistrany v [Protektorátu Čechy a Morava](#). Sdružovala téměř všechny státní příslušníky protektorátu. Členství bylo formalitou. Národní souručenství zaniklo s osvobozením v květnu 1945. Nacisty povolená [politická organizace](#) v protektorátu Čechy a Morava. Přípravný výbor vznikl 21. 3. 1939 v čele s [E. Háchou](#). Národní souručenství se mělo stát masovou organizací, v níž by měla oporu protektorátní vláda i prezident. Dne 6. 4. 1939 bylo Národní souručenství prohlášeno jedinou politickou stranou v protektorátu. Prakticky všechny deníky se staly jeho tiskovými orgány. Formálně se do N. s. přihlásilo přes 97% mužského obyvatelstva (Židům bylo členství zakázáno). Oficiálně mělo být N. s. nástrojem loajální spolupráce s Němci, ale dařilo se v něm vytvořit i základnu pro různé formy obrany české autonomie. Některé složky přímo spolupracovaly s odbojem (Obrana národa, PVVZ). Okupační orgány si však od r. 1941 postupně zcela podřídily vedení N. s. a prosadily do něj stoupence aktivní kolaborace. Dne 15. 1. 1943 bylo N. s. jako politická organizace zlikvidováno a přeměněno v korporaci "s úkoly převážně kulturními a výchovnými". Jeho představitelé se po válce zodpovídali před Národním soudem.

bylo i zřízení nové Lidové školy ve Střížově, kam docházely děti z celého okolí. Další novinkou jsou tedy i různá divadelní představení, která sehrály děti z této nově vzniklé školy, a jejichž výtěžek sloužil různým účelům. Jakým, to už se bohužel čtenář nedozví. Poslední zápisy patří opět statistice narození a úmrtí, čímž čtenář nabude dojmu, že na následující straně začíná rok 1940, ale opak je pravdou. V průběhu roku 1939 zřejmě z důvodu úmrtí původního kronikáře (to se můžeme pouze dohadovat) došlo ke změně na tomto postu.

A právě díky této změně jsou následující doplňující záznamy k rokům 1938 a 1939 obsáhlejší.⁸⁵ Nový kronikář si totiž nevšimá pouze dění v Protektorátu ale i v zahraničí, tedy hlavně v Německu. Popisuje tzv. Anšlus Rakouska i odhodlanost Čechů se bránit proti Němcům. Je třeba říci, že Nový kronikář začal vést kroniku až po konci války v srpnu 1945. Víme to z následujících odstavců, kde se zmiňuje o povinnosti odevzdat kroniku, která byla vrácena až v roce 1946. Všechny záznamy si tedy původní kronikář František Danko zapisoval na volné listy papíru. Ale při tzv. heydrichiádě ze strachu z trestu všechny tyto zápisky spálil. Nový kronikář se na dalších stranách ještě vrací k již zmíněné stavbě krytů. Následuje obsáhlejší odstavec věnovaný tzv. Mnichovské dohodě, příp. Mnichovské zradě, a náhradě škod způsobených stavbou krytů. Popisuje také příchod uprchlíků z pohraničí, mezi nimiž byla i rodina bývalého kronikáře a řídícího učitele střížovské školy Františka Danka. Poslední doplňující zápis k roku 1938 se věnuje tzv. optantům a československým občanům, kteří se přihlásili k německé národnosti.⁸⁶

Následující zápisy se věnují doplnění poznámek k roku 1939. Začíná popisem smutného masopustu bez koledy a bez maškar. Dělo se tak kvůli zákazu shromažďování.

Dále se opět vrací k 14. a 15. březnu 1939, tedy k odtržení Slovenska a k obsazení zbytku Čech a Morava a následnému vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. K tomuto zápisu připojuje zmínku o střížovské farář, který se na popud své sestry přihlásil na německý úřad práce a stal se komisařem nemocnice v Českých Budějovicích. Za tento čin byl biskupskou konzistoří zbaven úřadu. S tímto farářem souvisí i změna obyvatel střížovské fary. Dosavadní řád Cisterciáků vystřídali Křížovníci s červenou hvězdou. Souvisí to zřejmě se snahou místních zachovat si i církev českou. Tento řád byl totiž ryze českou záležitostí. Ovšem jména obou jejich opatů napovídají opak: P. Hassmann a P. Knittl.

---

⁸⁵ U tohoto nového kronikáře známe i totožnost. Jmenoval se František Pavel, původně starosta Komařic. Původní kronikář se jmenoval František Danko a jak se dozví čtenář ze školní kroniky střížovské školy, byl jednak řídícím učitelem oné nově zřízené školy ve Střížově, jednak příbuzným jedné z rodin, které do Komařic a Střížova uprchly z Němci obsazeného pohraničí.

⁸⁶ Optant je osoba, která žila v době obsazení pohraničí na obsazeném území a která se buď přihlásila ke státní příslušnosti československé, tj. optovala pro Československo, nebo se přihlásila ke státní příslušnosti německé, tj. optovala pro Německo, příp. Říši.

Všimá si i takové, z našeho dnešního pohledu, maličkosti, jako je změna v jízdě po silnici. Od 16. března 1939 se v Protektorátu a po konci války i v Československu jezdí vpravo.

Následuje poznámka o tzv. Pojízdných vývařovnách pro hladovějící obyvatelstvo. Němci v nich vařili tzv. Eintopf.⁸⁷ S tímto souvisí i první provokace německých mladíků vůči českému obyvatelstvu, pro které začala první vlna zatýkání.

K 19. březnu 1939 kronikář zapsal poznámku o povinnosti odevzdat veškeré zbraně a střelivo a také o povinnosti odklízet sníh z cest a silnic. Za to, že by německé auto zapadlo v závěji vinou neuklizené vozovky hrozily přísné tresty. Tato povinnost platila až do konce války. Neopomněl ani připsat poznámku o stanovené policejní hodině na půlnoc. S tím tak trochu souvisí i následující záznam o provokacích německých mladíků na tancovačkách, které končily většinou zatčením zúčastněných Čechů. Zmiňuje se i o pokutách pro dva komařické obyvatele, kteří nesmekli, když hrála německá hymna. To se stalo 7. dubna a hned den na to došlo k zákazu šíření nepravdivých zpráv.

V následujícím zápise se kronikář přímo raduje nad velikou účastí místních obyvatel v Národním souručenství. Zapsal také hojně užívanou poznámku mezi lidmi, ve které se říkalo, že to „za 14 dní za měsíc praskne, jen co začne válka s Polskem.“⁸⁸

Kronikář dále píše o některých československých vojácích, kteří se nesmířili s osudem bývalého Česko- Slovenska a uprchli do zahraničí bojovat v armádách spojenců za svobodu své vlasti. Zmiňuje především jednoho komařického rodáka Jana Lence, který odjel již 7. srpna 1939 a působil ve Velké Británii jako pilot RAF. Více o něm a jeho rodině pak následuje v zápisech k roku 1942. Naopak v dalším odstavci hořekuje nad lidmi, kteří kvůli lepším životním podmínkám zradili svůj národ a přešli k Němcům.

Následuje první zmínka o posílání českých dělníků do Říše na práci.

K 1. září 1939 zapisuje poznámku o začátku války a o den později již píše o povinnosti zatemňovat. O dalších 10 dní později následoval odvod koní pro válečné účely. Nyní následují zápisy o obecném dění v Protektorátu, jako je výdej potravinových lístků. Popisuje i zklamání z dosavadního průběhu války po počátečních nadějích v okamžité zapojení spojenců na osvobození střední Evropy.⁸⁹

⁸⁷ Jídlo, jehož všechny ingredience se vaří pohromadě v jednom hrnci

⁸⁸ SokA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 176.

⁸⁹ Tzv. podivná válka, období [2. světové války](#) po vyhlášení války [Německu Velkou Británií a Francií](#) (3. 9. 1939) do začátku tažení německých vojsk na západ (10. 5. 1940). Boje probíhaly pouze na moři, na kontinentu Velká Británie a Francie proti německé armádě nevystoupily. Důvodem byla jednak nepřípravenost západních velmocí na válku, jednak doznívající důsledky politiky [appeasementu](#).

Dále popisuje případ krádeží praporků z Myslivny, kde bydlela místní Blockleiterin Grete Schmidt se svým synem Rudim.⁹⁰ Kvůli tomu byl na její udání zatčen komařický občan Josef Libel. Po šesti týdnech byl ale naštěstí propuštěn. Kvůli těmto událostem bylo 9. října nařízeno, že u německých plakátů vyvěšených na návsi musí stát stráž. Komařice toto nařízení ale nedodržovali.

Následuje zmínka o povolání pohraniční finanční stráže k výkonu zásobovací služby.

Následující poznámky se týkají opět běžného chodu obce. K 12. prosinci byla zřízena sběrna tuků (sádla a loje) v Sedle.⁹¹ Na štědrý den roku 1939 byla zřízena v Trhových Svinech obvodová sběrna tuků.

Poslední poznámka k roku 1939 není nijak veselá. Kronikář se v ní zmiňuje o první oběti okupantů. Byl jí major Bohumil Klein, který byl utlučen ve věznici na Pankráci. Jeho pohřeb se stal jakousi manifestací proti Němcům, podobně jako tomu bylo u pohřbu Jana Opletala, studenta medicíny 17. listopadu 1939. Této události si kronikář ale nevšímá.

1940

Zápisy k roku 1940 začínají kronikářovým vyjádřením naděje na osvobození střední Evropy po začátku války na západě. Osud Polska byl podle něj trestem za polskou politiku vůči bývalému Československu.

Druhá poznámka je věnována pochvalnému líčení dostatku peněz z důvodu vysoké zaměstnanosti. Následuje poznámka o výživě obyvatel, sčítání plodin, másla atd. pro účely vyživovacího plánu, k čemuž poprvé také zmiňuje ceny za odevzdaný tuk. Tento odstavec končí větou, že ceny na černém trhu byly asi o 1/3 vyšší než na trhu oficiálním. Zmiňuje se také o povinnosti dodávek dobytka zprvu jen občas, později každý měsíc.

Ze zmínky o dělnících nasazených v Říši na práci může čtenář nabýt dojmu, že se vlastně tito dělníci měli dobře, vozili domů látky, které tady nebyly k dostání, a našetřené marky. V témže odstavci se okrajově zmínil, že plesy a taneční zábavy se ještě v tomto roce povolovaly.

Kronikář si také všiml formulací nařízení shora: „Starosta se pod osobní zodpovědností postará, zařídí, dodá atd.“ Podobně toho využívali i lidé: „Dojdi si na starostu, ten může, ten musí... atd.“

---

⁹⁰ Blockleiter/- in byl nejnižší post v NSDAP. Člověk zastávající tuto funkci měl na starosti dohled nad politickým smýšlením jemu svěřeného bloku (města nebo obce) a také tvořil jakési spojení mezi vlastní NSDAP a místním obyvatelstvem.

⁹¹ Obec vzdálená cca. 1, 5 km jižně od Komařic.

K 19. únoru 1940 byly pro obec objednány nové katastrální mapy a také bylo s úrazovou pojišťovnou v Praze sjednáno úrazové pojištění pro lom v Sedle, kde se lámal kámen na opravy cest.

Kronikář si i všímá, jakou práci a hlavně jaké výdaje měl obyčejný člověk s dokazováním svého árijského původu. Teprve na tomto základě dostal každý „árijec“ občanský průkaz. Potřebovalo se k tomu mnoho papírů: „Pro občanskou legitimaci nesměl být domovský list starší nad 1 rok, mimoto musel mít každý občan od 15ti roků křestní list, manželé ještě list oddací, ovdovělí úmrtní listy manželů, všichni pak 2 podobenky. Legitimace byly hromadně vydány v obci 26. května 1940: Výdaje: domovský list 1 K, k tomu kolek 1- 5 K křestní- oddací- úmrtní listy 5+ 5 K obvykle po 10 korunách, jindy více podle doby, potřebné k vyhledání zápisu, tiskopis žádosti 1 K, legitimace pak 2. 50 K. Kdo však musel pro doklady dopisovati poštou do Rakous nebo na různá místa dojeti vlakem, vydal mnoho peněz. Kdo u sebe při prohlídce u sebe neměl legitimaci, mohl být zatčen.“⁹² Celkem ho tedy vyšlo celé toto dokazování minimálně na 40 K, což pro obyčejného člověka nebylo zrovna málo peněz.

Následuje zmínka o zřízení obecního telefonu a nástupu nové poštovní úřednice 1. dubna 1940, která i s dcerou utekla před Němci z Plzně.

Dále se kronikář věnuje opět obecným záležitostem obce, jako je zvýšení nájmu za druhou kancelářskou místnost v komařické zámku na 200 K ročně a počet radiopřijímačů v obci (56).

Po těchto odstavcích zapisuje kronikář opět válečné události v Evropě. Tentokrát se věnuje invazi německých vojsk do Dánska a pádu Francie. K tomu připojuje zmínku o pohádce, která byla uveřejněna v časopise Včelař:

„Jak se mezi zvířata, žijící v lese v míru, nastěhovala zmije. Když jí nestačil lov v okolí, brala a kradla potravu všem zvířátkům. Stala se postrachem lesa. Zdálo se, že se nikdy nenasytí. V lese měl doupě také ježek. Mezi ním a zmijí bylo odvěké nepřátelství. Jedině ježka se zmije bála, a právě naň nejvíce nadávala. Ježek čekal. Když přišly na zmiji zlé doby a nedostatek, přišla ježka prosit o přátelskou smlouvu a slibovala vděčnost. Čekal to a slíbil.

Zvířata v lese žasla zklamáním, bědovala a klnula ježkovi. Ten se jen usmíval. Bral si nyní potravu i ze zmijího revíru a tak zmiji nezbylo buď bídně zahynout nebo se vrhnout na svého spojence. Volila to druhé. Byla hladem zesláblá a podlehla. Ježek ji roztrhal a nechal ležet. Nestál o její zrádné tělo. (Stručný obsah)“⁹³

⁹² SOKA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 187-188.

⁹³ SOKA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 189.

Poté se opět vrací k běžným záležitostem obce. Popisuje revizi obecního hospodářství provedenou adjunktem Nídlm z okresního úřadu a pronájem společenstevních honiteb lidem z blízkého okolí, proti čemuž ovšem protestovala již zmíněná komařická Blockleiterin a vymohla si zrušení těchto pronájmů v její prospěch.

V souvislosti s touto Blockleiterin kronikář popisuje i časté hostiny Němců v myslivně buď v civilu nebo v uniformách. Stěžuje si, že tyto hostiny notně zatěžovaly zásobování a na povinné dodávky pak většinou nebylo.

Následuje poznámka, že Němce bylo možné pohřbit pouze s ohledacím lístkem a že byla zřízena pozice nucených správců do podniků neárijských nebo árijských ale podle Němců špatně spravovaných. Tito nucení správce ale, jak se čtenář může dále dozvědět, byli spíše na škodu než k užitku. Například velkostatek v Mysletíně se kvůli „správné“ správě nuceného správce zadlužil.

Následuje kratičká poznámka, že se 23. července započalo s likvidací škod způsobených výstavbou krytů v roce 1938. Dále se kronikář zmiňuje o modernizaci Nového mlýna, kde byl rozebrána obě mlýnská kola a nahrazena turbínou od firmy Union z Českých Budějovic. Následuje opět statistika narození a úmrtí za rok 1940 a zápisy zakončuje zmínka o záplavách na jaře roku 1940, při kterých málem utonul Jan Mikeš z Komařic při odtahování ledu od zaříčského mostu.

1941

Na začátku se kronikář zmiňuje o fungování zásobování, osevu obilí a zápisy o spotřebě mléka, což byla spíše „metla zemědělců“.⁹⁴ Také v tomto roce se sčítaly osevní plochy a dobytek. Z osevní plochy připadalo na každého zemědělce více jak ½ ha. Při výměře vyšší jak 5 ha se musel vyplňovat statkový arch a statkový sešit.⁹⁵ Dále kronikář zapsal povinnou dodávku masa pro tento rok. Pozornosti Němců samozřejmě neunikla ani plemenitba domácích zvířat. K tomuto kronikář poznamenal, že se kvůli tomu „z Německa do Protektorátu posílali za draho býci, kanci a berani.“⁹⁶ K této poznámce připojuje i ceny jednotlivých kusů dovezeného dobytka.

Následuje první zmínka o poslechu cizího rozhlasu, za což hrozily přísné tresty. Londýn od 1. ledna 1941 vysílal zprávy o dění v Protektorátu, což napomáhalo šíření tzv. šeptané propagandy. Z této doby pochází například tato průpovídka: „BMB- ČMD- Budeme mít

⁹⁴ SOKA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 197.

⁹⁵ Do statkového archu se zapisovaly údaje o výrobě, stavech dobytka a zásobách, statkový sešit byla jakási pomocná kniha k statkovému archu.

⁹⁶ SOKA České Budějovice, Tamtéž, sign. B1152, s. 198.

Beneše Češi moji draží.“ Ve skutečnosti tato zkratka patřila českomoravským drahám.⁹⁷ K tomuto připojuje také poznámku o psaní velkého písmene „V“ jako Victoria, což byl symbol vítězství Říše. Tímto písmenem musely být povinně „ozdobeny“ všechny úřady, církevní budovy a budovy různých náboženských uskupení. V Komařicích se tato povinnost opět nedodržovala až do doby, kdy si tyto záležitosti vzala na starosti paní Blockleiterin osobně. To pak byla tato „V“ na všech domech a vratech v Komařicích. Později ještě přivezla hedvábnou bílou stuhu s černým nápisem „Říše vítězí na všech frontách pro Evropu“, kterou musela obec vyvěsit a ještě zaplatit 10 RM (Reichsmark= říšských marek). Stuha byla vyvěšena nad prostranstvím mezi zdí komařického zámku a protější zahradou. Podobně se dělo i v Sedle a Pašínovicích.⁹⁸

Poté následují zápisy o sbírkách barevných kovů k Vůdcovým narozeninám, o povinných kurzech němčiny a o lesních společenstvích, která byla zřízena 18. února 1941 kvůli lepšímu podchycení lesního hospodářství. Z dalšího zápisu týkajícího se žebráků a chudých může čtenář nabýt dojmu, že si kronikář nastálý režim chválí hlavně díky dobré zaměstnanosti, protože žebráci a chudí vymizeli až na pár výjimek jmenovaných na s. 202.

Kronikář také lituje manželky a děti zatčených, odsouzených nebo popravených mužů, kterým byl zabaven veškerý majetek, a lidi, kteří těmto lidem pomáhali, za což jim hrozily tresty.

Zmiňuje se také o povinnosti starosty úřadovat v kanceláři. Dosud totiž starostové běžně úřadovali v kuchyni u sebe doma, což bylo prý nedůstojné. Kancelář starosty se tedy musela zařídit do 9. srpna 1941. Dodržení této povinnosti bylo zkontrolováno 29. 9. t. r. Další zápis se týká přepadových kontrol zásob v domácnostech. Nalezení většího než povoleného množství se přísně trestalo většinou pokutou. První pokutu v obci platil sám starosta. Dále se kronika věnuje posledním stavebním povolením vydaným obcí před odejmutím stavebně policejní a technické pravomoci 1. července 1941. Bylo jich celkem šest. Po tomto datu, tedy 27. července 1941, byl prodán obecní pozemek manželům Pospíšilovým k postavení domku.⁹⁹ K této zmínce náleží i spojení obcí Stradov, Sedlo a Komařice v jednu hospodářskou i politickou obec.¹⁰⁰ Stalo se tak 31. července 1941. Následuje zmínka o opravách a údržbě cest a silnic v katastru obcí a o měření na Malši z důvodu plánované výstavby přehrady, která dnes stojí u Římova.¹⁰¹

⁹⁷ SOKA České Budějovice, Tamtéž, sign. B1152, s. 199- 200.

⁹⁸ Obec cca 1, 5 km jihozápadně od Komařic po hlavní silnici 155 na Římov.

⁹⁹ SOKA České Budějovice, c. d., sign. B1152, s. 205.

¹⁰⁰ Stradov je obec ležící necelý 1 km jihovýchodně od obce Sedlo.

¹⁰¹ Dodnes jsou v údolí nad řekou Malší cca 1, 5 km jižně od obce Heřmaň patrné vrty do skály, které byly prováděny právě kvůli chystané stavbě přehrady.

Další poznámka již odbočuje opět k běžným záležitostem Protektorátu. Jedná se o vydávání tabačenek od 1. října 1941. Dále následuje poznámka o Čechovi, který se přihlásil k německé národnosti, hned poté narukoval a na konci války se do vlasti vrátil jako zajatec.

Dále se opět věnuje dění v Evropě, tentokrát píše o válce v bývalé Jugoslávii, při čemž se zmiňuje kronikář o odpočinku německých vojsk na jihu Čech, hlavně v Trhových Svinech, v Ledenicích a ve Velešíně. Na vsích jen nocovali.

Kronikář si také všímal přesunu vojsk na Moravu a podezřelého nákupu dřevěných fošen pro autokolony a tanky, a také šeptandy, jejímž prostřednictvím se šířily zvěsti o 10 000cích partyzánů v křivoklátských lesích. Dnes již víme, že tyto přesuny a nákup fošen měly být zřejmě přípravou pro nadcházející plán Barbarossa, tedy přepadení Sovětského svazu. Popis tohoto útoku následuje hned vzápětí. Při této příležitosti si kronikář poznamenal, že na návsi visela fotografie se zajatými Rusi s nadpisem: „Tvoji bratři?“ a k tomu někdo zanedlouho připsal odpověď: „Ano, nařežou vám jak se patří, Němcům, moji bratři!“¹⁰²

Během války se nesměli číst Němci zakázané knihy. V Komařicích proto takovéto knihy schovali na obecním úřadě, na půdě školy a později u obchodníka Jana Kříže. Po válce byly vráceny jak do knihovny tak ochotníkům do Sedla a Stradova.

Od tohoto roku byla také povinnost odevzdat vzorky půdy do půdní zkušebny, kde se zkoumala jejich výnosnost. Z toho se zjistilo, že místní půdě scházelo vápno.

Dále se kronika věnuje hasičům, kteří v tomto roce získali novou stříkačku a hadice. K tomu kronikář připojuje, že jakýkoli požár v obci mohl být brán jako sabotáž, pokud nebyly příčiny požáru vyšetřeny. Za to hrozilo vězení jak pro požární hlídku tak pro pohořelé a starostu.

23. listopadu byly zastaveny mlýny. A dále si kronikář stěžuje, že se dřevo u nás vytěžené vozí do Německa, protože jen Němci u nás mohli dřevo těžít, vytěžené dřevo ale museli Češi odvézt sami. Z Komařic a okolí se dřevo sváželo na nádraží do Záluží.

Dále se kronika věnuje určitě příjemnějšímu tématu, kterým je krojovaná skupina z Doudleb, která se vždy scházela ke zpěvu národních písní.

Následují opět záznamy o dodávkách masa, evidenci lidí a zvířat, evidenci školáků a chodu školy.

V říjnu 1941 byla nucená správa ustanovena i na Vyšebrodský klášter. Tento odstavec je nadepsán slovem „Levy“. Celý konvent byl rozpuštěn a mladí poslání na vojnu.

Následuje opět statistika narození a úmrtí za rok 1941. Záznamy k roku 1941 končí obavami Němců z toho, jak se zachová USA, když napadnou Rusko. Byla totiž vyhlášena

---

¹⁰² SOkA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s.207.

Atlantická charta 14. srpna 1941. Poslední záznam k tomuto roku se vrací ke krojované skupině z Doudleb, která nacvičila staré písně a pak je zazpívala v rozhlase, což jim zajistil místní rodák a referent Československého rozhlasu F. K. Zeman. Obvyklé záznamy o počasí chybí zřejmě proto, že si je kronikář nevedl, aby je pak po konci války mohl do kroniky doplnit.

1942

Rok 1942 začíná zmínkou o obci Lidice a popisem tuhé zimy, k čemuž kronikář připojil i poznámku o zvláštním vlaku, který vezl Reinharda Hendricha na dovolenou do Bavorska. Ten totiž kvůli nekvalitnímu uhlí nemohl pokračovat v jízdě a u Velešína musel couvat zpátky. Strojvůdce vtipkoval, že „musí toho českého krále povozit.“¹⁰³ Připomíná také, že kdyby se toto stalo českému strojvůdci, jistě by ho stihl nějaký trest, minimálně vězení.

10. ledna nastal sběr zimních potřeb pro vojáky na frontě. To měli na starosti členové Národního souručenství, při čemž hrozily vysoké tresty jak za sabotování této sbírky tak za zcizení věnovaných zimních věcí.

Dále záznamy pokračují zmínkou o výstavě „Sovětský ráj“, která měla za cíl odradit Čechy od nadějí spojovaných s Ruskem.

Následuje opět masopust, při němž ještě zábavy povolovány byly. Stále platí povinnost odklízet sněh z cest a silnic. K tomu připojil kronikář poznámku, že v Českých Budějovicích uklízeli sněh Židé.

Kronikář se dále raduje nad zmírněnými dodávkami masa, ale na druhou stranu připouští, že dodávky mléka, obilí a brambor se vymáhaly tvrdě pod záminkou soucitu s městským obyvatelstvem.

Dále se zmiňuje o mlýnech a mletí, které mohlo probíhat pouze hromadně. Společnými povozy se obilí odvezlo do mlýna (nejprve to bylo 21 kg na osobu, posléze pak jen 13 kg na osobu) o za 14 dní se jelo do mlýna znovu pro semletou mouku. Zmiňuje se také o pravidelných kontrolách dodávek obilí, drůbeže a dobytka a mléka.

Němcům se ale postupně přestávalo dostávat kovů. 12. března 1942 byla uspořádána sbírka a do 1. dubna 1942 musela každá ves odevzdat zvony i zvonky. K této poznámce připojil kronikář kuriózní událost ze Střížova. Tam Místní obyvatelé zvony nejprve odevzdali, ale pak se od známých z Prahy dozvěděli, kde se zvony skladují a tak si ho odtud zase vyzvedli a zakopali na vsi. Po konci války ho zase vykopali a vrátili na své původní místo.

---

¹⁰³ SOkA České Budějovice, MNV Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 215.

Neopomněl ani připomenout, že se povinně muselo učit německy, protože veškerá administrativa u vyšších úřadů se vyřizovala pouze v němčině.

Následuje poznámka, že na obecní úřady byli přidělováni jako písaři a zásobovači učitelé nebo penzisté. Při této příležitosti vzpomněl svého předchůdce Františka Danka, který vždy v zimě uspořádal veškerá akta a zákoníky.

Zmiňuje se také o náhlé kontrole na brambory z ministerstva vnitra z 28. dubna 1942. Naštěstí ale vše dobře dopadlo.

Proslulá německá pořádkumilovnost přímo číší z dalšího záznamu, který se týká krmiva pro dobytek. Jeho spotřeba se musela zaznamenávat do speciální knihy pod názvem „Gemeindefütterbedarfsliste“¹⁰⁴.

Strany 220 a 221 jsou pak věnované atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a událostem bezprostředně následujícím, které se dotkly i obyvatel Trhových Svinů, z nichž dva byli popraveni v Českých Budějovicích ještě s dalšími 30ti osobami z Českých Budějovic a okolí.

Následuje popis pátrání po pachatelích a osudech obyvatel Lidic a Ležáků.

Poněkud větší odstavce věnuje i osudům rodiny Lenců, rodičů a sourozenců pilota Jana Lence, který působil v RAF. Všichni byli zatčeni až na Františka Lence, staršího syna, který náhle zemřel. Ostatní se ale v pořádku po pár měsících vrátili domů. Pokračuje zápisem o dodávkách potravin pro rok 1942, k čemuž přidává vtip: Anekdotář sděloval příteli, že se stal samozásobitelem v mléce; Ten se divil: „A kde tu kozu máš?“ První odpověděl, že v pokoji. „A co ten smrad?“ ptá se druhý. Samozásobitel odpověděl: „Však ona si zvykne.“¹⁰⁵

Dále si všímá cen základních potravin a hnojiv a poklesu počtu obyvatel kvůli odlivu pracovních sil do Říše na práci.

Další větší odstavec je věnován sloučení obcí Komořice, Pašínovice a Stropnice v jednu hospodářskou a politickou obec se sídlem v Pašínovicích. Mělo k tomu dojít 18. září 1942. To se ale nesesetkalo se souhlasem místních. K faktickému sloučení došlo až v říjnu 1942. Hned potom následuje zápis o revizi hospodářství z 27. října 1942. Revize rozpočtu obce byla přesunuta na jaro 1943.

Poslední záznamy k roku 1942 věnuje opět zimní pomoci pro vojáky na frontě (tzv. Winterhilfe), kterou měla na starosti Blockleiterin Grete Schmidt, která nejdřív obcházela jen své příznivce, jenže teď obcházela s kasičkou i všechny ostatní.

V neposlední řadě si všímá i nárůstu počtu radiopřijímačů v obci na téměř dvojnásobek

¹⁰⁴ Do češtiny by se toto slovo dalo přeložit asi jako seznam spotřeby obecního krmiva

¹⁰⁵ SOKA České Budějovice, MNV Komořice, *Pamětní kniha obce Komořice 1928- 1951*, sign. B1152, s. 224.

(z 56 na 103) a problémů s roznášením pošty, které se konalo 2- 3x týdně, takž listonoši nestíhali množství dopisů zpracovat a doručit k adresátům.

Připomíná také, že lepší bylo vozit potraviny osobně, než je posílat v balíku poštou.

Poslední záznam je opět věnován statistice narození, úmrtí a nově i sňatků za rok 1942.

Pamětní kniha obce Nová Ves 1932- 1965

1938

Zápisy k tomuto roku jsou velice stručné, zabírají pouze necelé tři strany. Gramatika použitá v textu znamená zřejmě poukazuje na to, že dotyčný byl již starší pán, nebo nedával ve škole při hodinách českého jazyka dostatečný pozor. Záznamy začínají rozpočtem obce. Je zajímavé, že v tomto případě ale čísla chybí, ačkoli u zbylé dvojice kronik jsou čísla zapsána. Dále se kronikář věnuje obecným událostem v Československu. Stěžuje si, že zabráním pohraničí vlastně Německo vzalo Československu to nejcennější, co má, tj. průmyslové oblasti, uhelná ložiska atd. V následné zprávě se čtenář dozvídá, že obec musela dodat armádě koně. Zmiňuje zde, že pouhou „*evidenční náhodou bylo jich jen 5.*“¹⁰⁶ Následuje rozpis, kdo kolik koní odvedl. Následuje zmínka o ubytovaných vojácích, kteří byli v obci kvůli plánované stavbě krytů, ačkoli „*bylo již jisto že válka nebude: Obec musela docházeti na úpravu krytů pod Řevnovice, bylo řečeno na zákopy, doma práce polní stála cesta takřka 2 hodiny než se došlo k místu krytů, však nic platno muselo se jít kopaly se doma brambory ale zůstalo všechno stát. Byla to doba která se snad nebude opakovat.*“¹⁰⁷

Poté kronikář zaznamenává tragickou událost, která se stala na zdejší trati 8. prosince 1938. Oběť vlakové nehody byl jistý Josef Hůda z Hůrky, který takto zřejmě spáchal sebevraždu.¹⁰⁸ Poslední zmínkou na straně 65 je zápis o oslavě 40. výročí založení místního sboru dobrovolných hasičů.

Na následující straně je popsáno počasí a úroda za rok 1938. Závěr těchto záznamů tvoří soupis dobytka v obci, avšak čísla opět chybí. Poslední odstavec se zmiňuje o nemoci slintavce a kulhavce u hovězího dobytka a obrně vepřů. Ze záznamů není zcela jasné, zda se slintavka a kulhavka nějak výrazně podepsaly na počtu hovězího dobytka či nikoli.

1939

---

¹⁰⁶ SOkA České Budějovice, MNV Nová Ves, , *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B1552, s. 64.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 65.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 65.

Zápisy začínají poznámkou, že lidé tušili, že Němcům nebude stačit jen pohraničí: „... tu rokováno mezi lidmi v obci tímto se nespokojí, zaberou i nás, což se také stalo a musím zde poznamenati že úkaz na nebi tak zvaná polární zář vykládali si starší lidé, dojde k válce.“¹⁰⁹

Následuje samozřejmě zmínka o obsazení zbytku Čech a Moravy, při čemž kronikář popisuje události z Českých Budějovic, kde na náměstí stála polní kuchyně a rozdávala chudým jídlo. Zmiňuje se o kuchaři, který „měl čokoládu a děti kolem seskupeny žadonily kuchař dostanete, umíte se modlit? Děti vystihly situaci. Klekly sepjaly ruce a prosily, to využili ostatní němci, filmovali české obyvatelstvo jak prosí o jídlo a pak v říši ukazovali jak češi trpí hlad, to bylo něco pro němce, ačkoli ten oběd jejich z jednoho hrnce dávali lidé doma prasatům v překladu že němci mají všeho nadbytek, tu jest jasno jakým způsobem vojsko získávalo ukázkou prositi o eintopf a jak rafinovaně posílalo tento úkaz domů...“¹¹⁰

Následuje zmínka o vázaném hospodářství a poté delší odstavec týkající se zřízení Protektorátu, který začíná přirovnáním: „Cikánka přijde do obce a vezme tu nejkrajnější slepici pod ochranu tím že ji dá pod svou suknici“ Tedy tak asi jsme všichni hleděli na ten protektorát.“¹¹¹

Následuje opět záznam o úrodě, kterým zápisky k roku 1939 končí. Kronikář si na tomto místě stěžuje, že ode dne, kdy Němci zabrali Čechy a Moravu, nic se nedaří, obzvláště úroda ne.

Poslední řádky jsou věnovány zákazu Sokola.

1940

Zápisky k roku 1940 zabírají pouze jednu stranu. Kronikář poznamenal pouze vydávání legitimací, povinnost zdravit na úřadech Heil Hitler,¹¹² povinnost úřadů a škol mít v kancelářích a učebnách pověšený obraz Adolfa Hitlera a o válečné šmelině, tedy černém trhu, který byl samozřejmě reakcí na vydání přidělových lístků.

¹⁰⁹ SOkA České Budějovice, MNV Nová Ves, *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B 1552, s. 67.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 67.

¹¹¹ Tamtéž, s. 68.

¹¹² V podání kroniky pozdrav vypadá takto: Heill Hüttler.

Chybějí záznamy o počasí a úrodě. To zřejmě svědčí o tom, že musela být kronika také odevzdána a kronikář si nedělal patřičné záznamy.

1941

Záznamy k roku 1942 zabírají pouze dvě strany, na nichž se kronikář věnuje nejprve posílání českých dělníků na práci do Říše a směnnému kurzu říšské marky vůči české koruně, který byl zpočátku výhodný.

Následuje již zajímavější poznámka zřejmě o prvních zajatcích směřujících na východ. Podle peněz, které vyhazovali u oken vlaku, se jednalo zřejmě o Belgičany. Dále se věnuje přesunu německé armády do Ruska, což znamenalo změnu v uvažování lidí: „*Napoleon zhybnul na Rusku a to se stane i Němcům jen ať tam hodně vlezou daleko...*“¹¹³

Mezi lidmi také kolovaly zvěsti o transportech Židů do koncentračních táborů. Kronikář zde zmiňuje průpovídku, která se vytvořila již v roce 1941: „*Nechtěl bych být židem v roce 1942- 1943. Čechem v roce 1944 vojákem (němcem 1945.)*“¹¹⁴

Dále se kronikář zmiňuje o prorocké mapce v kalendáři včelařů z roku 1938. Bylo v ní nastíněno, jaký bude postup Němců Evropou, jak dlouho kde budou, kam až se dostanou v Rusku a jak velký bude český stát. Zaznamenává i poznámku o „*jakémsi hnutí česků*“.¹¹⁵ Tento odstavec je zakončen prorockou větou, že Němci „*stejně prohrajou*“.¹¹⁶

Na závěr kronikář zapsal ceny obilí a dobytka, dále mléka a vajec, a úrodu. Končí záznamem o navrácení kroniky, kterou vyhledal v Zemském archivu v Praze Antonín Mareš, díky němuž mohla také vzniknout tato bakalářská práce.

1942

Záznamy k roku 1942 zabírají opět pouze dvě strany. První poznámku pro tento rok věnoval kronikář prvním raněným německým vojákům, jejichž transportu byl i sám svědkem. Od nich se jednak lidé dozvěděli o urputných bojích na východní frontě, jednak o tom, že podobně jako za první světové války, i za této druhé se v Rusku tvoří československé jednotky pod velením Rusů, které bojují proti Němcům.

¹¹³ SOkA České Budějovice, MNV Nová Ves, *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B 1552, s. 70.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 70.

¹¹⁵ Zřejmě se jedná o odbojové organizace, o kterých se obyvatelé Nové Vsi dozvěděli.

¹¹⁶ SOkA České Budějovice, MNV Nová Ves, *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B 1552, s. 71.

Dále se kronikář zmiňuje o pracovních úřadech, které právě měly za úkol přidělovat české lidi na práci do Říše. Následuje opět zmínka o cenách potravin a dobytka a o situaci zemědělců, kterým se kvůli této německé pracovní politice nedostávalo dostatečného počtu pracovníků.

Nemalý odstavec je následně věnován tzv. Heydrichiádě.¹¹⁷ Popisuje zde především hledání pachatelů, o obcích Lidice a Ležáky se příliš nerozepisuje, druhou jmenovanou ani nezmiňuje.

Předposlední odstavec je věnován poslechu cizího rozhlasu, především Londýna, za který hrozila i smrt.

Závěr tvoří vzpomínka na místního obyvatele Václava Šustra, který byl němci vězněn až do roku 1944.

Zápisy končí poznámkou, „rok 1942 byl na úrodu celkem dobrý.“¹¹⁸

---

¹¹⁷ V podání kronikáře se jedná o „Heinrichiádu“.

¹¹⁸ SOkA České Budějovice, MNV Nová Ves, *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B 1552, s. 73.

Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani

Tato kronika je nejobsáhlejší co se týče obsahu popsanych událostí i zaznamenaných důležitých písemností. Autorka se zde nebude věnovat hlouběji dění kolem místního sboru Dobrovolných hasičů, jehož zápisy ze schůzí a různých akcí a událostí, které se tohoto sboru týkají, zabírají prakticky polovinu záznamů obsažených v této kronice. Autorka byla okolnostmi nucena vynechat pasáže věnované činnosti Sboru dobrovolných hasičů, jejichž absence nijak neovlivní výpovědní hodnotu kroniky.

1938

Záznamy k roku 1938 začínají valnou hromadou sboru dobrovolných hasičů a popisem polární záře, která byla mírně zmíněna i v předchozí kronice. Stejně jako v Nové Vsi, hetmanští podle ní věštili válku.

Následující zápisy se věnují opět dění kolem hasičského sboru. Další důležitá událost je popsána na str. 124. Jedná se o tzv. Anšlus Rakouska k Německu.¹¹⁹ S tím souvisí i následující odstavec, v němž kronikář zmiňuje vzkaz německé vlády, že „*nemá proti Československu žádných nepřátelských úmyslů.*“¹²⁰ Následuje obsáhlý popis, jak ostatní státy a především anglický tisk pohlížejí na toto spojení Rakouska s Německem.

K 6. březnu 1938 učinil kronikář záznam o konání tzv. Masarykovy vatry k nedožitým narozeninám T. G. Masaryka. Při té příležitosti byla uspořádána sbírka pro Masarykovo zahraničí, jejíž výnos 70 K byl předán obecnímu úřadu v Plavě.

Ke Sboru dobrovolných hasičů patřil také kroužek ochotnických herců, kteří při různých příležitostech hráli divadlo pro obyvatele Heřmaně a okolí.

Po zápisech týkajících se opět činnosti sboru dobrovolných hasičů následuje popis událostí od 24. září do 8. října. Tento záznam obsahuje i opis mnichovské dohody se všemi jejími dodatky.

Dále popisuje kronikář odstoupení prezidenta Edvarda Beneše, zabránění pohraničí Německem, Polskem a Maďarskem a osamostatnění Slovenska. Následuje soupis rozloh všech evropských států v pořadí od největšího po nejmenší včetně zastoupení německy mluvícího obyvatelstva v těchto státech.

¹¹⁹ Došlo k němu 13. března 1938.

¹²⁰ OÚ Heřmaň, *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 125.

Další odstavec je věnován podrobnému itineráři cesty Edvarda Beneše do zahraničí, z níž se vrátil zpět až po konci války.

Pokračuje popisem jednání v Berlíně 21. listopadu 1938, které se týkalo definitivního určení hranic v pohraničí. Na tomto místě podrobně rozepisuje hraniční obce na různých železničních tratích na jihu Čech.

Následuje volba prezidenta, kterým se stal JUDr. Emil Hácha, a zahájení práce Národního shromáždění.

Další odstavce jsou opět věnovány činnosti Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani.

Závěr roku 1938 tvoří opět popis počasí a úrody, která byla v tomto roce ztížena kvůli povinným odvodům koní. Ty si museli Heřmanští od armády opět vypůjčit pod podmínkou, že s koňmi bude jezdit voják.¹²¹

1939

Zápisy k roku 1939 opět začínají popisem činnosti dobrovolných hasičů v Heřmani, který končí až o pět stran dále záznamem o nekonání Masarykovy vatry kvůli zákazu shromažďování venku. Oslava tedy byla přesunuta do sálu místního hostince. Proslov, který tam měl být přednesen, musel být nejprve schválen okresním úřadem v Českých Budějovicích.¹²²

Následuje popis oslav padlých vojáků v Německu 12. března 1939 a poté kronikář podrobně popisuje rozpad Česko- Slovenska. Tyto záznamy opět obsahují opisy zákona i rozhlasových oznámení z Čech i ze Slovenska.

Poté popisuje cestu prezidenta Emila Háchy do Berlína na jednání s Hitlerem, kde nmu bylo oznámeno, že obsazení zbytku Čech a Moravy začne ráno 15. března v 6 hodin ráno. Následuje opis dohody, kterou byla na tomto jednání uzavřena.

Následující odstavce jsou věnovány obsazení Česka. Kronikář zde pořídil opisy všech rozkazů a stanovení generála pěchoty Blaskowitze.

Další zápisy jsou věnovány vývoji na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a zřízení Protektorátu Čechy a Morava opět s opisy veškerých důležitých dokumentů, které kodifikovaly následné soužití Čechů s Němci.

Podrobně pak popisuje události den po dni od 16.- 21. března, následuje opis prohlášení Výboru Národního souručenství, které zahrnuje dvě strany kroniky¹²³.

¹²¹ OÚ Heřmaň, *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 159.

¹²² Tamtéž, s. 165.

¹²³ OÚ Heřmaň, *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 184- 186.

Zápisy pak pokračují na straně 186 popisem projevu Adolfa Hitlera, kterým zrušil námořní dohodu s Anglií a dohodu o neútočení s Polskem. Opis celého proslovu zabírá strany 186- 192. Na poslední jmenované straně začíná proslov státního tajemníka K. H. Franka, který již ale není tak dlouhý, končí na straně 193, na které kronikář pokračuje opět popisem činnosti hasičského sboru.

Na straně 195 jsou zápisy kromě hasičského sboru věnovány i situaci v posledním dni míru a prvním dni války.¹²⁴ Následují opisy rozkazů všem pozemním i vzdušným silám Německa a opisy zprávy a nařízení o zatemňování pro Protektorát.

Následuje zápis o porážce Polska a vyhlášení války Anglie a Francie Německu. Další odstavce jsou věnovány událostem v Říši i v Protektorátu. Především se jedná o atentát spáchaný na Adolfa Hitlera 9. října a zavedení přidělových lístků 1. října.

Zápisy končí proslovem prezidenta Emila Háchy a popisem počasí. Úplně na závěr roku 1939 poznamenal kronikář toto: *„Válka zuří mezi Německem- Francií a Anglií pak mezi Ruskem a Finskem co bude dále jest záhadou.“*¹²⁵

Druhá světová válka v letech 1939 až 1945

Tento odstavec je jakousi omluvou kronikáře, že nemohl za dobu války zaznamenávat dále události v Protektorátu i v zahraničí hned, jak se staly, protože musela být tato kronika, stejně jako obě předchozí, odevzdána a navrácena byla až po válce:

*„Celou válku jsem nemohl nic psát, takže některé věci které se v té hrozně době odehrávaly, jsem zapoměl ale pokusím se abych alespoň něco zaznamenal z té strašné doby pro český národ který zakusil hrozně někdy až neuvěřitelné utrpení. Jsme opět svobodni ale na utrpení které jsme prožili už nikdy nezapomeneme.“*¹²⁶

1940

Kronikář se zde snaží zaznamenat vše, co si pamatuje buď sám nebo s pomocí pamětníků. Strany 204- 207 jsou věnovány válečným událostem, strany následující pak činnosti hasičského sboru. Bohužel chybí záznamy o počasí kvůli zákazu vysílání předpovědí počasí, protože si Němci mysleli, že *„na západě zataženo neb bouře bylo Němci vykládáno*

¹²⁴ Jedná se o 31. srpna a 1. září 1939.

¹²⁵ OÚ Heřmaň, *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 202.

¹²⁶ Tamtéž, s. 203.

*jak předpověď pro ně nedobrá tak prostě zakázali hlásiti zprávy o povětrnostech.*¹²⁷

1941

Zápisy k tomuto roku začínají tentokrát činností hasičského sboru. Po nich následuje popis událostí v Protektorátu i v zahraničí, především v Říši. Při té příležitosti opsal kronikář provolání Adolfa Hitlera k německému národu, kterým de facto zrušil pakt o neútočení s Ruskem a vyhlásil mu válku. Kronikář opisuje i tyto smlouvy, které Hitler tímto provoláním zrušil.

Zaznamenává i náladu českého národa poté, co byla vyhlášena válka Rusku. Češi to přijali s velikým ulehčením a nadějí, „že si Němci v Rusku dlouho nepobudou a že budou brzo poraženi. Bohužel, trvalo to dosti dlouho nežli byli statečnou armádou Sovětského svazu vyhnáni.“¹²⁸ Následuje proslov Prezidenta Emila Háchy z 29. června, kde de facto „chválil“ Adolfa Hitlera za nastalý boj proti bolševismu.

Dále popisuje kronikář hromadné zatýkání, které bylo předzvěstí příjezdu nového zastupujícího říšského protektora a SS- Obergruppenführera Reinharda Heydricha do Prahy.¹²⁹ Jeho příjezdu je věnována zpráva České tiskové kanceláře, jejíž opis kronika taktéž obsahuje. Poté následuje první projev Reinharda Heydricha k novinářům.

Na závěr roku 1941 je zaznamenáno počasí, o němž si dělal poznámky kronikář sám.

1942

Záznamy k roku 1942 začínají opět činností hasičského sboru a tentokrát i ochotnického kroužku při tomto sboru. Kronikář si vzpomíná, že v tomto roce již byly zakázány taneční zábavy, protože německé armádě se v Rusku přestávalo dařit.

Následuje popis války Německa s Ruskem a hned následující odstavec je věnován popisu atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a následné tzv. Heydrichiádě. Její popis zabírá zbývající stránky do konce zápisů k roku 1942.

¹²⁷ OÚ Heřmaň, *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 207- 208.

¹²⁸ Tamtéž, s. 212.

¹²⁹ Reinharda Heydrich přijel do Prahy 28. září.

6. ZÁVĚR

Co říci závěrem? Autorka této bakalářské práce je nucena hluboce „smeknout“ před obyvateli jí vytýčeného území Heřmaň a okolí i celého Protektorátu. Ne vždy bylo čtení v kronikách použitých v této práci lehkou záležitostí, ale i tak bylo toto čtení velice poučné.

Jelikož bylo toto území postaveno mimo hlavního dění v Protektorátu, mohli se kronikáři uvedených obcí věnovat nejen událostem ve své obci nebo v celém Protektorátu, ale i v zahraničí.

Ze studia dvou obecních a jedné hasičské kroniky vyplynulo několik poznatků:

1. I když kolem zuřila válka a lidé nežili v přílišném blahobytu, nadále zároveň žili svými všedními starostmi. Skoro to až budí dojem, jako by žádná válka neprobíhala. V mnoha pamětních knihách z této doby se čtenář dočte například o tom, že dobytek zachvátila obrna a několik kusů proto muselo být poraženo nebo vypukl požár ve stodole místního sedláka. Faktem ale zůstává, že druhý zmiňovaný příklad mohl být pro německou policii dobrou záminkou pro obvinění ze sabotáže, za což hrozil i trest smrti.
2. I přes veškerou snahu okupantů podrobit si český národ i po stránce národopisné či historické¹³⁰ si obyvatelé Protektorátu zachovávali své tradice, i když jim za to hrozily zrovna nemalé postihy.¹³¹
3. I přes zákaz veřejného shromažďování se v některých obcích nehodlali obyvatelé smířit s tím, že by měli upustit od svých tradičních oslav pod širým nebem. Takovou tradici již dva roky měli dobrovolní hasiči z obce Heřmaň, kteří vždy 7. března slavili u pomníku padlých rodáků z první světové války nedožitě narozeniny prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Již v roce 1939 museli tuto tryznu přesunout do uzavřené místnosti a proslov, který měl být na této slavnosti přednesen, musel být nejprve prozkoumán na okresním úřadě v Českých Budějovicích. Teprve po schválení mohl být proslov přednesen.¹³²

---

¹³⁰ Jedná se o úpravu atlasů pro výuku dějepisu tak, že se nepohodlné mapy jednoduše vyřizly.

¹³¹ Jako příklad dobře poslouží zrušený státní svátek 28. října, který se stal normálním pracovním dnem. V ten den se ten, kdo mohl a musel do práce či do školy, oblékl slavnostněji. Srov. *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 204.

¹³² Srov. *Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani*, s. 182.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny archivní:

SOkA České Budějovice, Místní národní výbor Komařice, *Pamětní kniha obce Komařice 1928- 1951*, sign. B1152.

Tamtéž, Místní národní výbor Nová Ves u Českých Budějovic, *Pamětní kniha obce Nová Ves u Českých Budějovic*, sign. B1552.

Pamětní kniha Sboru dobrovolných hasičů v Heřmani, uložena na OÚ Heřmaň.

Národní práce, I, č. 85, s. 2.

Literatura:

BRANDES D., *Češi pod německým protektorátem*, Praha 1999.

ČVANČARA J., *Někomu život, někomu smrt. Československý odboj a nacistická okupační moc 1939- 1945*, I.- II., Praha 2002- 2004.

BLÁHA Jaroslav, *Pěšáci*, Jelmo 2000.

GEBHART J.- KUKLÍK J., *Dramatické a všední dny protektorátu*, Praha 1996.

HORKÁ Tereza, *Pomník padlým rodákům z Heřmaně*, Výběr. Časopis Jihočeského muzea, č. 45, České Budějovice 2008, s. 203- 207.

JANÁK Jan- HLEDÍKOVÁ Zdeňka- DOBEŠ Jan, *Dějiny správy v Českých zemích. Od počátku do současnosti*, Praha 2005, s. 528- 529.

JOHN Miloslav, *Září 1938*, I.- II., Brno 1997.

PASÁK Tomáš, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v letech 1939- 1945*, Praha 1980.

UHLÍŘ J. B., *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*, Praha 2008.

Seznam zkratek

MNV- Místní národní výbor

SNJ- Strana národní jednoty

NSP- Národní strana práce

ČSR- Československá republika

PÚ- Politické ústředí

NSDAP- Národně- socialistická strana práce (National-sotialistische Arbeiterpartei)

KSČ- Komunistická strana

NHPM- Národní hnutí pracující mládeže

PVVZ- Petiční výbor „Věrní zůstaneme!“

ÚVOD- Ústřední výbor odboje domácího

ÚVOZ- Ústřední výbor odboje zahraničního

SS- Schutzstaffel- původně Hitlerova „ochranka“, posléze se z této vojenské skupiny utvořila divize SS- Leibstandarte, která sloužila po celou dobu války jako Hitlerovi „bodyguardi“.

SD- Sicherheitsdienst- bezpečnostní služba

ČNR- Česká národní rada

ON- Obrana národa

ZNV- Zemský národní výbor

OSVO- Obec sokolský v odboji

R3- Rada tří

PRV- Přípravný revoluční výbor

PRNV- Přípravný revoluční národní výbor

BBC- britská rozhlasová a dnes i televizní stanice

HJ- Hitlerjugend (Hitlerova mládež)

RAD- Reichsarbeitsdienst- polovojenská pracovní jednotka, která byla vyzbrojována a používána v boji

SA- Sturmabteilung- úderné oddíly- zlikvidovány při tzv. Noci dlouhých nožů 29.- 20. června 1934, kdy byl vyvražděn velitelský sbor SA

NS- Národní souručenství

7. PŘÍLOHY

Mapa Heřmaň a okolí

Na mapce jsou červeně vyznačeny obce, kterých se tato bakalářská práce týká.

